

139. Tiistaina 4 päivänä joulukuuta 1990

kello 14

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös eduskunnan lausunnosta Suomen koulutusjärjestelmää, koulutuksen tasoa ja kehittämislinjoja koskevan valtioneuvoston selonteon johdosta..... 4887

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi talletuspankkien toiminnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 4892

Hallituksen esitys n:o 242/1989 vp.
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 182 a ja 182

2) Ehdotukset laiksi ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi 4901

Hallituksen esitys n:o 224
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 183

3) Ehdotukset verohallintolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys n:o 160

Lakialoite n:o 39/1989 vp.

Toivomusaloitteet n:ot 92/1987 vp. ja 66/1989 vp.

Siv. Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

Suuren valiokunnan mietintö n:o 229

4) Ehdotukset laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja obligaatioden veronhuojennuslain muuttamisesta 4906

Hallituksen esitys n:o 123

Lakialoitteet n:ot 28, 29, 51 ja 111

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

Suuren valiokunnan mietintö n:o 221

5) Ehdotukset laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 1 ja 14 §:n muuttamisesta 4914

Hallituksen esitys n:o 124

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

Suuren valiokunnan mietintö n:o 222

6) Ehdotukset liikevaihtoverolaiksi . 4915

Hallituksen esitys n:o 96

Lakialoitteet n:ot 9, 32, 93, 108 ja 110/1989 vp. sekä 5, 33, 65, 81 ja 90

Toivomusaloitteet n:ot 63, 85, 87, 88, 115, 181, 205, 215, 231 ja 244/1987 vp., 44, 48, 63, 85 ja 93/1988 vp., 32, 39, 44, 60 ja 88/1989 vp. sekä 59—61, 66—68, 73, 87, 88, 93 ja 129

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55

Suuren valiokunnan mietintö n:o 197

	Siv.		Siv.
7) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikkipäästöjen verottamisesta	4920	tukilainoista annetun lain muuttamisesta	4947
Hallituksen esitys n:o 132		Hallituksen esitys n:o 193	
Lakialoite n:o 83		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71	
Toivomusaloite n:o 58		Suuren valiokunnan mietintö n:o 232	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62		14) Ehdotus laiksi tullilaitoksesta ..	”
Suuren valiokunnan mietintö n:o 198		Hallituksen esitys n:o 268	
8) Ehdotus laiksi rehujen rasva- ja valkuaisverosta	4926	Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74	
Hallituksen esitys n:o 192		Suuren valiokunnan mietintö n:o 235	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63		15) Ehdotus laiksi Ilmailulaitoksesta ..	”
Suuren valiokunnan mietintö n:o 199		Hallituksen esitys n:o 137	
9) Ehdotukset laiksi leimaverolain muuttamisesta	4927	Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65	
Hallituksen esitys n:o 243		Suuren valiokunnan mietintö n:o 220	
Lakialoitteet n:ot 52, 62, 68 ja 124		16) Ehdotus laiksi aluevaihdoista valtion ja Helsingin kaupungin välillä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	4952
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73		Hallituksen esitys n:o 246	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 234		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64	
10) Ehdotukset laeiksi ennakkoprintälain, verotuslain ja veronkantolain muuttamisesta	4928	Suuren valiokunnan mietintö n:o 200	
Hallituksen esitys n:o 185		17) Ehdotukset asuntolainajärjestelmien uudistamista koskeviksi laeiksi ..	”
Toivomusaloite n:o 127		Hallituksen esitys n:o 263	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69		Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 14	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 230		Suuren valiokunnan mietintö n:o 225	
11) Ehdotukset laiksi verotuslain 72 §:n muuttamisesta ja laiksi kunnallisesta sähköntuotantomaksusta	”	18) Ehdotus laiksi opetushallitukselta	”
Hallituksen esitys n:o 223		Hallituksen esitys n:o 225	
Lakialoite n:o 104		Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17	
Toivomusaloite n:o 98		Suuren valiokunnan mietintö n:o 215	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72		19) Ehdotus laiksi Lapin yliopistosta ..	”
Suuren valiokunnan mietintö n:o 233		Hallituksen esitys n:o 86	
12) Ehdotus laiksi korkoa vastavasta korotuksesta verotuksessa	4946	Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18	
Hallituksen esitys n:o 186		Suuren valiokunnan mietintö n:o 236	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70		20) Ehdotukset laeiksi peruskoululain ja lukiolain muuttamisesta	4953
Suuren valiokunnan mietintö n:o 231		Hallituksen esitys n:o 197	
13) Ehdotus laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korko-		Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15	
		Suuren valiokunnan mietintö n:o 213	

Siv.

21) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain, peruskoululain 62 g §:n ja lukiolain 36 g §:n muuttamisesta 4953

Hallituksen esitys n:o 189
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 206

22) Ehdotukset laeiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi koulutussopimustoimintaa koskeviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys n:o 195
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 205

23) Ehdotukset laeiksi opintotukilain 10 §:n ja asumistukilain 2 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 226
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 214

24) Ehdotus laeiksi kansainvälisen henkilövaihdon keskuksista 4954

Hallituksen esitys n:o 162
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12
Suuren valiokunnan mietintö n:o 204

25) Ehdotukset laeiksi sosiaali- ja terveyshallituksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys n:o 233
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 44
Suuren valiokunnan mietintö n:o 227

26) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 5 ja 7 §:n sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta .. 4955

Hallituksen esitys n:o 239
Lakialoitteet n:ot 105/1988 vp., 27/1989 vp. ja 122

Toivomusaloitteet n:ot 711, 729 ja 733/1988 vp., 541, 568, 626 ja 631/1989 vp. sekä 746, 763, 777, 782, 802 ja 821

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 43
Suuren valiokunnan mietintö n:o 219

Siv.

27) Ehdotus laeiksi työvoimapolitiikasta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta 4958

Hallituksen esitys n:o 174
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 42
Suuren valiokunnan mietintö n:o 212

28) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 205
Lakialoitteet n:ot 58—60/1987 vp. sekä 107, 113 ja 116
Toivomusaloitteet n:ot 1015/1987 vp., 672/1988 vp., 518, 548 ja 619/1989 vp. sekä 697, 708, 710 ja 796
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 39
Suuren valiokunnan mietintö n:o 211

29) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 4968

Hallituksen esitys n:o 209
Lakialoite n:o 14/1987 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 867, 896, 1032 ja 1056/1987 vp., 701 ja 811/1988 vp., 519 ja 615/1989 vp. sekä 664
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 45
Suuren valiokunnan mietintö n:o 228

30) Ehdotukset laeiksi metsähallintoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta 4970

Hallituksen esitys n:o 229
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23
Suuren valiokunnan mietintö n:o 223

31) Ehdotukset laeiksi eräiden maa-seutuelinkeinolakiin liittyvien lakien muuttamisesta 4971

Hallituksen esitys n:o 145
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 210

32) Ehdotukset laeiksi pellonraivauksen rajoittamisesta 4972

Hallituksen esitys n:o 112
Lakialoite n:o 117
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 208

	Siv.		Siv.
33) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 6 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta ja voimassaoloajan jatkamisesta	4979	39) Ehdotus laiksi markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	4986
Hallituksen esitys n:o 149		Hallituksen esitys n:o 107	
Lakialoite n:o 118		Pankkivaliokunnan mietintö n:o 10	
Toivomusaloitteet n:ot 626, 635, 645 ja 652		Suuren valiokunnan mietintö n:o 201	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16		40) Ehdotukset laiksi yritys kiinnityslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	4987
Suuren valiokunnan mietintö n:o 207		Hallituksen esitys n:o 139	
34) Ehdotus laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta	4981	Lakivaliokunnan mietintö n:o 12	
Hallituksen esitys n:o 201		Suuren valiokunnan mietintö n:o 196	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20		41) Ehdotus laiksi sukunimilain muuttamisesta	"
Suuren valiokunnan mietintö n:o 216		Hallituksen esitys n:o 140	
35) Ehdotukset laeiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain ja poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta	4982	Lakivaliokunnan mietintö n:o 13	
Hallituksen esitys n:o 230		Suuren valiokunnan mietintö n:o 226	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22		42) Ehdotus laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta	"
Suuren valiokunnan mietintö n:o 218		Hallituksen esitys n:o 231	
36) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta	4983	Talousvaliokunnan mietintö n:o 12	
Hallituksen esitys n:o 144		Suuren valiokunnan mietintö n:o 202	
Toivomusaloite n:o 504/1989 vp.		43) Ehdotus laiksi metsästyslain muuttamisesta	"
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18		Hallituksen esitys n:o 198	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 209		Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 31	
37) Ehdotus laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta	4984	Suuren valiokunnan mietintö n:o 203	
Hallituksen esitys n:o 110		44) Ehdotus laiksi kirkkolain 418 §:n muuttamisesta	4989
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24		Hallituksen esitys n:o 253	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 224		Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 32	
38) Ehdotus puutavaranmittauslaiksi	4986	Suuren valiokunnan mietintö n:o 237	
Hallituksen esitys n:o 111			
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21		Ensimmäinen käsittely:	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 217		45) Ehdotus laiksi Kouvolan kasarmialueen myymisestä Kouvolan kaupungille ja varuskuntasairaalan myymisestä Kouvolan — Valkealan kansanterveystyön kuntainliitolle	4990
		Hallituksen esitys n:o 276	
		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76	

Siv.

Siv.

46) Ehdotus laiksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 4991

Hallituksen esitys n:o 182
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 33

47) Ehdotus laiksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä 4992

Hallituksen esitys n:o 26
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6

48) Ehdotukset laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä ja laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 22 §:n kumoamisesta 4998

Hallituksen esitys n:o 175
Lakialoite n:o 98
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 7

49) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 105
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15

Esitellään:

50) Ed. Myllerin ym. lakialoite n:o 129 laiksi eräiden yhtymien ja yhteisöjen verovelvollisuudesta ortodoksisille seurakunnille 4999

51) Ed. Saapungin ym. lakialoite n:o 130 laiksi ampuma-aseista ja ampumatarpeista annetun lain muuttamisesta . ”

52) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 131 laiksi ulkomaalaislain 8 ja 35 §:n muuttamisesta 5000

Pöydällepanoa varten esitellään:

53) Talousvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laiksi raittius-työlain 3 §:n 2 momentin kumoamisesta (HE n:o 258) ”

54) Talousvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä laeiksi alkoholilain sekä keskioluesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta (HE n:o 289) ... 5000

55) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 49 hallituksen esityksestä kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta (HE n:o 259) ”

56) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 50 hallituksen esityksestä laiksi työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista annetun lain 10 c §:n muuttamisesta (HE n:o 292) ”

57) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 51 hallituksen esityksestä laiksi opintovapaalain 5 ja 10 §:n muuttamisesta (HE n:o 293) ”

58) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 52 hallituksen esityksestä laiksi työntekijäin eläkelain soveltamisesta Suomen Pankin setelipainon henkilökunnan työsuhteisiin (HE n:o 257) ”

59) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 53 hallituksen esityksestä laiksi merimieslain muuttamisesta (HE n:o 294) . ”

60) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77 hallituksen esityksen johdosta asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1991 (HE n:o 120) ”

61) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80 hallituksen esityksen johdosta laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta (HE n:o 247)..... ”

—————
Puhetta johtaa puhemies Sorsa.
—————

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Andersson, Antvuori, Dromberg, Hautala, Joutsensaari, Järvisalo, Korkea-Aho, Löyttyjärvi, Salolainen ja Taxell.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Alho.
—————

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden takia ed. Taxell, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Dromberg sekä yksityisasioiden takia edustajat Andersson ja Löyttyjärvi, tämän kuun 7 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Salolainen ja 23 päivään sairauden takia ed. Joutsensaari.

Ed. Mäkelän ym. välikysymys varautumisesta pakolaisten määrän kasvuun

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime perjantain istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantuun ed. Mäkelän ym. välikysymyksen n:o 7 varautumisesta pakolaisten määrän kasvuun ovat sen allekirjoittajien lisäksi yhtyneet edustajat Mäkipää ja Jurva.

Näin ollen, kun valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa edellytettyä määrää, vähintään 20 edustajaa, ei ole välikysymykseen yhtynyt, on välikysymys katsottava rauenneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Hallituksen esityksen n:o 160/1989 vp. peruuttaminen

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime marraskuun 30 päivästä saapunut samalle päivälle päivätty, edustajille nyt jaettu hallituksen kirjelmä, jolla peruutetaan eduskunnalle annettu hallituksen esitys n:o 160/1989 vp. laiksi lääninhallituslain muuttamisesta ja laiksi sukunimilain 18 §:n muuttamisesta.

Työjärjestyksen 54 §:n mukaan on peruutuksen tapahtuessa asian käsittely lopetettava. Eduskunta päättäne antaa peruutuksen tiedoksi toiselle lakivaliokunnalle, jonka valmisteltavana puheena oleva esitys on.

Hyväksytään.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 554, 559, 564, 569, 571, 573, 576, 581, 583, 584 ja 590. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Itsenäisyyspäivän juhlahjumanpalvelus

Puhemies: Esitellään juhlamenojen ohjaajan kirjelmä itsenäisyyspäivän juhlahjumanpalveluksesta.

Sihteeri lukee:

”Juhlamenojen ohjaaja
Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 1990

Eduskunnan Puhemiehelle

Juhlamenojen ohjaajana minulla on kunnia välittää Teille, Herra Puhemies, sekä Eduskunnan Varapuhemiehille ja Jäsenille Valtioneuvoston kutsu saapua Tuomiokirkossa 6 päivänä joulukuuta 1990 klo 12.00 pidettävään Itsenäisyyspäivän juhlahjumanpalvelukseen.

Eva-Christina Mäkeläinen

Asu: Tumma puku”

”Ceremonimästaren
Helsingfors den 15 oktober 1990

Till Riksdagens Talman

I egenskap av ceremonimästare har jag äran härmed framföra Er, Herr Talman, samt Riksdagens Vicetalmän och Riksdagsmäns Statsrådets inbjudan till den festgudstjänst som på Självständighetsdagen den 6 december 1990 avhålls i Domkyrkan kl. 12.00.

Eva-Christina Mäkeläinen

Klädsel: Mörk kostym”

Puhemies: Pyydän edustajia kokoontumaan Tuomiokirkkoon menoa varten Yliopiston kirjaston edustalle itsenäisyyspäivänä ensi torstaina kello 11.40.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 13.

Sivistysvaliokunnan ehdotus eduskunnan lausunnoksi Suomen koulutusjärjestelmää, koulutuksen tasoa ja kehittämislinjoja koskevasta valtioneuvoston selonteosta

Mainittu selonteko
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään nyt päätös eduskunnan lausunosta Suomen koulutusjärjestelmää, koulutuksen tasoa ja kehittämislinjoja koskevasta valtioneuvoston selonteosta. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11. Keskustelu asiasta julistettiin viime istunnossa päättyneeksi.

Keskustelussa on Lahti-Nuuttila ed. Donnerin kannattamana ehdottanut, että lausunnon osalta käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lausuntoehdotus siten tarkistettuna, että luvun Koulutuskokeilut jaksosta Nuorisosteiden koulutuskokeilut poistettaisiin ainoastaan toinen kappale.

Lausuntoehdotuksen yksityiskohtien osalta on tehty seuraavat muutosehdotukset:

Ed. Uosukainen on ed. Rengon kannattamana ehdottanut, että luvun Peruskoulu jakson Yläaste mietinnön mukaisten neljän- ja viiden kappaleen sijasta hyväksyttäisiin seuraava lausuma: "Eduskunta edellyttää kielenopetusta muutettavaksi siten, että peruskoulun yläasteella olisi äidinkielen lisäksi kaksi pakollista kieltä, jotka molemmat olisivat valinnaisia. Samalla mahdollisuus saada vapautus kielenopiskelusta tulee tehdä nykyistä yleisemmäksi, jotta oppilas voi motivoitua kykyjensä ja taipumustensa mukaiseen suuntaan. Eduskunta pitää tärkeänä toisen kotimaisen kielen aseman ja osaamisen turvaamista."

Ed. Renko on ed. Jääskeläisen kannattamana tehnyt kolme ehdotusta:

1) että lukuun Peruskoulu lisättäisiin seuraava lausuma: "Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa peruskoulun sisällöllistä kehittämistä varten parlamentaarisen komitean sellaisella määräajalla, että peruskoulun uudistamiseen päästään jo seuraavan vaalikauden aikana."

2) että sen varalta, etteivät mietinnön luvun Koulutuskokeilut jakson Nuorisosteiden koulutuskokeilut toinen ja kolmas kappale sisältyisi käsittelyn pohjana olevaan sanamuotoon, ne lisättäisiin lausuntoon näin kuuluvina: "Saadun selvityksen mukaan tarkoituksena on kokeilla myös uutta tutkintotyyppiä, yleis- tai yhdistelmäutkintoa, ammatillisen tutkinnon ja ylioppilastutkinnon rinnalla. Eduskunta katsoo, että tällaisen yleis- tai yhdistelmäutkinnon suorittaneen ammatillinen osaaminen tulisi olemaan puutteellista eivätkä vajavaiset lukio-opinnot toisi asiallista jatko-opintokelpoisuutta. Sen vuoksi tällaista kokeilua ei tule hyväksyä."

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, ettei ryhdytä kokeilemaan opetusministeriön ajamaa nuorisokoulua. Sen sijaan keskiasteen oppilaitosten yhteistyökokeilua eduskunta pitää tärkeänä."

3) että luvun Koulutuskokeilut jaksoon Ammattikorkeakoulukokeilut lisättäisiin seuraava lausuma: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen ammattikorkeakoulua koskevasta kokeilu- ja kehittämislaista niin, että kokeiluun päästään mahdollisimman pian."

Ed. Astala on ed. Jokisen kannattamana tehnyt seuraavat seitsemän ehdotusta:

1) ehdotus kuten VI vastalauseeseen sisältyvä 1) ehdotus,

2) ehdotus kuten VI vastalauseeseen sisältyvä 3) ehdotus,

3) ehdotus kuten VI vastalauseeseen sisältyvä 2) ehdotus,

4) ehdotus, että mikäli luvun Koulutuskokeilut jakson Nuorisosteiden koulutuskokeilut toinen ja kolmas kappale sisältyvät käsittelyn pohjaan, ne hyväksyttäisiin VI vastalauseeseen sisältyvän 5) ehdotuksen mukaisina.

5) ehdotus kuten VI vastalauseeseen sisältyvä 8) ehdotus,

6) ehdotus kuten VI vastalauseeseen sisältyvä 10) ehdotus ja

7) ehdotus kuten VI vastalauseeseen sisältyvä 11) ehdotus.

Ed. Almgren on ed. Fredin kannattamana ehdottanut, että luvun Yleistä jakson Koulun kasvatustehtävä ensimmäisen kappaleen toiseksi viimeinen virke hyväksyttäisiin näin kuuluvana: "Koulun kasvatustavoitteena tulee olla kasvattaa tasapainoisen ja ehjän persoonallisuuden omaavia nuoria, jotka ymmärtävät vastuunsa ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa ja jotka huolehtivat kansallisen kulttuurin edistämisestä ja kansallisista arvoista, joita ovat muun muassa kristillinen perinne, kodin arvostus, työn kunnioittaminen ja isänmaan hyväksi työskenteleminen, sekä nuoria, jotka kykenevät myös kansainväliseen yhteistyöhön."

Ed. Haavisto on ed. Paloheimon kannattamana tehnyt seuraavat kolme ehdotusta:

1) ehdotus kuten V vastalauseeseen sisältyvä ensimmäinen ehdotus, joka koskee luvun Yleistä jaksoa Koulun kasvatustehtävä,

2) että luvun Peruskoulu jakson Yläaste mietinnön mukainen neljäs kappale hyväksyttäisiin näin kuuluvana: "Peruskoulun yläasteen kieltenopetuksen osalta eduskunta edellyttää, että yläasteella olisi oppilailla äidinkielen lisäksi pääsääntöisesti kaksi pakollista kieltä, joista toinen kaksikielillä paikkakunnilla olisi toinen kotimainen kieli ja muualla valinnainen. Tästä voidaan tarpeen vaatiessa oppilaskohtaisesti poiketa."

3) että mikäli luvun Koulutuskokeilut jakson Nuorisosteiden koulutuskokeilut toinen ja kolmas kappale sisältyvät käsittelyn pohjana olevaan sanamuotoon, ne poistettaisiin V vastalauseeseen mukaisesti.

Ed. Tykkyläinen on ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut

1) että sen varalta, että luvun Koulutuskokeilut jakson Nuorisosteiden koulutuskokeilut toinen ja kolmas kappale sisältyvät käsittelyn pohjana olevaan sanamuotoon, ne korvattaisiin IV vastalauseeseen sisältyvällä lausumalla.

Ed. Donner on ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että mikäli luvun Peruskoulu jakson Yläaste neljäs ja viides kappale sisältyvät käsittelyn pohjana olevaan sanamuotoon, ne korvattaisiin näin kuuluvalla lausumalla: "Maamme kaksikielisyys huomioiden eduskunta pitää tärkeänä, että molempien kotimaisten pääkielten ja niiden

lisäksi jonkin muun eurooppalaisen kielen opetus ja osaaminen turvataan."

Ed. Jääskeläinen on ed. Rengon kannattamana ehdottanut, että luvun Ammatillinen koulutus viimeinen kappale korvattaisiin seuraavalla lausumalla: "Ammatilliset päättötutkinnot. Työvoiman vapaa liikkuvuus edellyttää ammatitaitotason määrittelyä. EY-maissa on jo hyväksytty direktiivi korkeakoulu- ja opistotaseoisten tutkintojen vasta-uuorisesta hyväksymisestä. Samaan johtaa ammatillisten tutkintojen analysointi ja vertailu, jota on tehty EY-maissa lähes 400 ammatissa elinkeinoelämän eri aloilla. Tavoitteena on eurooppalainen 'ammattikoulutuspassi', jolla voitaisiin osoittaa tutkinnon taso ja soveltuvuus. Tämä edellyttää ammatillisten päättötutkintojen tai pätevyystutkintojen ottamista käyttöön, jos haluamme pysyä kansainvälisen kehityksen mukana. Eduskunta edellyttää, että ammattikoulutuspassi annetaan ammatillisessa oppilaitoksessa suoritettuna ammatillisen päättötutkinnon tai pätevyystutkinnon suorittamisen jälkeen."

Ed. Pekkarinen on ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut, että luvun Koulutuskokeilut jaksoon Nuorisosteiden koulutuskokeilut lisättäisiin näin kuuluva lausuma: "Kokeiluun tulee selvittää erityisesti, miten nuorisosteiden uudistus onnistutaan toteuttamaan sellaisilla paikkakunnilla, missä nyt toimii vain lukio tai ammatillinen oppilaitos. Eduskunta edellyttää, että kokeiluissa huolehditaan samanaikaisesti myös koulutuksen alueellisen tasa-arvoisuuden lisäämisestä."

Ed. Tykkyläinen on ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana ehdottanut, että luvun Koulutuskokeilut jaksoon Nuorisosteiden koulutuskokeilut lisättäisiin näin kuuluva lausuma:

2) "Eduskunta edellyttää, että nuorisosteiden koulutuksen kokeilulla pyritään hankkimaan tietoa keskiateen tutkintojen, opetuksen ja opiskelun kehittämiseksi. Kokeilujen aikana tulee pyrkiä etsimään nuorisosteelle soveltuvia tutkintorakenteita aloille, joilla on siihen selvää tarvetta. Nuorisokouluun ei kokeiluissa pyritä."

Nuorisosteiden kokeiluissa pääpaino asetetaan ammatitaitoon tähtäävän ammatillisen tutkinnon ja ylioppilastutkintoon johtavan lukion oppimäärän monipuolistamiseen niin, että näihin opintoihin voidaan sisällyttää

myös toisen koulumuodon opintoja. Tämän lisäksi voidaan kokeilla myös uusia opintojen yhdistelmiä ja uudentyypisiä tutkintoja, jotka voivat muodostua ammatillisista ja lukio-opinnoista sekä myös työharjoittelusta.”

Ed. Viinanen on ed. von Bellin kannattamana ehdottanut, että luvun Koulutuskokeilut jaksoon Nuorisoasteen koulutuskokeilut lisättäisiin näin kuuluva lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että ylioppilastutkinnon asema on turvattava. Ylioppilastutkinto ja eräät ylemmät ammatilliset tutkinnot antaisivat sellaisenaan yleisen korkeakoulukelpoisuuden, johon sisältyy myös ammattikorkeakoulukelpoisuus.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kuultuani puhemiehen selonteon peruutan tekemäni 1) ehdotuksen.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Peruutan 4) ehdotukseni, joka koskee luvun Koulutuskokeilut jakson Nuorisoasteen koulutuskokeilut toista ja kolmatta kappaletta.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Peruutan luvun Koulutuskokeilut jaksoa Nuorisoasteen koulutuskokeilut koskevan 2) ehdotukseni ja perustelen sillä, että käsittelyn pohjaa koskeva muutettu ehdotus ja toivottavasti hyväksyttävät ponnet sisältävät peruuttamani ehdotuksen.

Puhemies: Totean, että ed. Tykkyläisen 1) ehdotus, ed. Astalan 4) ehdotus ja ed. Rengon 2) ehdotus on peruutettu.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin äänestetään käsittelyn pohjasta.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy mietinnön sanamuodon, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Lahti-Nuuttilan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 43 jaa- ja 144 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 11. (Koneään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt ed. Lahti-Nuuttilan ehdotuksen.

Eduskunta ryhtyy I vastalauseeseen sisältyvän, ed. Lahti-Nuuttilan ehdotuksen mukaisesti tarkistetun sanamuodon yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Osa Valtioneuvoston selonteko, hyväksytään.

Osa Valiokunnan kannanotot.

Luku Yleistä.

Ensimmäinen kappale, hyväksytään.

Jakso Koulun kasvatustehtävä.

Ensimmäinen kappale.

Puhemies: Tätä kappaletta koskeissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään samansisältöisistä ed. Astalan 1) ehdotuksesta ja ed. Haaviston 1) ehdotuksesta yhdessä ed. Almgrenin ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta käsittelyn pohjana olevaa sanamuotoa vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta ed. Astalan 1) ehdotusta ja ed. Haaviston 1) ehdotusta vastaan.

Ed. Almgrenin ehdotus ”jaa”, ed. Astalan 1) ehdotus ja ed. Haaviston 1) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 89 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Almgrenin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta käsittelyn pohjana olevaa sanamuotoa vastaan.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 33 ei-ääntä, 20 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjana olevan sanamuodon.

Toinen, kolmas ja neljäs kappale hyväksytään.

Jakso Ihmisen ja yhteiskunnan muuttuminen, Jatkuva koulutus, jakso Työelämän muuttuminen, jakso Koulutuksen sisällöt ja opetusmenetelmät, jakso Kieltenopetus, jakso Pedagogiset kokeilut sekä jakso Yksityinen koulutusjärjestelmä, hyväksytään.

Luku Esiopetus.

Ensimmäinen kappale, hyväksytään.

Toinen kappale.

Äänestys ed. Astalan 2) ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Astalan 2) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 34 ei-ääntä, poissa 11. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjana olevan sanamuodon.

Luku Peruskoulu.

Ensimmäinen, toinen, kolmas ja neljäs kappale, hyväksytään.

Äänestys ed. Rengon 1) ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Rengon 1) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 47 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjana olevan sanamuodon.

Jakso Oppivelvollisuuden alkaminen ja jakso Ala-aste, hyväksytään.

Jakso Yläaste.

Ensimmäinen, toinen ja kolmas kappale, hyväksytään.

Neljäs ja viides kappale.

Puhemies: Ed. Astalan 3) ehdotus ja ed. Donnerin ehdotus raukeavat käsittelyn pohjasta tehdyn päätöksen johdosta.

Ed. Haaviston 2) ehdotus ja ed. Uosukaisen ehdotus ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta käsittelyn pohjana olevaa sanamuotoa vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Uosukaisen ehdotuksen ja ed. Haaviston 2) ehdotuksen välillä.

Ed. Uosukaisen ehdotus ”jaa”, ed. Haaviston 2) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 102 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12. (Koneään. 6)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Haaviston 2) ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Haaviston 2) ehdotuksesta käsittelyn pohjana olevaa sanamuotoa vastaan.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Haaviston 2) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 157 jaa- ja 30 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 11. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjana olevan sanamuodon.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ilmoitan, että äänestin vahingossa väärin.

Kuudes, seitsemäs, kahdeksas ja yhdeksäs kappale hyväksytään.

Jakso Ongelmanuoret, jakso Vammaisten opetus, jakso Koulu työyhteisönä, jakso Koulukirjastot ja oppikirjat sekä jakso Terveyskasvatus ja kouluruokailu, hyväksytään.

Luku Lukio, hyväksytään.

Luku Ammatillinen koulutus.

Ensimmäinen, toinen, kolmas, neljäs, viides ja kuudes kappale, hyväksytään.

Seitsemäs kappale.

Äänestys ed. Jääskeläisen ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Jääskeläisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 93 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjana olevan sanamuodon.

Luku Koulutuskokeilut.

Jakso Yleistä, hyväksytään.

Jakso Nuorisosaasteen koulutuskokeilut.

Ensimmäinen kappale, hyväksytään.

Puhemies: Ed. Haaviston 3) ehdotus siltä osin, kuin se koskee mietinnön sanamuodon toista kappaletta, raukeaa käsittelyn pohjasta tehdyn päätöksen johdosta.

Uusi toinen, kolmas, neljäs ja viides kappale, joita ei ole käsittelyn pohjana olevassa sanamuodossa.

Äänestys ed. Tykkyläisen 2) ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Tykkyläisen 2) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 8 jaa- ja 180 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Tykkyläisen 2) ehdotuksen.

Äänestys ed. Viinasen ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Viinasen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 187 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Viinasen ehdotuksen.

Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 1 jaa-ääni ja 186 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Pekkarisen ehdotuksen.

Käsittelyn pohjana olevan sanamuodon toinen kappale.

Äänestys ed. Haaviston 3) ehdotuksesta tältä osin.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Haaviston 3) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 23 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjana olevan sanamuodon.

Käsittelyn pohjana olevan sanamuodon kolmas kappale, hyväksytään.

Jakso Ammattikorkeakoulukokeilut.

Ensimmäinen, toinen, kolmas, neljäs ja viides kappale, hyväksytään.

Uusi kappale.

Äänestys ed. Rengon 3) ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Rengon 3) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 97 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Rengon 3) ehdotuksen.

Käsittelyn pohjana olevan sanamuodon kuudes kappale.

Äänestys ed. Astalan 5) ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Astalan 5) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 170 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjana olevan sanamuodon.

Käsittelyn pohjana olevan sanamuodon seitsemäs kappale, hyväksytään.

Luku Korkeakoulut ja luku Aikuiskoulutus, hyväksytään.

Luku Opettajankoulutus.

Ensimmäinen, toinen ja kolmas kappale, hyväksytään.

Jakso Opettajankoulutukseen valinta, jakso Opettajankoulutuksen sisältö sekä jakso Tutkinnot, hyväksytään.

Jakso Opettajien täydennyskoulutus.

Esimäinen kappale, hyväksytään.

Toinen kappale.

Äänestys ed. Astalan 6) ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Astalan 6) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 166 jaa- ja 22 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjana olevan sanamuodon.

Luku Kieli- ja kulttuurivähemmistöt sekä luku Koulutukseen käytettävissä olevat voimavarat, hyväksytään.

Luku Opintotuki.

Ensimmäinen ja toinen kappale, hyväksytään.

Kolmas kappale.

Äänestys ed. Astalan 7) ehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana oleva sanamuoto ”jaa”, ed. Astalan 7) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 143 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjana olevan sanamuodon.

Neljäs, viides ja kuudes kappale, hyväksytään.

Luku Hallinto, luku Kansainvälistyminen ja luku Tasa-arvo, hyväksytään.

Mietinnön ponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi talletuspankkien toiminnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 242/1989 vp.
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 182 a ja 182

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty 1.—7. sekä 9. — 12. lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Ehdotan tässä kohdassa eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

"Yleisö on menettänyt luottamuksen pankkeihin siksi, että ne ovat keinotelleet toisten rahoilla ja ryhtyneet yksipuolisesti korottamaan peruskorkosidonnaisten lainojen korkoa, joihin kysymyksiin hallituksen pankkilainsäädäntöä koskeva esitys ei tarjoa ratkaisua. Hallituksen tahdosta tällä lailla ei haluta suojata postitoimipaikkojen säilyttämistä. Korkotaso on korkea hallituksen ja Suomen Pankin väärän rahapolitiikan takia, minkä johdosta mm. asuntolainat kallistuvat. Näistä syistä eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja edellyttää valmisteltavaksi esityksen pankkilainsäädännön edelleen kehittämistä."

Arvoisa puhemies! Oletan, että jokainen tässä salissa oleva on todella sitä mieltä, että pankit ovat menettäneet luottamustaan yleisön silmissä. Syyt tietysti tähän asiaan ovat moninaisia. Yksi asia on viime vuosina ollut se, että pankkimaksuja eli palvelumaksuja on säädetty ja määrätty, vaikka kansalaiset hyvin muistavat sen ajan, jolloin pankit ilmoittivat hoitavansa ihmisten kaikenlaisia asioita, muitakin kuin raha-asioita, ilman eri korvausta. Tässä on siis petoksen maku.

Toiseksi tietysti tämä viime aikojen korkosoppa, ja korkojen nousu ja pankkien yksipuolinen korkojen nostopyrkimys ovat selvästi vähentäneet yleisön luottamusta pankkilaitosta ja sen toiminnan moraalia kohtaan. Samoin varmasti kaikki toteavat, että postitoimipaikkojen olemassaoloa ei haluta tällä hetkellä hallituksen toimesta turvata, vaan vetäydytään Posti- ja telelaitoksen selän taakse. Haluaisin nähdä ja kuulla, onko sellaista edustajaa Suomen eduskunnassa, joka ei olisi sitä mieltä, että korkotaso on aivan liian korkea tässä maassa. Nähdäkseni nämä perustelut tässä perustelulausmassa pitävät varmasti kaikkien mielestä paikkansa.

On syytä vielä muistuttaa siitä, että kun nykyinen Holkerin hallitus runsas kolme vuotta sitten muodostettiin, sen ohjelmaan kirjattiin, että hallitus toimii yhdessä Suomen Pankin kanssa nykyisen korkotason alentamiseksi. Mikä se nykyinen korkotaso tuolloin runsas kolme vuotta sitten oli? Se oli huomattavasti alhaisempi kuin tällä hetkellä tilanne on. Silloin lainakorkotaso oli keskimäärin 10,8 prosenttia, ja tänä vuonna se on noin 13,8 ellei korkeampikin. Siis korkotaso luottojen osalta on noussut noin 30 prosent-

tia tämän hallituksen toimikautena. Vastavasti on tapahtunut myös ns. markkinakoron suhteen. Sen oltua hallituksen muodostamishetkellä 10 prosentin paikkeilla nyt markkinakorko lähentelee 15 prosenttia.

On aivan selvää, että tässä asiassa, jossa, hallitus on todella epäonnistunut toiminnassaan, ja siinä mielessä on hyvin perusteltua esittää, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, koska se on erään asian, joka on erittäin oleellinen yhteiskunnan toiminnassa, hoitamisessa epäonnistunut.

Toisaalta samaan aikaan, kun raha on kallista, on hyvin ilmeistä, että pankeilla menee myös huonosti. Pankkien lainaksi antaman rahan määrä on kasvanut viime vuosina hyvin paljon. Tosin on niin, että viime vuoden aikana vain kymmenkunta prosenttia liikepankkien osalta, mutta toissa vuonna jopa 30 prosenttia vuodessa. Osuuspankeilla ja säästöpankeilla on samantapainen kehitys.

On aivan selvää, että tämä korkea korkotaso vaikuttaa hyvin voimakkaasti mm. rakennustoimintaan ja siihen liittyviin asioihin, ja siitä johtuen hallitus on myös epäonnistunut asuntotuotannon suhteen asuntopulan jatkuessa vähintään entisen kaltaisena.

Aiemmin asunto- ja muut lainat sidottiin hallinnollisiin korkoihin, ns. peruskorkoon, jonka korkotason määräsi Suomen Pankki, ja pankkivaltuusmiehet olivat siinä päätöksessä mukana. Tällä hetkellä asuntolainat ovat sidottuina joko vanhaan peruskorkoon tai kasinotalouden mukanaan tuomaan käsitteeseen, joka on ns. helibormarkkinakorko. Mutta ovat ne lainat sidotut kumpaan tahansa, käytännön eroa korkotasossa ei kuitenkaan ole. Jos esimerkiksi nyt heliborkorkoon sidottu korkotaso on helibor + 3, niin peruskorkoon sidottu on vastaavasti peruskorko + 6 prosenttia, jolloin päädytään suunnilleen saman kaltaisiin lukuihin. Lainanottajan kannalta ongelmallista on tietysti se, että hän ei voi tietää sitä, kumpi sidonnaisuus on hänen kohdallaan parempi, miten korot, joihin sidonta on tapahtunut, tulevat kehittymään.

Kaiken lisäksi korkoasiassa, jossa hallitus hyvin mieluusti piiloutuu Suomen Pankin selän taakse, on kuitenkin tilanne selvästi se, että ei Suomen Pankki tällaisia suuria muutoksia korkoihin voi tehdä hallituksen tietä-

mättä ja ilman sen suostumusta. (Ed. Puolanne: Eivät kai pankkivaltuusmiehet tyhjän panttina istu?) — Aika usein näyttää siltä, että he istuvat tyhjän panttina, koska he ovat pääasiassa hallituspuolueitten edustajia. Todettakoon muuten, että esimerkiksi edustamallani ryhmällä ei ole edustusta pankkivaltuusmiehissä. Olemme täysin ulkona niistä kuvioista. (Ed. Puolanne: He edustavat eduskuntaa eikä hallituspuolueita!) — Niin heidän tulisi edustaa eduskuntaa. Ministeri Puolanne tuntee huomattavasti pitemmältä ajalta kuin minä sen käytännön, mikä tässä talossa on, sen käytännön, minkä johdosta mm. hallitus pystyy sanelemaan sen, mitkä lait eduskunnassa menevät muuttamattomina läpi. Tässä pankkivaltuusmieskysymyksessä tapahtuu aivan samalla tavalla, on aivan samantapainen sidonta ja kytkentä, kuten ministeri aivan hyvin tietää.

Pankkivaliokunnassa on kaiken lisäksi asiantuntijakuulemisissa käynyt ilmi se, että pankit esimerkiksi korkojen korottamiskysymyksissä korottaessaan peruskorkosidonnaisia lainoja yksipuolisesti omilla päätöksillään ovat kuitenkin toimineet hyvin pitkälle Suomen Pankin antamien ohjeiden ja säädösten mukaan. Tätä kautta tietysti tämä asia kaahtuu tavalla tai toisella myös istuvan hallituksen syliin, oltakoon sanallisesti asiasta mitä mieltä tahansa.

Herra puhemies! Olen todella vakuuttunut siitä, että ne ponsilauseuman perustelut ovat hyvin pitkälti, jopa ehkä täydellisesti paikansa pitäviä. En usko, että salista nousee vastamielipiteitä niiden suhteen. Siinä mielessä olen vakaasti sitä mieltä, että nykyinen hallitus joutaisi mennä, koska se ei ole peruskysymyksissä onnistunut.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ensinäkin kiitän oppositiota erinomaisesta tuesta välikysymyksen yhteydessä. On mukava, että tunnemme yhteistä huolta suomalaisten asioista. — Varsinaiseen asiaan eli talletuspankkilakiin:

Kun aikaisemmin käytiin keskustelua talletuspankkiasioista varsinkin lain toisessa käsitellyssä, posti- ja postimerkkiasiat jättivät alleen, jotka toki ovat myös erinomaisen tärkeitä erään asian, josta haluan muutaman sanan lausua. Se koskee poliisin tiedonsaantioikeuksia pankeista rikostutkinnan yhteydessä. Viimeksikin lausuin siitä jotakin, mut-

ta haluan kuitenkin tähän asiaan vielä kiinnittää huomiota.

Voimassa olevan liikepankkilain 43 §:n 2 momentin mukaan pankeilla on oikeus antaa poliisi- ja syyttäjäviranomaiselle tietoja asiakkaidensa asioista silloin, kun niitä tarvitaan rikostutkinnassa. Tämä toiminta pankkien ja toisaalta rikostutkijoiden välillä ns. pankkitiedusteluiden muodossa on toiminut erinomaisen hyvin ja ollut poliisille kavana siinä vaiheessa, kun esimerkiksi suuri talousrikos tai suuri konkurssirikos — se on tietysti talousrikos sekä — tulee tutkittavaksi ja syylliseksi epäillyn henkilön ja hänen edustamansa firman rahansiirroista pitää saada tietoja. Se on käynyt erinomaisen hyvin osoittamalla asianomaisen pankin tai pankkiketjun pääkonttorin tiettyyn yksikköön Helsingissä pankkitiedustelu, joka on pankin toimesta edelleen lähetetty asianomaisen pankin tai pankkiketjun konttoreille ympäri maata. Rikostutkinnassa välttämättömät tiedot rahojen kuluista ja sijoituksista, maksuista ym. on saatu näin poliisin käyttöön. Tämä on täysin välttämätöntä sikäli, että esimerkiksi konkurssirikostutkinta eräässä vaiheessa auttamatta tukehtuu ja pysähtyy, jos pankkitiedustelua ei voida käyttää tutkinnan eteenpäin viemisessä.

Hallituksen esityksessä ei ole lainkaan tällaista pykälää, ja se merkitsee sitä, että pankeilla ei ole oikeutta antaa poliiseille, kuten tähän asti on tapahtunut, tietoja tutkittavassa asiassa. Se merkitsee myös sitä, että pankeista tulee automaattisesti rikollisen toiminnan salailijoita omassa keskuudessaan. Vaikka pankin edustaja haluaisi auttaa poliisia tutkinnassa, sen eteenpäinviemisessä ja rahavirtojen selvittämisessä, hänellä ei yksinkertaisesti ole siihen oikeutta.

Poliisille jää tietysti nyt mahdollisuus pakokeinolin mukaan tehdä kotietsintä pankkiin, jos kyseessä on sellainen rikos, josta rangaistuksena on yli kuusi kuukautta vankeutta. Se on mahdollista, mutta tämä on niin kankea, monimutkainen ja toisaalta kovakin menetelmä, että sen käyttäminen on varsin hankalaa. Kaiken lisäksi: eihän poliisi voi esimerkiksi Suomen Yhdyspankin kaikkiin konttoreihin Suomessa tehdä kotietsintää ja tarkastaa siellä, onko asianomaisella firmalla, jota rikokseen syylliseksi epäilty edustaa, tai hänellä itsellään siellä tilejä. Tämä on mahdottomuus. Poliisi voi yleensä

tehdä tällaisen tutkinnan vain yhteen konttoriin tai kahteen kolmeen, mutta ei enempää. Näin ollen esimerkiksi henkilön, joka on tähän saakka joutunut salaamaan rikoksen kautta saamansa varat kiven alle, ei tarvitse niitä kiven alle laittaa tämän jälkeen. Hän voi viedä vaikka SYP:n Kärsämäen konttoriin omalla nimellään siellä olevalle tililleen, vaikka 10 miljoonaa markkaa rikoksen kautta saatua rahaa. On suoranainen onnenpotkaisu, jos poliisi sattuu oivaltaamaan, että asiaa pitää kysyä Kärsämäen pankista. Tähän saakka on tehty Suomen Yhdyspankkiin Helsinkiin pankkitiedustelu. Pankki on lähettänyt edelleen, kuten aikaisemmin mainitsin, tiedustelun omille kontto-reilleen ympäri maata, ja tällainen henkilön tai firman nimellä oleva talletus on saatu silloin selville, ja asia on ollut hyvin yksinkertainen.

Kuten aikaisemmin myös mainitsin, tiettyjen konkurssitutkinnassa välttämättömien rahavirtojen kulku jää tutkimatta muiden kuin yhden tai kahden konttorin osalta, joihin poliisi mahdollisesti tekee hiukan kyseenalaisena pidetyn kotietsinnän pakkokeinonlain mukaisesti, mikä aina tietysti kärjistää sekä poliisin että pankkien suhteita. Tähän saakka nämä asiat on hoidettu yhteisymmärryksessä ja pelkästään kirjeenvaihdon avulla.

Pidän tätä erittäin vakavana asiana talousrikosten tutkinnan kannalta. Uskallan jopa väittää täältä eduskunnan pöytästä, että talousrikosten tutkinta tämän lain, jonka sisältö on jo toisessa käsittelyssä päätetty, hyväksymisen jälkeen tulee menettämään tehostaan kaksi kolmasosaa. Valkokaulusrikolliset, talousrikolliset, saavat Suomessa mellastaa miten itse haluavat. (Ed. Jokinen: Niinhän ne nytkin mellastavat!) — Niinhän ne, mutta se, arvoisa edustaja, menee vielä huonommaksi kuin tänä päivänä.

Kuitenkin on koko ajan puhuttu siitä, että talousrikosten tutkintaa pitäisi Suomessa tehostaa ja nyt tehdään sellainen laki, joka tekee talousrikostutkinnan monissa asioissa täysin mahdottomaksi. Kun tutkinnassa päästään tiettyyn vaiheeseen, pankkitiedustelut ovat välttämättömiä rahavirtojen kulun selvittämiseksi, ja mahdollisuus on ollut tähän saakka, se poistetaan nyt laista. Poliisilla ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin ottaa rautakanki ja mennä johonkin tiettyyn konttoriin katsomaan, onko siellä sellaisia

tietoja, jotka auttaisivat rikoksen tutkinnassa. Kaiken lisäksi, ottaen huomioon sen, että kotietsintä voidaan tehdä toisen kuin syylliseksi epäillyn tiloissa vain erityisen perusteluista syistä, on kyseenalaista, pystyykö poliisi koskaan menemään pankin holveihin tutkimaan ja hakemaan sieltä tarvitsemaan tietoa. (Ed. Jokinen: Ei tehdä tuommoista lakia!) — Se on tehty jo, ed. Jokinen, se on tehty jo.

Tämä johtuu siitä, että SMP:llä ei ole ollut pankkivaliokunnassa edustusta. Näin tyhmää lakia ei olisi koskaan tehty. Tai tietenkin olisi tehty, koska emmehan me pysty sitä kahdeksan kansanedustajan voimalla estämään, mutta asia olisi tullut kyllä aikaisemmin perustellummin esille. Tästä puhuttiin jo toisessa käsittelyssä, mutta täällähän puhuttiin vain postimerkeistä ja ponsilausumista, eikä edes kukaan kuullut poliisin edustajan puhetta.

Saattaa olla sillä tavalla, että tämän säännöksen muuttamisen takana ovat pankit itse siitä syystä, että niille on ollut aikamoisen hankalaa poliisin palveleminen näiden pankkitiedustelujen osalta eikä pankkilaitos ole yleensä laskuttanut poliisia kuluista, mitä sille aiheutuu pankkitiedustelun johdosta, eikä valtiolla olisi ollut siihen varaakaan. On ilmeistä, että pankit, jotka määräilevät yleensä hallituksen toimista omalta osaltaan, ovat saaneet hallituksen niihin tuumiin, että tämä pykälä poistetaan. Silloin ei tarvitse poliisia palvella eikä synny myöskään kustannuksia.

Herra puhemies! Ed. Seppänen esitti asian jo vastalauseessa, jossa hän halusi säilyttää voimassa olevan liikepankkilain 43 §:n 2 momentin mukaisen säännöksen uudessa talletuspankkilaissa saman sisältöisenä. Minä vielä omalta osaltani hiukan terästin mainitua pykäläehdotusta hiukan voimakkaammaksi. Nämä kuitenkin hylättiin suurella äänen enemmistöllä täällä salissa, ja nyt poliisilla ei ole mitään mahdollisuuksia saada tietoja pankeista muuten kuin rautakangen kanssa. Sitä poliisi ei tule varmastikaan käyttämään, ja se on kaiken lisäksi pankkitoiminnassa kyseenalaista, kuten aikaisemmin mainitsin.

Pankkivaliokunnan mietinnössä on kyllä siitä ponsi, jossa todetaan, että poliisin tutkinta tulee todennäköisesti vaikeutumaan jne. Siihen on sitten jatkoksi, että hallituksen tulee seurata asiaa jne. Plää, plää ja plää.

Samanlaisia perusteluita, joita on sadoittain ja tuhansittain eduskunnassa annettu ja joilla ei ole mitään merkitystä. En oikein kehtaa niin rumasti sanoakaan, mitä niistä ponsista pitäisi sanoa. Tästä syystä, vaikka minulla olisi vielä ollut mahdollisuus tänään esittää tässä asiassa ponsi, en sitä tee. Minä tiedän, että kukaan täällä ei olisi edes kuunnellutkaan asiaa. Sen puolesta olisi äänestänyt kahdeksan SMP:n kansanedustajaa ja kaikki muut vastaan. Ehkä vasemmistosta olisi saatu hieman tukea. Turha yritys ja hyväksytynäkin tuollainen ponsi on aivan yhdentekevä.

Mutta, herra puhemies, valo ei vielä vilku ja pääsen täältä pois laillisen ajan kuluessa. Totean vielä, pankaapa mieleenne arvoisat kansanedustajat: tämän lain hyväksymisen jälkeen talousrikostutkinta joutuu Suomessa ehdottomiin vaikeuksiin, jotka tullaan näkemään yhden vuoden kuluessa. Jos ette minua usko, kysykää muilta poliiseilta, jos sellaisia tunnette. Jokainen heistä tietää tämän asian.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi kyllä puhui tällä kertaa asiaa. Poliisin edustaja kyllä kävi pankkivaliokunnassa tästä puutteesta kertomassa. Kuitenkin on valmistelun historiasta todettava, että käsittelyn pohjana oli hallituksen yksimielinen esitys ja SMP:n ministeri oli tuohon esittelyyn valmistelussa yhtynyt ennen kuin esitys oli eduskunnalle annettu.

Kuten tiedämme, tällaisiin esityksiin muutosten saaminen on sangen vaikeaa, jos ei synny yksimielisyyttä valiokunnassa erityisesti hallitusryhmien kesken. Tämän pykälän kohdalla sitä ei syntynyt. Sosialidemokraatit ja — niin uskon — eräiden muidenkin ryhmien edustajat olisivat olleet valmiit muuttamaan esitystä tältä osin ed. Aittoniemen ja poliisin toivomaan suuntaan, mutta edellä mainituista syistä se ei ollut mahdollista.

Valiokunta kuitenkin mietinnössään sen lisäksi, mitä ed. Aittoniemi toi esille, edellytti, että kun nämä epäkohdat todetaan, tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään, toivottavasti myös tulevan hallituksen taholta hyvin nopeasti. Uskon, ne perusteet, jotka tulivat esille, ovat kyllä tosia. Sen vuoksi uskoisin, että kun tämä yksityiskohta joutui näin suurennuslasin alle, tähän puututaan ed. Aittoniemen arvelemaa nopeammin.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Varsinkin nyt pankkivaliokunnan puheenjohtaja Knuuttilan puheenvuoron jälkeen on kyllä vakava syy puuttua tähän kysymykseen.

Minä todella ihmettelen, että tässä asiassa ei ole edetty. Olen aikaisemmin jo monissa yhteyksissä eri valiokunnissa saanut kuulla asiantuntijoiden lausuntoja siitä, miten tässä maassa lainsäädännöllä suositaan talousrikollisuutta. Asia on myös julkisuudessa jatkuvasti esillä ja lehdistössä. Jos asia todella on näin, kuten on tullut esille, niin onhan tässä vielä mahdollisuuksia. Eduskunnan on mahdollista kokonaan hylätä tämä laki, ja sen jälkeen ehkä sitten uusi eduskunta ottaa paremman otteen talousrikollisuuteen myös tältä osin ja lainsäädäntöä muutetaan sellaiseksi, joka todellakin voi tätä valtavaksi paisunutta törkeää röstöä hallita.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta lyhyesti sen, että tätä on saatettu valmistella ed. Vistbackan ollessa vielä ministerinä, mutta on selvää, että ei yksi ministeri ehdi suurista lakikokonaisuuksista lukemaan jokaista pykälää. Se on itsestäänselvä asia. Jos hänellä olisi ollut tähän mahdollisuus tutustua, hän olisi myös poliisimiehenä ilman muuta kiinnittänyt tähän huomiota.

Ongelma on tässä vain se, että meillä ei ole ollut edustusta pankkivaliokunnassa, jossa asia olisi pitänyt tuoda esille. Täällä salissaakin olisi varmasti asiaan voitu vielä puuttua, mutta se olisi vaatinut päivien työtä: keskustelua ryhmien kanssa vähän samalla tavalla kuin koulutuspoliittisessa selonteossa ja lehmänkauppoja pitkin käytäviä. Varmasti tämä pykälä olisi korjatuksi, jos olisi saatu kansanedustajat vakuuttuneeksi siitä, että olen oikeassa. On kivaa, kun ed. Knuuttila sanoi siihen suuntaan, että minä tämän yhden kerran olen tämän eduskunnan aikana oikeassa. Meneepähän historiaan sellainenkin asia, etten ihan pehmoisia kaikissa asioissa puhu.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei pidä nyt moitteita enempää ottaa kuin niitä ehkä lausumaani sisältyi.

Sen oikaisun haluan vielä tehdä, että asia esiteltiin hallituksessa ministeri Vennamon aikana, ei ministeri Vistbackan, ettei nyt

arvostetulle poliisimiehelle tule tästä — tarkoitan ed. Vistbackaa — turhaa negatiivista mainetta.

Mitä tulee sitten SMP:n edustukseen pankkivaliokunnassa, siellä on SMP:n valitsema edustaja myös ollut mukana.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun kerran on mahdollisuutta selvittää tässä salissa ja varsinkin eduskunnassa ne, jotka todella ovat tällaisten lakiehdotusten takana ja pitävät siitä kiinni, että talousrikollisuutta suositaan, se pitäisi selvittää.

Ed. Laine: Herra puhemies! Jos asia olisi niin kuin ed. Aittoniemi äsken totesi, että ministerit eivät tiedä, mitä he valtioneuvostossa päättävät ja valtioneuvoston istunnoissa eduskunnalle esittävät, olisipa tuo aika kummallista. Ehkä, jos asia näin olisi, on selitettävissä sekin, että Holkerin hallituskausi on ollut todella kasinopelureiden, pörsikeinottelijoiden ja koronkiskonnan aikaa. Mutta en oikein jaksa uskoa, että tämä kaikki olisi mennyt ohi hallituksen jäsenten tiedon. En usko ed. Aittoniemen selitykseen.

Joka tapauksessa se, minkä äsken totesin Holkerin hallituksen politiikan luonteesta, antaa aiheen kannattaa ed. Helteen perustelualausedotusta. Siis kannatan sitä.

Samalla viittaan asian aikaisemmassa käsittelevä vaiheessa käyttämäni puheenvuoroon koskien ministerien, kansanedustajien, valtion korkeiden virkamiesten, myös yksityisten ja valtion liikelaitosten johtajien osallistumista pankkien hallintoon. Siis viittaan aikaisempaan puheenvuorooni ja teen seuraavan pöydille jaetun perustelulausumaehdotuksen:

”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että pankkilainsäädännön kehittämistä valmisteltaessa selvitetään mahdollisuudet sellaisen lakiehdotuksen antamiseen, joka kieltäisi ministerien, kansanedustajien, valtion ja kuntien korkeiden virkamiesten sekä valtion ja kuntien liikelaitosten ja yksityisten suuryritysten johtajien osallistumisen pankkien hallintoelinten toimintaan.”

Keskustelun aikaisemmassa vaiheessa on viitattu Suomen Pankin lukuisiin toimenpiteisiin, joilla on ollut vaikutusta koron suuruuteen. Muistan aivan hyvin sen, miten Suomen Pankin päätöksiä on perusteltu

myös eduskunnassa sillä, että kilpailu lisääntyy ja näin korot alenevat. Kuten ed. Helle puheenvuorossaan osoitti, Holkerin hallituskaudella on tapahtunut aivan päinvastoin. Eräässä vaiheessa korkoa päätettiin puolella prosenttiyksiköllä alentaa, mutta sen jälkeen nousu on ollut taas melkoisen suurta.

Viime viikolla käydyssä keskustelussa muistaakseni kansanedustaja Sasi oli sitä mieltä, että kun nyt säädetään lähdeverolakeja, sen seurauksena tulee kilpailu taas kiristymään ja korot tulevat alenemaan. Äskeeseen kokemukseeni viitaten sanon, että en usko tähän ed. Sasin täällä viime viikolla esittämään näkemykseen. (Eduskunnasta: Ed. Kalliomäki?) — Jospa tuo olikin ed. Kalliomäki, ei se minun uskomustani mihinkään muuta. Hallituspuolueen edustaja, ellei peräti pankkivaltuusmies, oli silloin tuon mielipiteen esittäjä.

Olinkin puheenvuorossani tulossa juuri pankkivaltuusmiehiin. Mieleeni jäi television kuvaruuduista ja myös eräistä sanomalehtikuvista sellainen pankkivaltuusmiesten puheenjohtajan lausuma, jossa hän sanoi, että koron korotuspäätös tehdään vasta vaalien jälkeen. Tämä lausuma antoi aiheen olettaa, että todella kokoomuksen taholla, ehkä sosialidemokraattien taholla valmistaudutaan tällaiseen toimenpiteeseen välittömästi vaalien jälkeen mutta ei ennen sitä.

Jos näin tulee tapahtumaan, sitä en voi hyväksyä ja kannattaa, mutta jos sellainen toimenpide kuitenkin tehdään, minä toistan aikaisemmin esittämäni vaatimuksen siitä, että korot eriytettäisiin siten, että missään tapauksessa ei asuntolainojen ja opintolainojen korkoja koroteta. Päinvastoin näiltä osin pitäisi korkoja alentaa.

Kun ed. Tennilä tulee hetken päästä tekemään ehdotuksen koskien pankkien palvelumaksuja, haluan tässä yhteydessä ensinnäkin vedota pankkitarkastusvirastoon, että pankkitarkastusvirasto pyrki seuraamaan pankkien toimenpiteitä palvelumaksujen perinnän suhteen. Kerron nyt erään esimerkin, joka minun mielestäni antaa oikeuden vaatia palvelumaksujen perinnästä luopumista.

Tallettajalta, joka omalta tililtään nostaa rahaa maksaakseen välittömästi ja samassa yhteydessä esimerkiksi lainojensa koron, pankki perii maksun toimenpiteestä, maksut saattavat vaihdella, mutta tiedän, että on esimerkiksi 12 markan maksu. Mielestäni

tämä on täysin kohtuutonta. Jos tallettaja omalta tililtään nostaa ja välittömästi samalla maksaa samaisen pankin vaatiman koron, eihän siitä pitäisi mitään maksua periä. Tämä mielestäni on yhtä epäoikeudenmukaista monien muiden palvelumaksujen suhteen.

Lopuksi viitaan keskustelun aikaisemmissa vaiheissa ed. P. Lahtisen kanssa käyttämiini puheenvuoroihin — peräkkäin puhuimme — joissa esitimme ajatuksen pankkien hallinnon demokratisoinnista ja siirtämisestä valtion hallintaan. Pidän tavoitetta oikeana. Sellaista ehdotusta en nyt tässä vaiheessa tee vaan kannatan niitä pyrkimyksiä, joita on esitetty yhteiskunnan osuuden lisäämiseksi pankkien hallinnossa.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Me kaikki tunnemme tarinan siitä pienestä linnusta, joka joutui tahtomattaan käenpoikaa elättämään. Tuo pieni lintunen raatoi ja raatoi saadakseen käenpojan kasvamaan. Kun se tässä tehtävässä onnistui ja käenpoika kasvoi eli patvi, niin kuin Lapissa sanotaan, kävi sitten niin, että lopulta käenpoika söi elättäjänsä suihin. Pankkien kehitys on ollut saman tapainen. Pankit ovat saaneet käyttöönsä pientallettajien rahoja, sitten palkan-saajien palkat ja eläkkeensaajien eläkkeet. Kaikki ne kiertävät nykyään pankkien kautta. Näillä rahoillahan pankit pääsääntöisesti operoivat ja toimivat.

Kun pankit aloittivat pienestä ja välittivät maksuja ja ottivat talletuksia, niistä on tämän kehityksen myötä kuitenkin tullut todella mahtavia vallan käyttäjiä. Ne ovat nykyään erittäin hyvin perillä yritysten tilanteesta. Ne voivat kontrolloida yrityksiä.

Itse asiassa suurimmat liikepankit SYP ja KOP määrittelevät ja päättävät esimerkiksi siitä, mitkä firmat fuusioidaan, mitkä saavat jatkaa, näin on jopa suurten yhtiöiden osalta.

Pienyritysten tilanne on se, että suuri osa pienyrityksistä on täydelleen pankkien otteessa, jopa niiden armoilla. Pankkiiri on suuri herra tässä maassa myös yritysmaailmaan päin ja varsinkin pienyritystajien kohdalla.

Tavallisten pankkien asiakkaiden kohdalla tilanne on se, että jopa suurin osa suomalaisista on ankan korkoriiston alla. Korothan

on nostettu hirvittävän korkeiksi. Voi puhua korkorosvouksesta.

Toinen suuri epäkohta tavallisten pankkia-siakkaiden osalta ovat ns. palvelumaksut. Niitä peritään yhä enemmän, ja jollei asiaan puututa, on selvää, että ns. palvelumaksuja tullaan jatkuvasti korottamaan. Korkeat korot ja palvelumaksut on otettu käyttöön, jotta pankit pystyisivät peittämään ne tappiot, joita ne ovat tehneet munimalla sijoituspeleissä ja luototuksessaan. Jopa useiden miljardien markkojen vuotuiset tappiot ovat tulleet pankkien väärin luototuspäätösten seurauksena. Nämä kaikki maksetaan pankkien asiakkailta korkeina korkoina ja palvelumaksuina.

Jotakin tarvitsee tehdä näiden käenpoikien, nyt jo isoiksi patvineiden käkien suhteen, etteivät ne todella aivan lopullisesti pääse ahmaisemaan koko talouselämää ja siinä sivussa vielä koko yhteiskunnallista päätöksentekojärjestelmää, jota ne jo nyt pystyvät hyvin pitkälle ohjailemaan.

Aivan ensiksi pitäisi saada aikaan sellainen perusratkaisu, että eduskunta muodostuisi pankkien todelliseksi vastapainoksi. Tältä osin pitäisi tehdä ensinnäkin se ratkaisu, että kansanedustajat jäivät pois pankkien hallintoelimestä. Mukanaolo niissä integroi poliittisia päätöksentekijöitä pankkimaailmaan, ja näin pankkien mahdollisuus toimia häikäilemättömästi on päässyt kasvamaan.

Kannatankin ed. Ensio Laineen perustelulausumaehdotusta, jossa siis lähdettiin siitä, että kansanedustajat ja ministerit jäivät pois pankkien ja muidenkin yritysten hallintoelimestä. Kannatan ed. Ensio Laineen hyvää ehdotusta.

Meidän pitää saada eduskunnassa todellinen vastavoima pankeja vastaan. Se edellyttää sitä, että tämän talon kaikki ihmiset ovat puhtaita suhteessa pankkeihin eli pystyvät todella ilman intressiristiriitaa pankkien suuntaan päätöksiä tekemään. Minun laskelmieni mukaan pankkipuolue taitaa olla eduskunnan suurin puolue, eli jopa kuutisenkymmentä kansanedustajaa kuuluu pankkien erilaisiin hallintoelimiin.

Toiseksi meidän pitäisi ryhtyä määrätietoisesti kaventamaan pankkien mahdollisuuksia vaikuttaa talouselämään. Toimi, joka tarvittaisiin ja vaikuttaisi, olisi asuntopankin perustaminen asuntorahastoa kehittämällä. Näin pankeilta saataisiin pois pakkosäästö-

järjestelmä, joka nyt niille tuottaa erittäin paljon rahaa käyttöön ja samalla antaa mahdollisuuden korkoriistoon. Asuminenhan on kohtuuttoman kallista erityisesti juuri siksi, että korot ovat niin korkealla. Meidän pitää saada maahan aikaan asuntopankki, joka antaa asuntolainoja pitkällä maksuajalla ja kohtuukorolla.

Myös opintolainoitus pitää ottaa pankeilta pois siirtämällä se opintotukirahastolle. On järjetöntä, että opintolainoja välittävät pankit. Nyt niitä valtion toimesta subventoidaan, tuetaan korkotukea niille maksamalla.

Niin kuin todettu pankkimaksut ovat väärä. En voi hyväksyä sitä, että pankissa asioivan pitää maksaa siitä, että häntä palvellaan, kun hän omia rahojaan siellä käyttää. Eiväthän kaupatkaan saa periä kaupassakäyntimaksua, palvelumaksua, panna hinnan päälle jotakin muutamaa markkaa. Joskus pankkien muutama markka jatkossa voi olla 10 tai 20 markkaa, mitä hyvänsä, jos ei asiaan puututa. (Ed. Ikkala: Lapissa Lapin lisä!) — Lapissa tulee varmasti Lapin lisä vielä, jos tämä ”vapaus” saa jatkua, koska meilläkin kaikki on tosiasiaa kalliimpaa ja palvelu tulee kalliimmaksi, niin kuin väitetään. Postienkin osalta väitetään, että meillä ei kannata mikään. Sen takia ne pitää lopettaa, kun ei voi rokottaa Postin asiakaita, meillä on ainakin vielä tasahintajärjestelmä Postin palvelujen osalta lainsäädännön kautta.

Herra puhemies! Ehdotankin, että eduskunta hyväksyisi perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään talletuspankkeja koskevat lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsittelyyn esityksen, jolla pankkien asiakkailtaan perimät palvelumaksut kielletään.”

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tennilän tekemää ehdotusta perustelulausumaksi.

Kiinnitän tässä yhteydessä, vielä ennen kuin siirrymme äänestämään näistä perustelulausumista, huomiota siihen, että putkessa on parikin asiaa, jotka nostavat Suomessa korkotasoa.

Toinen on nyt säädettävä lähdevero, josta teemme tänään päätöksiä, vastustamme sen veron säätämistä. Mutta jos se säädetään ja lähdevero tulee käyttöön, se ilman muuta nostaa Suomen luotonottajien kuten asunto-

lainavelallisten korkotasoa ja on siinä mielessä kielteinen asia. Se johtaa siihen, että pankit myöskin perivät omat rahanvälityspalkkionsa, kun ne pääsevät vapaasti määrittämään korot, perivät nämä korot omien etujensa mukaisella tavalla.

Toinen asia, jonka takia korot nousevat ensi vuoden alussa, on viitekorkojärjestelmä, jonka perusteella nyt tulevat tarkistettaviksi kolme vuotta sitten otettujen lainojen viitekortot. On näköpiirissä, että useimpien asuntolainavelallisten, joiden lainat on sidottu kolmen vuoden viitekorkoon, lainakorot nousevat vuoden alussa 3,5—4 prosenttiyksikköä. Meillä on tammikuun alussa odotettavissa Suomessa monissa perheissä hallituksen talouspoliittisena uudenvuodenlahjana korkojen korotus, jonka suuruus useissa perheissä on huomattavan merkittävä. Nimitäin tilanne on se, että myöskään korkojen verovähennysoikeus ei riitä kattamaan viitekorkosidonnaisten lainojen huomattavaa, 3,5 prosenttiyksikön, nousua. Tältä osin korkojen nousu on pois ihmisten elintasosta.

Näyttää toistaiseksi siltä, että viitekorkojen nousu ei heilauta eikä hetkauta päätöksentekijöitä, mutta tammikuussa tulevat tunnelmat muuttumaan eduskunnassa, kun korokovelalliset saavat tiedon siitä, miten heidän korkojaan kohdellaan tammikuussa. Tämä kaikki on hinta siitä, että pääomamarkkinnoitten vapauttaminen on karannut eduskunnan ja sen pankkivaltuusmiesten käsissä ja korkotaso on noussut maassamme huolimatta siitä, että hallituksen tavoitteena oli hallitusohjelmassa alentaa korkotasoa.

Tältä osin ed. Helteen tekemä esitys, jonka mukaan hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, on perusteltu ja mielestäni voidaan hyvin zoomata pankkikeskustelu ja pankkikeskustelun päätös siihen asiaan, jossa mitataan hallituksen luottamusta eduskunnassa nimenomaan korkoasiassa.

Korot ovat yksi talouspolitiikan keskeisiä tekijöitä, ja hallitus itsekin on pettynyt toiveissaan. Ei pitäisi mikään yllätys olla hallitukselle, että se on pettynyt toiveissaan. Itse asiassa pääomamarkkinoiden vapauttamisen logiikka oli se, että korot nousevat, ja hallitus, joka on antanut tukensa pääomamarkkinoiden vapauttamisen ajoitukselle siinä muodossa kuin Suomen Pankki on sitä tehnyt, on myöskin vastuullinen koroista, ja hallitus on talouspolitiikallaan vastuullinen

viime kädessä kaikista niistä taloudellisista päätöksistä, joita Suomessa tehdään.

Tässä yhteydessä ehdotan, herra puhemies, eduskunnan hyväksyttäväksi myöskin sen perustelulausuman, joka on kirjattu pankkivaliokunnan mietintöön jättämäni I vastalauseeseen. Siinä edellytetään, että "hallitus tuo eduskunnalle pikaisesti lakiesityksen liikepankkien hallinnon demokratisoimiseksi. Sillä tavalla on turvattava, että pankkien 1980-luvun loppuvuosina tekemät virheet eivät pääse toistumaan ja että lainakorot eivät sen johdosta nouse."

Nythän lainakorot ovat nousemassa nimenomaan pankkien tekemien virheiden takia. Voidaan arvioida, että viime vuosina pankkien luottotappiot ja keinottelutappiot ovat yhteenlaskettuna viitisen miljardia markkaa, ja se tuottaa monen prosenttiyksikön koronnousun niille, jotka joutuvat ottamaan rahaa lainaksi ja käyttävät sitä hyödylliseen ja tarpeelliseen tarkoitukseen eli myöskin omaan asumiseensa.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen oli varmasti oikeassa, kun hän totesi että lähdevero kallistaa rahaa ja nostaa korkoja, ja sillä perusteella hän sitten oli vastustamassa lähdeveroa. Mutta kyllä takinkääntö aika nopeasti tapahtui, kun muistan noin kuukausi sitten hänen hyvin voimallisesti vastustaneen lähdeveron 10:tä prosenttia pitäen sitä riittämättömänä. Hän esitti 25:tä prosenttia. Mitähän olisi merkinnyt tämä ed. Seppäsen kuukauden takainen esitys korkokannalle?

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toisessa käsittelyssä meillä oli käsillä lähdeveron asiallinen sisältö ja siinä päätettiin, että lähdeverokanta on 10 prosenttia. Nyt kun kysymyksessä on tämän mukainen esitys, olemme lähdeveron hylkäämistä vastaan.

Mitä tulee siihen aikaisempaan ehdotukseeni, joka on myöskin ollut esittämässäni lakialoitteessa eli 25 prosenttia, se on sama esitys, jonka valtiovarainministeri Erkki Liikanen alun perin esitti lähdeveroprosentiksi asiaa eduskunnalle markkinoidessaan. Siinä mielessä sosialidemokraatit ovat jyrkästi petäneet suomalaisten työtätekevien ihmisten, työstä elävien, ihmisten edut, kun ovat menneet 10 prosentin lähdeverokannan taakse

yhdessä pankkien kanssa, ovat pankkien kanssa sopineet 10 prosentin verokannasta. Kysymys on yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta ja yhteiskunnan edusta, ja tässä mielessä, ed. Rajamäki, tämä asia ei ole staattinen vaan dynaaminen. Kaikki vaikuttaa kaikkeen, ja nyt on vuorossa tämän lähdeveroesityksen osalta hylkääminen. Nyt talletuspankkilakien käsittelyn osalta kysymyksessä on se, että pankit ovat nostamassa korkoprosenttia ja hallitus on sen sallimassa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemää ehdotusta perustelulausumaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Laineen kannattamana ehdottanut I vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Ed. Helle on ed. Laineen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Yleisö on menettänyt luottamuksen pankkeihin siksi, että ne ovat keinotelleet toisten rahoilla ja ryhtyneet yksipuolisesti korottamaan peruskorkosidonnaisten lainojen korkoa, joihin kysymyksiin hallituksen pankkilainsäädäntöä koskeva esitys ei tarjoa ratkaisua. Hallituksen tahdosta tällä lailla ei haluta suojata postitoimipaikkojen säilyttämistä. Korkotasoa on korkea hallituksen ja Suomen Pankin väärän rahapolitiikan takia, minkä johdosta mm. asuntolainat kallistuvat. Näistä syistä eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja edellyttää valmisteltavaksi esityksen pankkilainsäädännön edelleen kehittämistä."

Ed. Laine on ed. Tennilän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että pankkilainsäädännön kehittämistä valmisteltaessa selvitetään mahdollisuudet sellaisen lakiehdotuksen antamiseen, joka kieltäisi ministerien, kansanedustajien, valtion ja kuntien korkeiden virkamiesten sekä valtion ja kuntien liikelaitosten ja yksityisten suuryritysten johtajien osallistumisen pankkien hallintoelinten toimintaan."

Ed. Tennilä on ed. Seppäsen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään talletuspankkeja koskevat lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsittelyyn esityk-

sen, jolla pankkien asiakkailtaan perimät palvelumaksut kielletään.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt 1. — 7. ja 9. — 12. lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä 8. lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Seppäsen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Helteen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Helteen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 150 jaa- ja 27 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laineen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 25 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tennilän ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Tennilän ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 24. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 224
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 183

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset verohallintolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 160
Lakialoite n:o 39/1989 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 92/1987 vp. ja 66/1989 vp.
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68
Suuren valiokunnan mietintö n:o 229

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voi-

daan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Ehdotan, että ehdotukset verohallintolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi hylätään.

Kieltämättä koko verohallinnon osalta on remontointitarvetta. Se on paikallaan niiden suuntaviivojen mukaan, mitä keskushallinnon järjeistämistä koskeva komitea jokunen vuosi takaperin monessa asiassa yksimielisesti esitti. Niissähän korostetaan nimenomaan sitä, että poliittisen päätösvallan täytyy olla ministeriöissä ja valtioneuvostolla ja että keskusvirastojen pitää asettua tähän päätösvallan työnjakoon.

Hallituksen esityksessä verohallintolaiksi ei toimita tämän tärkeän periaatteen mukaisesti, vaan lähtökohta on kokonaan päinvastainen. Verotusta koskeva norminantovalta siirtyisi näiden ehdotusten mukaan pois poliittiselta päättäjältä keskusviraston käsiin, byrokratian käsiin. Tämä norminannon suunta on keskustan eduskuntaryhmän mielestä väärä.

Kun tämän lain yhteydessä kuunneltiin hyvin laaja määrä erilaisia asiantuntijatahoja, niin hyvin silmiinpistävää oli se, että asiantuntijoiden suuri joukko epäili hallituksen esityksiä ja hyvin monet esittivät lain lykkäämistä vähän otollisempaan aikaan, osittain myös johtuen tilanteesta, joka tällä hetkellä vallitsee verohallituksessa ja koko verohallinnossa.

Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että kansalaisten luottamus verohallituksen toimintaan, osin myös koko verohallinnon toimintaan horjuu taikka sitä aika pitkälti epäillään. Koko verouudistus, jota kolme neljä vuotta on ajettu eteenpäin, on sinällään ollut tekijä, joka on omiansa luottamusta horjuttamaan. Verotuksen valmistelun viivästyminen talveen ja nyttemmin kuuleman mukaan kevääseen lisää samaa epäluottamusta. Verohallintolakesitys kuuluu samaan luokkaan. Se ei ole omiaan luottamusta vahvistamaan.

Kaikilla näillä perusteilla ehdotamme, siis, että nämä ehdotukset hylätään.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kääriäisen tekemää ehdotusta lakiehdotusten hylkäämisestä.

Laeissa olisi ollut kyllä kaikki ainespuut siihen, että ne olisi voitu äänestää yli vaalienkin, mutta ehkä nyt näin on parempi, kun realiteetit taitavat puhua hieman matalamman profiilin puolesta tässä vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, mitä ed. Kääriäinen edellä sanoi perusteluiksi esitykselleen, haluan alleviivata sitä, että tällä hallituksen esityksellä verohallituksen valtaa kasvatetaan erityisesti lääninverovirastojen ja alaisen hallinnon kustannuksella eikä tämä hallituksen esitys merkitse sitä, mikä muiden keskusvirastojen uusimisessa on asianlaita ollut, että keskusvirastosta sitovaa norminantoa siirrettäisiin poliittisessa vastuussa olevalle ministeriölle. Näin tehdään opetushallituksen ja sosiaali- ja terveyshallituksen kohdalla. Siellä sitova norminanto on siirretty keskusvirastolta nimenomaan ministeriölle. Tämä hallituksen esitys ei tätä merkitse. Jo tässä on riittävästi ainespuita siihen, että hallituksen esitys sietää tulla hylätyksi.

Lisäksi verohallituksen henkilöstömäärät kasvavat. Muutoinkin byrokraattisesta virastosta tulee hallituksen esityksen myötä entisestäänkin byrokraattisempi. Esimerkkinä siitä, minkä tyyppisiä sitovia normipäätöksiä virasto tulee tekemään jatkossa, ovat luontaisupäätökset tai verotusarvot mm. kiinteistöjen osalta sen jälkeen, kun hallitus ajaa kiinteistöverolakesityksensä läpi. Nämä päätökset esimerkiksi ovat niin merkittäviä poliittisia asioita, ettei niitä voi jättää keskusviraston päätettäväksi. Niistä päätösvallan täytyy kuulua nimenomaan poliittisessa vastuussa olevalle ministerille.

Näillä perusteilla, arvoisa puhemies, kannatan siis ed. Kääriäisen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Hallituksen esitys verohallintolaiksi ei ole aivan ongelmaton. Nimittäin tällä hetkellä tavoitteena on uudistaa kokonaisuudessaan keskusvirastojen hallintoa liikelaitosmallin suuntaan.

Eräissä tapauksissa tämä on varsin ymmärrettävää, kun pyritään tulostehokkuuden parantamiseen. Tältä osin täytyy kuitenkin huomata, että verohallituksen luonne poikkeaa selvästi jostakin liikelaitoksesta. On syytä muistuttaa siitä, että verohallinnossa

joudutaan jatkuvasti tekemään ratkaisuja yksilön verotuksesta. Ratkaisujen osalta toimintaa voidaan jossakin määrin verrata tuomioistuineläytöksen toimintaan. Toisaalta on totta, että verohallituksen tulee toimia mahdollisimman tehokkaasti, koska käsiteltävien asioiden määrä on niin suuri, jotta itse menettelyn kustannukset eivät nousisi kovinkaan suuriksi. Tästä syystä voidaan ajatella, että uudistamisessa pitäisi ottaa huomioon kahden tyyppisiä elementtejä.

Toinen keskeinen asia verohallituksen uudistamisessa on se, että verohallituksen tehtävänä on myös antaa verolainsäädäntöä täydentäviä ohjeita. Tältä osin eduskunta voisi jossain määrin mennä itseensä ja todeta, että me emme ole kyenneet muokkaamaan verosäännöksiä niin yksityiskohtaisiksi ja selviksi, että ne antaisivat jokaiselle verovelvolliselle oikean ohjeen, vaan näitä täytyy jatkuvasti täydentää verohallituksen ohjeilla.

Tässä suhteessa tietysti voidaan keskustella siitä, missä poliittisen harkinnan pitäisi olla, mutta olisi syytä kyllä tältä osin korostaa sitä, että kun verohallitus näitä ohjeita antaa, niitten pitäisi olla nimenomaan teknisiä ohjeita eikä niissä enää pitäisi olla poliittista harkintaa, vaan niitten pitäisi mahdollisimman neutraalisti pohjautua annettuun lainsäädäntöön.

Tästä syystä voidaankin kysyä, onko tämän tyyppinen organisaatio, mitä verohallitukselle nyt ehdotetaan, aivan oikea, koska toisaalta voidaan ajatella, että tällainen johdotuntamalli tehostaa toimintaa, mutta toisaalta kollegiomalli kyllä puoltaisi paikkaansa tietyllä tavalla oikeusvarmuuden turvaajana.

Mitä esitykseen tulee, niin voidaan myös todeta se, että kun tätä on aikoinaan suunniteltu — tämähän on suhteellisen lyhyessä ajassa koottu — niin olisi ehkä pitänyt ottaa entistä enemmän tai laajemmin huomioon koko verotuksen ja verohallinnon kokonaisuus. Nyt uudistus aloitetaan yksinomaan verohallituksesta ja sanoisin, että siellä toteutetaan jonkinlaista laatikkoleikkiä eli pannaan palikat uudella tavalla paikalleen, mutta riittävässä määrin ei ole kiinnitetty huomiota verotuksen läänitason eikä myöskään paikallistason hallintoon. Siitä syystä onkin erityisen tärkeää, että vihdoin sen jälkeen, kun tämä laki tulee hyväksytyksi, kuitenkin katsottaisiin koko verohallinnon kokonai-

suus ja pyritäisiin sitä uudistamaan kokonaisuutena eikä vain yhdeltä osin.

Vielä eräs ongelma, joka tähän liittyy, on atk-henkilöstön asema verohallinnossa. On toivottavaa, että tämän lain säätäminen ei tulisi aiheuttamaan kovin paljon skismaa verohallinnon sisällä, kun atk-työtä viedään erittäin tärkeällä tavalla lähikuukausina eteenpäin. Itse jossain määrin arvostelen sitä, että tavoitteena jatkossa on hajottaa atksuunnittelu verohallituksessa. Luulen, että sen keskittäminen sittenkin olisi oikeampi ratkaisu, koska uskon, että sillä tavalla kaikkein tehokkaimmin saadaan suunnittelu hoidettua niin, että ei satu sellaisia virheitä ja ongelmia, joita olemme saaneet tänä syksynä ja saamme vielä ensi keväänäkin kokea.

Herra puhemies! Haluan vielä korostaa, että on erittäin tärkeää, että verohallintoa uudistetaan. Uskon, että siitä kaikki olemme yksimielisiä, että tämä on tärkeä tehtävä, mutta oikeastaan uudistumisen onnistuneisuus tulee esille vasta siinä yhteydessä, kun nähdään, miten uudistamisen jatko voidaan toteuttaa, koska uudistumisen on ulotuttava myös piiri- ja paikallistasolle.

Herra puhemies! Lopuksi haluan todeta, että valiokunnassa on tehty muutoksia, jotka koskevat keskusverolautakuntaa. Valtiovarainvaliokunta on katsonut, että keskusverolautakunta on hyvin pitkälti tuomioistuimen kaltainen elin ja siitä syystä mm. pätevyysvaatimukset tulee asettaa korkealle tasolle ja ne tulee myös itse laissa mainita, tässä tapauksessa verotuslaissa.

Muutenkin on toivottava, että keskusverolautakuntaa voitaisiin kehittää niin, että kuten aikaisemmin hyväksytyn pönten osalta edellytetäänkin, myös liikevaihtoveroasiat saataisiin jossakin vaiheessa keskusverolautakunnan käsittelyyn niin, että siitä saataisiin hyvin arvovaltainen, ratkaiseva elin, jotta voitaisiin yhdenmukaistaa verotuksen käytäntö.

Ed. Mattila: Herra puhemies! Niin nyt käsiteltävänä olevan lain kuin monien muitenkin hallinnon uudistamiseen liittyvien asiakokonaisuuksien osalta on nähtävissä valitettavana epäjohtomukaisuutena se, että valtaa keskitetään. Olen monta kertaa miettinyt, mistä tällainen johtuu, ja sitä mietittiin myös eduskunnassa, kun käsiteltiin hallinnon uudistuksesta annettua selontekoa.

Eduskunta yhtyi siihen valtiovarainvaliokunnan esittämään näkemykseen, että meiltä puuttuu aluetason hallinto. Me emme ole mietinneet, miten sitä tulisi kehittää, ja me jotenkin karsastamme päättävällän siirtämistä aluetasolle. Se näkyy verohallinnon uudistuksenkin yhteydessä.

Muun muassa näitä taustoja vasten katson myös, että tämä laki ei ole kypsä tässä vaiheessa päätettäväksi, vaan meidän tulisi tehdä perusteellisempi selvitys siitä, mitä aluetason hallinnolla hoidetaan ja mitä kuuluu keskushallinnolle. Jompikumpi meidän hallintojärjestelmistämme, joko vahva iso verohallitus tai lääninverovirasto, on turha. Minä näen, että vahva verohallitus on se, jonka valtaa pitäisi kaventaa, ja lisätä ja vahvistaa nimenomaan lääninverovirastojen valtaa. Se on samalla myös aluetason ja siellä olevan asiantuntemuksen vahvistamista ja kasvattamista.

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Ed. Sasin puheenvuoroon pari kommenttia siksi, että puheenvuoro oli sekä merkittävä että merkillinen, sinällään hyvin paljastava kokoomuksen ajatteluvasta. Ed. Sasi luetteli lujia argumentteja sen puolesta, että lakiesitykset eivät ole kypsiä eteenpäinvietäviksi, mutta kuitenkin ne pitää viedä eteenpäin jostakin käsittämättömästä syystä. Hän toi esiin kaikkein tärkeimmän taikka perustelun lykkäämiselle, nimenomaan sen, että verohallitus tämän jälkeen ei ole pelkkä tekniikkaa käsittelevä keskusvirasto, vaan harrastaa poliittista harkintaa ja poliittista ohjausta. Se on tämän esityksen kaikkein pahin virhe kokonaisuudessaan.

Toisaalta ed. Sasi esitti aivan oikein epäilyjä atk-järjestelmästä tämänkin uudistuksen yhteydessä. Pitää sanoa, että tähän liittyen asiantuntijoiden mielipiteet olivat aika tavalla jyrkästi kahtia, mutta kenttätyöntekijöiden mielipiteet vaikuttivat siihen suuntaan, että esitystä pitäisi ilman muuta lykätä ajankohdan epäsovivuuden vuoksi. Tähän liittyen olisikin hyvä tietää veroministerin kanta tai tieto siitä, missä aikataulussa todella verotuksen valmistuminen tällä hetkellä oikein on ja minne saakka se on lykkääntymässä.

Lopuksi kun ed. Sasi esitti lujia, epäileviä argumentteja, mikä pakko kokoomuksen on tässä asiassa toimia tämän esityksen mu-

kaan? Teillä on tässä mahdollisuus äänestää meidän mukamme ja hylätä tämä lakiesitys.

Ministeri Puolanne: Arvoisa puhemies! Kun huoneessani kuuntelin ensimmäisiä puheenvuoroja, tulin tänne varmistamaan, että ainakin joku sanoo ääneen sen, mitä tällä verohallintolailla ei muuteta, ja se on se, että tällä verohallintolailla ei muuteta eduskunnan, ei muuteta valtioneuvoston, valtiovarainministeriön eikä verohallituksen välistä työnjakoa. Siis toisin sanoen poliittinen päättävältä ei tässä muutu yhtään mihinkään.

Jos halutaan muuttaa asioita, joissa verohallitus tekee yhtenäistämishjeita tai päätöksiä yksityiskohdista, pitää ruveta muuttamaan verolakeja. Silloin pitää muuttaa tuloja varallisuusverolakia. Silloin pitää poistaa lainsäädännöstä kaikki viittaukset siihen, että asiassa tehdään, niin kuin verohallitus lähemmin määrää. Verohallitushan on tähän asti pyrkinyt lähinnä saamaan aikaan maassa yhtenäisen käytännön eri verotoimistojen alueilla. Ne ovat olleet ensisijaisesti ohjeita, joita on annettu verolautakunnille. Näitä ohjeita ei ole kuitenkaan joka paikassa toteutettu, ja sehän on sitä paikallistason poliittista päättävältä, kun siellä tehdään omia ratkaisuja.

Kuitenkaan se ei ole minun mielestäni oikein eikä tasapuolista, ja siinä mielessä myös verohallitus on ryhtynyt antamaan sitovia päätöksiä tai ohjeita.

Jos keskusta nyt haluaa aikaisempaan käytäntöön viitaten muuttaa verohallituksen ja esimerkiksi eduskunnan välisiä suhteita, silloin täällä pitää tehdä muutosesitykset, kuka sitten onkaan hallituksessa seuraavalla kerralla, ja poistaa kaikki ne valtuudet, mitä tästä eteenpäin annetaan.

Mitä tulee verotuksen aikatauluun, minulla ei valitettavasti, kun olen viime viikon ollut täältä poissa, ole saatavissa yhtään lähempää tietoa kuin se, mitä lehdistä on ollut nähtävissä.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kaksi lyhyttä kommenttia ministerin puheenvuoroon, kun hän sanoi, että ei tehdä muutoksia esimerkiksi keskusviraston, tässä tapauksessa verohallituksen, ja ministeriön välisiin valtasuhteisiin. Haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi luontaise-

tupäätökset tänä päivänä tai toisaalta kiinteistön verotusarvoratkaisut ovat niin merkittäviä yhteiskuntapoliittisia päätöksiä, jotka jo tällä hetkelläkin kiistatta kuuluvat verohallituksen päätösvaltaan, että tämän tyyppisistä asioista pitäisi väistämättä ja välttämättä päätöksenteko tapahtua poliittisessa vastuussa olevan ministeriön rootelissa.

Korostan ja alleviivaan nimenomaan sitä, että varsinkin jos kiinteistövero ajetaan läpi hallituksen toimesta, sitä suuremmaksi muuttuvat nimenomaan kiinteistöjen verotusarvoratkaisut, niiden poliittinen luonne.

Ministeri Puolanne: Arvoisa puhemies! Haluamatta ollenkaan pitkittää tätä keskustelua totean, että kun seuraava hallitus antaa ja seuraava eduskunta nimenomaan sitten käsittelee mahdollisen kiinteistöverolakiesityksen, siinä yhteydessähän on eduskunnalla ja hallituksella täysi mahdollisuus ratkaista, missä verotusarvot määrätään. Mutta ihmettelen vain sitä hallitusta, joka tällaisen homman haluaisi itselleen ottaa.

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Haluan todeta, että olen sitä mieltä, että tämä lakiehdotus tulisi hylätä, ja viittaamaan hallinnon hajauttamiskomitean mietintöön, johon täällä on viitannut ed. Kääriäinen ja myös ed. Pekkarinen. Hallinnon hajauttamiskomitea mietinnössään, joka on yksimielinen, lähti siitä, että keskusvirastojen valtaa on vähennettävä ja valtaa nimenomaan siirrettävä hierarkiassa sekä ministeriöiden suuntaan että myös alaspäin aina lääni- ja kuntatasolle saakka.

Tässä lakiehdotuksessa lähdetään todella siitä, että keskusviraston valtaa ei suinkaan kavenneta, vaan päinvastoin jatkossa keskusviraston valta tärkeissä kansalaisten verotusasioissa tulee vahvistumaan. Tältä perustalta lähtien SMP ei voi olla mukana hyväksymässä tällaista lakiesitystä.

Herra puhemies! Kannatan tehtyä hylkäys-ehdotusta myös.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa ed. Kääriäinen ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Ajo, Ala-Harja, Alho, Backman, von Bell, Björklund, Bärlund, Donner, Elo, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hetemäki-Olander, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jouppila, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalima, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lindroos, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Melin, Metsämäki, Mutttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mörttinen, Nyby, Nyman, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puisto, Puolanne, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Savela, Savolainen, Skinnari, Suominen, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Westerlund, Viinanen, Viljanen, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowiec.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Anttila, Apukka, Astala, Fred, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Huhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kemppainen, Kettunen, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, U. Leppänen, Maijala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Nieminen, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pokka, Pulliainen, Puska, Renko, Ryyänen, Rön-

tynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Andersson, Antvuori, Björkstrand, Dromberg, Hietala, Hilpelä, Joutsensaari, Junnila, Järvisalo, Kanerva, Korkia-Aho, P. Leppänen, Linnainmaa, Löyttyjärvi, Miettinen, Mönkäre, Niinistö, Nordman, Olila, Puhakka, Pystynen, Renlund, Riihijärvi, Rinne, Salolainen, Taxell, Wasz-Höckert, Virolainen ja Väyrynen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 71 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 30. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 123

Lakialoitteet n:ot 28, 29, 51 ja 111

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

Suuren valiokunnan mietintö n:o 221

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksista.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus koskee uutta veroa, joka eräissä

tapauksissa lisäisi korkotulojen verorasitusta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies, tai kohtapuoliin, arvoisa puhemies! Tällä kertaa käsittelyssä on hallituksen esitys lähdeverolainsäädännöksi. Näin alkajaisiksi voisi toivoa, että myös tässä kuten edellisessä asiassa hallituspuolueidenkin riveistä löytyisi ymmärtämystä sille ehdotukselle, jonka kohta puheenvuorossani tulen tekemään.

Tällaisen toiveen rohkenen esittää siitä syystä, että myös tämän asian valiokunta- ja jaostokäsittely ovat osoittaneet, että monella tavalla perusteet hallituksen esitystä vastaan äänestämislle ovat olemassa ja ennen kaikkea niin, että perusteet ovat vahvistuneet lain eduskuntakäsittelyn aikana. Tässä tapauksessa perusteet hallituksen esitystä vastaan ovat vahvistuneet siitä syystä, että maan talouden kehitys on kulkenut viimeisen kahden kolmen kuukauden aikana, lain eduskunnassaoloaikana, entistä rajumpaa vauhtia kohti yhä huonompia tulevaisuudennäkymiä. Kun näin on asianlaita, sen seurauksena tunnetusti maan talous on erilaisissa vaikeuksissa, yksityiset taloudet kamppailevat tänä päivänä mm. korkeiden lainakorko- taakkojen kanssa, ja tähän asetelmaan tämä hallituksen esitys tulee huonoimpaan mahdolliseen aikaan.

Tämä hallituksen esitys nimittäin käytännössä merkitsee sitä, että antolainauskorot nousevat vähintäänkin prosenttiyksiköllä, todennäköisesti 1—2,5, 1—3 prosenttiyksiköllä nykyisestä tasosta. Kun tällä hetkelläkin Suomessa lainojen reaalkorot ovat ehkä maailman korkeimpia, ei tällaiseen lisäkorotukseen tässä vaiheessa olisi enempää yksi-

tyistalouksien kuin koko kansantalouden kannaltakaan aihetta eikä syytä.

Voidaankin sanoa kaiken kaikkienensa, että ajankohta tällaisen lähdeverotyypin järjestelmän käynnistämiseksi on mitä epäso-pivin. Kun näin sanon, samalla sanon vähintäänkin implisiittisesti sen, että keskusta periaatteessa hyväksyy tämän suuntaisen mal-lin ja järjestelmän pääomatulojen, tässä ta-pauksessa talletusten, verokohtelun pysyväk-si järjestelyksi. Mutta todella tässä ajankoh-dassa, tässä taloudellisessa tilanteessa järjestely, joka johtaa lainakorkojen tuntu-vaan nousuun, ei ole millään tavalla perus-teltu.

Jos vielä tarkastellaan sitä, kenen niskaan nyt kaatuu lähdeveron taakka, jota hallitus esittää, taakan alta väistämättä löytyvät ensinnäkin sellaiset asunnontarvitsijat, jotka ovat äskettäin hankkineet paljon asuntolai-naa, sekä sellaiset pienyrittäjät ja viljelijät, joiden ammatin luonteeseen kuuluu kovaa pankkivelkaa todella yrittämisen luonteesta johtuen. Edelleen homma kaatuu sellaisten nuorten lapsiperheiden päälle, jotka elämän-tilanteestaan johtuen yleensä aina ovat vel-kaisia, samoin opiskelijoiden, joiden opinto-tuki tällä hetkellä valtaosaltaan on tunnetusti lainapainotteista. Eli tällä hallituksen esityk-sellä hallituksen talouspolitiikan epäonnistu-miset kaadetaan aika merkittävältä osaltaan äsken mainitsemiini väestöryhmien päälle, ja tässä vaiheessa voidaan sanoa, että tuollai-nen kaato on täysin perusteeton ja kohtuut-on. Sitä ei voida kannattaa.

Mikä on sen lisälaskun tai taakan suuruus, joka tässä heitetään näille velallisille? Sitä tietysti on vaikea ihan tarkkaan sanoa, mutta joitakin arvioita siitä voidaan sanoa. Ensinnäkin varmaa on se, että asuntovelalliset ja yleensä velalliset joutuvat maksamaan lisääntyvinä lainakorkoina sen miljardin, minkä hallitus ottaa lähdeverona tämän esityksen myötä. Sen lisäksi velkaiset joutuvat maksamaan myös sen lisätuoton, jonka sijoittajat odottavat saavansa lähdeverotileille tekemiltään sijoituksilta. Pankit kun varmastikaan eivät ala olla tässä asiassa hyväntekeväisyys-laitoksia, ja ne mittaaavat kallistuneet rahan-hankintakustannukset ulos antolainauskor-koina edellä kerrotulla tavalla.

Vielä joku sana siitä, ketkä lähdeverosta hyötyvät. Lyhyesti: tästä hallituksen esityk-sestä hyötyvät kirkkaasti ja selvästi kaikkein

suurituloisimmat, sellaiset suurituloiset, joilla on satojatuhansia laittaa lähdeverotileille, sellaiset suurituloiset, jotka tähän saakka tuollaisia talletuksia ovat pitäneet verollisilla tileillä ja jotka ovat maksaneet tähän saakka progressiivisen verojärjestelmän mukaan veroa 50—60 prosenttia näistä talletuksista. Tällaiset tallettajat maksavat tämän uudis-tuksen jälkeen noista talletuksista vain 10 prosenttia.

Vastaavasti sellainen pienituloisen eläke-läinen, joka ei ole maksanut penniäkään talletuskoroistaan veroa, maksaa tämän uu-distuksen jälkeen 10 prosenttia, eli hänen kohdallaan verotus nykyisestäään kiristyy.

Ehkä vielä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kun hallitus mainosti verouudis-tustaan sillä, että se pyrkii uudistuksessa neutraliteetin edistämiseen, tämä asia toimii täsmälleen päinvastaiseen suuntaan. Kiinni-tän huomiota siihen artikkeliin, joka oli Helsingin Sanomissa sunnuntaina, josta ym-märrän, että verojaoston puheenjohtaja ehkä joitakin ajatuksia lausuu, mikä vahvistaa tämän tosiasian, että myös neutraliteetin kannalta tämä hallituksen esitys vie vika-suuntaan.

Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen toisessa käsittelyssä keskusta esitti omaa mallia, vaihtoehtoa hallituksen esitykselle. Se olisi nykyisen tyyppinen talletusten veron-huojennuslaki siten parannettuna, että vero-vapaan koron määrä olisi peruskorko eli 8,5 prosenttia, eikä vanhan veronhuojennuslain mukainen 7,5 prosenttia. Me hävisimme ää-nestyksen.

Niillä perusteluilla, mitkä äsken esille toin, ehdotan tässä keskustan nimissä, että ensim-mäinen lakiehdotus hylättäisiin. Käytännös-sä se merkitsee sitä, että jos se tulisi hylätyk-si, toinen laki eli veronhuojennuslaki jäisi kuitenkin voimaan, koska totta kai jonkin talletusten verokohtelujärjestelmän pitää jää-dä voimaan vuodenvaihteenkin jälkeenkin.

Siis, arvoisa puhemies, ehdotan, että en-simmäinen lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuo-ro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen pu-heenvuorossa on kaksi seikkaa, joita on vaikea hyväksyä, vaikka muuten yhdynkin tähän kritiikkiin.

Ensimmäinen niistä oli se, että hän väitti lähdeveron kasvattavan antolainauskorkoja

ja veron joutuisivat maksamaan ne lainanottajat. Näin markkinat ilmeisestikään eivät toimi eivätkä voi toimia, koska se edellyttäisi, että tallettajat kieltäytyisivät hyväksymästä parasta mahdollista tarjousta. Asiassa pitää kaiken järjen mukaan käydä niin, että meille muodostuu tietty markkinakorkotasoa, ja siitä tallettajalle tulevaa korkoa vähennetään tällä tasolla. Vaikka siitä ei olisi veroa lainkaan, niin markkinakorkotasoa asettaisiin samalle bruttokorkotasolle.

Toinen seikka oli se, että hän sanoi, että siitä hyötyvät ne varakkaat ihmiset, jotka ovat tähän asti joutuneet korkotuloistaan maksamaan 60 prosenttia veroa. Se tietysti muodollisesti ottaen pitää paikkansa, mutta se merkitsee kyllä silloin sitä, että tästä hyötyvät varakkaat hölmöt, jotka tähän asti ovat tallettaneet varansa sillä tavoin, että ovat tulleet verotetuiksi. Nykyinen käytäntö ei mitenkään edellytä sitä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näihin varakkaisiin hölmöihin en halua nyt ottaa millään tavalla kantaa. Tähän antolainauskoron tasoon on pakko sanoa se, että minä en ainakaan muista — ehkä jaoston puheenjohtaja Sasi käyttää vielä puheenvuoron — yhdenkään asiantuntijan olleen samaa mieltä, kuin ed. Soininvaara (Ed. Luttinen: Ainakin kaksi!) — Oliko? Ed. Luttinen muistaa kaksi, mutta ainakin kaksikymmentäkaksi lonkalta sanoen oli toista mieltä: Antolainauskorot nousevat ja vaihteluväli liikkuu yleensä 1—3 prosenttiyksikön välillä. Ed. Luttinen tietää, että kaksi on ollut ed. Soininvaaran kanssa samaa mieltä, mutta todella kaikki muut ovat olleet, ed. Soininvaara, toista mieltä kanssanne.

Ed. Kääriäinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemää hylkättyä ehdotusta.

Toistan vielä ikään kuin varmuuden vuoksi kaksi argumenttia tämän hylkäyksen puolesta.

Ensinnäkin oli tallettaja hölmö taikka ei, tosiasia on se, että tämä esitys suosii suuria pääomia tallettavia sijoittajia. Se on kuitenkin tosiasia verrattaessa pientallettajiin. Se on hyvin helposti numerolaskelmilla osoitettavissa, eikä siinä kummoistakaan laskutaitoa tarvitse.

Toinen argumentti on todellakin se, mihin ed. Pekkarinen viittasi, että lainakorot nousevat 1—3 kolme prosenttiyksikköä. Jonkun verran erimieltyä on kylläkin siitä, kuinka paljon nousuvaikutus kokonaisuudessaan on, mutta tuolla välillä se vaikutus kuitenkin lähdeverosysteemin voimaan astuttua ilman muuta on. Se on kohtalokasta ja murheellista sen vuoksi, että korot ovat hallituksen talouspolitiikan epäonnistumisen seurauksena jo nyt ei aivan pilvissä mutta ilman muuta kohtuuttoman korkealla tavallista eläjää ajatellen.

Lähdeverouudistus sopii sinällään Holkerin hallituksen pirtaan. Se on hyvin johdonmukaista jatkoa tämän hallituksen politiikalle. Se on ikään kuin hallituspolitiikan finaali aivan näinä viimeisinä kuukausina ja merkitsee tulonsiirtoja hyvässä asemassa oleville ihmisille.

Toistan vielä myös ed. Pekkarisen viittauksen siihen, että lähdeverolle olisi ollut vaihtoehto: verotuslain jatkaminen parilla kolmella vuodella.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei minulla ole mitään illuusiota siitä, että kykenisimme korkotaskysymyksessä muuttamaan edustajien Pekkarisen tai Kääriäisen käsityksiä varsinkaan, kun heillä on 22 ja risat asiantuntijalausuntoa. Keskusteluhan käytiin jo asian edellisen käsittelyn aikana tässä salissa pienimutoisena debattina.

Kerrattakoon nyt aivan lyhyesti asia tältä osin. Kun kysyntää nykyisellä korkealla korkotasolla ei ole, on hyvin vaikea kuvitella, että se lisääntyisi lähdeveroratkaisun jälkeenkään lainamarkkinoilla. Pankkien antolainauskorkoon teoreettisen mallin mukaan lähdeveroratkaisu todellakin vaikuttaisi korotuspaineita aiheuttaen, mutta käytäntö on toinen: Kun lainakysyntää ei ole, niin pankit joutuvat vuorenmäisesti tilanteeseen, jossa joutuvat antolainauksen kautta rahoittamaan lisääntynyttä ottolainauksen aiheuttamaa marginaaliongelmia. Se ei voi tapahtua muuten kuin antamalla jollakin hinnalla ihmisille rahaa. Jos ihmiset eivät sitä ota korkealla hinnalla, hintaa on laskettava. Itse veikkaan, että tapahtuu tällainen paradoksaalinen, edustajien Pekkarisen ja Kääriäisen teorioista poikkeava ilmiö.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun käsitykseni siitä, kuinka paljon tämä malli nostaa veroa, perustuu ainoastaan siihen, että kun siirrymme lähdeveroon, niin ei ole enää sitä porrasta, jonka alta veroa ei tarvitsisi maksaa. Se, että tämä nykyisessä järjestelmässä on alentamassa korkokantaa maassamme, johtuu siitä, että niin monen kannattaa sijoittaa — tai ainakin moni uskoo, että heidän kannattaa sijoittaa — myös 7,5 prosentin tileille. Nyt kun porras käytännössä tavallaan poistuu, pankkien ottolainauskorko nousee ja aivan yhtä paljon riippumatta siitä, onko lähdeveroprosentti nolla vai 25. Itse asiassa jos se olisi 25, niin se saattaisi alentaa antolainauskorkoa, koska silloin useampi tallettaja ainakin kuvittelee, että heidän kannattaa panna halvoille 7,5 prosentin tileille, joka tulee pankeille edullisemmaksi. Tästä on kysymys.

Toivotaan, että me joskus pääsemme selaiseen tilanteeseen, että markkinavoimat painavat antolainauskorkoja, mutta sitä ennen asuntopolitiikan pitää olla ihan toisessa kunnossa.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi perustelulausuman, joka sisältyy valiokunnan mietinnön I vastalauseeseen ja tarkoittaa sitä, että hallituksen olisi ryhdyttävä välittömästi toimiin sellaisen lainsäädännön aikaansaamiseksi, jonka kautta vähätuloiset pientallettajat, siis nimenomaan pientallettajat, vapautettaisiin korkotulon lähdeveron piiristä.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä tulee myös kannattamaan sitä, että lakiehdotus hylättäisiin. Perustelumme ovat täysin samat kuin keskustan eduskuntaryhmällä, ja SMP:n eduskuntaryhmä on tästä asiasta yksimielinen.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun yhteydessä ovat jo aikaisemmissa käsittelyissä tulleet esille ne keskeiset seikat, joiden johdosta lakiesitys pitää hylätä. Siltä osin kannatan ed. Pekkarisen tekemää hylkäysehdotusta. Jos laki kuitenkin hyväksytään, ehdotan, että tässä yhteydessä hyväksyttäisiin seuraava perustelulausuma:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle ensi tilassa lakiesityksen, jonka

avulla pientallettajille talletusten verollisuus korvataan verovähennyksin.” — Tämä sisältyy valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittämäni II vastalauseeseen.

Tällä tavalla voitaisiin lähdeveroa periä esimerkiksi ennakon luonteisena maksuna ja se voitaisiin palauttaa pientallettajille, jos he näkisivät tarpeelliseksi liittää lähdeveron veroilmoitukseensa. Kaikkien niiden, joiden kannattaa niin tehdä, pitäisi saada se tehdä, koska he ovat epäilemättä pienituloisia kansalaisia.

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kettusen tekemää ehdotusta.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Niin sanotuissa normaalioloissa, jos talous olisi kunnossa, lähdeveromalli korkotulojen verotuksessa olisi aika käyttökelpoinen, ehkä käyttökelpoisin, mitä voidaan ajatella.

Tällä hetkellähän elämme kansantaloudessa hyvin erikoista, levotonta ja korkeiden korkojen aikaa. Nimenomaan kotitaloudet, pienyritykset ja muutkin yritykset ovat suuren korkorasituksen alla. Tämän johdosta lähdeveron käyttöönotto tällä hetkellä rasittaa entisestäänkin hyvin raskaasti rasitettuja tahoja kohtuuttomasti tai ainakin varsin paljon, koska se lisää korkomarginaalia todennäköisesti korkokantaa korottamalla. Lisäksi malli on epäsosiaalinen, se on tullut täällä ilmi. Hallitusohjelman mukaan korkokannan pitäisi olla kohtuullinen. Nykyinen ei sitä hallitusohjelman tavoitetta toteuta.

Arvoisa puhemies! Siltä varalta, että lähdeverolakiehdotus kuitenkin tulee hyväksytyksi, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viivyttämättä tehokkaisiin toimenpiteisiin korkotulojen lähdeveron lainakorkoihin aiheuttaman korkotason nousun yksityistalouksille ja yrityksille tuomien liisäntyvien maksuvaikeuksien ja konkurssiuhkien ehkäisemiseksi.”

Ed. Laine: Rouva puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemää ehdotusta.

Samalla kiinnitän huomiota siihen, että täällä sekä viime viikolla että tänään käydysessä keskustelussa on minusta kiistatta osoitettu se tosiasia, että lähdeverojärjestelmän käyttöönotto suosii suurtallettajia ja vara-

kasta väestönosaa ja siitä kärsivät piensäästäjät.

Ed. Kalliomäki on sekä viime viikolla että tänään hallituksen esitystä kovin puolustellut. Mutta juuri tähän ongelmaan ed. Kalliomäki ei ole antanut mitään vastausta. Hän on puhunut kyllä siitä, mitä tämä teoriassa saattaa merkitä, mutta ei siitä erittäin selvästi tosiasiaa, joka nyt on näköpiirissä: esityksen rikkaita suosivasta sisällöstä.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Laine ilmoitti, että olen viime viikolla ja tällä viikolla laajasti — tai mikä tuo termi olikin — hallituksen esitystä puolustellut. Olen puuttunut vain sen mahdollisiin vaikutuksiin antolainauskoron osalta, en edes yleisen korkotason osalta. Minusta tämän lain kansantaloudellinen vaikutus on sen päätarkoitus. Se vaikuttaa myönteisesti kansantalouden kehitykseen lisäten ennen kaikkea säästäväisyyttä, ja sitä kautta sen myönteiset puolet tulevat esiin. Toinen asia on, että sen tulonjakovaikutukset ovat ilman muuta ongelmallisia, ja niistä olemme ed. Laineen kanssa varmasti samaa mieltä.

Ed. Knuuttila: Arvoisa puhemies! Kiistämättä lakiehdotuksen kohdalla tulee siirtymäaikana vaikeuksia, mutta pankkivaliokunnassa kuullut asiantuntijat toivat esille, että pitkällä aikavälillä saavutetaan tasapainotila, jolloin tällä ei ole sanottavaa vaikutusta korkotasoon, mutta se lisää kylläkin kilpailua pankkialalla. He totesivat myöskin, että pienituloisten säästäjien kohdalla eräissä tapauksissa korkotulot jopa lisääntyvät, jos he käyttävät hyväkseen lain suomaa mahdollisuuksia. Myös eräs asiantuntija totesi, että eläkeläisille tämä on edullisempi, koska he voivat saada eläketulovähennyksen ulkopuolelle jääviä tuloja eli eivät joudu maksamaan samalla tavalla kuin entisessä järjestelmässä lisätuloista veroa.

Haluan pöytäkirjaan mainita myös nämä asiantuntijoiden esille tuomat myönteiset seikat, koska tässä ovat olleet voittopuolisesti kielteiset seikat esillä.

Kun tällainen muutos tehdään, en myöskään usko siihen, että tämä on ongelmaton. Mutta jos tähän liitetään se sosialidemokraattien ajama muutos, että myös yksityiset kansalaiset saavat ottaa luottoa suoraan ul-

komailta, niin uskoisin, että ongelmia voitaisiin vähentää.

Ed. Almgren: Rouva puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen tekemää perustelulausumachdotusta.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Knuuttila puheenvuorossaan aivan lopuksi totesi, että jos annettaisiin mahdollisuus yksittäisille kuluttajillekin saada jatkossa ulkomaista luottoa, niin se vaikuttaisi korkotasoomme alentavasti. Varmasti näin on, mutta tässä yhteydessä ed. Knuuttila unohtaa sen tosiasian, että muutama viikko sitten täällä valtiovarainministeri vastasi normaalilla kyselytunnilla, että tällaista mahdollisuutta ei ole ja ilmeisesti ei tulekaan kovin pian siitä yksinkertaisesta syystä, että meidän ulkomainen velkamme, kauppataseen vaje, on todella niin suuri, että se entisestään pahentaisi tätä tilannetta, mistä tietysti taas sitten kuluttajat kärsivät.

Ed. Knuuttila: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti haluan todeta, että ulkomainen lisälainanotto tietysti voisi vaikuttaa maksutaseeseen. Toisaalta muistutan siitä, mitä Suomen Pankin kertomuksesta keskusteltaessa toin esille, että yksin rahapolitiikalla ei voida missään tapauksessa pitkälle hoitaa talouspolitiikkaa. Tulopolitiikalla on vaikuttettava siihen, kuinka paljon on ostovoimaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä on ensisijainen ja aivan ratkaiseva keino. Tarkoitan tällä myös silloin kaikkia tuloja eikä vain palkkatuloja, niin kuin täällä useasti halutaan nostaa esille.

Ed. Kettunen: Rouva puhemies! Toetan, että minusta on aivan oikein, että Suomen Pankki ja maan hallitus ovat pitäneet siinä suhteessa rahapolitiikkaa tiukalla, että yksityiselle kansalaiselle ei ole säädetty oikeutta ottaa ulkomaista lainaa. Tällä hetkellä rahapoliittinen tilanne maailmassa on sen verran epävarma, että yksityiset kansalaiset saattaisivat ajautua ojasta allikkoon.

Arvoisa puhemies! Olen valmis ennustamaan, että ennen seuraavaa juhannusta Suomen markka ajautuu devalvaatioon.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Ed. Kettuselle haluan todeta vain sen, että Suomi käy

tällä hetkellä neuvotteluja Euroopan talous-alueesta, jolloin yhtenä neljästä vapaudesta on pääomaliikkeiden vapaus, mikä merkitsee sitä, että Suomen kansalainen voisi ottaa vapaasti luottoa myös ulkomaisesta rahalaitoksesta. Tarkoitus on, että tämä talousalue-sopimus astuu voimaan vuoden 1993 alusta viimeistään.

Sen lisäksi Pohjoismaat ovat keskenään tehneet sopimuksen, jonka mukaisesti viime heinäkuun 1 päivänä piti vapauttaa Pohjoismaitten kesken pääomamarkkinat kokonaisuudessaan, jolloin olisi mahdollisuus ottaa vapaasti luottoa muista Pohjoismaista. Tilanne on kuitenkin se, että Ruotsi ainoastaan on onnistunut täydessä vapauttamisessa ja Suomikin on tehnyt merkittäviä ratkaisuja tässä suhteessa, mutta vielä on jäänyt odottamaan yksityishenkilöitten luotonotto aikaa parempaa. Mutta tosiasiaa viimeistään vuoden 1993 alusta yksityishenkilöitten ulkomainen luotonotto pitää vapauttaa, toivottavasti aikaisemmin.

Ed. Luttinen: Rouva puhemies! Vastustaessaan lähdeveroa keskusta näyttää pitävän pääargumenttinaan tai ainakin toisena sellaisena sitä, että suurituloiset hyötyvät lähdeverosta. Tässä olisi ollut keskustalla erinomainen tilaisuus valiokuntakäsittelyn aikana ehdottaa porrastettua lähdeveroa eli suurituloisille suurempi vero, niin tästä ongelmasta olisi päästy. Mutta keskustahan ei tätä halunnutkaan tehdä, mutta täällä kylläkin kritisoi lähdeveroa käyttäen tällaista argumenttia, jota se ei ole halunnut torjua silloin, kun sen torjunnan aika on ollut.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Nyt on pakko joku sana sanoa ed. Luttisen puheenvuoron johdosta.

Ed. Luttinen, tässä ollaan tekemässä päätöksiä lähdeverojärjestelmään siirtymisestä. Yksi olennaisia elementtejä lähdeverojärjestelmän ideassa on se, että vero on saman suuruinen kaikille. Toki on sellaisia veromenettelyjä, joissa voidaan vero periä progressiivisesti. Sellainen on meidän nykyinen tulo- ja varallisuusverolakimme. Jos siihen halutaan mennä, on aika helppo toimia sillä tavalla. Meidän mielestämme välttämättä pankkitalletusten kohdalla ei tarvitse pääsääntöisesti siihen mennä, mutta emme liioin pidä tätä hallituksen esitystä niillä perusteil-

la, mitä moneen kertaan on tuotu esille, tässä taloudellisessa tilanteessa hyväksyttävänä emmekä perusteltuna.

Vielä kertaalleen: lähdeveromenettelyn idea on se, että lähdeveroprosentti on kaikille saman suuruinen.

Ed. Jokiniemi: Rouva puhemies! Minäkin pyysin puheenvuoroa ed. Luttisen puheenvuoron johdosta, jota jo ed. Pekkarinen kommentoi.

Keskustan taholtahan alun pitäen ei ole vastustettu lähdeveroa, mutta on katsottu, että ajankohta lähdeveron toimeen panemiselle ei missään tapauksessa ole nyt oikea. Valtiovarainministeri Liikasen aloitteestahan jo talletusten verovapautta osittain vuodella jatkettiin. Kumminkin nyt tämä muutos tulee liian jyrkkänä, ja se aiheuttaa melkoisia vaurioita talouselämään ja tietynlaisia kieroutumia, mistä kärsivät terveetkin yritykset. Ennen kaikkea se heijastuu suoraan lainan korkopuolelle, joka on jo käydyssä keskustelussa tullut selville. Olisi ehdottomasti ollut järkevämpää kahden vuoden perästä tämä panna täytäntöön kuin lähteä nyt näin tekemään. Tämä on vääjäämättömästi käynyt keskustelussa ilmi.

Ed. Luttinen: Rouva puhemies! Minun on pakko todeta, että keskustan argumentointi on hyvin epäloogista. Kun aikaisemmin heidän taholtaan väitettiin, että lähdevero suosii suurituloisia, ja käytettiin sitä eräänä hylkäysperusteena, nyt kuitenkin todetaan, että ainoa syy lähdeveron hylkäämiseen onkin se, että ajankohta on väärä. Eli suurituloiset eivät oikeastaan hyödykään enää, äsken hyötyivät, mutta eivät enää. Hyvin äkkiä vaihtuvat keskustan mielipiteet.

Ed. Soininvaara: Rouva puhemies! Haluaisin tähän keskusteluun huomauttaa, että ehkä suurin ja merkittävin seuraus tästä asiasta tulee olemaan se, että pankit ja erityisesti paikallispankit joutuvat aikamoiisiin vaikeuksiin ja meillä pankkisektori joutuu laihtumaan erittäin nopeasti. Se tulee aiheuttamaan tietysti sinänsä ikäviä työllisyysongelmia ja paikallispankeille myös ikäviä palvelutaso-ongelmia. Mutta sinänsä on aivan hyvä, että meidän täysin ylimitoitettu pankkiverkostomme tässä asettuu ehkä jollekin kohtuulliselle tasolle. Vauhti tulee ole-

maan kyllä aika kova, ja ilmeisesti jopa paikallispankkien konkurssit saattavat olla lähellä.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Luttiselle vielä lopuksi, että ed. Pekkarinen jo toisen puolen tästä asiasta selitti, jotta se on myös epäsosiaalinen. On käynyt selville nimenomaan, jotta niille, joilla todella verotettavat tulot ovat kaikkein pienimmät, tästä pienin hyöty on. Verotuksen progressiivisuus aiheuttaa juuri sen, jotta nimenomaan kaikkein suurituloisimmat lähdeverosta hyötывät eniten.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaara totesi, että tämä on sikäli hankalaa, että pankit joutuvat pahaan asemaan, kun kilpailu lisääntyy ja niiden taloudelliset vaikeudet tätä myötä kasvavat. Haluan korostaa sitä, että suomalaiset pankit joutuvat ulkomaisten pankkien kohdistamaan kilpailuun viimeistään vuonna 1993 ja on vihdoinkin aika nyt pakottaa suomalaiset pankit edes kilpailemaan keskenään, että ne kykenisivät menestymään kansainvälisessä kilpailussa pääomamarkkinoiden avautuessa. Nyt on siis viimeinen hetki toteuttaa lähdeverojärjestelmä, joka olisi ehkä pitänyt aikaisemmin jo toteuttaa.

Viime aikoina lehdissä on ollut eräitä arvostelevia kirjoituksia. Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että ne, jotka arvostelevat lähdeverojärjestelmää, ovat yleensä niitä henkilöitä, jotka ovat osallistuneet osakepeliin osakemarkkinoilla viime vuosien aikana ja menettäneet rahaa viime aikoina osakkeiden hintojen laskettua ja nyt yrittävät epätoivoisesti löytää syntipukkia lähdeverojärjestelmästä omille osaketappioilleen. Mutta tässä suhteessa mielestäni syntipukki on väärä.

Mitä tulee itse järjestelmään, kyseessä on tulevaisuuden järjestelmä. Euroopassa menneen talletusten lähdeverojärjestelmään. On ollut direktiiviehdotus, ja jossakin vaiheessa varmasti tulee toteutumaan yleisesti hyväksytty direktiivi. Sen lisäksi otetaan esimerkiksi vaikka Ruotsi: Ruotsissa on menty pääomatulojen täydelliseen suhteelliseen verojärjestelmään eli on vain yksi prosentti ja sillä siisti.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! En voi olla jatkamatta keskustelua ed. Sasin

kanssa siltä osin, mikä on oikea ajoitus. Nyt jälleen ed. Sasi toi esille sen, että EY:n piirissä ei ole vielä saatu aikaan asiaan kuuluvaa direktiiviä. Eikö oikea ajoitus olisi ollut juuri se, että kun sellainen syntyy ja saadaan aikaan, lähdeverosysteemi olisi toteutettu Suomessa samaan aikaan ja myös samalla lähdeveroprosentilla, esimerkiksi 25? Se olisi varmasti silloin ihan paikallaan.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Haluan vain todeta, että todellakin on ollut ehdotus EY:ssä, joka kaatui Luxemburgin ja Englannin vastustukseen. Mutta kuitenkin yhtenäistymistä on tapahtunut siten, että useissa maissa on alennettu lähdeveroprosentteja. Muun muassa Belgia voidaan ottaa esimerkkinä. Siellä on alennettu 25:stä 10:een prosenttiin. Todennäköistä on, että EY:n piirissä lähdevero tulee asettumaan 10 ja 15 prosentin välille. Saksassahan yritettiin 10 prosentin lähdeveroa, mutta sitä pidettiin niin suurena, että siellä jouduttiin luopumaan lähdeverosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Kääriäisen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Kettunen ed. Jurvan kannattamana on ehdottanut I vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Ed. Seppänen ed. Laineen kannattamana on ehdottanut II vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Ed. Kankaanniemi ed. Almgrenin kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viivyttämättä tehokkaisiin toimenpiteisiin korkotulojen lähdeveron lainakorkoihin aiheuttaman korkotason nousun yksityistalouksille ja yrityksille tuomien lisääntyvien maksuvaikeuksien ja konkurssiuhkien ehkäisemiseksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä ensimmäisen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai sen raukeamisesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn ensimmäisen lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää ”ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Ala-Harja, Alho, Backman, von Bell, Björklund, Bärlund, Donner, Elo, Gustafsson, Hacklin, Hietala, Hokkanen, Holvittie, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Joupila, Junnila, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalima, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lammien, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Melin, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyby, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Skinnari, Suominen, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Westerlund, Viinanen, Viljanen, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Anttila, Apukka, Astala, Fred, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jätteenmäki, Kankaanniemi, Kempainen, Kettunen, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Maijala, Mattila, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Nieminen, Pekkarinen, Peltari, Pesälä, Pokka, Pulliainen, Puska, Renko, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen,

Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ajo, Andersson, Antvuori, Björkstrand, Dromberg, Halonen, Hetemäki-Olander, Hilpelä, Joutsensaari, Järvisalo, Kanerva, Kauppinen, Korkia-Aho, Löyttyjärvi, Mönkäre, Nyman, Renlund, Riijijärvi, Rinne, Salolainen, Taxell, Wasz-Höckert, Virolainen ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 69 eitä; poissa 25. (Koneään. 22)

Toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus on rauennut.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun lakiehdotus on rauennut, palautetaan asia tältä osin valtiovarainvaliokuntaan valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Toisessa käsittelyssä päätetty toinen lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Toisessa käsittelyssä päätetyn toisen lakiehdotuksen ja lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on toisessa käsittelyssä päätetyn toisen lakiehdotuksen ja lakialoitteiden osalta loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies: Perusteluja koskevista ehdotuksista päätetään, kun ensimmäisestä lakiehdotuksesta on tehty lopullinen päätös valtiovarainvaliokunnan annettua asiasta lausuntonsa.

5) Ehdotukset laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 1 ja 14 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 124

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

Suuren valiokunnan mietintö n:o 222

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksista.

Koska toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset koskevat lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotukset valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos niitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotukset ovat rauenneet ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä aukenee elinkeinoverolaissa sellainen kohta, jossa säädellään vähennyskeltottomia veroja ja maksuja. Sen takia ehdotan, että eduskunta ilmaisisi tässä yhteydessä tahtonsa, jonka mukaan sakkoa, ylikuormamaksua ja pysäköintivirhemaksua ei voitaisi pitää verotuksessa vähennyskelpoisina maksuina.

Tämän takia ehdotan perustelulausumaa, joka kuuluu seuraavalla tavalla: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo pikaisesti eduskunnalle muutosesityksen lakiin elinkeinotulon verottamisesta, tulo- ja varallisuusverolakiin sekä maatalouden tuloverolakiin niin, että niissä laeissa sakko, ylikuormamaksu ja pysäköintivirhemaksu säädetään verotuksessa vähennyskeltottomiksi maksuiksi." — Tämä perustelulausuma sisältyy valtiovarainvaliokunnan mietintöön jättämäni vastalauseeseen.

Samassa yhteydessä ehdotan, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmän muutoksen hyväksymisen yhteydessä hyväksyttäisiin seuraava perustelulausuma: "Eduskunta edellyttää,

että yhtiöveron hyvitysjärjestelmän käyttöönottoon liittyen kunnallista harkintaveroa ei poisteta."

Ed. P. Lahtinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. P. Lahtisen kannattamana ehdottanut

1) että vastalauseeseen sisältyvä toinen perustelulausuma hyväksyttäisiin ja

2) että vastalauseeseen sisältyvä kolmas perustelulausuma hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksista.

Lakiehdotukset hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Seppäsen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen 1) ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 57 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 31. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Seppäsen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen 2) ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Vaikka nyt kolmannessa käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen liittyy joukko epäkoh-tia, joihin keskusta kiinnitti huomiota lain toisessa käsittelyssä, on laki kuitenkin pää-piirteissään ihan oikean suuntainen ja sitä tietä hyväksyttävissä. Ikävin epäkohta siinä tietysti on se, että verokanta esityksen myötä jää 17,5 prosenttiyksikköön, mutta sille emme enää voi mitään. Me äänestimme toisessa käsittelyssä alemman verokannan puolesta.

Arvoisa puhemies! Toisen käsittelyn yhteydessä ei valitettavasti tullut korjauksia esi-merkiksi elintarvikkeiden tai kirjojen liike-vaihtoverottomuuden toteuttamiseksi eikä liioin siihen, että pienimuotoinen yritystoi-minta voisi jäädä liikevaihtoveron ulkopuo-lle. Tästä syystä, ja kun eduskuntaryhmissä sekä oikealla että vasemmalla on ollut saman suuntaista harrastusta keskustan kanssa näi-sä asioissa, ehdotankin, että eduskunta hy-väksyisi kaksi perustelulausumaa:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin liikevaihtoveron pois-tamiseksi keskeisiltä elintarvikkeilta ja kir-joilta."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin pienimuotoisen yritys-toiminnan vapauttamiseksi liikevaihtoverosta esimerkiksi 150 000 markan liikevaihtoon saakka kokonaan ja 300 000 markkaan saak-ka osittain."

Ed. Kääriäinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotuksia ja eh-dotan samalla, että samassa yhteydessä otet-taisiin perusteluissa kantaa sellaisten linja-autojen liikevaihtoverokohteluun, jotka on varustettu katalyysaattoreilla, jotka ovat ym-päristön kannalta terveellä pohjalla, jotka säästävät ympäristöä. Ehdotan tällaista pe-rustelulausumaa:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin liikevaihtoveron poistamiseksi katalyysaattorilla varustetuilta linja-autoilta (ekobusseilta), jouduttaakseen ympäristöä säästävään kuljetuskalustoon siirtymistä."

Ed. Laine: Rouva puhemies! Totean, että lakinipun toisessa käsittelyssä tulivat hylätyiksi lukuisat sellaiset ehdotukset, jotka

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Il-moitetaan, että tasavallan presidentin kirjel-mien ohella viime marraskuun 30 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esi-tykset n:ot 311 ja 313, jotka nyt on edusta-jille jaettu.

6) Ehdotukset liikevaihtoverolaiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 96

Lakialoitteet n:ot 9, 32, 93, 108 ja 110/1989 vp. sekä 5, 33, 65, 81 ja 90

Toivomusaloitteet n:ot 63, 85, 87, 88, 115, 181, 205, 215, 231 ja 244/1987 vp., 44, 48, 63, 85 ja 93/1988 vp., 32, 39, 44, 60 ja 88/1989 vp. sekä 59—61, 66—68, 73, 87, 88, 93 ja 129 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55

Suuren valiokunnan mietintö n:o 197

Ensimmäinen varapuhemies: En-sin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuus-nessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty, halli-tuksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus kos-kee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kan-nettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kol-mannessa käsittelyssä on kannattanut vähin-tään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauk-sessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan maini-tun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoi-tuksessa.

Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

tarkoittivat liikevaihtoveron poistamista elintarvikkeilta, kirjoilta, tulivat hylätyiksi myös ehdotukset, jotka tarkoittivat pienyritystien liikevaihtoverosta vapauttamista, käsityöläisten vapauttamista liikevaihtoverosta jne. Kun eduskunta on tällaiset ratkaisut tehnyt, minusta on todella tarpeen eduskunnan lausua mm. sellaiset perustelulausumaehdotukset, jotka sisältyvät vasemmistoliiton vastalauseeseen, jolta pohjalta ilmeisesti ed. Seppänen tulee tekemään ehdotuksen.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Liikevaihtoverolaki on ongelmallinen sen takia, että siihen sisältyy liikevaihtoveroprosentin pysyvä korottaminen uuden laskutavan mukaan 21,2 prosenttiin. Sen lisäksi se tuo muutoksia liikevaihtoverojärjestelmän rakenteisiin, minkä seurauksena valtion verotulot vähenevät 3,3 miljardia markkaa sellaista verotuloa, jonka aikaisemmin yritykset ovat maksaneet liikevaihtoverona.

Nimenomaan näistä syistä ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Jos lakia ei hylätä, ehdotan, että hyväksyttäisiin ne perustelulausumat, jotka on kirjattu valtiovarainvaliokunnan mietinnön II vastalauseeseen, perustelulausumat n:ot 2—6. Siis n:o 1 en ehdota, koska se on jo vanhentunut lain toisen käsittelyn yhteydessä. Tähän sisältyy sekä elintarvikkeiden että kirjojen vapauttaminen liikevaihtoverosta.

En tee erillistä ehdotusta sellaisten toivomusaloitteitten hyväksymiseksi, jotka on tehty eduskunnassa kirjojen vapauttamisesta liikevaihtoverolta, joita ovat tehneet hallituspuolueiden kansanedustajat Donner, Saastamoinen ja Uosukainen, ja ed. T. Rooskin on tehnyt toivomusaloitteen. Uskoisin, että nämä hallituspuolueiden kansanedustajat voisivat tässä yhteydessä äänestää, jos haluaisivat olla kirjojen liikevaihtoverosta vapauttamisen puolella, sen perustelulausumaehdotuksen puolesta, joka on vastalauseessani n:o 6.

Ed. Tenhiälä: Rouva puhemies! Keskusta pitää tätä lakia oikean suuntaisena eikä ole kannattamassa sen hylkäämistä vaan katsoo, että se voitaisiin tässä muodossaan säätää, mutta edellyttää, että myös voitaisiin hyväksyä erilaisia ponsia, joita ed. Pekkari ja ed. Kääriäinen ovat ehdottaneet. Ed. Kääriäisen ponnassa todetaan erityisesti ka-

talysaattorilla varustetuista linja-autoista, joista toisen käsittelyn yhteydessä käytiin keskustelua. Tällaisia linja-autoja on tällä hetkellä jo liikenteessä, ja edelleenkin tullaan katalysaattoreita parantamaan näiden linja-autojen kohdalta. Olisi tähdellistä, että tämän tyyppinen ponsi hyväksyttäisiin tässä yhteydessä.

Tämän vuoksi kannatan ed. Kääriäisen ehdotusta.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemiä ehdotuksia.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että ed. Seppäsen aikaisemmin useassa yhteydessä on todennut, että välillisiä veroja ei pitäisi kiristää, koska ne sortavat pienituloisia. Tällä kertaa hallitus on alentamassa välillistä verotusta, joten hänen kai pitäisi johdonmukaisesti todeta, että nyt annetaan hyöty pienituloisille ja helpotetaan heidän taloudellista asemaansa.

Haluan korostaa, että kyseessä on myöskin suhdannepoliittinen toimenpide, jolla pyritään ensisijaisesti lisäämään meidän vientiteollisuutemme kilpailukykyä alentamalla kustannuksia, antamalla liikkumavaraa ja tällä tavalla tavoitteena säilyttää työpaikat niin pitkälle, kuin se suinkin on mahdollista.

Mitä tulee näihin esityksiin, jotka koskevat ruoan liikevaihtoveron poistamista, haluan todeta vain sen, että tällä hetkellä meillä toimikunta selvittää sitä, voitaisiinko ruoka saattaa alemman liikevaihtoverokannan piiriin. Sen jälkeen, kun selvitystyö tulee, on oikea ajankohta ottaa kantaa tämän tyyppiin tavoitteisiin.

Haluan todeta, kun täällä tämän päivän aikana on keskusteltu Euroopan yhdentymisestä, että todennäköistä on se, että kaikissa Euroopan yhteisön maissa tullaan siirtymään siihen järjestelmään, jossa ruoka on alemman liikevaihtoverokannan piirissä. Täällä useampaan otteeseen on mainittu Englanti, joka on poikkeus, kun siellä ruokaan kohdistuu nol-laverokanta. Arviot ovat sen tyyppisiä, että myöskin Englanti joutuu antamaan periksi tässä suhteessa ja siirtymään järjestelmään, jossa sielläkin ruokaa liikevaihtoverotetaan.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! En ymmärtänyt, mitä ed. Sasi tarkoitti sillä, että tässä oltaisiin poistamassa tai alentamassa

välillistä verotusta, joka tässä tapauksessa on liikevaihtovero. Tässähän ollaan korottamassa pysyvää verokantaa liikevaihtoveron osalta. Mielestäni korottaminen ei ole alentamista. Jos ed. Sasi tarkoittaa sitä, että ollaan poistamassa yrityksiltä liikevaihtoveroa, niin sehän ei kohdistu niihin pienituloisiin, joista ed. Sasi puhui. Tältä osin en siis ymmärtänyt ed. Sasin puheenvuoroa.

Mitä tulee ruoan liikevaihtoveron selvittämiseen, haluaisin sanoa, että maassamme selvitetään myös palvelujen liikevaihtoverollepanon edellytyksiä. Siltä osin meitä on odottamassa hyvin huomattava merkittävä uusi verotusmuoto, palvelujen liikevaihtovero. Tämä laki suo teknilliset edellytykset palvelujen liikevaihtoverollepanolle. Olen aivan vakuuttunut siitä, että seuraavien vaalien jälkeinen eduskunta joutuu päättämään palvelujen liikevaihtoverollepanosta. Mahdollista on, että siinä yhteydessä otetaan elintarvikkeiden alempi verokanta käyttöön muka lievitämään sitä erittäin raskaana kuluttajiin kohdistuvaa vaikutusta, joka palvelujen liikevaihtoverollepanolla on.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Kun tätä lakiesitystä käsiteltiin toisessa käsittelyssä, väitin, ettei ole linja-autoja, dieselbusseja, joissa on katalysaattori, mutta nyt olen huomannut, että sellainenkin on tehty, joka sitten polttamalla pidetään puhtaana. Tämä on kuitenkin vain yksi tapa selvittää dieselmoottoreiden päästöistä, saada niitä pieneneeseen. Muita tapoja olisi esimerkiksi juuri jälkipoltto, josta silloin mainitsin. Minusta tämä ponsi, jota nyt on esitetty, on siinä suhteessa vähän yksipuolinen, että se suosii vain yhtä yritystä.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin olen iloinen siitä, että ed. Tiurin kanssa ollaan näistä ekobusseista nyt samaa mieltä toisin kuin viikko sitten.

Mitä tulee ed. Sasin kommenttiin siitä, että hallituksen esitys merkitsisi sitä, että pienituloisten liikevaihtoverorasite tästä kevenisi, niin huolimatta siitä, että nyt olenkin hänen kanssaan samaa mieltä siitä, että tämä laki pitäisi hyväksyä, olen sitä mieltä, että tokopa tämä keventää pienituloisten liikevaihtoverotaakkaa. On totta se, että teollisuuden investointien osalta tämä keventää, mutta en

usko, että se tavallaan suodattautuisi pienituloisten kansalaisten liikevaihtoveron helpottamiseksi. Luulen, että se hukkaantuu matkan varrella muihin kohteisiin.

Ed. Uosukainen: Ed. Sasin puheenvuoroon haluan todeta myös sen, että Euroopan yhdentymisestä ja nimenomaan Länsi-Euroopan ja Keski-Euroopan maiden mal-leista saamme tukea myös sille kannalle, että mahdollisimman pieni kirjojen liikevaihtovero on myös paikallaan ja nimenomaan pienen kielialueen ja kulttuurialueen kirjallisuutta pitää katsoa tästä kulmasta. Jatkona ed. Sasin mainitsemalle selvitykselle elintarvikkeiden liikevaihtoveron alhaisuudesta pitää ottaa myös kirjojen liikevaihtovero.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Haluan todeta sen, että hallituksen esitys merkitsee vähennysjärjestelmään tehtävien muutosten osalta 3,3 miljardin markan kevennystä liikevaihtoverorasitukseen. Jos otetaan huomioon 0,5 prosentin korotus, kokonaiskevennys liikevaihtoverorasitukseen on noin 2—2,5 miljardia markkaa kaiken kaikkiaan. Näin paljon siis liikevaihtoverotus kevenee, ja se merkitsee välillisen verotuksen keventymistä yli 2 miljardilla markalla. Se merkitsee sitä, että kun tietysti periaatteessa liikevaihtovero siirtyy hintoihin tai jää siirtymättä, niin hinnoisahan tietysti tuon summan pitäisi ilman muuta näkyä.

Mitä tulee kirjoihin, todennäköistä on se, että kun järjestelmää edelleen kehitetään, on luontevaa se, että kirjat ovat alemman liikevaihtoverokannan piirissä, mikä lienee 5—10 prosentin paikkeilla.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kiinnitin minäkin huomiota ed. Kääriäisen sinänsä ihan hyvässä ponsiehdotuksessa siihen, että tämä on jossain määrin jäänyt puolitiehen. Olisi ollut aivan paikallaan, viitata aikaisemmin eduskunnassa käytyyn keskusteluun, että ed. Kääriäinen oli lisännyt tähän myöskin polttoaineeseen kytketyn liikevaihtoverosta vapauttamisen. Lähinnä rypsiöljyllä päästään polttoaineena siihen, että päästöt ovat ympäristöystävällisempiä, kuin jos käytetään normaalia dieselpolttoainetta. Mutta pienillä askeleilla kepu menee ekologian suuntaan.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ed. Sasi antoi ymmärtää, että liikevaihtoverohelpotus, joka annetaan yrityksille, tulee suomalaisille kuluttajille, mutta sitähan on perusteltu ennen muuta sillä tavalla, että se menee vientiteollisuuden hyväksi. Se menee siis vientiteollisuudelle ja halventaa vientihintoja. Tässä tapauksessa kysymyksessä on väärä logiikka, ed. Sasi. Nämä liikevaihtoverohelpotukset eivät kohdistu ensisijaisesti suomalaisten kuluttajien hyväksi. Siltä osin ed. Sasin puheenvuoro oli väärä ja perustelut olivat väärät. Ongelma on se, että tämän lakiesityksen myötä tulee korkea pysyvä liikevaihtoverokanta 21,2 prosenttia ja se tulee maksettavaksi pienituloisille. Se logiikka kylä pitää, että se kohdistuu silloin ankarimpana pienituloisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Pekkarinen on ed. Kääriäisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin liikevaihtoveron poistamiseksi keskeisiltä elintarvikkeilta ja kirjoilta."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin pienimuotoisen yritystoiminnan vapauttamiseksi liikevaihtoverosta esimerkiksi 150 000 markan liikevaihtoon saakka kokonaan ja 300 000 markkaan saakka osittain."

Ed. Seppänen on ed. Apukan kannattamana ehdottanut II vastalauseen mukaisia 2) — 6) perustelulausemaa.

Ed. Kääriäinen on ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin liikevaihtoveron poistamiseksi katalysaattorilla varustetuilta linja-autoilta (ekobusseilta) jouduttaakseen ympäristöä säästävään kuljetuskalustoon siirtymistä."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin äänestetään toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai sen raukeamisesta.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Aittoniemi, Ala-Harja, Alaranta, Alho, Almgren, Anttila, Backman, von Bell, Björklund, Bärlund, Donner, Elo, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Hautala, Heikkinen, Hietala, Holvitie, Hurskainen, Huhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokiniemi, Jouppila, Junnila, Jurva, Järvenpää, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalima, Kalliomäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lammien, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lehtosaari, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Maijala, Malm, Mattila, Melin, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Mutttilainen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mörttinen, Nieminen, Niinistö, Nordman, Nyby, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paaivilainen, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Pokka, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Puska, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renko, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saarinen, Saastamoinen, Sarapää, Sasi, Savela, Savolainen, Silanpää, Siuruainen, Skinnari, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Westerlund, Vihriälä, Viljanen,

Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Apukka, Astala, Helle, Jokinen, P. Lahtinen, Laine, P. Leppänen, Männistö, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tennilä, Uitto ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Ajo, Andersson, Antvuori, Björkstrand, Dromberg, Fred, Halonen, Hentmäki-Olander, Hilpelä, Hokkanen, Joutsensaari, Juhantalo, Järvisalo, Kanerva, Kemppainen, Korkia-Aho, Laaksonen, U. Leppänen, Löyttyjärvi, Mönkäre, Nyman, Pesälä, Renlund, Riihijärvi, Rinne, Salolainen, Suominen, Taxell, Wahlström, Wasz-Höckert, Viinanen, Virolainen, Väyrynen ja Väänänen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 15 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista. Ed. Seppäsen 2) — 4) ehdotus, ed. Pekkarisen 2) ehdotus ja ed. Kääriäisen ehdotus ovat erillisiä, joten niistä äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Ed. Seppäsen 5) ehdotus on samansisältöinen kuin ed. Pekkarisen 1) ehdotus elintarvikkeiden liikevaihtoveron osalta, joten niistä äänestetään yhdessä mietintöä vastaan. Samoin ed. Seppäsen 6) ehdotus ja ed. Pekkarisen 1) ehdotus kirjojen liikevaihtoveron osalta ovat samansisältöisiä, joten niistäkin äänestetään yhdessä mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ed. Seppäsen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 144 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Seppäsen 3) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen 3) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Seppäsen 4) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen 4) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 136 jaa- ja 23 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kääriäisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kääriäisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen 1) ehdotuksesta elintarvikkeiden liikevaihtoveron osalta ja ed. Seppäsen 5) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Pekkarisen 1) ehdotus ja ed. Seppäsen 5) ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen 1) ehdotuksesta kirjojen liikevaihtoveron osalta ja ed. Seppäsen 6) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Pekkarisen 1) ehdotus ja ed. Seppäsen 6) ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikkipäästöjen verottamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 132

Lakialoite n:o 83

Toivomusaloite n:o 58

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62

Suuren valiokunnan mietintö n:o 198

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kol-

mannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Tämän lain toisen käsittelyn yhteydessä keskustan eduskuntaryhmä esitti ed. Soininvaaran nimellä kulkevan lakialoitteen mukaista haittaveroa, jonka idea olisi se, että nimenomaan ne ympäristön pilaaajat ja saastuttajat, jotka erilaisia polttonesteitä kuluttavat ja päästöt ilmaan laskevat, joutuisivat erillisen rikinpäästöveron alaiseksi ja maksamaan rikkiveroa.

Lain toisessa käsittelyssä esityksemme ei saanut kuitenkaan riittävästi enemmistöä. Niinpä tässä onkin nyt kolmannessa käsittelyssä hallituksen esitys, joka merkitsee sitä, että toistamiseen, siis toisena vuonna peräkkäin, hallitus esittää haittaveron nimikkeellä ihan normaalia tyypillistä valmisteveroa korotettavaksi liikenteen polttonesteiltä ensi vuoden aikana yhteensä 700 miljoonan markan verran. Suurin piirtein tuo on se lisätuotto, mikä hallituksen veronkorotusesityksellä näiltä osin aiotaan kokoon saada.

Kun otetaan tämän lisäksi huomioon, että viime vuonna toteutettu hallituksen ns. haittavero nosti polttoaineiden hintoja yli miljardilla markalla, merkitsevät nämä hallituksen esitykset yhteisesti sitä, että lähes kahden miljardin markan verran kiristyvät polttonesteiden ja muiden polttoaineiden nimenomaan normaalit valmisteverot näiden kahden vuoden aikana.

Kun nämä hallituksen esitykset merkitsevät sitä, että ne eivät tosiasiaa juurikaan ohjaa kulutusta ja nimenomaan energian tuotantoa ympäristön kannalta edullisempaan kestävämpään suuntaan, keskustan puolesta ehdotan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Samalla kuitenkin, jos hallituksen esitys tulee hyväksytyksi, ehdotan keskustan edus-

kuntaryhmän nimissä perustelulausumaa, joka kuuluu seuraavaan tapaan:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin sellaisen tehokkaan ympäristöverolainsäädännön aikaansaamiseksi, joka ohjaa tuotantoa, kulutusta ja liikennettä elinympäristön saastumista vähentävään ja samalla uusiutumattomia luonnonvaroja säästävään suuntaan.”

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvin totta, että ed. Pekkarinen ehdotti lain toisen käsittelyn yhteydessä rikkipäästöveroä kannettavaksi siten kuin ed. Soininvaara ym. ovat sitä lakialoitteessa ehdottaneet ja myös täällä kertaa ehdottaa sellaista pontta, joka sinänsä on aivan hyvä ja kannatettava. Mutta en voi olla kiinnittämättä huomiota siihen, että tähän mennessä Suomen keskusta ei ole hyväksynyt täällä eduskunnan isossa salissa ainoatakaan haittaveroa millään tavalla. Aina ne esitetään hylättäviksi. Siis toisin sanoen uskottavuus näillä ehdotuksilla on kyllä aika minimaalinen, mutta hyvä kun edes kauniisti puhutaan.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En pitempään lähde enää ed. Pulliaisen kanssa kiistelemään. Totean vain lyhyesti sen, että me olemme eri mieltä ed. Pulliaisen kanssa siitä, mikä on haittavero ja mikä ei. Nämä verot, joita hallitus tässä säättää, ovat sen tyypisiä, että ne eivät pakota tai motivoi yrityksiä ja energiatuotantoa ja liikennettä tai teollisuutta sellaisiin ympäristöinvestointeihin, jotka merkitsisivät ympäristön kannalta järkevämpää ja terveellisempää kehitystä.

Yksi on monta kertaa täällä todettu esimerkki, että jos on kaksi hiiltä käyttävää energiavoimalaitosta, niin hallituksen esitykset merkitsevät sitä, että kumpikin maksaa täsmälleen yhtä paljon ns. haittaveroa, sekä se, joka putsaa kaikki rikkipäästöt, että se, joka ei putsaa yhtään mitään.

Arvoisa puhemies! Minusta hallituksen tähänastiset esitykset eivät ole haittaveroja. Ne ovat ns. haittaveroja, joilla hallitus tosiasiassa puhtaasti fiskaalisin perustein kerää omaan kukkaroonsa lisää veroja.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! En halua enää tätä keskustelua pitkittää, mutta

kun ponsiehdotusten vuoksi joudun korokkeelle nousemaan, haluan aivan lyhyesti toistaa sen, mitä sanoin jo tämän lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä näistä ns. haittaveroista.

Sanoin silloin, että haittaverot ovat mielestäni hyviä veroja silloin, kun ne kohdennetaan oikein. Autoilun kohdalla tämä mielestäni tarkoittaa sitä, että haittaveroilla rajoitetaan turhaa ja saastuttavaa autoilua, lähinnä yksityisautoilua. Tämä tietysti tarkoittaa sitä, että yksityisautoilun sijaan on tarjolla jokin muu liikkumismuoto. Täytyy ihmisillä olla jokin keino, millä he paikasta toiseen pääsevät, jos ei yksityisautoilua pidetä suotavana. Jos vaihtoehtoja ei ole tarjolla, on näiden haittaverojen vaikutus mieleton ja äärettömän epäoikeudenmukainen. Esimerkiksi Lapissa, missä on keskimääräisesti pisimmät työmatkat, joutuvat ihmiset ajamaan ne omalla autolla, vaikka pantaisiin bensinille 10 markan haittavero. Pakkohan on jollakin konstilla toihin mennä, jos ei muuta liikkumismuotoa yksinkertaisesti ole.

Kun lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä ei hyväksytty meidän pohjoisen ihmisten esittämää muutosta, millä tämä lisävero olisi jätetty pois kolmesta pohjoisimmasta, laajimmasta läänistä, ehdotan siltä varalta, että lakiehdotus tulisi hyväksytyksi, kahta perustelulausumaa. Ne kuuluvat seuraavasti:

1) ”Ottaen huomioon, ettei polttoaineen hinnalla yksin voida säädellä liikennettä ympäristön kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla, eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän muina keinoina muun muassa autoveron porrastamista ominaiskulutuksen mukaan niin, että vähemmän kuluttavaa ajoneuvoa verotettaisiin kevyemmin.”

2) ”Maamme on harvaan asuttu ja etäisyydet ovat pitkät, mistä johtuen kaupallisella pohjalla ei synny riittävän palvelukykyistä joukkoliikennettä tyydyttämään varsinkaan haja-asutusalueiden työmatkoihin ja palvelujen käyttöön liittyvää liikkumistarvetta. Eduskunta edellyttää, että samalla kun haittaveroista kehitetään, hallitus valmistelisi eduskunnalle esitykset joukkoliikenteen tukemisesta ja siitä, miten työmatkan kustannukset voitaisiin hyvittää verotuksessa, milloin yksityisauton käyttö on välttämätöntä.”

Toivon todella, että erityisesti tämä viimeinen kohta jotenkin tässä salissa noteerattaisiin eli silloin kun ihmisellä ei työmatkansa tekemiseen ole mitään muuta mahdollisuutta

kuin ajaa se omalla autolla, tästä aiheutuvat kulut täysmääräisinä annettaisiin tämän ihmisen verotuksessa vähentää. Se olisi minun mielestäni jonkinlainen oikeudenmukaisuus ja saattaisi varmasti nämä haittaverot ihmisten mielissä aivan toisenlaiseen arvoon.

Ed. Tenhiälä: Rouva puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemiä hylkäysehdotusta sekä lausumaehdotusta.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Verojaostossa kiinnitettiin erityisen suurta huomiota siihen, että polttonesteiden myyntihinnat, siis jalostamohinnat lisättyinä tukku- ja vähittäiskaupan marginaaleilla, poikkeavat Suomessa erittäin olennaisesti kaikista muista Länsi-Euroopan maista.

Otan eräitä esimerkkejä tilastosta, joka on elokuun lopulta. Silloin Suomessa oli 99-oktaanisen bensiinin jalostamohinta lisättyinä vähittäiskaupan marginaalilla 2,08 markkaa, kun minimihinta Euroopassa oli 1,23 markkaa ja keskiarvo oli 1,49 markkaa. 95-oktaanisen osalta tilanne oli se, että Suomessa oli hinta 2,08 markkaa ja minimihinta 1,29 markkaa sekä keskiarvohinta 1,52 markkaa.

Kun aikaisemmin Neste on perustellut tätä valtavaa eroa sillä, että kevyt polttoöljy ja raskas polttoöljy ovat Suomessa halvempia kuin muualla Euroopassa, voidaan todeta, että näin ei ole. Keskiarvo on kevyessä polttoöljyssä Euroopassa 1,07 markkaa, kun Suomessa hinta on 1,10 markkaa eli Suomessa se on korkeampi. Raskaan polttoöljyn osalta Suomessa hinta on 0,62 markkaa ja keskiarvo Euroopassa 0,64 markkaa eli suurin piirtein sama hinta.

Tämän jälkeen jaosto tietysti tiedusteli Nesteeltä, mistä johtuu se, että noin 60 penniä Suomen hinta eroaa Euroopan keskiarvosta ja yleisimmistä hinnoista siellä. Kuljetuskustannukset saatiin yhdeksi selvitykseksi, ja niiden merkitys on ehkä noin 4–5 penniä, joten loppuosa jäi selittämättä. Tämän johdosta valiokunnan mietinnössä onkin ponsi, jossa todetaan, että ”valiokunta edellyttää hallituksen selvittävän, mistä tämä hinnanero aiheutuu, ja ryhtyvän selvitysten valmistuttua tarvittaviin toimenpiteisiin”.

Jos se aiheutuu siitä, että Nesteellä on monopoli, niin kyllä tuo monopoli mielestäni pitäisi purkaa.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Noin kuukausi sitten tein eduskunnassa suullisen kysymyksen koskien nimenomaan tätä asiaa, mistä edellä ed. Sasi mainitsi eli todisti sen, että Suomessa Nesteen verottomat polttonesteiden hinnat, lähinnä bensiinin hinnat, ovat noin 59 penniä korkeammat kuin keskimäärin Euroopassa. Silloin ministeri Suominen vastauksessaan kiisti, että näin olisi, ja vielä otti minut tuolla käytävällä salin ulkopuolella puhutteluun tästä asiasta ja väitti, että minä olen puhunut lööperiä. Pyydän, että ed. Sasi veisi nämä tiedot omalle ministerilleen.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kettusen puheenvuoron johdosta on vielä syytä todeta, että ero on todella tämän suuruinen kun hän ja myös ed. Sasi ovat täällä esille tuoneet, kun asiaa tiedusteltiin ja selvitettiin jaostokäsittelyn yhteydessä. On syytä kiinnittää huomiota vain siihen, että tämä ero on suurin piirtein saman suuruinen kuin maitolitrassa on ero Keski-Euroopan litrahinnan ja suomalaisen litrahinnan välillä. Ehkä tämä selittää, ed. Sasi, sen että samalla tavalla kuin maitokin on meillä vähän kalliimpaa, Nesteinkin tuotteet ovat meillä vähän kalliimpia.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kun tässä lakiesityksessä esitetään nyt jälleen keran korotuksia nimikkeellä ”haittaverot”, yhdyin hyvin pitkälle siihen, mitä ed. Pekkarinen on esittänyt siitä, että kyse on lähinnä fiskaalisista eduista eli niistä rahavaateista, mitä valtion kassaan halutaan saada.

Mutta toisaalta Lähi-idän tapahtumat ovat siinä pisteessä, että emme tiedä, mitä siellä tulee tapahtumaan, ja mikäli jonkinlainen ryöstäytyminen käsistä siellä tapahtuu, saattaa olla, että polttoaineitten hinnat nousevat räjähdysmäisesti. Sen johdosta ehdotan lain perusteluissa lausuttavaksi, mikäli lakiesitys tässä käsitellyssä hyväksytään:

1) ”Eduskunta edellyttää hallituksen tarkasti seuraavan sekä lämmitysöljyn että moottoripolttonesteiden hintakehitystä ja ryhtyvän välittömiin toimiin hintojen alentamiseksi silloin, jos ne kohoavat tehtyjen veroratkaisujen johdosta kohtuuttomiksi.”

Arvoisa puhemies! Toinen perustelulausuma koskee yhtenäishintajärjestelmää. Täällä eduskunnassa on keskusteltu näistä kysy-

myksistä ja vaikka ministeri Suominen on todennut, että hallituksella ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, henkilökohtaisesti olen eri mieltä. Käsitykseni mukaan hallituksella on hyvin pitkällemeneviä vaikutusmahdollisuuksia asiaan. Ehdotan toisena perustelulausumana:

2) "Eduskunta toteaa, että Neste Oy suunnittelee yhdessä öljyalan järjestöjen kanssa polttonesteiden yhtenäishintajärjestelmästä luopumista. Tämä ratkaisu yhdessä haittavieron kanssa tietää noin 50—60 pennin korotusta bensiinin hintaan maamme syrjäisillä alueilla.

Tästä syystä eduskunta edellyttää hallituksen puuttuvan nyt syntymässä olevaan tilanteeseen kohtuuttomien hintojen nousujen estämiseksi."

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Koska ed. Vistbacka täällä asettui tukemaan ed. Pekkarista tämä virheellisissä käsityksissä siitä, mikä on ympäristövero, haittaveron, saasteveron tai resurssiveron, niin sanottakoon nyt, että nämä verot ovat syntyneet siitä periaatteesta, että pyritäisiin verottamaan sellaisia asioita yhteiskunnassa, joiden ulkoiset yhteiskunnalliset kustannukset eivät muuten tule hinnassa näkyviin.

Näitä ovat silloin luonnonvarojen liiallinen käyttö ja ympäristön saastuttaminen. Niillä ei ole mitään tekemistä ympäristöinvestointien kanssa. Niillä pyritään yksinomaan estämään ympäristölle haitalliset toiminnot yhteiskunnassa. Näin ollen niitä pitäisi kutsua "ympäristöveroiksi", niin kuin olemme ed. Pekkarisen kanssa joskus myös sopineet.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ihan lyhyesti haluaisin todeta, että tietysti periaatteessa voidaan ajatella, mitä ed. Paloheimo esitti, mutta kun me puhumme polttonesteiden hinnoista, olen hyvin pitkälle samaa mieltä kuin ed. Apukka, että kyllä silloin täytyy löytää jokin vaihtoehto henkilöautolle. Ihmisten on pakko liikkua henkilöautolla siellä, missä julkinen liikenne ei liiku. Voi todeta, että olkoon veroa vaikka 2 markkaa, niin he käyttävät henkilöautoa, kun heidän on pakko käyttää syrjäisillä alueilla ajoneuvoja.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti. Nämä hallituk-

sen ympäristöverot ovat niin rakennettuja, että myönnän, että ne kiistatta jonkin verran voivat vähentää näiden polttoaineiden käyttöä, mutta eivät kovin paljon. Hallituksen oma arvio on, että näillä veroilla voidaan laskea polttoaineiden käytön volyymiä prosenttiyksikön verran, ed. Paloheimo, noin prosenttiyksikön verran verrattuna siihen, jos veroa ei otettaisi käyttöön.

Hyvä on se yksikin prosentti, mutta, arvoisa puhemies, oikeaoppisilla päästöjen perusteella määräytyvillä ympäristöveroilla voitaisiin varmasti vaikuttaa monin verroin tehokkaammin ympäristön kannalta myönteiseen suuntaan.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Liikenne kiistatta aiheuttaa ympäristöhaittoja, erittäin suuriakin, senhän kaikki tietävät. Siksi tarvitaan liikennepolitiikkaa, jolla mahdollisimman suuri osa liikkumisesta siirretään joukkoliikenteen piiriin ja tavarankuljetusten osalta kiskoille. Tämä on minusta ainoata järkevää liikennepolitiikkaa huomioiden myös ympäristötekijät ja muutkin tekijät, mm. turvallisuuskysymykset.

Tähän pääsemiseksi tarvitaan ohjaamista. Ohjaamisen täytyy kuitenkin olla sillä lailla kohtuullista, että se kohtelee oikeudenmukaisesti maan eri osia. Nyt tällaiset erittelemättömät tasasuuret haittaverot kohtelevat väärin maan eri osia. Nyt esimerkiksi polttonesteiden korkeimmat haittaverot tulevat siellä, missä liikennehaitat ovat pienimmät, eli maan pohjoisosissa, pitkien etäisyyksien vuoksi.

Meillähän sen lisäksi, että matkat ovat pitemmät, tilanne on se, ettei vaihtoehtoisia kulkuvälineitä edes ole olemassa. On siis saatava aikaan järjestelmä, jossa haittaverot porrastetaan järkevästi todellisten haittojen perusteella sekä ottaen huomioon vaihtoehtoiset kulkumahdollisuudet. Niitä tietenkin pitää myös pohjoisessa koko ajan kehittää.

Minä kannatan ed. Apukan tekemiä lausumaehdotuksia.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vistbackan tekemiä lausumaehdotuksia.

Samalla totean, että käsitykseni mukaan jo tällä hetkellä syrjäisillä alueilla on kohtuuton haittaveron bensiinin hinnoissa. Kun seuraa Helsingin bensiinin vähittäismyyntihintoja ja

vertaa niitä pohjoisen hintoihin, niin vaikka meillä pitäisi olla voimassa yhtenäishintajärjestelmä, niin siitä huolimatta bensiini täällä Helsingissä on noin 30–40 penniä halvempaa kuin Pohjois-Suomessa. Mieleeni on tullut ajatus: Onkohan niin, että täällä Etelä-Suomen kovimmin kilpaillulla alueella jake-luyhtiöt käyttävät tilannetta hyväkseen, myyvät diilereille bensiinin täällä halvemmalla ja paikkaavat sitten menetyksensä Pohjois-Suomessa. Tämä on hyvin todennäköistä. Olen saanut myös hieman tähän viittaavia tietoja.

Olen kuullut sellaista, että vihreiden piiristä on esitetty, että bensiinin hinta tulisi nostaa 10 markkaan litralta. Se on täysin kohtuutonta. Mikäli vihreiden esittämät haittaverolinjaukset toteutuisivat, niin tällä hetkellä kansalaisilla ei olisi enää vaatteita päällä.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Minä luulen, että ed. Kettusen puheenvuoroon tuolta osin ei kannata vastata, mutta ed. Sasi täällä on hyvin monessa asiassa aitoon 1970-lukulaisen tyyliin tuonut terveisiä pääkonttorin puolelta ja kertonut, mitä meidän pitää tehdä kuin suuressakin maailmassa tehdään. Voin kertoa, että minäkin olen käynyt Brysselissä. Siellä oli haittaveroseminaari, jossa julkaistiin saksalainen tutkimus siitä, mitä pitäisi bensiinin hinnan Länsi-Saksassa olla, jos siihen sälytettäisiin kaikki ne ulkoiset haitat, mitä autoilusta on. Siellä päädyttiin 6 Saksan markkaan, joka on kai noin 14 Suomen markkaa.

Se ei nyt kuitenkaan Suomen oloihin olisi kovin hyvä ratkaisu, vaan meidän tulisi tosiaankin pyrkiä siihen, että autoilua verotettaisiin kaupungeissa enemmän kuin syrjäseuduilla. Mutta kyllä tässä bensiinin hinnassa kuitenkin on vähän nostamista. Ajatukseen, että kaikki se liikenne, mitä ihmiset liikkuvat, on välttämätöntä, ja myös kaikki se työpaikkaliikenne, en kyllä suostu usomaan. Tällä hetkellä on hyvin paljon ihmisiä, jotka muuttavat esimerkiksi Helsingissä Askolaan ja tulevat sieltä sitten joka päivä 70 kilometriä autolla Helsinkiin töihin. Se on heidän vapaaehtoinen valintansa. He tekevät sen sen takia, että bensiinin hinta on halpa, mutta jos se olisi realistisella tasolla, he eivät tekisi tällaista ratkaisua. Meidän ei tule suosia halvoilla polttoaineiden hinnoilla sel-

laista yhdyskuntarakenteen hajoamista, jossa ihmisten työmatkat koko ajan venyvät.

Ed. Paloheimo: Rouva puhemies! Ensin ed. Kettuselle: Jos vihreiden linja toteutuisi, niin kyllä ihmisillä olisi vaatteita päällä, koska asunnoissa olisi selvästi kylmempi kuin nykyisin.

Sitten ed. Tennilälle aluepoliittisesta näkökulmasta: Niistä periaatteista, joita ed. Tennilä esitti joukkoliikenteen ja raideliikenteen puolesta, olen täysin samaa mieltä. Olen myös siitä aluepoliittisesta periaatteesta ed. Tennilän kanssa samaa mieltä, mutta en kuitenkaan aivan siitä, että se pitäisi toteuttaa porrastamalla polttoaineen hintaa maan eri osissa siitä syystä, että polttoaineen käyttäminen on kuitenkin yhtä haitallista riippumatta siitä, missä sitä käytetään.

Sen sijaan aluepolitiikkaa pitäisi toteuttaa mielestäni niin, että syrjäseudulla asuville ihmisille annettaisiin tästä syrjäseudulla asumisesta selvä tuki, mutta sitä ei kohdistettaisi välttämättä silloin polttoaineen hintoihin, vaan heidän annettaisiin vapaasti päättää, miten he sen tuen käyttäisivät, jolloin heidänkin kannattaisi siellä säästää polttoainetta, mikä on tämän haitta- tai ympäristöveron tarkoitus.

Ed. Tennilä: Arvoisa puhemies! Minä olen ehdottomasti sitä mieltä, että mahdollisimman paljon liikennettä pitäisi saada joukkoliikenteen piiriin ja mahdollisimman paljon tavarankuljetuksia kiskolle. Se on ympäristöpoliittisesti oikea linja. Se on kansantaloudellisesti viisasta jne. Tässä on vain se valitettava tilanne, että osassa maata nämä rakenteet ovat jo luhistuneet. Joukkoliikennettä ei ole, ja se vähäkin, mitä on, on päinvastoin loppumassa.

Tietenkään tämä ei saa johtaa siihen ajateluun, että me nostamme tältä osin kädet pystyyn, mutta realiteetitkin ovat realiteetteja. Meillä on pakko lähteä ainakin joskus kauaksikin töihin, että edes jossakin työpaikassa pysyy. Meillä ei ole semmoista tilannetta kuin esimerkiksi helsinkiläisillä voi näköjään olla, että voi noin vain valita, missä asuu. Meillä liikkuminen on pakollista, että työpaikassa pysyy. Sen vuoksi on kohtuutonta ja väärin, että haittaveron on saman suuruinen maan eri osissa, jolloin se johtaa siihen, että se on tosiasiaa progressiivinen

eli meillä on korkeammat haittaverot kuin maan muissa osissa, koska meillä kulkumatkat ovat jopa moninkertaiset.

Ed. Sarapää: Arvoisa puhemies! En malta olla puuttumatta ed. Paloheimon puheenvuoroon. Hän äsken lämpimästi kannatti suoraa aluepoliittista tukea Lapin ja kehitysalueiden ihmisille. Ei taida olla monta kuukautta siitä, kun sama edustaja laski, kuinka paljon ihmiset saavat Enontekiöllä asumiseen kunnan tukea ja valtion tukea. Silloin sävy oli aika lailla toinen, ja siinä mielessä haluaisin vain todeta, että kovin johdonmukaisia eivät ole vihreidenkään puheet eduskunnassa.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Ed. Sarapäälle huomauttaisin, että äskenen puheenvuoroni ja silloinen puheenvuoroni eivät millään tavalla ole ristiriidassa toistensa kanssa. Minä sanoin ed. Tennilälle ainoastaan, että aluetukea ei pidä antaa siinä muodossa, että polttoainevero olisi pohjoisessa pienempi kuin etelässä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Pekkarinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin sellaisen tehokkaan ympäristöverolainsäädännön aikaansaamiseksi, joka ohjaa tuotantoa, kulu- tusta ja liikennettä elinympäristön saastumista vähentävään ja samalla uusiutumattomia luonnonvaroja säästävään suuntaan."

Ed. Apukka ed. Tennilän kannattamana on tehnyt kaksi perustelulausumaehdotusta:

1) "Ottaen huomioon, ettei polttoaineen hinnalla yksin voida säädellä liikennettä ympäristön kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla, eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän muina keinoina muun muassa autove- ron porrastamista ominaiskulutuksen mu- kaan niin, että vähemmän kuluttavaa ajo- neuvoa verotettaisiin kevyemmin."

2) "Maamme on harvaan asuttu ja etäi- syudet ovat pitkät, mistä johtuen kaupallisel-

la pohjalla ei synny riittävän palvelukykyistä joukkoliikennettä tyydyttämään varsinkaan haja-asutusalueiden työmatkoihin ja palvelu- jen käyttöön liittyvää liikkumistarvetta. Eduskunta edellyttää, että samalla kun hait- taverotusta kehitetään, hallitus valmistelisi eduskunnalle esitykset joukkoliikenteen tuke- misesta ja siitä, miten työmatkan kustannuk- set voitaisiin hyvittää verotuksessa, milloin yksityisauton käyttö on välttämätöntä."

Ed. Vistbacka ed. Kettusen kannattamana on tehnyt kaksi perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää hallituksen tar- kasti seuraavan sekä lämmitysöljyn että moottoripolttonesteiden hintakehitystä ja ryhtyvän välittömiin toimiin hintojen alenta- miseksi silloin, jos ne kohoavat tehtyjen veroratkaisujen johdosta kohtuuttomiksi."

2) "Eduskunta toteaa, että Neste Oy suun- nittelee yhdessä öljyalan järjestöjen kanssa polttonesteiden yhtenäishintajärjestelmästä luopumista. Tämä ratkaisu yhdessä haittave- ron kanssa tietää noin 50—60 pennin koro- tusta bensiinin hintaan maamme syrjäisillä alueilla. Tästä syystä eduskunta edellyttää hallituksen puuttuvan nyt syntymässä ole- vaan tilanteeseen kohtuuttomien hintojen nousujen estämiseksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ensimmäinen varapuhemies: En- sin on äänestettävä toisessa käsittelyssä pää- tetyn, hallituksen esitykseen sisältyvän la- kiekhoduksen hyväksymisestä tai sen raukea- misesta.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä pääte- tyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on la- kiekhodus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Ala-Harja, Alho, Backman, von Bell, Björklund, Bärlund, Donner, Elo, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Helle, Hietala, Hokkanen, Holvi- tie, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ik- kala, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Joup-

pila, Junnila, Järvenpää, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalima, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kohijoki, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laine, Laitinen, Lämmin, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lindroos, Linnainmaa, Louvo, Luttinen, Malm, Metsämäki, Miettinen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mönkäre, Niinistö, Nordman, Nyby, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Skinnari, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowiec.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Anttila, Apukka, Astala, Hautala, Heikkinen, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Jurva, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kettunen, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kääriäinen, P. Lahtinen, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Maijala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Nieminen, Pekkarinen, Peltari, Pokka, Puska, Renko, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Vihriälä, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Ajo, Andersson, Antvuori, Björkstrand, Dromberg, Fred, Hetemäki-Olander, Hilpelä, Joutsensaari, Juhantalo, Järvisalo, Kanerva, Kemppainen, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Laaksonen, Louekoski, Löyttyjärvi, Melin, Männistö, Mörttinen, Nyman, Perho, Pesälä, Rantanen, Renlund, Riihijärvi, Rinne, Saarinen, Salolainen, Suominen, Taxell, Wahlström, Varpasuo, Viinanen, Viljanen, Virolainen ja Väänänen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 33)

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus on rauennut.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun lakiehdotus on rauennut, asia palautetaan tältä osin valtiovarainvaliokuntaan valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Asia on lakialoitteen osalta loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies: Perustelulausumaehdotuksista ja toivomusaloitteesta päätetään asian palattua valtiovarainvaliokunnasta.

8) Ehdotus laiksi rehujen rasva- ja valkuais-verosta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 192

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63

Suuren valiokunnan mietintö n:o 199

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset laiksi leimaverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 243

Lakialoitteet n:ot 52, 62, 68 ja 124

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73

Suuren valiokunnan mietintö n:o 234

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Leimaverolain muutos merkitsee positiivista kehitystä, mutta tämä esitys ei vielä alenna kovinkaan tuntuvasti kohtuuttoman korkeiksi nousseita asumiskustannuksia. Erityisesti kristillisen liiton eduskuntaryhmä on kautta aikain painottanut myös velkakirjoilta perittävien leimaverojen poistamista. Näin voitaisiin velallisten ja nimenomaan niiden, jotka velalla joutuvat rakentamaan tai hankkimaan asuntoja, rasituksia keventää. Arvoisa puhemies! Tällä perusteella ehdotan perusteluissa hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii jatkuvasti kasvavien asumiskustannusten alentamistoimenpiteenä leimaveron poistamista asuntokauppoihin liittyvien lainojen velkakirjoilta sekä muiltakin kuin vain ensiasunnon kaupoilta.”

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Tilanne tällä hetkellä on hallituksen uudistuksen jälkeenkin se, että omakotiasuntokauppaan, muuhun kuin ensiasuntona hankittuun, liittyvä leimavero on pääsääntöisesti 6 prosenttiyksikköä. Jos kauppahinta ylittää jonkin verran 200 000 markkaa, leimaveroprosentti on heti ylimenevältä osalta todella 6 prosenttiyksikköä. Näin suuri ja näin korkea leimavero on täysin kohtuuton. Myös

omakotiasuminen pitää rinnastaa ihmisten perustarpeisiin ja niiden tyydyttämiseen. Sitä on verotettava ja kohdeltava samalla tavalla kuin mitä muuta tahansa asuntokauppaa leimaverolainsäädännössä kohdellaan.

Kun toisessa käsittelyssä meidän pykälämuotoilumme eivät menneet läpi, niin ehdotan, että nyt perusteluissa eduskunta voisi lausua hallitukselle selvät sanat siitä, että tämä epäkohta pitää poistaa. Ehdotan eduskunnan lausuttavaksi seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin omakotiasunnon kauppaan liittyvän leimaveron laskemiseksi muusta asuntokaupasta perittävän leimaveron tasolle.”

Ed. Tenhiälä: Rouva puhemies! Kaikki selvitykset ovat osoittaneet sen, että suomalaiset haluaisivat kernaammin asua omakotiasunnoissa kuin missään muussa. Tämän vuoksi ei pitäisi nostaa kustannustasoa silloin, kun he ovat hankkimassa omakotiasuntoja.

Tämän vuoksi on paikallaan ed. Pekkarisen esittämä perustelulausumaehdotus ja kannatan sitä.

Ed. Almgren: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Almgrenin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii jatkuvasti kasvavien asumiskustannusten alentamistoimenpiteenä leimaveron poistamista asuntokauppoihin liittyvien lainojen velkakirjoilta sekä muiltakin kuin vain ensiasunnon kaupoilta.”

Ed. Pekkarinen on ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin omakotiasunnon kauppaan liittyvän leimaveron laskemiseksi muusta asuntokaupasta perittävän leimaveron tasolle.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 41. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 43. (Koneään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset laeiksi ennakkoperintälain, verotuslain ja veronkantolain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 185
Toivomusaloite n:o 127
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69
Suuren valiokunnan mietintö n:o 230

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset laiksi verotuslain 72 §:n muuttamisesta ja laiksi kunnallisesta sähköntuotantomaksusta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 223
Lakialoite n:o 104
Toivomusaloite n:o 98
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72
Suuren valiokunnan mietintö n:o 233

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Elo: Arvoisa rouva puhemies! Verouudistuksen osalta hallitus totesi ohjelmassaan mm. seuraavaa: ”Verouudistuksen lähtökohtana on, että valtion ja kuntien verotulot turvataan uudistuksen kaikissa vaiheissa eivätkä eri tuloluokkien keskimääräiset

veroasteet muutu.” Tämä oli suora lainaus hallitusohjelmasta.

Tällä hetkellä on jo meidän kaikkien tiedossa, että kunnallisesta harkintaverotuksesta luovutaan vuonna 1991. Harkintaverotuksesta luopuminen merkitsee, kuten myös tiedämme, monille kunnille verotulojen tuntuvaa vähenemistä, mutta erityisen raskaasti kunnallisesta harkintaverotuksesta luopuminen koskee monia voimalaitospaikkakuntia, esimerkiksi sellaisia kuin Eurajoki omassa vaalipiirissään tai Inkoo, Porvoon maalaiskunta ja Yli-Ii, joissa kaikissa kunnissa veroäyrien osuus voimalaitoksilta on ylittänyt 10 prosenttia kunnan verotuloista. Lähellä tätä rajaa ovat myös Loviisa ja Utajärvi sekä useat muut kunnat ennen kaikkea Oulun ja Lapin lääneissä.

Eurajoella Teollisuuden Voima Oy:n äyrimäärä on muodostanut noin 30 prosenttia Eurajoen kunnan koko äyrimäärästä. Teollisuuden Voima Oy ei ole missään vaiheessa valittanut verotuksesta. Harkintaverotusoikeus on ollut välttämätön, koska Teollisuuden Voima Oy:n peruseriaate on tuottaa sähköä osakkailleen omakustannushintaan, joten yhtiö ei edes tavoittele voittoa.

Huhtikuun 6 päivänä 1988 allekirjoittanut jätti yhdessä muiden vaalipiirini kansanedustajien kanssa hallituksen vastattavaksi kysymyksen siitä, mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä turvataksaan yleensä kuntien ja erityisesti Eurajoen kunnan verotulot verouudistuksen yhteydessä. Vastauksena ministeri Ulla Puolanne totesi mm. seuraavaa: ”Verouudistuksen vaikutuksia seurataan kuntakohtaisesti ja mahdolliset erityisongelmat pyritään uudistuksen eri vaiheissa ratkaisemaan veronsaajia tyydyttävällä tavalla, mutta ensisijaisesti tuloverojärjestelmän sisäisin keinoin ja, jos se ei ole mahdollista, muilla tulonsiirroilla.” Tämä oli suora lainaus.

Lokakuun 20 päivänä 1989 taas vaalipiirimme kansanedustajat tekivät kirjallisen kysymyksen siitä, mihin toimenpiteisiin hallitus on aikonut ryhtyä toimikunnan työn perusteella turvataksaan Eurajoen ja muiden voimalaitospaikkakuntien verotulot verouudistuksen yhteydessä harkintaverotuksen poistuksessa. Vastauksessaan ministeri Puolanne tällä kertaa viittasi mm. kiinteistöveron käyttöönottoon. Ministeri Puolanne totesi mm. seuraavaa: ”Tarkasteltaessa Eurajoen kun-

nan tilannetta on syytä alleviivata, että hallituksella ei tietenkään ole ollut tarkoitus toteuttaa harkintaverotuksen poistamista ja kiinteistöverotuksen kokonaisuudistusta siten, että Eurajoen kunnan veroäyrien korottamispaaine olisi 6 penniä äyriältä. Eurajoen osalta mm. kiinteistöverotuksen yksityiskohdainen sisältö ratkaisee hyvin pitkälti sen, mikä on Eurajoen verotulojen kehitys. Hallitus tulee aikanaan ryhtymään tilanteen edellyttämiin toimiin.”

Tällä hetkellä on tiedossa, ettei hallitus aio antaa eduskunnalle enää esitystä kiinteistöverotuksen käyttöönotosta. Sitä tervehdin tietysti tyydytyksellä. Näin ollen Eurajoen kunnalla sen paremmin kuin muillakaan voimalaitospaikkakunnilla ei ole mahdollisuutta saada kompensatiota kunnallisen harkintaverotuksen tuomista tuloista kiinteistöverotukseen siirtymisen kautta.

Allekirjoittanut puuttui Eurajoen kunnan verotulojen turvaamiseen kyselytunnilla 20 päivänä syyskuuta tänä vuonna. Silloin vastauksessaan valtiovarainministeri Matti Louekoski huomautti, että Eurajoen kunta on erikoistapaus. Jos hallituksen suunnitelma liikekiinteistön harkintaverotuksesta siinä muodossa, kuin se on nykyisellään hallituksen käsiteltävänä, onnistuu, Eurajoen kunta ei tule sanottavasti menettämään verotulojaan. Louekosken mukaan Eurajoen kunta on pieni kunta, jossa yhden suuren liikelaitoksen kanssa voitaneen vanhan käytännön mukaan lain sen salliessa edelleen sopia asiasta.

Ministeri Louekosken mukaan siis hallituksen käsiteltävänä oli suunnitelma liikekiinteistön harkintaverotuksesta. Kuten ministeri Louekoski huomautti, tämä olisi saatanut olla ja saattaa olla eräs tapa korvata Eurajoen kunnan menettämät verotulot kunnallisen harkintaverotuksen poistuksessa. Mutta kuten tällä hetkellä on tiedossa, liikekiinteistöjen harkintaverotus ei pysty läheskään kokonaan korvaamaan esimerkiksi Eurajoen ja muiden voimalaitospaikkakuntien verotuloja.

Myös Suomen Kunnallisliitto on pyrkinyt löytämään ratkaisun, jolla kuntien verotulot voitaisiin korvata harkintaverotuksesta luovuttaessa. Suomen Kunnallisliiton käsityksen mukaan suurille voimalaitosyrityksille voitaisiin säätää sellainen kunnallinen sähköntuotantomaksu, joka tuottaa harkintaverotuk-

sen lakkauttamisesta eniten kärsiville kunnille kompensatiota verotulojen menetyksestä. Tällainen lakialoittehan on jätetty myös eduskunnalle, jossa ed. Sarapää on ensimmäinen allekirjoittaja.

Tässä yhteydessä on myös syytä korostaa sitä, että voimantuotantopaikkakuntien seurakuntien taloudellinen asema vaikeutuu merkittävästi, kun harkintaverotuksesta luovutaan. Näin ollen myös voimalaitospaikkakuntien seurakunnille tulisi korvata ne verotulot, jotka menetetään harkintaverotuksesta luopumisen yhteydessä. Todettakoon muuten tässä yhteydessä, että Eurajoen seurakunta menettää 95 prosenttia kirkollisverotuloistaan, kun harkintaverotus loppuu.

Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa, että maan hallitus on varannut 30 miljoonaa markkaa ensi vuoden budjettiin korvauksena voimalaitospaikkakuntien menettämistä verotuloista harkintaverotuksen poistuksessa. Tästä summasta on suuri osa eli 13,4 miljoonaa markkaa päätetty antaa Eurajoelle. Näin tämän ydinvoimalapaikkakunnan verotulot voidaan suunnilleen korvata. Kuitenkin on selvää, että hallituksen on syytä esittää eduskunnalle pysyvä järjestely verotulojen korvaamiseksi ilman, että joudutaan turvautumaan vuosittain tilapäisjärjestelyihin.

Rouva puhemies! Tähän viitaten ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että samalla kun liike-tulon harkintaverotus poistetaan, hallitus antaa mahdollisimman pikaisesti vuoden 1989 verotustietojen valmistuttua esityksen pysyväksi verojärjestelyksi niitä paikkakuntia varten, jotka oleellisesti menettävät verotuloja uudistuksen yhteydessä."

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä harkintaverotuksen poistaminen sellaisenaan on positiivinen asia, koska sitä vastaan on tunnettu tiettyä kammoa jo pitkään. Mutta niin kuin itsestäänkin on selvää ja tiedossa ja niin kuin ed. Elo oman aluensa edustajana totesi, tietyille kunnille tässä tulee todella vaikea ongelma.

Mutta minä olen sitä mieltä, että kyllä siellä taustalla sosialidemokraateilla ja kokoomuksella on edelleenkin kiinteistöveron tuominen niin nopeasti kuin mahdollista, ei ehkä tämän hallituksen aikana, koska siitä on SMP:n vaatimuksesta luovuttu aikanaan maapakettikeskustelujen yhteydessä. Heillä

todennäköisesti kuitenkin taustalla on sen tyyppisen kiinteistöveron tuominen hallituksen käsiteltäväksi seuraavan eduskunnan aikana, kuin sitä on täällä esitelty ja joka on mahdoton ja epäoikeudenmukainen. Sen vuoksi on lähdettäväkin siitä, että kiinteistöveroesitys, joka täällä on joskus vilahdellut ja kulkenut, pitäisi perusteellisesti unohtaa.

Kiinteistöveron ja tietysti harkintaverotuksesta luopumisesta kärsivien kuntien osalta ed. Elo on aivan oikeassa sikäli, että niiden osalta nyt on asia hoidettava muulla tavoin, niin kuin hän sanoi. Mutta sen mahdottoman kiinteistöveroesityksen, joka eduskunnassa joskus vilahteli ja josta hallituspuoleissa keskusteltiin ja jota olemme jyrkästi vastustaneet, saa kyllä heittää kokonaisuudessaan romukoppaan, ja on lähdettävä asiaa perusteellisesti käsittelemään ja valmis-telemaan uudelta pohjalta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo on kiinnittänyt huomiota aivan oikeaan asiaan. Hänen olisi kannattanut tähdentää vielä erityisesti puheenvuorossaan sitä, että sikäli kuin tiedämme, kaikki voimayhtiöt ovat valmiit maksamaan sähköntuotantomaksun, kun siitä vain säädetään. Siinä katsannossa tuntuu aika uskomattomalta, että valtiovalta, joka nikotelee nyt liikojen menojen kanssa, tarjoutuu omasta kukkarostaan maksamaan voimayhtiöitten puolesta 30 miljoonaa markkaa. Kun se tarve vielä on 80 miljoonaa markkaa ollakseen oikeudenmukainen eikä vain 30 miljoonaa markkaa, niin tässä katsannossa tuntuu käsittämättömältä, että ei voida antaa eduskunnalle hallituksen esitystä laiksi sähköntuotantomaksusta, kun kaikki asialliset edellytykset ovat olemassa.

Jos ei nyt pystytä tekemään tällaista lakiehdotusta, niin sellainen on tehty jo valmiiksi kahdella taholla: toisaalta professori Edward Andersson ja toisaalta ed. Sarapää on jo tällaisen lakialoitteen sisään jättänyt.

Tämä on asia, jota en ymmärrä lainkaan tällaisella talonpoikaisella järjellä.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Elon puheenvuorossa tulivat voimakkaasti esille voimalaitospaikkakuntien ongelmat liike-tulon harkintaveron poistamisen yhteydessä. Se aiheuttaa näillä paikkakunnilla ed. Elon kuvaamia ongelmia,

mutta toki muillakin paikkakunnilla. Vanhoilla teollisuuspaikkakunnilla — Forssa, Mänttä, Valkeakoski — joilla yritykset ovat tehneet miinusmerkkistä tulosta vuosikaudet, on ainoa keino kunnallisen harkintaverotuksen kautta saada yritykset osallistumaan kuntamaksuun harkintaverottamalla niitä. Nyt tämä oikeus viedään kunnilta pois ja tilalle ei tuoda mitään uutta.

Ed. Elon ponsilausekanta toivottavasti on sellainen velvoitteeltaan, että hallitus todella valmistelee asiat niin, että kunnat, joille aiheutuu useiden miljoonien markkojen veromenetyksiä tässä yhteydessä, saavat korvaukset.

Mitä tulee kiinteistöveroon, niin päinvastoin kuin ed. Aittoniemi, minun mielestäni se olisi pitänyt ehdottomasti tuoda eduskunnan säädettäväksi, koska se oli valmisteltu huolellisesti, sillä oli kunnallisten keskusjärjestöjen, teollisuuden, elinkeinoelämän, lähes kaikkien muiden paitsi SMP:n tuki kannallaan. Syystä taikka toisesta hallitus sitä ei uskaltanut eduskunnalle näin vaalien alla tuoda, mikä oli kyllä aivan turhaa pelkoa. Se oli oikeudenmukainen vero ja hyvä vero siinä muodossa kuin se oli valmisteltu.

Kunnat menettävät tässä yhteydessä todella suuren määrän verotuloja, kun harkintaverotuksesta ollaan luopumassa. Se on vahinko.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Elo kehui hallituksen toimia, joilla liiketulon harkintaverotuksen poistoa korvataan kunnille. Jos verrataan tätä toimenpidettä niihin lupauksiin, joita kunnille annettiin tässä suhteessa, ei kyllä keuhuihin ole aihetta. Lupauksia, mitä hallituksen taholta useassa yhteydessä annettiin, tämä ei täytä. Kysymyksessä on 30 miljoonaa markkaa. Jos sitä verrataan menetyksiin, jotka ovat 500 miljoonaa markkaa koko kuntakentälle, yksinomaan voimalaitospaikkakunnille suuruusluokkaa 100 miljoonaa, niin jokainen meistä huomaa, mistä tässä on kysymys.

Ei ainoastaan suuruusluokka ole tässä ongelmana, ongelmana on se, että tämä järjestelmä ei ole pysyvä. Verotus on sinänsä pysyvää. Jos korvataan harkinnanvaraisella järjestelmällä pysyvää verojärjestelmää, kyllä se kuntien talouden ja talouden järkipäisen

suunnittelun kannalta on erittäin valitettava asia.

Kyllä tässä täytyy yhtyä niihin ihmettelyihin, joita on todettu useammassa puheenvuorossa, miksi pysyvää järjestelmää ei voida säätää, kun on olemassa mallit, millä tavalla asia voidaan hoitaa, kun voimalaitosyhtiöt ovat tietävästi ilmoittaneet halukkuutensa tulla mukaan maksamaan sähköntuotantomaksua tai voimalaitosmaksua. Miksi tämä järjestelmä on, tämä kysymys varmasti nousee esille.

Sinänsä, jos hallituspuolueet noudattavat ed. Elon esittämää pontta jatkossa, se on askel oikeaan suuntaan, mutta pysyvä järjestelmä nyt olisi ollut paljon, paljon parempi.

Ed. Sarapää (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On pakko todeta, että ed. Elo on tullut synnintuntoon. Hän hyvin laveasti kertoi, mitä hän on asian tiimoilta tehnyt, mutta silloin kun tuli päätöksen tekemisen aika, ed. Elolta ja koko hänen ryhmältään puuttui todellinen poliittinen tahto, jolla olisi rakennettu pysyvä järjestelmä kuntien menetyksien korvaamiseksi.

Tämä on, niin kuin ed. Kietäväinen totesi, ratkaistu nyt harkinnanvaraisella avustuksella, joka ei ole riittävä. Kunnat menettävät liiketulon harkintaverotuksen poistamisen kautta ja ennen kaikkea voimalaitoskunnat noin 100 miljoonaa, ja pahinta on se, että tämä kohdistuu ennen kaikkea Pohjois-Suomeen, Oulunjakivarteen, Kemijokivarteen. Siellä katsotaan, että hallitus on pettänyt kunnille ja kuntien keskusjärjestöille antamansa lupauksen, että kunnille verotulot korvataan ja ennen kaikkea kompensatiot järjestetään.

Eduskunnan ponsien vaikutusta on monesti arvioitu, ja kyllä epäilen, että tämäkin jää kerran luettujen ponsien joukkoon ja todellisia päätöksiä ei synny, koska asia olisi jo täällä ollut erittäin helppo ratkaista.

Henkilökohtaisesti on pakko todeta myös se, että tulen kannattamaan lakiehdotuksen hylkäämistä. Ilmeisesti, vaikka liiketulon harkintaverotuksen poistaminen vuodelle siirtyy, ei aiheuteta mitään menetyksiä, joita ei myöhemmin voisi korvata.

Ed. Pokka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minunkaan mielestäni asiaa ei ponsilla voida hoitaa. Pohjoissuomalaisena

joutuu lähinnä arvioimaan, miten suhtautua tilanteeseen, jossa hallitus on syönyt moninain kerroin antamansa lupaukset ja lopputuloksena on tämä, että pitkään luvattua voimalaitosyhtiöiden vesivoimamaksua ei harkintaverotuksen kyljessä saatu säädettyä.

Tämän asian käsittely on hallituksen veropolitiikan varsinaisen surkuhupaisa lopputulos. Hallitus vapauttaa voimalaitosyhtiöt verotuksesta ja on itse valmis maksamaan niiden verot, tosin osittain kunnille jonkinlaisena avustuksena. Tämä on uskomattominta, mitä näiden hallituksen verolinjausten yhteydessä on joutunut käsittelemään.

En voi tulla muuhun tulokseen, kuin että harkintaverotuksen lakiesitystä on lykättävä vuodella ja tämä lakiesitys hylättävä ja odotettava, että sähköntuotantomaksulaki saadaan samassa yhteydessä säädettyä.

Puheet asian kytkemisestä kiinteistöverotukseen vasta vaarallisia ovatkin, koska kiinteistöverotukseen liittyy paljon muitakin hyvin vaikeita asioita nimenomaan pienikiinteistönomistajien kannalta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kunnalliset keskusjärjestöt ovat arvioineet, että veropöytäkirjojen muutokset nyt budjetin yhteydessä merkitsevät kunnallisveron tuoton vähentämistä yli 1 220 miljoonaa markkaa vuodessa. Tässä ryhmässä keskeinen on liikeluvon harkintaverotuksen poistaminen, jonka on arvioitu vähentävän kuntien tuloja 500, jopa yli 600 miljoonaa markkaa. Jotkin arviot lähentelevät 800:aa miljoonaa markkaa.

Mitä tulee liikeluvon harkintaverotukseen, se on totta, että monet pienyritykset ovat harkintaverotuksen kokeneet epämiellyttävänä. Sitä on ehkä mielivaltaisesti sovellettu. Olisi mielestäni kuitenkin väärin antaa pienille yrityksille sellainen käsitys, että kunnallisen liikeluvon harkintaverotuksen poistaminen vapauttaisi pienyritykset veroista. Kaikki tiedämme, että valtiolla ja myös kunnilla — mutta erityisesti valtiolla — on keinoja, joilla pienyrityksiin kohdistuvaa epäoikeudenmukaista verorasitusta jatketaan, vaikka liikeluvon harkintaverotus poistettaisiin.

Kuten jo vastauspuheenvuorojen yhteydessä todettiin, liikeluvon harkintaverotuksen poistaminen on kuntien kannalta erittäin huono asia. Tästä puhui myös ed. Elo muistuttaen siitä, että hallituksen taholta luvattiin korvaava järjestelmä. Ministerit lau-

suvat useaan otteeseen, että liikeluvon harkintaverotuksen poistamista ei toteuteta, ennen kuin on korvaava järjestelmä syntynyt. Nyt sellaista korvaavaa järjestelmää ei ole esitetty. Siis hallitus on jälleen kerran pettämissä sen lupauksen, jonka se on antanut.

On esitetty myös sellainen väite, että tähän asti suoritettujen verouudistustoimenpiteet ovat jo korvanneet kunnille sen, mitä liikeluvon harkintaverotus aiheuttaa menetyksiä. Kun hallituksen taholta, mm. ministeri Louekosken taholta, eräissä puheenvuoroissa eduskunnassa näin lausuttiin, syntyi siitä epäily, että hallituksen tarkoituksena ei yleensä ole minkään korvaavan järjestelmän aikaansaaminen.

Herra puhemies! Viitaten niihin perusteluihin, jotka valtiovarainvaliokunnan mietintöön on vasemmistoliiton kansanedustajien taholta esitetty vastalauseissa, ja myös edellä mainitsemiini perusteluihin ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Valtiovarainvaliokunta on samassa yhteydessä käsitellyt myös toivomusaloitteeni, joka koskee kiinteistöverotusta koskevista suunnitelmista luopumista. Olen tässä aloitteessani viitannut siihen, että kiinteistöverojärjestelmää on perusteltu verotuksen yksinkertaistamisella. On vaikea sanoa, tulisiko tämä loppujen lopuksi merkitsemään verotuksen yksinkertaistamista, jos kiinteistöverojärjestelmään siirryttäisiin. Mutta toisin kuin esimerkiksi ed. Joenpalo äsken totesi, olen nähnyt sellaisia laskelmia, jotka tarkoittavat julkisen vallan verotulojen kasvua kiinteistöverotuksen avulla kolmin-, jopa nelinkertaisesti. Myönnän, että kukaan ei voi varmuudella laskea lopputulosta, koska ei ole ratkaistu, mikä tulisi olemaan kiinteistöveron sisältö. Kaiken kaikkiaan se kuitenkin tulisi merkitsemään asumiseen kohdistuvien kustannusten kohoamista, joka yhdessä mm. nyt esillä olevien vuokrankorotusten kanssa tulisi merkitsemään huomattavia kustannuksia asukkaille.

Näistä syistä mielestäni ei pidä suuntautua kiinteistöverojärjestelmän toteuttamiseen. Sitä paitsi, ed. Joenpalo, minulla on sellainen vakaa käsitys, että ei tällaista kiinteistöverojärjestelmää ja uudistusta valtiovarainministeriön piirissä suunnitella, jos sillä tavoiteltaisiin verotulojen vähentämistä, vaan kysymys on tietysti verotulon lisäämisestä — eikä niin kuin äsken esititte.

Näillä perusteilla, herra puhemies, ehdotan, että tässä yhteydessä eduskunta päättäisi hyväksyä toivomusaloitteessa n:o 98 esitetyn toivomuksen, joka kuuluu: ”että hallitus luopuisi suunnitelmista uuden kiinteistöverotuksen toteuttamiseksi maassamme ja keskeyttäisi tätä koskevat valmistelut”.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Laine puheenvuorossaan pariin kolmeen otteeseen viittasi edelliseen vastauspuheenvuoroon, totean, että en lähde tässä yhteydessä käymään kiinteistöveroa läpi, koska se ei ole käsittelyn aiheena vaan puhutaan kunnallisesta harkintaverosta. Totean vain, että ne mallit, joita olen Kaupunkiliitossa eräässä toimikunnassa ollut läpi käymässä, ovat olleet hieman toisenlaisia kuin se, mihin ed. Laine viittasi. Mutta todellakaan en jatka keskustelua, kun se ei ole esityslistan asia.

Ed. Lamminen: Herra puhemies! Ensi vuonnahan kunnat perivät veroa entiseen malliin, joten asiassa ei ole mitään kiirettä, vaikka oppositio toisin väittää. Jos ed. Pokkan väite, ettei ponsilla ole mitään merkitystä, pitää paikkansa, kehoitan sitten oppositiota olemaan tekemättä ponsia.

Mutta kaikesta huolimatta kannatan ed. Elon tekemää lausumaehdotusta.

Ed. Pokka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy tällä kertaa täsmentää ed. Lammiselle. Sanoin, että asiaa ei voida ponnella hoitaa, koska meidän päätämme tänään harkintaverotuksen poistamisesta ja on tulevaisuuden asia, mitä sähköntuotantomaksulle käy. Käsittääkseni nämä asiat liittyvät yhteen ja ne on ratkaistava yhdessä. Tämä ratkaisu on kokonaisuus.

Mitä tulee ponsiin, valitettavasti eduskunnan asiakirjat kertovat, että aika vähän ponnet ovat aiheuttaneet hallituksessa toimintoja. Meillä on sellainen poliittinen kulttuuri, että eduskunnan yksimielinenkään toivomus ei hallitukseen näytä aina vaikuttavan. Toisissa poliittisen kulttuurin maissa tällaiset eduskunnan ponnet otettaisiin ilman muuta huomioon. Ne olisivat poliittisen vastuun piiriin kuuluvia asioita. Meillä menettelytapa valitettavasti on toinen, mutta ainahan voi toivoa parempaa.

Ed. Sarapää (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Lammiselle totean, että on totta, että hallitus suunnittelee, että se maksaa ensi vuonna kunnille ennakoit vanhan kaavan mukaan eli liiketulon harkintaverotuksen poistamista ei huomioitaisi. Tämä on kuitenkin kuntien kannalta aika kallis lahja, sillä liikaa maksetuista ennakoista tullaan kunnilta perimään 17 prosentin korko. Sanoisin, että Pohjois-Suomen kunnille se on niin kallis lahja, ettei sitä kannata edes ottaa vastaan.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On tullut ed. Lammiselle todettua usealla suulla, mutta haluan myös korostaa sitä, että nyt tehtävä ratkaisu on kokonaisuus. Hallitus on myös luvannut aikanaan käsitellä asiaa kokonaisuutena, eli liiketulon harkintaverotuksen poisto korvataan pysyvällä järjestelmällä. Tämä lupaus ei toteudu sillä toimenpiteellä, jota hallitus on nyt tekemässä. Se, että ennakoit kannetaan, on erittäin heikko ratkaisu kokonaisuutena, koska mitä kunnille seuraa jatkossa, siitä ei ole tällä hetkellä vielä minkäänlaista varmuutta. Ilmeisesti ratkaisuksi jää ainoastaan ed. Elon esittämä ponsi, jonka hallituspuolueet ilmeisesti ovat sopineet läpi vietäväksi, jonka ponnen arvot — valitettavasti olemme sen havainneet — ovat osoittautuneet aika köykeiksi.

Mitä ponsiin yleensä tulee, kun ei ole muita vaihtoehtoja, niitäkin tietysti kannattaa esittää. Ilmeisesti ed. Elo saattaa olla tässä tilanteessa, että hallituspuolueissa ei ole löytynyt parempaa poliittista tahtoa asian hoitamiseksi siten, kuin se olisi teknisesti ollut mahdollista, eli säätämällä nyt kokonaisuuden osana pysyvä laki asiasta. Se olisi ehdottomasti paras ratkaisu.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Siitä saakka, kun tieto liiketulon harkintaverotuksen poistamisesta kunnallisverotuksessa tuli ilmi, ovat voimalaiset kunnat käyneet lukuisia ja jälleen lukuisia neuvotteluja valtiovarainministeriön ja hallituksen kanssa kompensaaion aikaansaamiseksi. Kunnissa todella saatiin neuvotteluista sellainen käsitys, että menetykset tullaan korvaamaan täysimääräisesti siinä vaiheessa, kun eduskunta käsittelee liiketulon harkintaverotuksen poistamista. Nyt tiedämme, että näin

ei tapahdu, toisin kuin hallituksen ministereistä muutama on julkisestikin luvannut.

Hallitus tyytyi ensin esittämään lain perusteluosassa, että joidenkin kuntien verotulojen kannalta harkintaverotuksella on ollut keskimääristä suurempi merkitys ja että tästä syystä hallitus seuraa verouudistuksen vaikutuksia näiden kuntien osalta. Sittemmin valtiovarainministeri Louekoski on neuvotteluissa antanut sen verran myöten, että hallitus päätti esittää verotuloja menettäville kunnille kertakäyttökorvausta harkinnanvaraisista ra- hoista yhteensä 30 miljoonaa markkaa.

Useissa puheenvuoroissa on todettu, että menetykset varovaistenkin arvioiden mukaan lähentelevät 80:tä miljoonaa markkaa. Kokonaisuudessaanhan kunnat menettävät verotulojaan nyt lain poistumisen myötä vähintään puoli miljardia markkaa.

Voimalaitoskuntien menetykset kuitenkin muillekin kuin Eurajoen kunnalle, mm. Oulun läänin kunnille, ovat merkittävät. Oulun läänissä menetetään yhteensä nyt kymmeniä miljoonia markkoja. Yli-Iin kunta, joka on hyvin pieni, menettää äyrituloistaan 2,6 penniä, mikä on tavattoman merkittävä asia yhdelle pienelle kunnalle. Utajärvellä ja Vaalassa menetykset ovat liki pennin jne. Yksikään Oulun läänin viidestä kunnasta, siis Yli-Iin, Iin, Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kunnista, ei kuulu hyvässä asemassa oleviin kuntiin, joista ed. Sasi puhui lain toisessa käsittelyssä. Siinä yhteydessä hän totesi, että nämä kunnat ovat yleensä hyvässä asemassa ja tästä syystä menetys ei ole niin kovin merkittävä.

On tähdennettävä sitä, että voimalaitoskunnat taistelivat pitkään saadakseen itselleen oikeutetut verotulot. Voimalaitoskunnille mutta ennen kaikkea kuntalaisille voimalaitosten rakentaminen tiesi aikanaan monia menetyksiä ja hyvin vähän etuja.

Nyt, kun lakia on eduskunnassa käsitelty, on käynyt yksiselitteisesti selväksi se, että lain käsittelyn yhteydessä voitaisiin ottaa rinnalle vesivoimamaksulaki, joka on itse asiassa valmiina. Tällaisen valmiin lakiesityksen on tehnyt tunnettu veroasiantuntija Andersson, ja sen pohjalta on keskustan ed. Sarapään nimissä tehty eduskuntaan laki-aloite, joka olisi voitu käsitellä ja hyväksyä nyt samassa yhteydessä, kun liiketulon harkintaverotus poistetaan. Keskusta on tätä esittänytkin valtiovarainvaliokunnassa.

Liiketulon harkintaverotuksen poistuminen merkitsee siis muutamille kunnille täysin kohtuutonta verotulojen menetystä ja jo ennestään kireällä olevan kunnallistalouden suoranaista romahtamista, sillä on muistettava, että tämä esitys tulee samaan lakinip- puun kuin monet muut kunnallistaloutta rasittavat lait, kiristystoimet. Tässä mielessä kompensatio, jota hallitus näille kunnille tarjoaa, ei ole mikään ratkaisu. Se ei ole mikään kompensatio, ja sitä ei voi hyväksyä ratkaisuna tähän ongelmaan.

Arvoisa puhemies! Täällä on myös käynyt ilmi, että keskusta kannattaa liiketulon harkintaverotuksesta luopumista. Hallituksen esityksen hyväksymisen yhteydessä olisi mielestäni kuitenkin tullut säätää laki erillisestä voimalaitosmaksusta. Katson, että tämä on ainoa oikeudenmukainen ratkaisu Pohjois-Suomen pienille ja köyhille voimalaitoskun- nille niiden kamppaillessa nyt ja lähivuosina suurissa taloudellisissa vaikeuksissa.

Kun näin ei kuitenkaan ole tapahtunut, kannatan ed. Laineen ehdotusta, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Katson, että tähänastiset kokemukset ponsista ovat sen luonteisia, että silloin, kun tiukka paikka tulee, ponsilla ei ole mitään todellista merkitystä, jos asiaa ei haluta, niin kuin olen ymmärtänyt, että tätä asiaa ei ole haluttu, ratkaista sillä tavalla, että voimalai- toskunnat olisivat saaneet pysyvän lain tä- män menetyksen tilalle.

Vaikka ed. Elon ja ed. Vistbackan ponnet ovat aivan hyviä ja sinänsä kannatettavia, niihin ei kuitenkaan voi luottaa. Vaikka ed. Elo on hallituspuolueenkin kansanedustaja, niin katson, että sekään ei ole niin merkittä- vä, että tämä ponsi olisi turvallinen ratkaisu. Sen takia pidän parempana sitä, että lakiesi- tys hylättäisiin.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En halua missään tapauksessa pitkittää tätä keskustelua, mutta kun ed. Isohookana-Asunmaan ja eräiden muidenkin edustajien puheenvuoroissa on tullut esille tämän ponnin merkittävyys, niin haluan kuitenkin sanoa, että kyllä tästä asiasta on niin paljon keskusteltu ja tämä on hallitus- puolueiden eduskuntaryhmissä sovittu ponsi, että minä kyllä katsoisin tämän ponnin velvoittavan hallitusta siihen, että pysyvä

järjestelmä luodaan, mitä tässä ponnessa edellytetään.

Itse asiassa yhdyin myös ed. Kietäväisen aikaisemmin käyttämään puheenvuoroon: Voidaan ihmetellä, miksi pysyvää järjestelmää ei saatu aikaan siitä huolimatta, että 3,5 vuotta tämä ongelma on ollut suurin piirtein tiedossa. Yksi selitys sille on, että kiinteistöverosta luovuttiin, ja sen piti kulkea samaa jalkaa itse asiassa liiketulon harkintaveron poistamisen kanssa. Mutta kun kiinteistöverolakiesityksen antamisesta luovuttiin, niin ei päätetty luopua tästä esityksestä, ja sen takia olemme tässä tilanteessa kuin olemme.

Mutta vieläkin sanon, että on parempi kuitenkin, että ensi vuoden budjetissa saadaan edes valtion varoista korvatuksi niille kunnille, jotka kaikkein eniten menettävät. Itse asiassa olen kyllä pahoillani siitä, ettei tätä pistetä voimalaitosten maksettavaksi, koska ne olisivat varmaan sen halunneet maksaa kuten tähänkin asti.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaan toiminta ei ole kuitenkaan ihan johdonmukaista, koska hän ei ole valtiovarainvaliokunnan jäsenenä esittänyt selvää vaihtoehtoa tälle vastalauseessa eikä kukaan keskustan edustajista ole valtiovarainvaliokunnassa esittänyt tämän lakiehdotuksen hylkäämistä. Tietysti kolmannessa käsittelyssä voidaan esittää kyllä lisääkin näitä mahdollisuuksia ja ratkaisuja, mutta olisi ollut vähän reilumpaa se, että jo valtiovarainvaliokunnan kokouksessa ja mietinnössä tähän asiaan olisi puututtu.

Täällä on moneen otteeseen puhuttu siitä, että voimayhtiöt olisivat hyväksyneet energiantuotantomaksun. Ei kai voi puhua pelkästään vesivoimamaksusta, koska silloin putoaisi mm. Eurajoki pois. Kyllä ne siinä vaiheessa olivat hyväksymässä, jos esitys olisi perustunut professori Anderssonin esitykseen, jossa muistini mukaan maksu oli vähennyskelpoinen. Sen sijaan ed. Sarapään lakialoitteessahan ei näin ole, se on korjattu toisenlaiseksi.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yhdyin hyvin mielelläni ed. Isohookana-Asunmaan esittämään käsitykseen tämän lain sisällöstä ja siitä, miten siinä pitäisi menetellä. Mutta haluan täydentää

vielä kerran, ettei tämä ole pelkästään pohjoisten pienten kuntien asia, niin kuin hän toi esiin, vaan Eurajoki on Etelä-Suomen kunta, joka on äärimmäisen paljon riippuvainen voimalaitoksestaan, on rakentanut kehityksensä ja tulevaisuutensa sen järjestelmän varaan, joka meillä on ollut.

Ed. Elo ja ed. Vistbacka ovat tehneet ponnet, joiden sisällössä eduskunta toivoisi, miten tässä tulevaisuudessa pitäisi menetellä. Kannatan mielelläni jompaakumpaa tai kumpaakin, mutta se, että ed. Elo yrittää ponnen varaan jättää tämän asian, on hyvin pieni huitaisu siihen, miten hallituspuolueessa asia olisi pitänyt todellisuudessa ottaa. Hallituksen ei olisi milloinkaan pitänyt tehdä tämän laatuista lakia, joka todella kovalla kädellä kouraisee niitä kuntia, joissa mm. voimalaitoksia on.

Me tiedämme eduskunnassa, että ponnet ovat ponsia. Me olemme monesta asiasta kovinkin suurella yksimielisyydellä joskus lausuneet, ja niiden vaikutus on ollut olematon. Olisin toivonut, että sosialidemokraatit ja ed. Elo olisivat hallituspuolueena vaikuttaneet todellisuudessa tämän lain sisältöön.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean, että hallitus kokonaisuus huomioon ottaen on tässä asiassa erittäin pahasti tyrinyt. Yhtä aikaa tämän lakiesityksen kanssa olisi pitänyt olla korvaava lakiesitys, jolla nimenomaan menetykset näille kunnille korvattaisiin. Vastustan kuitenkin ehdottomasti sitä, että korvaava lakiesitys olisi ollut kiinteistövero, jolla vain siirrettäisiin suuryrityksille kuuluvat verot pienten tavallisten omakotimökkiläisten maksettaviksi. Se ei voi olla ratkaisu tähän asiaan.

Toisaalta minun on erittäin vaikea ajatella sitä vaihtoehtoa, että liiketulon harkintaverotuksen poistava lakiesitys eduskunnassa hylättäisiin. Muun muassa SMP:n piirissä me olemme 20 vuotta vaatineet, että harkintaverotuksesta luovuttaisiin, luovuttaisiin siitä, että verobyrokratiit pystyvät ajamaan pienyrityksiä harkintaveron kautta konkurssiin, ja sitten viiden vuoden päästä todetaan, että harkintaverotus on ollut väärä ratkaisu, epäoikeudenmukainen ratkaisu. Mutta yritys on siinä vaiheessa jo konkurssissa ja vahinko on tapahtunut. Me toteamme tyydytyksellä, että nyt vihdoin harkintaverotuksesta luovu-

taan, emmekä tule ainakaan allekirjoittanut ei tule, kannattamaan niitä esityksiä, että tämä lakiesitys hylättäisiin. Mutta vaatimme, niin kuin ed. Vistbackan ponnassa sano-taan, järjestelmään tältä osin korjausta.

Ed. Pokka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Elon uskoa ponsilauseelmiin en tahtoisi horjuttaa, mutta huomautan kuitenkin, että tämä on ponsi joka annetaan vaalien alla nykyisten hallituspuolueitten toimesta ja on kokonaan uuden eduskunnan ja uuden hallituksen asia toimeenpanna ponsia ja tavoitteita, joita silloin sitten asetetaan tavoitteeksi. Käsittääkseni politiikassa sellainen realismi pitää edelleen paikkansa, että puolueet jotka kulloinkin ovat hallitusvas-tuussa ja jotka ovat oppositiossa, voivat antaa lupauksiansa aina vaalikaudeksi ker-rallaan ja silloinkin vielä ne unohdetaan.

Mutta kokonaisuudessaan asia on vakava. Ed. Juhantalon puheenvuoroon yhdyin kyllä. Tässähän ei ole kysymys pelkästään Pohjois-Suomesta, vaan sellaiset kunnat kuten esi-merkiksi Eurajoki tai Loviisa, joilla on voi-mantuotantoyhtiöitä kunnassansa, kyllä tu-levat tästä erittäin huomattavasti kärsimään.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vallin puheenvuoroa, jossa hän moralisoi ed. Isohookana-Asun-maan käyttämää puheenvuoroa, ihmettelen kyllä erinomaisen suuresti. Teen sen siitä syystä, että täällä on kaksi erilaista toimin-tatapaa ollut, ed. Valli, suhtautua tähän asiaan.

Ensimmäinen ja tärkein paikka, jossa eduskunta olisi voinut päättää kompensaa-tiosta näille kunnille, jotka ovat kohtuutto-masti menettämässä, oli silloin, kun tätä lakia käsiteltiin toisessa käsittelyssä. Ed. Val-li, jos oikein muistan, te äänestitte muun hallituksen mukana ja vastaan sitä esitystä, joka olisi tuonut kohtuullisen kompensaation niille kunnille, jotka eniten menettävät. Se on varsinaista sielujen hoitoa se, että nyt sitten muka jollakin ponnella tätä asiaa yrittää panna jonkinlaiseen kuntoon ja järjestyk-seen. Ei, ed. Valli, en tunne sellaista edus-kuntamenettelyä, jossa jokin ponsi olisi jol-lakin tavalla vahvempi toimenpide kuin eduskunnan selvä päätös. Ja eduskunnan selvää myönteiseen päätökseen vesivoima-kuntien kannalta teillä, ed. Valli, olisi ollut

mahdollisuus muutama päivä sitten, kun tätä asiaa käsiteltiin lain toisessa käsittelyssä.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastaus-puheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekka-rinen oikeastaan ehti sanoa, mitä halusin itse puolustukseksi sanoa. Ed. Valli joko kuunteli äskeistä puheenvuoroani huonosti tai sitten kerroin hyvin epäselvästi sen, että valtiova-rainvaliokunnassa todella keskusta ehdotti, että eduskunta hyväksyisi lain käsittelyn yhteydessä ed. Sarapään lakialoitteen, joka vastaa professori Anderssonin ehdotusta py-syväksi kompensatiojärjestelmäksi, koska keskusta ei voi pitää esitystä alkuunkaan riittävänä siinä tilanteessa, jossa nyt ollaan, että voimalaitoskuntien veromenetykset tule-vat olemaan pitkälti yli 100 miljoonaa mark-kaa.

Kun tätä valtiovarainvaliokunta ei hyväk-synyt, sen jälkeen on tietenkin mahdollista käsitellä asiaa ainoastaan sillä tavalla, että ratkaistaan hyväksytäänkö vai hylätäänkö lakiesitys. Tiedän sen ja olen itekin sitä mieltä, että lakiesitys muutoin on hyvä ja hyväksyttävä, mutta pysyvä kompensatio tässä yhteydessä on ehdottomasti kunnille oikeudenmukaista vaatia. Kun tätä ei tule, katson, että on parempi tämä lakiesitys hylätä ja kenties sitä kautta saada se yksi-vuotisenakin voimaan kuin turvautua näihin ponsiin.

Minusta ed. Pokka aivan oikein tähdensi sitä, että tämän eduskunnan ponsilla ei voi olla kovin suurta sitovuutta tulevaisuuteen. Holkerin hallitus tuskin ehtii ponsien mukai-sesti toimia, ja seuraavien vaalien jälkeen on kokonaan uusi hallitus, jolloin koko ponsi saattaa unohtua, niin kuin moni muukin ponsi on unohtunut.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarinen ei kuunnellut kyllä minun puheenvuoroani. En ottanut sanalla-kaan kantaa ed. Elon mainitsemaan ponsie-sitykseen. (Ed. Pekkarinen: Puhuitte Isohoo-kana-Asunmaasta!) — Niin puhuinkin, mut-ta hänen hylkäysesityksestään enkä mistään muusta. — Muuten olen sitä mieltä kyllä, että hallitus ei ole toiminut tyylikkäästi tässä asiassa.

Ed. Sarapää: Herra puhemies! Nyt on esillä kunnallisen liikeytöksen harkintaverotuk-

sen poistaminen. Mielestäni tilanne on varsin erikoinen. Ensinnäkin kaikille Lapin ja muillekin tämän tyyppisille kunnille luvattiin, että menetykset korvataan. Tämä oli hyvin pitkään vallitseva käsitys myös kuntien keskusjärjestöissä, mutta aivan viime hetkellä kävi ilmi, että hallitus oli syönyt sanansa ja mitään pysyviä kompensaatioita ei kunnille ollut tarkoitus lainkaan antaa.

Tämä on myös siinä mielessä ongelmallista ja outoa, että kaikilla voimayhtiöillä sinänsä oli valmiudet maksaa kunnille suunnilleen se, mitä ne olivat aikaisemmin liiketulon harkintaverotuksen kautta maksaneet. Mutta tämä menettely ei valtiovalalle sopinut. Ja yllätys, yllätys nyt, kun lopputulos on nähtävissä, näyttää siltä, että valtiovalta maksaakin voimayhtiöiden puolesta kunnille harkinnanvaraisen avustuksen ja kaikki voimayhtiöt vapautuvat kokonaan liiketulon harkintaverotukselta ja liki kaikilta veromaksuilta.

Ed. Kettunen totesi, että on tietenkin saavutus se, että liiketulon harkintaverotus kunnallisverotuksessa poistuu. Se on totta, ja siinä mielessä on valitettavaa, että tähän asiaan on jäänyt tällainen valitettava särämä, minkä vuoksi ainakin henkilökohtaisesti katson, että esitys tulisi nyt hylätä ja palauttaa hallitukselle ja ottaa vuosi lisäaikaa, sillä sen vuoden aikana pitäisi valmistella se tapa ja esitys, millä kunnille verotulojen menetykset korvataan. Mielestäni menettely ei aiheuta ylimääräistä eikä myöskään kohtuutonta vahinkoa ja sen vuoksi näin pitäisi voida menetellä.

Valtiovalta on tosiaan maksamassa kuntien puolesta nyt kunnille korvauksia. Mitä se sitten käytännössä merkitsee? Ainakin Oulujoki Oy:n yhtiöjärjestyksessä on maininta, että yhtiö ei saa tuottaa voittoa. Saman tyyppinen maininta on muistaakseni myös Kemijoki Oy:n yhtiöjärjestyksessä. Tämän ratkaisun jälkeen osakaskunnat tulevat saamaan entistä halvemmalla pohjoissuomalaisista arvokasta sähköä. Kemijoen ja Oulujoen sähköntuotantohan on ns. säätövoimaa, jonka ainakin markkinoilla pitäisi olla kaikista arvokkainta.

On keskusteltu myös ponsien merkityksestä. Niitten merkitys on minun mielestäni vähäinen. Kyllä ne tietenkin suuntaa antavat, mutta kuten ed. Pokkakkin totesi, kun uusi hallitus istuu, niin sen harkinnassa on sitten, kuinka näitä päätöksiä noudatetaan.

Ed. Valli totesi, että lakialoitteeni poikkeaa jossakin määrin siitä, mitä aikoinaan professori Andersson esitti, eli kunnallinen sähköntuotantomaksu Anderssonin mallissa oli vähennyskelpoinen ja minun mallissani ei ole. Tämä johtuu siitä, että valtiovalta, ministeri Louekoski, ilmoitti, että valtio ei missään tapauksessa tule kuntien puolesta maksamaan liiketulon harkintaverotuksen seurauksia. Sen vuoksi, kun se näytti lakekseksi mahdolliselta, päädyttiin siihen, että tämä ei ole vähennyskelpoinen meno. Yrityksien kannalta vaikutus on juuri sama kuin liiketulon harkintaveron voimassa ollen.

Valtiovalta käänsi kelkkansa ja laati uuden järjestelmän. Se maksaa kunnille harkinnalla nyt 30 miljoonaa markkaa, mutta nämä kompensaatiot eivät ole riittäviä. Sen seurauksena kunnat ennen kaikkea Pohjois-Suomessa, mutta myös eräillä Etelä-Suomen alueilla tulevat menettämään huomattavasti verotuloja.

Muutenkin voi sanoa, että tämän hallituksen aikana kunnallistaloudet on saatettu ahdinkoon. Sovittelevaa ja yhteistyön kättä ei kunnille ole osoitettu, ja valtiovalta on osoittautunut varsin huonoksi sopimus-kumppaniksi kuntien kannalta. Esimerkiksi jo silloin, kun verouudistusta lähdettiin toteuttamaan, verouudistuksen osittaisiksi maksumiehiksi määrättiin kunnat: lapsivähennyksiä korotettiin ja samoin perusvähennystä. Edelleen tänä vuonna on tullut ja tänäkin iltana tässä salissa tulee esille verotulojen täydennysjärjestelmän muutos, eli verotulojen täydennysjärjestelmää on tarkoitus heikentää ja pudottaa prosenttia 1,5 prosenttiyksikköä. Tällä tavalla köyhiltä kunnilta on tarkoitus leikata noin 85 miljoonaa markkaa.

Kaikki ne toimenpiteet, mitä hallitus on kuntia vastaan osoittanut, ovat merkinneet sitä, että Holkerin hallituksen aikana keskimäärin 100 kuntaa vuodessa on joutunut korottamaan kunnallista veroäyrin hintaa. Kun siihen lisätään vielä se, että liikevaihtovero on nykyisellään 1,5 prosenttiyksikköä korkeammalla tasolla kuin edellisen hallituksen aikana, niin hallituksen epäsosiaalinen verotuslinja tulee kaikkien tietoon ja varmas-ti myös vaalikentillä esille.

Edelleen hallitus on kiirehtimässä uutta kuntien valtionosuusjärjestelmää. Sen vaikutuksia on laskettu ja voidaan todeta, että pohjoiset alueet, Lappi, Oulun lääni ja Poh-

jois-Karjala, mikäli uudistus toteutetaan esitetystä muodosta, tulevat menettämään noin 200 miljoonaa markkaa. Köyhiä on helppo kupata ja lyödä, mutta en usko, että tämä on hallituksen kannalta poliittisesti viisasta.

Ed. Westerlund: Herr talman! För de kommuner vars skatteinkomster i stor utsträckning är beroende av elproduktion är ett klämuttalande i motiveringen som jag ser det nu särskilt viktigt.

Herra puhemies! Niille kunnille, joiden verotulot ovat suurelta osin riippuvaisia sähkötuotannosta, on mielestäni positiivisen lausuman hyväksyminen erittäin tärkeää. Minä voin kertoa esimerkiksi Loviisan kaupungista, mikä tilanne on siellä. Se näyttää tällä hetkellä Loviisan kaupungin osalta äärimmäisen hankalalta, erityisesti kaupungin erikoisen verotulorakenteen vuoksi. Voin lisäksi kertoa, että valtionyhtiö Imatran Voimalla on ratkaiseva merkitys, kuten monet varmasti tietävät, ehkä kaikkikin. Vuodesta 1985 vuoteen 1988 IVO:n osuus kaupungin verotuloista on vähentynyt 30,3 prosentista — mikä tiesi 146,7 miljoonaa äyriä — 11,2 prosenttiin tai 53 miljoonaa äyriin. Nyt kun harkintaverotusta ollaan poistamassa, on suuri vaara, että kaupunki menettää lähes kaikki yhtiön liiketoiminnasta saamansa tulot, jos ei mitään tehdä.

Sen takia, herra puhemies, kannatan ed. Elon tekemää ehdotusta.

Situationen är för närvarande för Lovisa stads del ytterst besvärlig, särskilt på grund av stadens mycket speciella skatteinkomststruktur, varvid det statliga bolaget Imatran Voima har en avgörande betydelse. Från år 1985 till år 1988 har IVOs andel av stadens skatteintäkter minskat från 30,3 procent, som innebär 146,7 miljoner ören, till 11,2 procent eller 55,3 miljoner ören och nu då beskattningen enligt prövning skall slopas föreligger en stor risk att staden förlorar så gott som all inkomst som grundar sig på bolagets rörelse. Därav följer att det krävs statsmaktens speciella intresse för att åstadkomma en komplettering med tanke på att just den här omfångsbeskattningen kommer att upphöra.

Mot bakgrunden härav, herr talman, ber jag att få understöda rdm. Elos framförda klämförslag.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu hyvin paljon harkintaverotuksen poistamisesta. En ymmärrä niitä kannanottoja muuten kuin vaalien lähestyessä, kun halutaan kantaa huolta teollisuudesta ja niistä verotuloista, mitä omalla paikkakunnalla on. Mutta yleisesti ottaen voin harkintaverotuksesta todeta sen, että tässä maassa on kyllä harkintaverotuksen kautta ajettu useampia yhtiöitä konkurssiin. Vaikka korkein hallinto-oikeus on muuttanut päätöksiä, olotilaa ei ole voitu palauttaa.

Mitä tulee siihen, mitä ed. Laine totesi, että hallitus on luvannut korvaavia järjestelmiä, tämä pitää paikkansa. Kun kiinteistöveroesitys tuli, se alun perin oli sellainen, että se olisi saattanut mennä läpi, mutta valtiovarainministeriö lähti esittämään siinä sangen pitkälle meneviä fiskaalisia tarkoituksia. Nimenomaan näin todettiin silloin, kun asiaa käsiteltiin veropoliittisessa ministerivaliokunnassa.

Mitä tulee ed. Elon perustelulausumaesitykseen, niin ihmettelen vain sanaa "oleellinen" siinä. Veikkaan, että jos tämän suunnitteen ja pysyvän järjestely luodaan, niin lähetystöjä tulee kyllä varmasti käymään eduskunnassa nimenomaan rajanvetotapausten osalta.

Herra puhemies! Sen johdosta ehdotan, että lain perusteluissa todettaisiin: "Eduskunta toteaa, että liiketulon kunnallisen harkintaveron poistaminen on oikea toimenpide. Samalla eduskunta kuitenkin edellyttää hallitukselta nopeita toimia sellaisen uuden järjestelmän luomiseksi, jolla verotulojen menetykset korvataan erityisesti voimalaitosten sijaintikunnille. Järjestelmän tulee olla pysyvä, eikä se saa siirtää rasituksia muiden kuntalaisten harteille, niin kuin tapahtuisi suunnitellun kiinteistöveron kautta."

Ed. Pokka: Herra puhemies! Tässä keskustelussa on tullut sanottua jo kaikki oleellinen. Vastausta vaille on jäänyt, mikä oli se todellinen syy, miksi hallitus ei voinut antaa tätä jo varsin pitkälle ja hyvin valmisteltua lakiesitystä sähkötuotantomaksusta, joka olisi nämä epäkohdat korjannut.

Pahoittelen kovin, että hallituspuolueitten edustajat on ilmeisesti taivutettu tällaiseen ponsikkailuun, joka asiaa ei ratkaise. Tästä keskustelusta lienee lupa tehdä sellainen joh-

topäätös, että eduskunnan tahto tässä asiassa jää toteutumatta.

Ainoastaan toteutuu se, että hallitus, joka muutoin valittua rahapulaansa, lähtee maksamaan kunnille voimayhtiöitten puolesta veroja, joita nämä voimayhtiöt olisivat olleet valmiita itsekkin maksamaan. Ne ovat siihen hyvin kykeneviä.

Pahoittelen tätä lopputulosta. Tämä on ainakin meille pohjoissuomalaisille synkkä päivä. Kannatan edelleenkin tämän lakiesityksen hylkäämistä. Lakiesitys on kokonaisuus. Siihen olisi pitänyt liittää sähköntuotantomaksulakiesitys. Kun näin ei ole tehty, vuoden lisäaika koko asian paremmalle valmistelulle ei ole pahaksi.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Harkintaverotuksen poistaminen tuo kohtuuttoman tilanteen voimalaitoskunnille. Tätä on täällä jo moneen kertaan todistettu ja omalta osaltani haluan olla näiden todistajien joukossa.

Oulujokivarren kunnissa vuonna 1987 liiketulon harkinnan osuus oli 50,8 miljoonaa äyriä eli noin 9 miljoonaa markkaa. Eniten tästä kärsivät Iijokilaaksossa olevat köyhät pienet kunnat, Yli-Iin ja Iin kunnat. Näissä vastaavasti harkintaveron osuus oli vuonna 1987 1,35 miljoonaa markkaa ja 0,82 miljoonaa markkaa. Ottaen huomioon näitten pienten kuntien vuosibudjetin nämä summat ovat kohtuuttoman suuria.

Kuntien verotulon menetys on mittava ja ajoittuu samanaikaisesti, kun verouudistus vähentää kuntien verotuloja ja valtionosuusuudistusuhka painaa päälle sellaisilla laskentamalleilla, jotka vähentävät verotuloja ja aiheuttavat 2—4 penniä näitten pienten kuntien osalta veroäyripaineita. Kunnat ja kunnan isät ja äidit ovat mykkinä ja ihmettelevät, millä tavalla asiasta selviytyy.

Ed. Kimmo Sarapään nimellä kulkeva lakialoite perustuu useiden vuosikymmenien valmisteluun ja yhteistyöhön kuntien, voimalaitosten, maakuntaliittojen ja poliitikkojen kesken. Ihmettelenkin, miksi ed. Elo ei ajanut päätökseen ed. Sarapään nimellä olevaa lakialoitetta valiokuntakäsittelyn aikana. Ponnet ovat ponsia ja teot ovat tekoja. Tekoja tarvitaan ja niitä odottavat kaikki voimalaitoskunnat, eivät ainoastaan Pohjois-Suomen kunnat, vaan erityisesti myös siellä. Korvaukseksi ei riitä harkinnanvarainen avustus, ja sitäkin tarjotaan yhdeksi vuodek-

si. Vain pysyvä, veronluonteinen maksu tyydyttää kuntia. On käsittämätöntä, miksi voimalaitosmaksu ei käy.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laineen hylkäysesitystä ja vaadin samalla hallituspuolueiden eduskuntaryhmiltä nopeita toimia voimalaitosmaksua koskevan lain aikaansaamiseksi.

Ed. Elo vetoaa asian tulevan kuntoon kiinteistöverouudistuksen kautta. On erittäin epävarmaa, jopa vastuun hautaamista uskoutua ponsiin ja niiden taustalla olevaan kiinteistöveroon. Otan esimerkin.

Kiinteistöveroa sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 1988. Samalla annettiin ns. sulkupäätös, ettei kokonaisvero saa nousta yli 20:tä prosenttia. Vuoden 1988 harkintaveron on näistä syistä pienempi kuin vuoden 1987, mutta se on kuitenkin laskennan perusteena. Nyt kompensaaoraha on riittämätön ja erittäin epävarma ja yhdeksi vuodeksi tarjottu. Pysyvä järjestelmä tarvitaan tämän tilalle.

Tällaisia esimerkkejä, monenmoista vetokuttelua vuosien mittaan voitaisiin luetella äärettömästi. Valtiovarainministeri viimeksi on lupaillut palata asiaan varman päälle sen jälkeen, kun lopulliset verotiedot ensi keväänä tulevat julki. Tämäkään lupaus ei riitä. Asian tyydyttävä ratkaisu riippuu tietenkin, niin kuin jokainen ymmärrämme, vain poliittisesta tahdosta. Jos sitä on, voimalaitosmaksua koskeva laki voidaan antaa. Mutta jos poliittista tahtoa ei ole, tekosyitä kyllä riittää jatkossakin. Lakiesitys on hylättävä.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aivan lyhyesti haluan todeta pari asiaa. Kun ed. Renko kysyy, miksi en ajanut läpi pysyvää verojärjestelyä tai pysyvää jotain muuta järjestelyä niin, ettei tällaisia ponsia tarvitsi tehdä, vain kuitenkin vakuuttaa, että olen omalta osaltani tehnyt merkittävän määrän työtä. Hartiavoimin olen yrittänyt saada ministerit ja myös valtiovarainministeriön virkamiehet vakuuttuneiksi siitä, että jonkinlainen pysyvä järjestelmä tarvittaisiin.

Kun sitä nyt kuitenkin ei vielä ole saatu aikaan, olen sitä mieltä, että tämä asia on kohtuullisesti hoidettu sillä, että hallitus on varannut, eduskunnan hyväksyttyä sen, 30 miljoonaa markkaa asian hoitamiseen ensi vuonna. Olen ainakin henkilökohtaisesti saa-

nut sen käsityksen, että tämä eduskunnan toivottavasti enemmistöllä hyväksymä ponsi tullaan myös hallituksen taholta toteuttamaan.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Elon puolustuspuheenvuorot ovat vähän myöhäissyntyneitä. Totean, että kun on hallituspuolueen kansanedustaja, niin toki on tiedossa myös, mitä hallitusohjelmaan otetaan, ja sinne on otettu verouudistus. Se on meillä kaikilla tiedossa. Minkä takia nämä sitten viedään eriaikaisesti, kiinteistövero ja harkintaverot? Tässä kävi ilmi, että ed. Elon logiikka perustuu siihen, että tämä nyt sattui, että ne lähtivät eriaikaisesti etenemään. Miksi ne sattuivat, kun tiedetään että ei ole rinnalla myöskään pysyvää järjestelmää? On aika seurata asioita riittävän ajoissa, koska jälkijästi uuniin yleensä on epävarmaa ja usein likisattuista.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Elon puheenvuoron johdosta haluaisin todeta vain sen, että todellakin, jos verrataan sitä lopputulosta, mikä nyt on saatu aikaan, siihen, mitä lupauksia on annettu, eli että asiat hoidetaan kokonaisuutena, mitä nyt ei ole tapahtunut, niin ollaan aika kaukana tavoitteesta.

Nyt puhutaan voimalaitospaikkakunnille näiden menetysten korvaamisesta, jotka ovat noin 100 miljoonan luokkaa, yksinomaan voimalaitospaikkakunnille. Kokonaisuudessaan kuntataloudelle vaikutukset tästä toimenpiteestä eli liike­tulon harkintaverotuksen poistosta ovat 500 miljoonaa.

Tänä iltana tässä keskustelussa on kiinnitetty huomiota vain hallituksen esitykseen eikä siihen muutokseen, minkä valtiovarainvaliokunta on tehnyt, joka on poistanut tämän ennakkokannon mahdollisuuden voimaantulosäännöksessä, eli todellakin ainoa korvaus, ainoa tulonlähde, joka nyt tulee näille liike­tulon harkintaverot saaneille voimalaitoskunnille, on tämä 30 miljoonaa markkaa. Tässä suhteessa menetys tälle vuodelle tulee olemaan todella huomattava. On syytä hyvin selkeästi ottaa vielä esille tämä valtiovarainvaliokunnan muutos, joka muuttaa olennaisesti tilannetta.

Ed. Kohijoki: Herra puhemies! On vahinko, että täältä puuttuvat valtiovarain-

ministerit. Molemmat vähintään olisivat saaneet olla täällä paikalla, ja vaikkapa vielä edellinenkin valtiovarainministeri. On nimittäin niin, että tämän vaalikauden alkupuolella esimerkiksi satakuntalaiset kansanedustajat yksissä tuumin kävivät silloisen valtiovarainministerin luona esittämässä, esimerkiksi tapauksena juuri Eurajoki, ne suuret verotulomenetykset, mitä tästä on seurauksena.

Tietysti olimme ja olen itse kaiken aikaa ollut sitä mieltä, että tuo epämääräinen ja kovin epämääräisesti sovellettu kunnallinen liike­tulon harkintaverotus on poistettava. Mutta kun se kerran oli hallitusohjelmassa, ei meillä kovin suurta huolta siitä ollut, vaan huoli siitä, miten kunnille korvataan verotulon menetys. Silloinen valtiovarainministeri miltei kädellään viitaten meille osoitti, että teillä on aivan turha huoli, täysi kompensatio tulee, ja me tietysti luotimme siihen. Meitä oli useita silloin paikalla.

Tämä tavoite on ollut hallitusohjelmassa, ja kumminkin tämän esityksen antaminen on jäänyt sitten näin myöhään. Kokonaan on jäänyt puuttumaan se osa, mikä tähän välttämättä kuuluu: korvaus edes niille kunnille, joille menetykset ovat kaikkein suurimpia. Niitähän meillä on tiedossa lukuisia.

Esimerkiksi Eurajoen kunnan menetykset ovat verotulomenetyksenä lähes 30 prosenttia. Kun tilanne on edelleen epävarma ja avoin, voimme vain ajatella, miten sellaisissa kunnissa voidaan tehdä esimerkiksi ensi vuoden talousarviota. Se koskee ainakin kaikkia näitä voimalaitoskuntia ja vielä monia muita lisäksi. Aivan sama on asianlaita seurakuntien talousarvioiden laatimisessa, kun tämä epävarmuus vallitsee ja seurakuntien osalta vielä pahempana, kun niille ei ole luvattu minkäänlaista korvausta. Se 30 miljoonaa on nyt kunnille tarkoitettu, josta täällä on jo ollut puhetta. Itse en kyllä usko, että se edes riittää, koska Eurajoen kunnan osuus on lähempänä 20:tä miljoonaa, jos aiotaan korvata siihen tapaan, mitä Eurajoen kunta on saanut esimerkiksi tänä vuonna, yli 16 miljoonaa markkaa Teollisuuden Voima Oy:ltä.

Seurakuntien osalta todella tilanne on hankala, pahempi kuin hankala, ja asia on varmasti kirkkohallituksen osalta ja taholta myös valtiovarainministeriölle aikanaan esitetty ja esitetty myös toivomus täydestä kompensatiosta.

Sekin on vähän nurinkurista, että nykyai-

kana tietysti on hyvä, että maakunnasta lähdetään liikkeelle, mutta pidän jopa kohtuuttomana, että pohjoisen kuntien ja myös maakuntaliittojen edustajat kaukaa ja lähempääkin joutuvat aivan niin kuin entisinä aikoina "käymään kuninkaissa" esittämässä tämän kaltaisia huoliaan, jotka kumminkin ovat itsestäänselviä ja sellaisia lainsäädäntöasioita, jotka tulisi ilman heidän matkaanlähettöään selvittää. Onhan heidän alueitaan täällä edustamassa myös kansanedustajia, mutta tosi kova on huoli silloin, kun he moneksikin päiväksi sieltä lähtivät, ja vielä useitten kuntien edustajat montakin kertaa, että on siellä vaivannäköä heille aiheutunut.

Kun täällä on moitittu ehdotetun perustelulausuman jättämisen aikaa ja koko lausumaakin, niin tilanne nyt on ajautunut tällä vaalikaudella siihen pisteeseen, missä nyt ollaan, kun hallituksen esitysikin liiketulon harkintaverotuksen poistamisesta tuli niin myöhään ja siitä sitten kokonaan puuttui lakiesityksen tasoinen hallituksen taholta tullut kompensaatiota koskeva osa. Ei tästä voida edustajaa moittia, että perustelulausumaa ollaan esittämässä tähän aikaan. Sitä ei juuri aikaisemmin ole voinut esittää, tietysti vasta sinä aikana, minkä lakiesitys eduskunnassa on ollut ja myös valiokuntakäsittelyssä.

Kokemuksesta täällä on varmasti myös puhuttu siitä, mikä merkitys ponsilausumilla voi olla, mutta oma käsitykseni on kyllä se, että jos eduskunta perustelulausuman suurella enemmistöllä ja yksimielisyydellä hyväksyy, silloin hallituksenkin täytyy käsittää, että se on velvoittava.

Minä kannatan kansanedustaja Elon esittämää perustelulausumaa.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aivan samalla tavoin kuin ed. Elon selittelyihin minun täytyy sanoa, että me keskustassa olemme aina kannattaneet harkintaveron poistamista liiketuloista, mutta tämän asian ollessa tässä vaiheessa hallituspuolueiden edustajat, niin ed. Kohijoki kuin ed. Elo, eivät voi puolustella mitenkään sillä, että tämä nyt vasta on täällä. Nimittäin aivan vaalikauden alusta lähtien sekä voimalaitoskuntien edustajat että näiden alueiden kansanedustajat ovat pommittaneet hallitusta vimmatusti asian hoitamiseksi kuntoon. Hallituksen taktikoin-

ti on ollut vain se, että tämä tuodaan viime hetkellä eduskuntaan ilman lain tasoista kompensaatiota höystettynä hallituspuolueiden edustajan ponnella, joka sitoo hallitusta muutaman kuukauden. Siis tämä tarkoittaa, että hallitus ei aio tehdä tässä yhtään mitään.

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Aluksi kannatan ed. Laineen molempia ehdotuksia.

Toteaisin, että täällä esitetyt ponnet ovat minusta hallituspuolueiden edustajien huonon omantunnon rauhoituspyrkimyksiä. Ei tässä tarvita edes, ed. Elo, mitään ponsia. Asia korjaantuu rahalla. Sitä tarvitaan 3 x 30 miljoonaa markkaa, niin kuin voimalaitoskuntien edustajat ovat moneen kertaan esiintuoneet. Ei tarvitse edes laskea, paljonko siihen tarvitaan. Hyvät asiantuntijat ovat sen valmiiksi laskeneet ja esiintuoneet.

Jos olisi haluttu menetellä voimalaitoskuntien edun mukaisesti, rahat heidän tarkoituksiinsa ja menetyksiinsä olisi pitänyt ottaa erillismäärärahana asian kuntoon saattamiseksi. Kytkentä, jota täällä nyt tehdään, että laitetaan kuntien harkinnanvaraisiin määrärahoihin tällainen raha, sotkee koko tämän selvän asian.

Hallitus on luvannut, niin kuin täällä on moneen kertaan todettu, korvata voimalaitoskuntien menetykset verouudistuksen yhteydessä, ja näin ei nyt tapahdu. Tällainen menettely on todella sitä kieronperän emelin touhua, ja oikeutetusti kunnat ja kuntien ihmiset tuntevat, että oikeutta ei heille tässä asiassa tehdä, vaikka luvattu on.

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Minusta ed. Vistbackan ponsiehdotus on huomattavasti parempi kuin ed. Elon nimellä oleva perustelulausumaehdotus, ja siksi, herra puhemies, kannatan ed. Vistbackan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Totean samalla, että muutenkin minä olen menettänyt ed. Elon suhteen luottamukseni. Kun syksyllä ryhmät jättivät lakialoitteet koskien veteranieläkettä, ed. Elo oli kirjoittanut kaksi kertaa alle sosialidemokraattien aloitteen ja siitä huolimatta vielä eduskunnan täysistunnossa äänesti omaa aloitettaan vastaan.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Täällä käytävä keskustelu on mielestäni varsin outoa siitä

syystä, että nyt ollaan tekemässä erittäin myönteistä ja tärkeätä ratkaisua, nimittäin liikeluvon harkintaveron poistoa, joten keskustelu antaa aivan väärän kuvan siitä, mistä tässä asiassa on kyse.

Voidaan todeta, että liikeluvon harkintaveron on ollut erittäin epäoikeudenmukainen järjestelmä siinä suhteessa, että on verotettu tulosta, jota yrityksellä ei lainkaan ollut. Tämä on herättänyt jopa kansainvälistä hämmennystä. Viimeisessä Oecd-raportissa on ihmetelty, miten jossakin maassa voi olla tällainen järjestelmä toimimassa, ja katsottu sen vaarantavan yksilön oikeusturvaa.

Voidaan myös todeta, että tämä järjestelmä ei sovi lainkaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmään, vaan on sen kanssa ristiriidassa, joten on erittäin myönteistä, että tästä nyt voidaan luopua.

Hallituksen esitys oli jossain määrin omi-
tuinen sikäli, että siinä ehdotettiin ensi vuonna kuitenkin suoritettavaksi ennakon kanto, niin kuin liikeluvon harkintaverotus olisi voimassa. Kunnat saisivat rahan mutta joutuisivat sen palauttamaan vuonna 1992. Valiokunnassa on tämä kohta poistettu, ja pidän tätä uutta järjestelmää, joka valiokunnassa on hyväksytty, on selvästi terveempänä. Toimitaan sen mukaisesti, mikä on voimassa oleva laki, ja kunnille korvataan 30 miljoonalla markalla tämä verotulojen menetys.

On mielenkiintoista, että ne kunnat, joiden puolesta täällä puhutaan, ovat yleensä hyväosaisia kuntia, ja tuntuu siltä, että tässä on kyseessä hyväosaisten kapina. Tässä suhteessa mielestäni on tärkeätä, että kun muutokset ovat suuria, niitä pyritään jossain määrin kompensoimaan, mutta täysimääräinen kompensointi ei ole perusteltua.

Mitä tulee voimalaitosmaksuun, haluan korostaa sitä, että jonkun on kuitenkin voimalaitosmaksukin maksettava ja se on tietysti kuluttaja. Ne, jotka vaativat voimalaitosmaksua, vaativat myös kuluttajahintojen korottamista sikäli kuin sähkön hinnasta on kyse.

Uskon kyllä, että ponsi johtaa siihen, että vuoden kuluttua voidaan säätää kiinteistövero. Se on järjestelmä, joka poistaa ne ongelmat, joita tähän hallituksen esitykseen sisältyy.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On valitettavaa, että ed. Sasi ei ole kuunnellut täällä

käytyä keskustelua kokonaisuudessaan, vaan tulee keskustelun myöhäisessä vaiheessa mukaan.

Näin ollen hän ei kuullut esimerkiksi sitä, kuinka puhuessani ihmettelin, miten ed. Sasi voi olla sellainen käsitys, että nyt verotuloa menettävät voimalaitoskunnat ovat hyväosaisia. Useat niistä ovat 18 pennin veroäyrikuntia. Minä haluaisin kuulla, millä perusteella ed. Sasi väittää, että Yli-Iin, Iin, Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kunta jne. ovat hyvin toimeentulevia kuntia. On todella merkittäviä ja suorastaan hämmästyttävää, että valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtajalla on tässä vaiheessa, kun eduskunnassa on käsitelty lukuisia kunnallistalouteen liittyviä verolakeja, sellainen käsitys näistä kunnista, että ne ovat hyvätuloisia ja hyvinvoivia. Luulisi, että ed. Sasi olisi jo tähän mennessä perehtynyt sen verran maamme kunnallistalouteen, että tietäisi, mitkä suomalaisista kunnista ovat hyvin toimeentulevia, mitkä köyhiä ja suurissa taloudellisissa vaikeuksissa kamppailevia.

Mitä tulee ed. Sasin mainitsemaan liikeluvon harkintaverotuksen poistamiseen ja siihen liittyviin perusteisiin, niin niihin todella voi yhtyä ja niihin yhtyy myös koko keskusta. Asiaa emme ole asettaneet koko aikana kyseenalaiseksi, mutta olemme vaatineet ja vaadimme edelleen täysimääräistä kompensointia niille voimalaitoskunnille, jotka nyt menettävät todella yli 100 miljoonaa markkaa.

Ed. Vähäkangas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lyhyesti vain. Ed. Sasi sanoi, että hän on tämän asian yhteydessä kuullut outoa puhetta. Minä toteaisin, luovalla sanoen, että ed. Sasi puhuu kyllä nyt pehmoisia. Ei täällä ole mitään outoja asioita puhuttu, vaan yritetty selvittää kaikille, että kun on luvattu täysimääräisesti korvata voimalaitoskunnille 90 miljoonan markan menetykset, niin niitä ei, ed. Sasi, korvata 30 miljoonalla markalla.

Tätä kysymystä on ollut aivan turha liittää harkintaverotukseen ja, niin kuin äsken sain, minusta tuntuu, että se on tehty tietoisesti ja tästä tehdään erittäin vaikea ja monimutkainen asia. 90 miljoonaa markkaa laskelmien mukaan pöydälle puhdasta rahaa näille voimalaitoskunnille, niin asia on hoidossa ja voidaan alkaa keskustella harkintaverotuksesta kokonaisuudessaan.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasin näkemys hyväosaista on hyvin elitistinen ja edustaa suuren kaupungin käsitystä pienestä kunnasta. Minun mielestäni nämä kunnat, joita tämä laki koskee, ovat todella huono-osaisia. Kuntien kehitys on laskettu keskeisen veronmaksajan verojen mukaan, ja tällainen kunta on todella huono-osainen, jolle keskeinen veronmenetys kohdentuu.

Kun olen ilmoittanut kannattavani itse harkintaverotuksen poistamista, mutta kannattavani tässä tapauksessa ed. Elon pontta, alan epäröidä, mikäli hallituspuolueiden sisällä on se käsitys, että ed. Elon ponnen puolesta äänestäminen tarkoittaa hallituksen toimesta tapahtuvaa kiinteistöverotuksen valmistamista ja kiinteistöverotuksen muuttamista välittömästi. Haluan tietää, ed. Elo, onko ed. Sasin käsitys oikea. Minun on mahdoton äänestää sellaista pontta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Sasilla oli äsken erittäin paha artikulaatiovirhe puheenvuorossaan. Hän sanoi sanatar-kasti näin: "Valtio korvaa 30 miljoonalla markalla verotulojen poistumisen." Arvoisa ed. Sasi, teillä on juuri pyydettyä puheenvuoro minun jälkeeni, voitte korjata silloin tekemänne virheen: "korvaa poistumista". Rahaa pitäisi olla satakunta miljoonaa markkaa, ja pitää olla hyvin tarkka, kun puhuu näistä asioista, sillä nämä huomataan kyllä kunnissa.

Ed. Sarapää: Herra puhemies! Ed. Sasi väitti täällä äsken, että kunnallinen sähkön-tuotantomaksu nostaisi sähkön hintaa. En ymmärrä tätä logiikkaa sen takia, että kunnallinen sähkön-tuotantomaksu olisi tarkoitus vahvistaa juuri saman suuruiseksi kuin voimayhtiöt ovat maksaneet liiketulon harkintaveroa eikä yhtiöille aiheudu ylimääräisiä kuluja. Lopputulos, mihin nyt päädytään, on aika outo siinä mielessä, että valtio maksaa sähköyhtiöiden ja voimayhtiöiden puolesta kunnille tiettyjä harkinnanvaraisia korvauksia. Kuten puheenvuorossani totesin, että kun Oulujoki Oy eikä Kemijoki Oy voi tuottaa voittoa, tulee tämä merkitsemään sitä, että näiden yhtiöiden omistajat tulevat saamaan osakkuussähköä entistä halvemmalla hinnalla. Tämä sähkö tuodaan nimen-

omaan Etelä-Suomeen, eli tässä on tapahtumassa tulonsiirto Etelä-Suomen hyväksi.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Haluan todeta, että kaikki välilliset verot kiertyvät kuluttajan maksettavaksi ja voimalaitokset eivät niitä itse maksa, vaan perivät ne kuluttajilta.

Mitä tulee kuntien hyväosaisuuteen, niin jos otetaan esimerkiksi Eurajoki, jossa on kaksi ydinvoimalaitosta, niin kaikista kunnan äyrestä 30,2 prosenttia tulee Teollisuuden Voimalta. Jos olisi käynyt niin, että ydinvoimaloita ei olisi rakennettu Eurajoelle, kunta ei yksinkertaisesti saisi näitä verotuloja lainkaan. Voidaan siis sanoa, että jokainen kunta jossa on voimala, on saanut tietyllä tavalla lottovoiton. Sillä on tietty erittäin suuri tulonlähde, jota se voi hyödyntää. Muussa tapauksessa Eurajoen kunnan tulot tulisivat muista lähteistä ja kokonaiskertymä olisi olennaisesti pienempi.

Voidaan kyllä todeta, että joissakin kunnissa veroäyri on varsin korkea, vaikka niissä onkin voimala, mutta se ei ole todiste siitä, että kunta olisi köyhä. Syy voi olla se, että esimerkiksi kunnallispoliitikot, jotka näissä kunnissa usein ovat keskustalaisia, ovat vain hoitaneet kunnan asioita siinä määrin huonosti, että kunnan menot ovat kohtuuttoman korkeat.

Lopuksi haluan vielä, herra puhemies, todeta ihmetteleväni suuresti, että jos keskustapuolueessa ollaan sitä mieltä, että hallituksen esitys on hyvä ja suosii yrittämistä ja yrittäjätoimintaa, kuitenkin keskustapuolueen johtajat eduskunnassa esittävät sen hylkäämistä. Ihmettelenkin, minne on keskustapuolueen yrittäjämyönteinen linja, jota on yritetty ainakin pitää yllä viime vuosina, tässä yhteydessä unohtunut.

Ed. Elo: Herra puhemies! Ensinnäkin haluan ed. Juhantalon puheenvuoron johdosta todeta sen, ettei minun ponsilauselmassani sisälly minkäänlaista ajatusta kiinteistöverosta, vaan puhutaan pysyvästä verojärjestelystä. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä suhtautui asiaan varsin kielteisesti viime talvena, kun kiinteistöveroa käsiteltiin. Toivon, ettei tehdä nyt sitä johtopäätöstä, että tässä oltaisiin kiinteistöveroa ajamassa, koska niin kuin sanoin se ei sisälly tähän ponteen.

Mitä tulee ed. Sasin puheenvuoroon Eurajoesta, ihmettelen, eikö ed. Sasi ole harkinut, onko tällaisia paikkakuntia, jotka haluavat ydinvoimaloita, Suomessa kovin paljon. Minulla on se kuva, että aika paljon saadaan maksaa tänä päivänä jollekin paikkakunnalle, joka yleensä suostuu ottamaan ydinvoimalan tai suuren hiilivoimalan vastaan. Kyllä jonkinlainen kompensatio niille kunnille on myöskin paikallaan siitä, että näitä voimaloita siellä on.

Ed. Jaakonsaari: Herra puhemies! Pitkittäen tätä keskustelua toteaisin, että olisi ollut tietenkin erinomaisen hyvä asia, jos jompikumpi valtiovarainministereistä olisi ollut täällä kertomassa niistä valtiovarainministeriön suunnitelmista, joilla on tarkoitus toteuttaa voimalaitoskuntien verokompensatio. Vaikka seitsemän on valehtelijan luku, niin ainakin valtiovarainministeri Louekoski mainitsi sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kokouksessa, että peräti seitsemän eri mallia on nyt kehitelty valtiovarainministeriössä, jolla tämä voidaan pysyvästi kompensoida. Se on minusta erinomaisen tärkeä asia ja tämä ed. Elon ponsi vauhdittaa pysyvän järjestelyn toteuttamista.

Ed. Sasille toteaisin sen, että kaikki maksut eivät suinkaan tule kuluttajien harteille. Se on vähän liian dogmaattinen tulkinta. Voimayhtiöt itse ovat ilmoittaneet, että ne ovat elämänsä veronmaksukunnossa ja haluavat jopa maksaa veroja. Minkä takia silloin valtion pitäisi maksaa verot? Sen tähden on tärkeätä, että saadaan sellainen järjestelmä, ja sellaisia on suunnitteilla tällä hetkellä.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua on kuunnellut, minua on alkanut ihmetyttää, minkä tähden sellaisen kunnan, jonka alueella on esimerkiksi vesivoimalaitos, pitäisi olla taloudellisesti hirvittävän paljon paremmassa asemassa kuin naapurikunta, jonka alueella ei ole vesivoimalaitosta. Minkä tähden esimerkiksi Eurajoen sen takia, että sen alueella sattuu olemaan ydinvoimala, pitäisi olla hirvittävän paljon rikkaampi kuin naapurikunnat? Ymmärtän kyllä sen, että jos ydinvoimala, vesivoimalaitos tai muu voimala aiheuttaa kunnalle ylimääräisiä kuluja, ne pitäisi pystyä kunnallisina maksuina sieltä perimään. Muu-

ten en ymmärrä ajatusta, että sellaista kuntaa, jolla on voimala alueellaan, pitäisi jotenkin alkaa valtion varoin tukea verrattuna naapurikuntaan, joka on muuten aivan samanlainen, mutta sen alueella ei satu olemaan voimalaitosta — ellei voimalaitoksesta ole kunnalle erityistä rasitusta.

Ed. Westerlund: Herra puhemies! Pyyisin oikeastaan puheenvuoron ed. Sasin puheenvuoron johdosta. Vai lottovoitto niille kunnille, jotka ovat saaneet ydinvoimaloita! Eurajoen tilannetta en tunne täsmällisesti, mutta Loviisan kaupungin tilanteen tunnen erityisen hyvin. Voin kertoa ed. Sasille, että tai vuonna 1988 oli verotuotto-osuus, minkä IVO maksoi, 11,2 prosenttia oltuaan vielä 1985 yli 30 prosenttia. Se on laskenut aivan huimasti. Minulla ei ole tämän tuoreempaa tilastoa, mutta se on vielä heikentynyt tästä. Siis 11,2 prosenttia ja tällä hetkellä se on varmasti huomattavasti alle 10 prosenttia.

On huomattava, että veroäyrin hintataso Uudenmaan oloihin nähden on nyt korkea: 18 penniä Loviisassa, missä kaksi ydinvoimalaa sijaitsee. Syynä Loviisan kaupungin erityisen hankalaan asemaan, kun taloudellinen ja työllisyyspoliittinen tilanne on tukala, on sekä suoranaisesti että epäsuorasti se, että kaupunki on kahden ydinvoimalan isäntäkunta. Tämä on se syy, ja sen vuoksi Loviisan kaupungille on monessa mielessä asetettu erilaisia yhteiskunnallisia velvoitteita ja paljon laajemmassa mitassa kuin muuten olisi asianlaita. Jo mm. väestösuojelun kohtuullinen huomioonottaminen lähellä sijaitsevaa Hästholmenin ydinvoimalaa ajatellen on vaatinut huomattavia uhrauksia. Paljon tarvittaisiin vielä lisää ennen kuin se olisi kohtuullisesti hoidettu. Lisäksi ovat kasvaneet sosiaalipoliittiset velvoitteet: tukala työllisyystilanne jnp. Älkää tulko puhumaan lottovoitosta!

Ed. Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaara sanoi, että hän ei ymmärrä, miksi jollekin kunnalle pitäisi korvata se, että siellä on voimayhtiö. Ed. Soininvaara voisi kulkea esimerkiksi Oulujokivarren kunnissa Utajärvellä, Yli-Iissä, Vaalassa, Muhoksella. Hän ymmärtäisi sen jälkeen, että se, että sinne on voimalaitos rakennettu, on vienyt monista kunnista maiseman, se on vienyt kalan joesta, se on vienyt inspiraation. Kai-

ken lisäksi, kun yhtiöt ovat tehneet investointinsa, ne eivät enää työllistäkään niin paljon kuin rakentamisvaiheessa, ja se on myös vienyt verotulot. Sen takia on aivan oikein ja moraalisesti kestävä se, että menetetty etu korvataan näille kunnille.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Ilmeisesti johtuen siitä, että minä istun lähempänä ed. Soininvaaraa kuin ed. Jaakonsaari, kuulin, kun ed. Soininvaara sanoi: "ellei voimallaitoksista ole kunnille erityistä haittaa".

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Elo on ed. Lammisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että samalla kun liiketulon harkintaverotus poistetaan, hallitus antaa mahdollisimman pikaisesti vuoden 1989 verotustietojen valmistuttua esityksen pysyväksi verojärjestelyksi niitä paikkakuntia varten, jotka oleellisesti menettävät verotuloja uudistuksen yhteydessä."

Ed. Vistbacka on ed. Kettusen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa, että liiketulon kunnallisen harkintaveron poistaminen on oikea toimenpide. Samalla eduskunta kuitenkin edellyttää hallitukselta nopeita toimia sellaisen uuden järjestelmän luomiseksi, jolla verotulojen menetykset korvataan erityisesti voimallaitosten sijaintikunnille. Järjestelmän tulee olla pysyvä, eikä se saa siirtää rasituksia muiden kuntalaisten harteille, niin kuin tapahtuisi suunnitellun kiinteistöveron kautta."

Ed. Laine on ed. Vähäkankaan kannattamana ehdottanut, että toivomusaloitteen n:o 98 ponsi hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Aittoniemi, Ala-Harja, Almgren, Anttila, Backman, von Bell, Björklund, Bärnlund, Elo, Fred, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hautala, Hietala, Hokkanen, Holvitie, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokiniemi, Jouppila, Junnila, Jurva, Järvenpää, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalima, Kankaanniemi, Karkinen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kohijoki, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lammien, Lapiolahti, Lax, Lehtosaari, U. Leppänen, Lindroos, Linnainmaa, Louvo, Majala, Melin, Metsämäki, Moilanen, Muttalainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyby, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Pekkarinen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Puolanne, Puska, Pystynen, Rajamäki, Rantanen, Rauramo, T. Roos, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saari, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Sillanpää, Skinnari, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Vastamäki, Westerlund, Vihriälä, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö, Väänänen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Alaranta, Apukka, Astala, Haavisto, Heikkinen, Helle, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Juhantalo, Kemppainen, Koistinen, P. Lahtinen, Laine, P. Leppänen, Mattila, Männistö, Nieminen, Pelttari, Pokka, Pulliainen, Renko, Saapunki, Sarapää, Seppänen, Siuruainen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tennilä, Uitto ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, E. Aho, Ajo, Alho, Andersson, Antvuori, Björkstrand, Donner, Dromberg, Hetemäki-Olander, Hilpelä, Hurskainen, Joutsensaari, Järvisalo, Kalliomäki, Kanerva, Korkia-Aho, Kärhä, Kääriäinen, Laaksonen, M. Lahtinen, Laurila, Louekoski, Luttinen, Löyttyjärvi, Malm, Miettinen, Mäki-Hakola, Nyman, Ollila, Pesälä, Ranta, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, Saarinen, Salolainen, Suominen, Taxell, Wahlström, Varpasuo, Wasz-Höckert, Viinanen, Viljanen, Virolainen ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 31 ei-ääntä; poissa 48. (Koneään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista. Ne ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Elon ja ed. Vistbackan ehdotusten välillä.

Ed. Elon ehdotus ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 35 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 37)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Elon ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Elon ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Elon ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 2 jaa- ja 152 ei-ääntä; poissa 45. (Koneään. 38)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Elon ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä toivomusaloitteesta n:o 98.

Joka yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on toivomusaloitteen n:o 98 ponsi hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 27 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 39)

Eduskunta on yhtynyt valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi korkoa vastaavasta korotuksesta verotuksessa

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 186

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70

Suuren valiokunnan mietintö n:o 231

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee eräissä tapauksissa lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Koska on epäiltävissä, että verotus viivästyy myös

ensi vuonna eikä vain tänä vuonna, olen ehdottanut sellaista perustelulausumaa, että siinä tapauksessa, että verotus viivästyy, pitäisi maksaa korkeampi korotus palautettavalle määrälle kuin nyt on kyseessä. Sen takia ehdotan, että hyväksyttäisiin se perustelulausuma, joka on kirjattu valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen.

Ed. P. Lahtinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. P. Lahtisen kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 67 ei-ääntä; pois-
sa 54. (Koneään. 40)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 193

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71

Suuren valiokunnan mietintö n:o 232

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi tullilaitoksesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 268

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74

Suuren valiokunnan mietintö n:o 235

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi Ilmailulaitoksesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 137

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

Suuren valiokunnan mietintö n:o 220

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. P. Lahtinen: Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunnan ilmailulaitoslain käsittelyn yhteydessä olemme kiinnittäneet valiokunnan huomiota seikkoihin, jotka vaikuttavat lentoliikenteen, kaluston ja lentokenttien kuntoon ja turvallisuuteen.

Hallituksen esityksessä nähdään hyvin optimistisina ne näkymät, jotka rahoituksen osalta ovat saatavissa investointeihin lainoituksen turvin. Tämä näkemys on kuitenkin liian optimistinen niihin taloudellisiin laskelmiin nähden, joilla hallitus perustelee lentoliikenteen kasvuennusteita. Jos kasvu ei ole odotusten mukainen, kuten valiokuntakin epäilee, tietää se varmuudella sitä, että Ilmailulaitos joutuu nostamaan jo muutoinkin korkeita hintoja tai supistamaan vähäliikenteisten lentokenttien menoja. Tämä ei siis ole mikään ratkaisu liikelaitokseksi siirtyvän Ilmailulaitoksen taloudellisiin ongelmiin.

Tämä aiheuttaa myös epäsuhtaa toisaalta Helsinki-Vantaan lentokentän kehittämisen ja pienten kenttien lentoliikenteen kehittämisen välillä. Pienet keräilykentät jäävät helposti kehityksen ulkopuolelle. Lentoturvallisuuteen liittyvien laitteiden puutteellisuudesta johtuen on jo nyt tapahtunut lukuisia läheltä piti -tapauksia. Onkin siis välttämätöntä, että lentoturvallisuuteen käytetään riittävästi varoja investointien ja henkilöstötarpeen hoitamiseksi.

Liikelaitosuudistus ei kuitenkaan ole mikään lääke tähänkään ongelmaan. Tuottavat investoinnit saattavat mennä turvallisuuteen liittyvien investointien edelle. Lisäksi Posti- ja telelaitoksen siirtyminen liikelaitokseksi on tuonut niin kielteisiä esimerkkejä, että tulisi vakavasti harkita uusien liikelaitosten muodostamista, ellei ole varmuudella tiedossa, mihin ne käytännössä johtavat.

Arvoisa puhemies! Näihin perusteluihin viitaten ehdotan valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvän vastalauseen mukaisesti, että lakiehdotus hylättäisiin.

Jos se kuitenkin tulee hyväksytyksi, ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin ensiksi seuraavaa:

”Ottaen huomioon, että lentoliikenteen sääntelyn poistaminen lisäisi lentoliikennettä, että tulotason nousu sitä lisää, jolloin myös lisääntyvät lentoliikenteen tuottamat saasteet, ja että muutoinkin on tarpeen määritellä kansallisen ilmailupolitiikan sisältö, eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kansallisen ilmailupolitiikan ohjelman laatimiseksi niin, että sen tavoiteasettelu ja keinosto vahvistettaisiin eduskunnassa selontekomenettelynä tai osana valtion tulo- ja menoarviota.”

Toiseksi ehdotan, että mietinnön peruste-

lujen 21. kappaleen asemasta lausuttaisiin:

”Säännöllisen lentoliikenteen piirissä olevien yksityisten lentokenttien toimintojen sekä fyysisen rakenteen kehittämiseksi ja ennen kaikkea lennonvarmistuksen turvaamiseksi Ilmailulaitoksen tulee mennä omistajaksi mukaan näihin lentokenttiin, joita ovat Mikkelin, Ylivieskan, Ilmajoen ja Sodankylän lentokentät. Eduskunta edellyttää, että Ilmailulaitoksen osallistumiseksi hallitus varautuu esittämään Ilmailulaitoksen peruspääoman korottamista. Vastaavasti voitaisiin menetellä uusien perustettavien kenttien kohdalla. Sellaisena on vireillä kansainvälisenä yhteistyönä Tornion — Övertorneån lentokenttä. Kehityksen tuloksena maamme lentokentät tulisivat samanarvoiseen asemaan ja toimisivat lentoliikenneverkkona rasittamatta kohtuuttomasti lentoliikenteen harjoittajien operointikykyä.”

Ed. Ranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallituksen esitys ja erityisesti valtiovarainvaliokunnan mietintö lähtevät hyvin voimakkaasta lentoliikenteen yleisestä kehittämisestä. Luonnollisesti lentoliikenteen kehittäminen edellyttää sitä, että rahoitus ja toisaalta myös lentämiseen liittyvän struktuurin kehitys pystytään turvaamaan.

Lakiesitys lähteekin siitä, että ilmailuhallituksesta muodostetaan liikelaitos, jolloin pystytään saamaan myös muita kuin budjetista saatavia tuloja ilmailutoiminnan yleiseen kehittämiseen. Mikäli tulojen kattaminen tapahtuisi pelkästään liikennemaksuilla ja niitä korottamalla, se merkitsisi sitä, että kun otamme nykyisenkin korkean maksutason, lentäminen tyrehtyisi kokonaan.

Mietinnössä korostetaan myös hyvin voimakkaasti yhtiöittämistä, sitä, että pääomia tulevat lentokenttiin laittamaan myös kunnat, elinkeinoelämä, sekä myös maankäytön suunnittelua siten, että lentämisen aiheuttamasta maan arvonnoususta osa voidaan ottaa lentämisen infrastruktuuriratkaisuihin.

Ed. P. Lahtinen vertaa tilannetta myös postitoimesta käytävään keskusteluun. Lakiesityksen perusteellahan tapahtuu niin, että yksityisiin lentokenttiin valtio tulee meneään osakkaaksi ja sitä kautta myötävaikutamaan siihen, että lentopaikkaverkko Suomessa muodostuu mahdollisimman tiheäksi. Sen lisäksi tarvitaan luonnollisesti perus-

pääomaa ja edelleen budjettivaroja erityisesti lentoturvallisuuden varmistamiseksi.

Mielestäni ed. P. Lahtisen ehdotus toimii lentämisen yleistä kehittämistä vastaan.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Kannatan ed. P. Lahtisen hylkäysehdotusta ja myös niitä perustelulausumaehdotuksia, joita hän teki siltä varalta, että esitys kuitenkin hyväksytään. Olemme hylkäyksen kannalla kahdella perusteella.

Ensinnäkään turvallisuus ei voi olla kauppatavaraa eikä liiketoimintaa. Lentoliikenteessä on turvallisuus A ja O. Siitä ja vain siitä voidaan lähteä. Liikelaitos ei ole paras muoto silloin, kun hoidetaan tämän tyyppisiä asioita, joissa turvallisuudesta lähdetään.

Toiseksi ed. Ranta puhui siitä, että nyt saadaan muita tuloja käyttöön, kun liikelaitos tehdään, muitakin kuin budjettituloja. Mitä ne ovat? Lainaa ja kuntien rahat. Aivan selvänä ja kirkkaana ideanahan koko puuhassa on se, että ajan kanssa ainakin kunnat pakotetaan käytännössä investoimaan lentokenttien kehittämiseen. Kunnat saavat siis vielä yhden lisämaksettavan kohteen eli lentokentät. Tämä on taustalla oleva idea. Uuden liikelaitoksen tulot on laskettu kokonaan väärin, aivan yläkanttiin perusteluissa, jotka lakiin liittyvät. Se aukko tullaan kattamaan varmasti lainoitusta lisäämällä mutta ennen muuta pakottamalla kunnat maksu-miehiksi. Hallituksen esitykseenhän liittyy pääministerin sanelema pöytäkirjalausuma siitä, että pitää yhtiöittää lentokentät. Se tarkoittaa sitä, että kunnat alkavat maksaa — ottakaa huomioon!

Ed. Ranta: Herra puhemies! Aivan oikein, kuten ed. Tennilä korosti, lentoturvallisuus on tavattoman tärkeä asia. Se on yleisesti sitä, mutta se on myös lentoliikenteen käytettävyyden kannalta aivan välttämätöntä. Sen takia mietinnössä valtiovarainvaliokunta korostaa sitä, että lentoturvallisuuteen liittyviä investointeja ei tule tehdä pelkästään niillä varoilla, joita saadaan lentoliikennemaksuista. On peruspääoman korotuksella ja erillisillä budjettivaroilla turvattava, että lentoturvallisuustekniikka edustaa aina huipputasoa.

Toisaalta mietinnössä korostetaan myös sitä, että Ilmailulaitoksen organisaatiota kehitettäessä lentoturvallisuuteen liittyvät jär-

jestelmät on kehitettävä erilliseksi toimieli-meksi Ilmailulaitoksen sisällä. Tämä siis myös organisatorisesti parantaa tilannetta.

Mitä tulee sitten voimavaroihin, ed. Tennilä näköjään luottaa siihen, että valtion budjetin kautta tulisi riittävät voimavarat lentämisen kehittämiseen. Viime vuosikymmen on osoittanut, että tämä ei ole mahdollista. On jääty selvästikin jälkeen. Tarvitaan uusia pääomia, tarvitaan mahdollisuus lainoittaa toimintaa ja ennen kaikkea uudenlaisia ajatuksia, joissa kytkemällä maankäyttö lentämiseen — rakentaminen, maankäyttö ja lentäminen, kolme modernia asiaa yhteen kytkemällä — pystytään saamaan aivan uudella tavalla voimavaroja lentokenttien ja lennonvarmistusjärjestelmien rakentamiseen, myös mahdollisimman tiheän lentoliikenne-verkon ylläpitämiseen koko maassa.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Te osaatte näköjään, ed. Ranta, aivan runolliseksikin heittäytyä puhumalla uudenglaisista ajatuksista, kun uudenlaisia rahoittajia etsitään. Mitä uusia maksajia kunnat ovat? Nehän maksavat aina vain enemmän nyt jo kaikesta. Toisaalta niiltä vedetään pois rahoitusmahdollisuuksia, niin kuin äsken juuri tehtiin, kun harkintaverokin niiltä pois otettiin. Aivan selvänä ajatuksena on se, että Helsinki-Vantaa selviää. Se on ainoa voittoa tuottava lentokenttä Suomessa.

Muiden osalta investoinnit tulevat ainakin jossakin jo melko lähellä olevassa tulevaisuudessa riippumaan siitä, paljonko paikalliset tahot Ilmailulaitoksen lisäksi satsaavat. Niitä paikallisia tahoja ei ole "uudenglaisia" muita kuin firmat ja kunnat. Kunnille siis sälytetään uusia tehtäviä. Tässä on se kupletin juoni, joka taustalla on. Muistutan siitä lausumasta, jonka hallitus liitti pöytäkirjaan siitä, että lentokentät on viisasta yhtiöittää. Siinähan kunnat mainitaan selvänä osapuolena jo siinä vaiheessa.

Ed. P. Lahtinen: Arvoisa puhemies! Se on ilmeisestikin eduskunnassa poliittinen päätös, jos varoja valtion budjetista joihinkin toimintoihin annetaan. Jos rahaa ei anneta, sillä pystytään osoittamaan, että jokin toiminto ei pelaa ja se voidaan yksityistää. Tästä lähtee hallituksen nykyinen linja. Tällä tavalla saadaan erilaisia yhteiskunnallisia toimintoja, joiden pitäisi olla kansalaisille pal-

velutoimintaa, yksityistettyä, ja myöhemmässä vaiheessa tietysti sitten suurpääoma ja muut käyttävät niitä riiston välineinä.

Ed. Rannalle totean, että me teollisuudessa olemme tulleet siihen käsitykseen — ainakin ne, jotka täällä teollisuudesta ovat, tietävät — että silloin, kun on kysymys investoinneista, jotka koskettavat ihmisten turvallista työskentelyä, niihin saatavat varat yritysten budjetista ovat aina olleet hankalasti saatavissa ja ne toteutetaan aina viimeiseksi.

Mitä tulee kuntien taloudelliseen tilanteeseen esimerkiksi vielä niiden ongelmien ja rasitteiden lisäksi, joita hallitus on neljän vuoden aikana niille lisännyt, ei ole mitään mahdollisuuksia hoitaa enää lentokenttiä. Ne on yritettävä saada valtion kustannettaviksi niin pitkälle kuin se on suinkin mahdollista.

Ed. Ranta: Herra puhemies! Tietysti tulee hieman runolliseksi, mutta se johtuu siitä, että luin eilistä ed. Tennilän puhetta.

Mitä tulee siihen, että kunnat tulevat mukaan lentokenttien investointeihin, lakihan ei siihen pakota. Kunnat tulevat mukaan, jos ne näkevät, että siitä on niille hyötyä. Yleensä maailmankaupan rakenteen muuttuessa, kulkumuotojen muuttuessa kunnat näkevät, että lentokentällä on tavattoman suuri merkitys yleensä kunnan kehittymiseen. Samoin kunta nimenomaan maankäytön monopolistina on ainut tekijä, joka pystyy kytkemään yhteen erilaisia kunnallisia toimintoja, yhteiskunnallisia toimintoja, tuotannollisia toimintoja, elinkeinotoimintoja lentämisen yhteyteen. Silloin on aivan luonnollista, että kunta tulee omistajaosapuolena mukaan kehittämään tätä kokonaisuutta, josta kunta yleisesti ottaen hyötyy. Kunta tekee täysin itsenäisesti asiasta päätöksen, ja esimerkiksi Jyväskylän seudullahan tällaista aktiviteettia on havaittavissa erittäin positiivisella tavalla. Tuskinpa he ovat kunnan edun vastaisesti toimimassa.

Ed. P. Lahtiselle haluan todeta, kun hän sanoo, että valtion kenttiä yksityistetään: Tässähän myös menetellään sillä tavalla, että valtio on menossa yksityisiin kenttiin omistajana mukaan, jolloin prosessi on luonnollisesti päinvastainen.

Ed. Rantanen: Herra puhemies! Totean ed. P. Lahtiselle, jos muistan oikein Tampereen kentän rakentamisen osalta, että sen

kaupunki rahoitti ja myöhemmin tehdyllä sopimuksella valtio sosialisoi myöhemmässä vaiheessa valtiolle. En tiedä, ollaanko nyt menossa toiseen suuntaan, että Tampere tulisi jälleen kustannuksiin ja kuvioihin mukaan. Hyvää halua ainakin on. En tosin muista, vastustiko ed. P. Lahtinen silloin Tampereen oman kentän rakentamista vai ei.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Minusta tuntuu, että ed. Ranta olisi pitänyt kutsua liikennevaliokuntaan asiantuntijaksi. Hän tietää selvästi enemmän kuin kukaan siellä ollut asiantuntija näistä asioista. Minä luulen, että hän puhuu täällä hyvin selvää suomea. Kukaan siellä ei suostunut sanomaan näin suoraan, että ajatuskin on todella se, että kunnat maksavat, ei edes Ilmailulaitoksen johto. Mutta hyvähän oli kuulla valtiovarainvaliokunnan asianomaisen jaoston puheenjohtajalta, mikä kupletin juoni on, näin selvästi sanottuna.

Ed. Ranta: Herra puhemies! Liikennevaliokunta tosiaan antoi liikennejaostolle asiasta lausunnon, ja sehän on ollut meillä käytettävissä.

Nyt ed. Tennilä sotkee kaksi eri asiaa: maksaa käyttökuluja ja toisaalta sitten tulla mukaan osakkaaksi investointeihin. Nehän ovat kaksi täysin eri asiaa. Nyt ei ole kysymys siitä, että kunnat tulisivat maksamaan käyttömenoja vaan luomaan lentokentästä ja sen ympäristöstä maankäytön kautta pienellä osakepääomaosuudella sellaista kokonaisuutta, joka tuo lentämiseen ja sen struktuurin kehittämiseen uusia taloudellisia voimavaroja, joista kunta myös huomattavasti tulee hyötymään, missä tarkoituksessa kunta itsenäisesti asiasta päättää.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Nyt ed. Ranta puhuu varmasti sitä, miten asia on ajateltu. Meille vakuutettiin ihan toista eli sitä, että kunnalle ei yritetäkään säilyttää vastuuta perusinvestoinneista eikä missään nimessä edes paineta asiaa siihen suuntaan, koska investoinnit ovat hirvittävän kalliita ja toisaalta sitä toimintaa, joka kuuluu ehdottomasti valtion kustannettavaksi. Kysymys on turvallisuudesta ja perusrakenteesta, mutta minä ainakin olen koko ajan ymmärtänyt, että taustalla on juuri ajatus siitä, että kunnat pannaan maksamaan. Jolleivät mak-

sa, kehitys alueella lentokenttätöiminnan ja lentotoiminnan osalta loppuu. Näin ne ajetaan siihen pakkorakoon, että niitten on maksettava. Tuloja kunnilta vedetään pois, mutta tehtäviä taas lisätään. Sehän johtaa siihen, että asukkaat eri muodoissa maksavat yhä enemmän maksuina tai sitten kunnanverona.

Ed. Ranta: Herra puhemies! Nimenomaisena tarkoituksena on se, että valtion kenttien kuten myös niiden yksityisten kenttien osalta, joihin valtio tulee menemään osakkaaksi, valtio erityisesti huolehtii perusrakenteesta, kiitoradasta ja lennonvarmistuksesta. Tällä halutaan luoda koko Suomeen mahdollisimman hyvä lentoliikennetuktuuri, joka myös lennonvarmistuksen osalta on mahdollisimman korkeatasoinen ja turvaa lentämisen säännönmukaisuuden kaikkialla maassa.

Kuntien osalta tyydyn toteamaan enää vain sen, että monet kunnat ovat halunneet esitettyä järjestelyä ja sen takia se mahdollistetaan. Kunnat haluavat edistää omaa kehitystään myös kyseessä olevan modernin liikkumismuodon kautta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. P. Lahtinen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Sen varalta, että lakiehdotus hyväksytään, on ed. P. Lahtinen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut vastalauseeseen sisältyviä 1) ja 2) perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Aittoniemi, Ala-Harja, Alaranta, Almgren, Anttila, Backman, von Bell, Björklund, Fred, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Heikkinen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hokkanen, Holvitie, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Junnila, Jurva, Järvenpää, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalima, Kalliomäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Lehtosaari, U. Leppänen, Lindroos, Linnainmaa, Maijala, Malm, Mattila, Melin, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Niinistö, Nordman, Nyby, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Pelttari, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Pokka, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puska, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Renko, T. Roos, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Sarapää, Sasi, Savela, Savolainen, Sillanpää, Siuruainen, Skinnari, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vihriälä, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö, Väänänen ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Apukka, Astala, Helle, Jokinen, P. Lahtinen, Laine, P. Leppänen, Männistö, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tennilä, Uitto ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, E. Aho, R. Aho, Ajo, Alho, Andersson, Antvuori, Björkstrand, Bärlund, Donner, Dromberg, Elo, Hilpelä, Hurskainen, Ikkala, Joutsensaari, Järvisalo, Kaner-

va, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Kor-
kia-Aho, Kärhä, Kääriäinen, Laaksonen, M.
Lahtinen, Laurila, Lax, Louekoski, Louvo,
Luttinen, Löyttyjärvi, Mäki-Hakola, Nyman,
Ollila, Pekkarinen, Pesälä, Puolanne, Rehn,
Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, Saari-
nen, Salolainen, Suominen, Taxell, Wahl-
ström, Varpasuo, Viinanen, Viljanen, Viro-
lainen ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestykses-
sä on annettu 132 jaa- ja 14 ei-ääntä; poissa
53. (Koneään. 41)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely juliste-
taan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on
päättävä perusteluja koskevista ehdotuksis-
ta.

Äänestys ed. P. Lahtisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Lahtisen 1) ehdotus
”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestykses-
sä on annettu 133 jaa- ja 14 ei-ääntä; poissa
52. (Koneään. 42)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Lahtisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Lahtisen 2) ehdotus
”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestykses-
sä on annettu 133 jaa- ja 15 ei-ääntä; poissa
51. (Koneään. 43)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi aluevaihdosta valtion ja Helsingin kaupungin välillä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 246

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64

Suuren valiokunnan mietintö n:o 200

Toinen varapuhemies: Toisessa kä-
sittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt
hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely juliste-
taan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjes-
tyksestä poistetaan 17) asia.

18) Ehdotus laiksi opetushallituksesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 225

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17

Suuren valiokunnan mietintö n:o 215

Toinen varapuhemies: Toisessa kä-
sittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt
hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely juliste-
taan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus laiksi Lapin yliopistosta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 86

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 236

Toinen varapuhemies: Toisessa kä-
sittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt
hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotukset laeiksi peruskoululain ja lukiolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 197
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15
Suuren valiokunnan mietintö n:o 213

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain, peruskoululain 62 g §:n ja lukiolain 36 g §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 189
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 206

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Ehdotukset laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi koulutussopimustoimintaa koskeviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 195
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 205

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Ehdotukset laeiksi opintotukilain 10 §:n ja asumistukilain 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 226
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 214

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotus laiksi kansainvälisen henkilövaihdon keskuksesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 162

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12

Suuren valiokunnan mietintö n:o 204

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

25) Ehdotukset laiksi sosiaali- ja terveyshallituksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 233

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 44

Suuren valiokunnan mietintö n:o 227

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Puska: Herra puhemies! Puhuin tästä asiasta toisessa käsittelyssä yön pimeinä hetkinä, ja on todettava lyhyesti vain, että tämän uudistuksen alkuperäinen lähtökohta on oikea, mutta uudistus esitetyssä muodossa jää pahasti kesken. Tälle uudelle aika suurelle virastolle jää erinomaisen kirjava tehtäväkenttä, ja on esitetty perusteltuja epäilyjä siitä, selviytyykö se kunnolla mistään näistä tehtävistään. Erityisesti on esitetty kritiikkiä sen suhteen, että työnjakoa muille tahoille on varsin puutteellisesti selvitetty. Lisäksi voidaan todeta, että varsin yleisen käsityksen mukaan tämä uudistus on henkilöpoliittisesti erittäin huonosti valmisteltu.

Ehdotan, herra puhemies, perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: ”Hyväksyessään ehdotuksen laiksi sosiaali- ja terveyshallituksesta eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa uudistustyötä pyrkien tarkemmin selvittämään tarkoituksenmukaista työnjakoa uuden viraston ja sosiaali- ja terveysministeriön, lääninhallitusten ja varsinaisten tutkimuslaitosten välillä.”

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Puska totesi, että suurimpia ongelmia olisi se, että työnjako ei ole järjestyksessä. Valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden perusteella syntyi se käsitys, että suurin ongelma on se, että ei ole varattu riittäviä määrärahoja uuden sosiaali- ja terveyshallituksen kehittämiseksi.

Sen vuoksi ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin II vastalauseen mukaisesti: ”Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveyshallituksen käytettäväksi varataan riittävät määrärahat kehittämistoimenpiteisiin, koska näillä voidaan pitkällä aikavälillä parhaiten edistää viraston toimialaan kuuluvia asioita.”

Tämä asia tuntui olevan suurin huolen aihe. Katsottiin valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden taholta, että mitään edellytyksiä ei ole toteuttaa niitä tehtäviä, mitä uudelle sosiaali- ja terveyshallitukselle on määrätty, jollei kehittämisrahoja ole riittävästi. Olisi tietysti nyt valtiovarainvaliokunnan asia hoitaa ensi vuoden budjettiin jo nämä asiat. Jos ei näin tapahdu, niin hallituksen on viimeistään jatkossa huolehdittava näiden määrärahojen lisäämisestä.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Kannatan ensiksi ed. Puskan tekemää perustelulausemaehdotusta.

Totean, että tähän laajaan lakipakettiin liittyy myös eräs yksityiskohta, johon ei ole tässä keskustelussa ollut mahdollisuus kiinnittää huomiota, ja se on aborttilaki. Tästä pykälästä, joka nytkin on auki lähinnä teknisestä muutoksesta eli keskusviraston nimen muutoksesta johtuen, keskusteltiin tässä salissa viime vaalikaudella, kun ed. Könkkölä avasi tästä asiasta keskustelun. Harmittelen, että ed. Könkkölä ei ole tämän eduskunnan jäsen.

Haluan kuitenkin omalta osaltani edelleen todeta, että ihmisille ei ole annettu sellaista lupaa, joka tässä laissa annetaan sosiaali- ja terveyshallitukselle. Sikiöllä ei ole tämän lain vuoksi oikeusturvaa, ja abortissa väkivalta kohdistuu kaikkein heikoimpaan. Olen tässä yhteydessä aikaisemminkin ottanut tuekseni Äiti Teresan mielipiteen, ja otan sen nytkin: "Meidän tulee pyytää rohkeutta seistä syntymättömän lapsen rinnalla. Abortin laillistaneet maat ovat maailman köyhimpiä, ne pelkäävät syntymättömiä lapsia."

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää ehdotusta perustelulausumaksi.

Ed. Rantanen: Herra puhemies! Ehkä kehittämismäärärahoista voisi sen todeta, että todellakin on niin, että asiantuntijat pitivät niitä riittämättöminä, mutta se on jossakin määrin makuasia. Olen havainnut, että kehittämismäärärahat eivät millään muullakaan momentilla virastolle tai laitokselle osoitettuina ole olleet heidän omasta mielestään riittävät. Joka tapauksessa asia on kiistatta niin, että ne ovat noin 40 prosenttia korkeammat kuin aikaisemmin.

Ed. Puska: Herra puhemies! Tässä nimenomaisessa asiassa rohkenen olla hieman eri mieltä ed. Stenius-Kaukosen kanssa. On ymmärrettävää, että virasto itse haluaa runsaasti lisää määrärahoja, ja on selvää, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on suuria ongelmia, joiden selvittelyyn tarvitaan rahaa. Mutta ei ole selvää, onko tämä uusi sekavirastomalli paras tekemään tätä. Kuinka paljon pitää tehdä tutkimuslaitosten toimesta, kuinka paljon hajautetusti jnp? Itse pidän hallituksen linjaa määräraha-asiassa oikeana, niin että ensiksi selvitettäisiin riittävästi viraston tehtäväkuva ja työnjako ja vasta sen jälkeen otettaisiin kantaa laajempien määrärahojen jakautumiseen eri instanssien välillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Puska ed. Alarannan kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: "Hyväksyessään ehdotuksen laiksi sosiaali- ja terveyshallituksesta eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa uudistustyötä pyr-

kien tarkemmin selvittämään tarkoituksenmukaista työnjakoa uuden viraston ja sosiaali- ja terveysministeriön, lääninhallitusten ja varsinaisten tutkimuslaitosten välillä."

Ed. Stenius-Kaukonen on ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut, että perusteluihin otettaisiin II vastalauseen viidennen kappaaleen mukainen lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Puskan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Puskan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 54. (Koneään. 44)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 22 ei-ääntä; poissa 54. (Koneään. 45)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

26) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 5 ja 7 §:n sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 239

Lakialoitteet n:ot 105/1988 vp., 27/1989 vp. ja 122

Toivomusaloitteet n:ot 711, 729 ja 733/1988

vp., 541, 568, 626 ja 631/1989 vp. sekä 746, 763, 777, 782, 802 ja 821

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 43

Suuren valiokunnan mietintö n:o 219

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Käsittävänä on todella kotihoidon tukiasia, ja hallitusta täytyy kiittää, että se on myönteisesti suhtautunut tähän, eli kotihoidon tuen perusmäärä on 1 800 markkaa, vähän päälle. Mutta me SMP:ssä olemme korostaneet, että kotihoidon tuki tulisi saattaa riittävälle tasolle, jotta se olisi todella valinnanvarainen hoitomuoto, tapahtuipa se kodissa tai kodin ulkopuolella. Senpä tähden ehdotan perustelulausemaa, joka kuuluu seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen lasten kotihoidon tuen perusosan korottamisesta 3 000 markkaan kuukaudessa siten, että korotus voi astua voimaan viimeistään 1.1.1992.”

Toivon, että tämä hyvä esitys näin joulun alla hyväksyttäisiin yksimielisesti.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Hallituksen esitys parantaa kotihoidon tukea, mutta kuitenkin kotona lasta, vammaista, pitkäaikaissairasta ja vanhusta hoitavien henkilöiden sosiaali- ja eläketurva on edelleen hyvin heikko, varsinkin sosiaaliturva. Tämän johdosta olen mietinnön vastalauseeseen kirjoittanut lausuman, jolla kiirehdyttäisiin tämän epäkohdan korjaamista. Siksi ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan tätä koskevan lausuman:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin kotona lasta, vammaista, pitkäaikaissairasta tai vanhusta hoitavien henkilöiden sosiaali- ja eläketurvan

takaavan hoitopalkkajärjestelmän luomiseksi.”

Edelleen, arvoisa puhemies, kiinnitän huomiota siihen, että kunnille aiheutuu tästä uudistuksesta lisäkustannuksia ja kunnat ovat varsin vaikeassa taloudellisessa asemassa jo nyt. Tämä pitäisi ottaa paremmin huomioon sovittaessa kuntien taloudesta valtion ja kunnallisten keskusjärjestöjen kanssa. Siksi ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausuman I vastalauseeseen perustuen:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että lasten kotihoidon tuen lakisääteisestä nostamisesta kunnallistalouksille aiheutuvat lisäkustannukset korvataan kunnille.”

Ed. Väistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen tekemiä ehdotuksia.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Mäkipään tekemää ehdotusta.

Ed. Louvo: Arvoisa puhemies! Eduskunnan työvauhti näin joulun alla on tosi kova. Sitä osoittaa se, ettei näin tärkeästä asiasta ja esityksestä, jolla huomattavasti parannetaan lastenhoidon valinnan mahdollisuuksia korottamalla lasten kotihoidon tukea, ole täällä ennen tätä käsittelyä käytetty lainkaan varsinaisia puheenvuoroja ehdotuspuheenvuorojen lisäksi.

Käsitlemämme esitys on sikälikin merkittävä, että ensimmäisen kerran tämän hallituksen aikana valtiolliseen kotihoidon tukeen saatiin merkittävä tasokorotus. Mielestäni parannuksen arvoa ei himmennä, vaikka se syntyikin budjettiriihen jälkeen hallituspuolueiden eduskuntaryhmien neuvotteluissa.

Kyllähän tällä hetkellä lastenhoidon todelliset valinnan mahdollisuudet riippuvat suuresti asuinpaikasta. Pääkaupunkiseudulla samoin kuin esimerkiksi Kouvolassa on kehitetty kunnallista kotihoidon tukea ja näin taattu huomattavasti suuremmat valinnan mahdollisuudet kuin usealla muulla paikkakunnalla Suomessa. Kaiken lisäksi on osoitautunut, että se on kunnille taloudellisesti edullista varsinkin, jos kunnallisia päivähoitopaikkoja ei ole vielä ehditty perustaa.

Tämän lakiesityksen myötä parantuva valtiollinen kotihoidon tuki hieman korjaa tuo-

ta eriarvoisuutta. Tällä tiellä on vain edettävä ja vähitellen saatava mahdollisuudet suorittaa valtionosuutta myös kunnallisesta kotihoidon tuesta, minkä selvittämistä sosiaalivaliokunta esittääkin.

Nyt tapahtuvan tasokorotuksen hintana oli tuen irrottaminen sairausvakuutuslain minimipäivärahasta. Jos sitä ei olisi tehty, uudistus olisi maksanut 90 miljoonaa markkaa lisää sen 133 miljoonan lisäksi, mitä uudistus tulee kunnille ja valtiolle maksamaan budjettiriihessä sovittuun nähden. Irrottamisesta olisi ilman valiokunnan tekemää korjausta syntynyt välinputoajia niissä tapauksissa, joissa uusi raskaus alkaa heti kotihoidon tuen päätyttyä. Lakisääteinen etuustaso olisi voinut tällaisessa tapauksessa alentua enimmillään noin 360 markkaa kuukaudessa, mikä voi olla suuri raha nuorelle perheelle. Tällaisia tapauksia laskettiin olevan noin 3 000 vuodessa, jolloin lisäkustannukset vuositasolla olisivat 10 miljoonaa markkaa.

Tämän epäkohdan sosiaalivaliokunta korjasi muuttamalla sairastuvakautuslakia kuntoutuslainsäädännön yhteydessä, jolloin muuttaminen oli teknisesti helpompaa. Näin ollen ed. Stenius-Kaukosen ja ed. P. Leppäsen IV vastalauseessa asian johdosta esittämä huoli on nyt poistunut. Sitä paitsi ed. Stenius-Kaukonen kyllä jo perjantaina totesi kansaneläkelain muuttamisesityksen yhteydessä kotihoidon tuen parantamisen olevan rintamaveteraanien asioiden lisäksi kokoomuksen toinen kiinnostuksen kohde. Arvoisa puhemies, olenpa lausunnosta suorastaan imarreltu.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Suren ainoastaan sitä, että kokoomus ei ole kiinnostunut kaikkein vaikeimmassa asemassa olevista ihmisistä. Sen vuoksi toivon, että ed. Louvo ei pidä huomautustani pelkästään kiitoksen osoituksena, vaan nimenomaan kritiikkinä sen suhteen, että kokoomuksen huoli vähäosaisista on hyvin valikoivaa, liian valikoivaa.

Ed. Louvo totesi, että sairausvakuutuksen minimipäivärahan korottaminen olisi merkinnyt 90 miljoonan markan lisäkustannusta. Mielestämme lisäkustannus olisi pitänyt hyväksyä, koska on erittäin perusteltua, että myös sairausvakuutuksen minimipäivärahaa korotetaan. Sen vuoksi me esitimme lain

toisessa käsittelyssä, että näin olisi menetelty. Me emme hyväksy sitä, että kotihoidon tuen perusosa on nyt irrotettu minimipäivärahasta.

Ed. Louvo totesi, että jos heti kotihoidon tuen päätyttyä alkaa saada äitiyspäivärahaa, olisi tapahtunut välinputoamisia. Näin pitkälle menevää perhesuunnittelua ei yleensä käsitykseni mukaan perheissä tehdä, vaan välinputoamistapahtuma olisi tullut silloin, kun perheessä aletaan odottaa uutta lasta, koska silloin tietysti kotihoidon tuki päättyy. Näitä ei ole 3 000:ta vuodessa, vaan 7 000 vuodessa. Siitä hallituspuolueet voivat oppositiota kiittää, että olimme aktiivisesti vaatimassa, että edes tämä välinputoamistapaus korjataan, niin kuin nyt on kuntoutuslain yhteydessä tehty. Pitää siis paikkansa, että tältä osin meidän huolestuneisuus on poistunut.

Ed. Louvo: Arvoisa puhemies! Haluan todeta ed. Stenius-Kaukoselle, että mitä tulee viimeksi mainittuun, että näitä tapauksia olisi 7 000 vuodessa, niin niitä todella on 7 000 vuodessa sosiaali- ja terveysministeriön laskelmien mukaan, mutta maksussa olevia päivärahoja on noin 3 000 kappaletta, ja siitä tämä luku tulee.

Lisäksi haluan todeta, että kyllä perusturvan parantaminen jostakin pitää aloittaa. Minusta on erittäin hyvä yhdistelmä aloittaa se lapsiperheistä ja rintamaveteraaneista, niin kuin nyt on tehty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että I vastalauseessa esitetyt ensimmäinen ja toinen lausuma hyväksyttäisiin.

Ed. Mäkipää ed. Mäkelän kannattamana on ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen lasten kotihoidon tuen perusosan korottamisesta 3 000 markkaan kuukaudessa siten, että korotus voi astua voimaan viimeistään 1.1.1992."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt päätetään perustelulausumaehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Kankaanniemen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen 1) ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 51. (Koneään. 46)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen 2) ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 51. (Koneään. 47)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkipään ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Mäkipään ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 52. (Koneään. 48)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

27) Ehdotus laiksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 174
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 42
Suuren valiokunnan mietintö n:o 212

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

28) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 205
Lakialoitteet n:ot 58—60/1987 vp. sekä 107, 113 ja 116
Toivomusaloitteet n:ot 1015/1987 vp., 672/1988 vp., 518, 548 ja 619/1989 vp. sekä 697, 708, 710 ja 796
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 39
Suuren valiokunnan mietintö n:o 211

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen, toinen ja neljäs lakiehdotus sekä hallituksen esitykseen ja lakialoitteisiin

n:ot 113 ja 116 pohjautuva kolmas lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Arvoisa herra puhemies! Kun hallituksen esitys toisessa käsittelyssä sisällön osalta hyväksyttiin, lähdettiin tältäkin osin heikentämään eläketurvaa maassamme, koska hallituksen esitys pitää sisällään, että kansaneläkkeen lisäosaa nostetaan 4 prosenttiyksiköllä osin, mutta taas toisaalta tulevat eläkeläiset ensi vuoden syksyllä joutuvat alistumaan siihen, että he eivät tule koskaan saamaan täyttä lisäosaa. Tätä me vasemmistoliitossa emme ole koskaan hyväksyneet emmekä tule vieläkaan hyväksymään.

Toivottavasti täällä salissa löytyy edes siihen rohkeutta ja sellainen enemmistö, joka näiden ponsien taakse, joita on lukuisia, tulisi täällä ja korjaisi tätä huonoa hallituksen esitystä ja antaisi velvoittavaa taustatukea tulevalle hallitukselle.

Tämä on mielestäni selvä osoitus siitä, mitä tämä hallitus on aikonut suorittaa pientä eläketuloa saavaa ihmistä kohtaan, joka on tämän maan perusturvan ja peruselementit rakentanut, mutta hänelle ei anneta vieläkaan hänelle kuuluvaa arvoa.

Arvoisa puhemies! Teen kolme perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuutta toteuttaa alkuperäiseen kansaneläkeuudistuksen neljänteen vaiheeseen kuuluvan puolisoitten erillisen eläkkeen toteuttamista ja antavan asiasta eduskunnalle esityksen."

2) "Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuutta muuttaa kansaneläkeindeksiä niin, että se ei ainoastaan ottaisi huomioon elinkustannusten muutoksen vaan myös ansiotason kehityksen, jolloin eläkeläinen tulisi osalliseksi myös maan vaurastumisesta, ja antavan asiasta eduskunnalle esityksen."

3) "Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuutta suorittaa kansaneläkkeeseen tasotarkistus, jossa otet-

taisiin huomioon sen jääminen jälkeen työeläkkeen kehityksestä, ja antavan asiasta eduskunnalle esityksen."

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Täytyy jälleen kerran todeta, että maamme hallitus, joka ennen kaikkea on suosinut hyväosaisia, on jättänyt kansaneläkeläiset kylmiksi eli emme ole saaneet niitä vaatimuksiamme läpi, mitä olemme vuosikausia ajaneet. Koska olen ensimmäisen ja toisen käsittelyn yhteydessä käyttänyt puheenvuoron, ehdotan, että perusteluissa lausutaan seuraavaa:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi kansaneläkelain muuttamisesta siten, että eläkeläispuolisille ryhdytään maksamaan kansaneläkkeen lisäosa täysimääräisenä eli yhtä suurena kuin yksinäiselle eläkkeensaajalle viimeistään 1.1.1992 alkaen."

Lisäksi ehdotan, että perusteluissa lausutaisiin sosiaalivaliokunnan mietinnön I vastalauseeseen sisältyvä ehdotus, joka kuuluu seuraavasti:

2) "Valiokunta edellyttää, että hallitus viivyttämättä antaa eduskunnalle lakiesitykset kansaneläkeläisissä säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetun lain kumoamisesta ja kansaneläkkeiden indeksitarkistuksen muuttamisesta tapahtumaan palkkaindeksin mukaan."

Tämä on vähintään, mitä eduskunta voi tänä iltana tehdä asian hyväksi.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Ed. Mäkipää puhui järjen sanoja, ja siksi lämpimästi kannatan hänen tekemiään ehdotuksia.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kansaneläkeläisten orastanut toivo elintasonsa vähäisestä parantamisesta siunataan puhemiehen nuijan kopautuksella aivan lähihetkinä muistojen joukkoon. Ehkä tämän muistopuheen pitäjänä olisi rovasti Riihijärvi ollut parempi, mutta koska hän ei ollut paikalla, haluan lopuksi vielä muutaman sanan lausua, toki sellaista, joka on tullut lausuttua jo moneen kertaan.

Eläkeläisten ostovoima on 80-luvun puolivälistä alkaen alentunut tähän päivään mennessä laskentatavasta riippuen noin 10–15 prosenttia. Kun on todennäköistä, että elä-

keläisten asia hyvistä ponsista huolimatta, joita ei kuitenkaan hyväksytty, tulee jäämään jälleen vuosiksi eteenpäin vaille minkäänlaista huomiota ja kun eläkeläisten eläkkeiden tarkistusindeksi on se kuin se on, eläkeläisten asema huononee vuosi vuodelta. Siten riipuen taloudellisista suhdanteista, inflaation kehityksestä jne. kansaneläkeläiset varmuudella tulevat jäämään seuraavien vuosien aikana nälkärajan alapuolelle. Se on häpeä suomalaiselle yhteiskunnalle. He ovat suuri, satojatuhausia käsittävä ihmisjoukko, kansalaisjoukko, jotka ovat todellisia väliinputajia. Tämä johtuu siitä, että suurista hallituspuolueista mikään ei ole heidän asiallaan.

Surkeinta tämän asian käsittelyssä aina tunnetusta budjettiriihestä alkaen on ollut se, että kun olen ollut jo siellä mukana sekä eduskunnassa, olen havainnut, että niin budjettiriihessä kuin täällä käsittelyissä suuri osa nimenomaan suurten hallituspuolueiden edustajista ei ole edes tiennyt, mistä on kysymys. Niin oli ainakin budjettiriihessä, jossa neuvottelijat eivät tienneet, mitä tarkoitetaan, mistä on kysymys, ja päätöksiä tehtiin silloin niillä perusteilla kuin he tekivät. Me kyllä tiesimme, mistä on kysymys.

Sosialidemokraatit heräsivät siinä vaiheessa, kun budjetista oli jo päätetty hallituksen piirissä. He onneksi heräsivät 4 prosentin verran huomaamaan, että puolisoaleneman poistaminen tai pienentäminen ei koske lainkaan jo eläkkeellä olevia eläkeläisiä. Tämä on tietysti hyvä asia, mutta toisaalta tämä tapahtumakulku ja -järjestys osoittaa, että myöskään sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä kansanedustajat eivät tienneet, mistä on kysymys. He luottivat vain niihin, jotka olivat heidän johtajiaan, ja hekään eivät tienneet mitään.

Sama asia on nähtävissä monilla muilla tahoilla. Viimeksi täällä toisessa käsittelyssä älykäs ja viehättävä kansanedustaja Louvo mm. osoitti, ettei hänkään edes tiedä, mistä tässä asiassa on kysymys. Hän nimittäin väitti täällä, että mitään huononnusta millään eläkeläisryhmälle ei ole tapahtumassa. Saattaa olla, että hän taitavasti käsitteli asian tai esitteli asian sillä perusteella, että jo myönnetyistä edusta kukaan ei joudu luopumaan. Näin saattaa olla, mutta hän antoi sen kuvan, että 1.9.1991 alkaen, silloinkaan, ei kukaan joutuisi luopumaan mistään eikä joudukaan, koska tämä 270 markan alennus

ensiksi eläkkeelle jäävää puolisoa koskien kohdistuu vain niihin eläkeläisiin, jotka jäävät eläkkeelle 1.9.1991 alkaen. Toisin sanoen tätä vääryyttä ei kohdisteta tietenkään niille, joilla on jo nyt eläke. Mutta se osoittaa sitä, millä tavalla esimerkiksi kokoomuksen taholta joko tietämättöminä tai tarkoittaen hämätä asiasta annetaan kuva.

Samalla tavalla aivan hiljattain eräs kokoomuslainen, johtavassa asemassa oleva kansanedustaja kirjoitti joulukirjoituksen eräässä lehdessä ja lausui siellä, että puolisoalenema poistetaan vuonna 1991. Ei se voinut olla painovirhe, vaan sen täytyi olla kyseisen kansanedustajan tietämättömyyttä tästä asiasta, koska asia ei häntä kiinnostanut sen paremmin kuin muitakaan kokoomuslaisia.

Kaikki tämä osoittaa sen, että eduskunnassa hallituspuolueiden taholta, sen paremmin demarien kuin kokoomuksenkaan taholta ruotsalaisista puhumattakaan, ei tunneta sen vertaa kiinnostusta kansaneläkeläisten asioihin, että olisi otettu selville, mitä hallituksen budjettiriihessä tekemä päätös eläkeläisille merkitsee, erityisesti siltä osin, mitä tapahtuu 1.9.1991, jolloin ensiksi eläkkeelle jäävä puoliso saa, jos on puhe täyden lisäosan määrästä, noin 270 markkaa kuukaudessa vähemmän kuin nyt voimassa olevan lain mukaan.

Kun puhutaan, mitä eläkeläiset yhteisesti yhteiskunnalta saavat, tämä merkitsee sitä, että kun mennään vuoteen 1992, yhteiskunta ei joudu maksamaan käytännössä markkaa enempää kuin tänä päivänä kansaneläkeläisille kansaneläkkeinä. Näin tapahtuu ainakin, jos nämä asumistuen muutokset, jotka sellaisenaan ovat positiivisia ja jotka mekin olemme hyväksyneet, jätetään pois laskuista. Mutta leipään tulevasta osuudesta yhteiskunta ei joudu maksamaan yhtään enempää, koska ensiksi eläkkeelle jäävän puolison vähenemät korvaavat sen, että tällä lailla nostetaan 81:stä 85 prosenttiin puolisoiden lisäosa, joka tekee kuntaluokasta riipuen noin 67—73 markkaa kuukaudessa. On plus miinus nolla, vaikka paljon on puhuttu, että maksetaan 500 miljoonaa markkaa eläkeläisten jaettavaksi. Tämähän ei pidä paikkaansa. Tämä on hämäystä valitettavasti.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi yritti puheenvuo-

rossaan sanoa, etteivät kokoomuslaiset tuntisi tätä lainsäädäntöä tai sen sisältöä, kun puhumme siitä, että puolisoalenema poistuu. Kyllä me tiedämme, mitä se tarkoittaa. Se tarkoittaa sitä, ettei 100 prosentin eläkettä enää makseta ensin eläkkeelle jäävälle puolisolalle. Emme me ole yrittäneetkään kääntää tätä asiaa toisinpäin. Mutta me olemme todenneet, että puolison lisäosan korotus 81 prosentista 85 prosenttiin merkitsee korotusta puolison lisäosassa, ja sitä tosiasiaa ei voi millään väistää.

Me olemme täällä paljon keskustelleet siitä, onko yksinäisen kansaneläkkeensaajan asema heikompi kuin puolison asema eläketulon saajana. Väitän, että näin on. Kun täällä puhutaan siitä, että me emme olisi kiinnostuneita kaikkein heikoimmassa asemassa olevista eläkeläisistä, niin oma näemykseni on, että juuri kaikkein heikoimmassa asemassa ovat yksinäiset kansaneläkkeensaajat. Siitä oppositio ei ole täällä ollut lainkaan huolissaan puhuessaan tästä puolison lisäosan korotusasiasta.

Mutta toistan vielä sen, että puolisoiden lisäosa nousee 81:stä 85 prosenttiin yksinäisen lisäosasta, ja se on korotus. Sitä ei voi muuksi oppositiokaan muuttaa.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tainan puheeseen vastaan nyt, kun sosiaali- ja terveysministeri näyttää seisovan tuolla taustalla. Hän voi vahvistaa, että kokoomus alussa esitti samaa kuin SMP eläkkeellä olevien osalta, että korotuksen tulisi koskea heitä, mutta kokoomus luopui niistä vaatimuksista budjettiriihessä, ja allekirjoittanut piti keskiviikosta torstain ja perjantain väliseen yöhön saakka näitä mahdollisuuksia auki. Tämä on aivan varmasti totta. Millä tavoin perusteltiin sitten, ed. Taina, sitä, että ensiksi eläkkeelle jäävän lisäosa pudotetaan 85 prosenttiin 100:sta eli nykyisestä? Todettiin hallitusryhmien ja sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehen taholta, että on parempi, että se heti pudotetaan: ihmiset eivät huomaa, että on pudotettu sitä, mitä he ovat nauttimassa.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! On häpeällistä, että maassamme yhä avioliitossa eläviä pidetään eriarvoisessa asemassa muihin väestöryhmiin verrattuna. Näin tapahtuu verotuksessa verouudistuksen

jälkeenkin, verotuksen korkovähennyksessä nuoret ja lapsettomat avioparit ovat syrjityssä asemassa, ja näin on nyt valitettavasti kansaneläkeuudistuksenkin osalta ja tämän uudistuksen jälkeen. Ei ole mitään perusteita siihen, että avioliitossa elävillä on alennettu lisäosa, vaikka ed. Taina äsken yritti sitä selitellä. Miksi isoissa työeläkkeissä ei ole vastaavaa järjestelmää, miksi pienemmissä eläkkeissä näin pitää menetellä? Tätä ei voi pitää hyväksyttävänä.

Herra puhemies! Ehdotan lain perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa epäkohtien korjausta edellyttävää lausumaa:

”Avioliitossa elävät kansalaiset jäävät yhä kansaneläkkeen lisäosan määräytymisperusteiden suhteen muita eläkkeensaajia epäoikeudenmukaisempaan asemaan. Tästä syystä eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä eduskunnalle esityksen, jolla kaikki avioliitossa elävät saatetaan tasa-arvoiseen asemaan muiden eläkkeensaajien kanssa. Tämän tulee tapahtua yhdessä kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen lopun saattamisen kanssa.”

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistuttaisin siitä, että kansaneläke on sosiaaliturvan perusturvan muoto, ja kaikissa perusturvaetuuksissa otetaan avioliitto huomioon. Kansaneläkettä ei voi lainkaan verrata työeläkkeeseen, joka on jokaisen ansaitsema sosiaaliturvaetus ja perustuu työtuloihin. Se on aivan eri asia.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Tainalle, että kansaneläke on valitettavan monelle ainoa toimeentulon turva vielä tänään, kun työeläkkeet eivät ole saavuttaneet kaikkia kansalaisia. Esimerkiksi kotona hoitotyötä, arvokasta työtä, tehneet, lapsia kasvattaneet lähimmäisemme, äitimme ja muut, elävät vanhuudessaan eläkepäivillään kansaneläkkeen varassa, joka on tasoltaan hävettävän pieni. Sitten vielä on tällainen järjestelmä, jossa puolisoalenema rankaisee näitä ihmisiä. Tätä on aivan mahdoton puolustaa, täysin mahdotonta. Tästä pitää päästä nopeasti eroon, ja toivoisin, että kokoomuksen takin löytyisi valmiutta ja alttiutta nähdä nämä arvokasta työtä tehneet lähimmäisemme ja heille annettaisiin sama lähtötaso edes prosenteissa, markoistahan ei ole kysymys,

kuin on muilla eläkkeensaajilla. (Ed. P. Lahtinen: Eihän kokoomus ihmistä arvosta vaan työtä!)

Ed. Mäkelä (vastauspuheenvuoro): Her-ra puhemies! Haluaisin pahoitella sitä, että kun puhumme maamme kaikkein heikoim-massa asemassa olevista lähimmäisistä, kaik-kein pienimmillä eläkkeillä elävien joukosta, niin salissa ei ole kiinnostusta kuin vain kourallisella edustajia, nyt kun olisi mahdol-lisuus vaikuttaa sellaisten ihmisten elämään, jotka elävät todella tiukoissa oloissa.

Ed. Tainalle sanoisin, että jälleen kerran ihmetystä herättää se, että ed. Taina vetää esiin yksinäiset ja avioliitossa elävät eläkeläi-set. Minun mielestäni ainoa oikea tapa tukea kaikkein pienimmillä eläkkeillä eläviä on, olivatpa he avioliitossa tai yksinäisiä, se, että lisäosa maksettaisiin heille täysimääräisenä eli 100 prosentin suuruksena.

Ed. Louvo: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi haluan ed. Aittoniemelle todeta, että totisesti ymmärrän ja tiedän, mitä tässä on kysymys. Haluan edelleen toistaa sen, mitä täällä perjantaina sanoin, että keneltäkään jo eläkkeellä olevalta ei oteta markkaakaan pois siitä eläkkeestä, mikä hänelle on nyt maksussa. Tämä menee niin pitkälle, että jopa puolisollla, joka ensimmäisenä on eläk-keelle päässyt ja jolla on 100 prosentin lisäosa, 100 prosentin lisäosa säilyy vaikka kuinka kauan, heidän elämänsä loppuun asti. Ei tässä haluta ottaa keneltäkään yh-tään mitään pois, keneltäkään, joka on jo saanut maksuun eläkettä. Tätä tarkoitan. On eri asia se, mitä tapahtuu, kun lakiesitys tulee voimaan. (Ed. Aittoniemi: Mitä tapah-tuu?) — Silloin tapahtuu niin, että lisäosa maksetaankin 85 prosentin mukaisesti ja nostetaan niillä, joilla tällä hetkellä on 81 prosentin lisäosa. Kyllä tässä parannusta tapahtuu.

Varsinaiseen puheenvuorooni, arvoisa her-ra puhemies. Haluan viitata lakiesitykseen liittyvien eläkkeensaajia ja veteraaneja kos-kevien erittäin merkittävien asioiden osalta jo budjetin lähetekeskustelussa sekä kansan-eläkeuudistuksen neljättä vaihetta koskenees-sa välikysymyskeskustelussa ja tämän esityk-sen toisen käsittelyn yhteydessä käyttämiini puheenvuoroihin. Haluan tässä kolmannessa käsittelyssä tuoda esiin vain muu-

tamia eri käsittelyvaiheissa vähemmälle huo-miolle jääneitä näkökohtia tämän lain saat-teeksi.

Ensinnäkin totean vielä suurella tyydytyk-sellä, että myös jo eläkkeellä olevien puoli-soiden kansaneläkkeen lisäosa paranee tällä esityksellä ensi vuoden syyskuun alusta al-kaen samalle tasolle eläkkeelle jäävien eläke-läispuolisoiden lisäosan kanssa, eli täyden lisäosan määrä nousee kaikilla 81 prosentista 85 prosenttiin. Kuten jo totesin, niillä, joilla se on 100 prosenttia, säilyy se sataprosentti-sena niin kauan kuin hän elää.

Vaikka julkisuudessa on paljon arvosteltu sitä, että hallituspuolueiden eduskuntaryh-mät vaativat tässä taloudellisessa tilanteessa näin kallista parannusta, vuositasolla parisa-taa miljoonaa markkaa yli budjettiriihessä jo sovittujen satojen miljoonien parannusten lisäksi, katson edelleen, että korjaus oli oikeudenmukainen ja siksi kannatettava. Näin oma raha-asia-aloitteenikin tulossa ole- van epäkohdan torjumiseksi on tällä esityk-sellä nyt toteutunut.

Toiseksi tämä käsittelemämme esitys tässä muodossa toteuttaa myös lopullisesti kokoo-muksen jo vuosia sitkeästi ajaman tavoitteen saada sotainvalidien elinkorko todelliseksi haittakorvaukseksi, joka ei vähennä muuta sosiaaliturvaa. Viimeinen tätä koskeva epä-kohta sisältyi vielä hallituksen antamaan lakiesitykseen. Valiokuntakäsittelyssä vasta ilmeni, että sotainvalidien elinkorko olisi vähentänyt edelleen eläkkeensaajien asumis-tukea, aivan kuten jo välikysymyskeskuste-lussa epäilin.

Tämä tuntui aivan kohtuuttomalta senkin vuoksi, koska vuoden alusta alkaen elinkor-ko ei ole enää vähentänyt yleistä asumistu-keakaan. Näin ollen rauhan aikana sotilas-tapaturmissa vammautuneet olisivat asumis-tuen suhteen olleet paremmassa asemassa kuin iäkkäämmät sodissa vammautuneet so-tainvalidit.

Erityisen kohtuuton tilanne olisi ollut vai-keavammiaisilla sotainvalideilla, jotka eivät olisi kenties korkeiden vuokratustannusten takia voineet ottaa kunnan palvelutaloasun-toa, joissa asuvat tänä syksynä tehdyn erit-täin hyvän lainmuutoksen jälkeen saavat myös kotipalvelut ja tukipalvelut maksutta, aivan kuten kotonakin asuvat 30 prosentin haitta-asteen omaavat sotainvalidit saavat tällä hetkellä.

Olen täällä useita kertoja tuonut esiin, kuinka kova periaatteellinen taistelu on vuosien aikana käyty sotainvalidien elinkoron haittakorvausluonteesta. Onko elinkorko muuta sosiaaliturvaa vähentämätön haittakorvaus vai eikö se ole? Koska käsittelemme asiaa toivoakseni viimeisen kerran, haluan palauttaa lyhyesti mieliin asian etenemisvaiheet.

Sotainvalidit itse ovat aina olleet sitä mieltä ja mielestäni aivan oikein, että sotilasvammalain mukainen elinkorko on haittakorvaus. Se on ollut ja on korvaus menetetyistä jäsenestä, kuulosta, näöstä, ja se on ollut ja on sama kenraalille ja sotamiehelle.

Peruselinkoron olisi aina pitänyt olla samanlainen kuin esimerkiksi tapaturmavakuutuslain mukainen haittakorvaus, joka ei vähennä muuta sosiaaliturvaa. 1980-luvun alkupuolella elinkoron haittakorvausperiaate kuitenkin rikottiin kansaneläkeuudistusta tehtäessä. Elinkorkoa ei luettukaan niiden etuuskien joukkoon, jotka eivät vähentäneet kansaneläkkeen lisäosaa. Tietenkin kokoomuksella oli tämän vuoksi sosiaalivaliokunnassa esitykseen vastalause.

Hieman periaatteellista edistystä asiassa tapahtui pari vuotta myöhemmin, kun työttömyysturvalakia tehtäessä kokoomuksen vaatimuksesta sotainvalidien elinkorko lisättiin sosiaalivaliokunnassa niiden etuuskien joukkoon, jotka eivät vähennä työttömyysturvaa. Tässä yhteydessä oli kysymys todellakin vain periaatteesta. Käytännön merkitystähän asialla ei työttömyysturvan osalta juurikaan ole.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa saatiin vihdoin maininta sotainvalidien elinkoron etuoikeudesta kansaneläkkeen lisäosaan nähden. Tämä on toteutunut viime vuoden lokakuun alusta alkaen. Elinkorko ei siis enää vähennä kansaneläkkeen lisäosaa. Tämä on merkittävä asia niille sotainvalideille, joilla ei ole työeläkettä tai se on hyvin pieni.

Kaiken lisäksi ylimääräinen rintamalisä, joka ensi vuonna kolminkertaistuu, laskeetaan määräprosenttina juuri kansaneläkkeen lisäosasta. Kun lisäosa eläkeläispuolisella käsiteltävänä olevan esityksen myötä kasvaa 81 prosentista 85 prosenttiin, nostaa tämä puolestaan ylimääräisen rintamalisän määrää, ei paljon, mutta kuitenkin nostaa. Monimutkaisessa sosiaalilainsäädännössä pieniltäkin

tuntuvat muutokset voivat saada aikaan ketjureaktion ja vaikuttaa moneen asiaan.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen, että sosiaalivaliokunta yksimielisesti muutti ministerin tuella, kiitos siitä, eläkkeensaajien asumistukilakia yhdenmukaiseksi yleisen asumistukilain kanssa, jolloin sotilasvammalain mukainen elinkorko ei vähennä kummassakaan järjestelmässä asumistuen määrää.

Valiokunnan tekemä muutos maksaa vuosisatasolla noin 10 miljoonaa markkaa, mutta yksilötasolla parannus voi olla hyvinkin merkittävä. Valiokunnassa kävi nimittäin ilmi, että heikoimmassa asemassa olevien, pelkän kansaneläkkeen varassa elävien yksinäisten, nyt myös sotainvalidien, kohdalla voivat eläkkeensaajien asumistuen tämän lakiesityksen mukaiset muutokset merkitä kuukaudesta jopa 1 000 markan lisätuloa. Tärkeintä on kuitenkin periaatevoitto. Sotainvalidien elinkorko on vihdoin tunnustettu haittakorvaukseksi, joka ei vähennä enää mitään muuta sosiaaliturvaa. Se tuntuu hyvältä näin itseänsäpäivän alla.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä on ehdottomasti viimeinen vastauspuheenvuoropyyntöni, mutta halusin ihan sen takia tämän pyytää, että olen tiennyt ed. Louvon olevan hyvä kansanedustaja, joka kyllä tietää asiat, jos haluaa ottaa selvää. Kun hänen puheenvuoroaan tässä kuuntelin, niin kyllä hän hallitsee tämän asian, siis kaiken sen onnettomuuden, mitä nyt eläkeläisille on tapahtunut. Hän hallitsee sen täysin, mutta pukee sen vain korulauseisiin ja saa sen näyttämään toiselta. Toisin sanoen asia ei muutu miksiäkään, vaikka ed. Louvo käsitteli sosiaaliturvan historiaa kovin pitkälti. Asia ei muutu miksiäkään: toiset saavat seitsemänkymppiä lisää ja toiset menettävät 270 markkaa.

Mutta siitä olen tyytyväinen, että ed. Louvo ei tuonut esille sitä, minkä meille tuolla budjettiriihessä eräät sosiaalialan virkamiehet esittivät, että menkää tupailtoihin puhumaan siitä, että sotaveteraanit ovat saaneet 500 miljoonaa markkaa pienessä ajassa, se on teille lohdutuksena. Ed. Louvo ei tätä tuonut esille, vaan pysyi suhteellisesti asiassa, ja siitä olen hyvin tyytyväinen.

Mitä tulee näihin temppelin harjalla oleviin eli ensiksi eläkkeelle jääneisiin puoliso-

hin, joille jää 100 prosentin lisäosa, niin eihän jo saavutettua etua voida keneltäkään poistaa. Näitä on kai jotakin 5 000 tällaista, jotka tästä edusta pääsevät nauttimaan. Tällä asialla ei kannata kovin paljon kerskailla, niillä, jotka jäävät tähän tietyllä tavalla temppelein harjalle.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuulosteli ed. Louvon puheenvuoroa, niin hän kyllä kertoi avoimesti ja rehellisesti kaiken historian, mikä tähän asiaan hänen näkövinkkelistään kuuluu. Mutta hän jätti kertomatta sen tärkeimmän asian, joka koskee köyhiä, tämän maan rakentajia, eläkeläisiä ja pientä eläketuloa saavia ihmisiä. Tämä lasku maksetaan 1.9.1991 kaiken vähävaraisemmilla eläkeläisillä, eli te tarjoatte näille pienituloisille eläkeläisille plus miinus nollaa ja samanaikaisesti heittäte maan rikkaimmille ihmisille toista miljardia markkaa. Nämä ovat kaksi eri asiaa.

Niille ihmisille, jotka ovat työllään rakenneet tämän maan ja saavat tänä päivänä pientä eläketuloa, te ette tarjoa juuri mitään. 1.9.1991 lähtien he tulevat maksamaan tämänkin uudistuksen, jolloin heiltä poistetaan 15 prosenttia. Tämä on hyvä tietää niiden eläkeläisten, jotka tulevat saamaan tätä pientä eläkettä myöskin jatkossa, koska heitäkin tulee olemaan. Kaikki eivät nauti työeläkettä myöskään ensi syksyn jälkeen. On hyvä kertoa ihmisille, mitä kokoomus täällä haluaa. Se on vahvistettu moneen kertaan.

Ed. Louvo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta ed. Aittoniemelle, ettei se nyt mielestäni kovin surullista ole eläkeläisten kannalta, jos tällä lakiesityksellä kuitenkin parannetaan eläkeläisten tuloa todellakin noin puolen miljardin markan edestä. Se on totta, että yksilötasolla nämä korotukset on tavattoman pieniä, koska on kysymys niin suuresta joukosta. Se on tietenkin hankalaa, mutta se vaatisi sitten satojen, satojen miljoonien markkojen lisäyksiä, ja toivottavasti vähitellen siihen on myös mahdollisuuksia.

Täällä ed. Taina toi esimerkiksi esiin sen, että tällä hetkellä kaikkein huonommassa asemassa kyllä ovat yksinäiset, pelkän kansaneläkkeen varassa elävät eläkeläiset, joista suurin osa on naisia. Näiden asemaa tämä

esitys kyllä parantaa onneksi juuri asumistuen parannuksella. Niin kuin toin esiin, voi asumistuen parannus olla jopa 1 000 markkaa kuukaudessa, kuten valiokunnassa asiantuntija esitti. Kyllä se on aikamoinen parannus sentään.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Ed. Mäkipää totesi, että hallituksen esitys on jättänyt eläkeläiset kylmiksi. Voi sanoa, että eläkeläiset ovat hallituksen toimien vuoksi pikemminkin lämpenemässä vaatimaan joukolla oikeutettua parannusta pieniin eläkkeisiin. Hallituksen esitys on raskas pettynyt pienen eläkkeen varassa eläville, olipa kyse yksinäisistä eläkeläisistä tai eläkeläispuolisoista.

Hallituksen esitys ei vie eteenpäin kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta. Sen toteutus kokonaisuudessaan on kuitenkin mitä kiireisin koko perusturvauudistusta ajatellen. Onkin valitettavaa, että hallitus ei halua korjata niiden ihmisten asemaa, jotka sitkeällä työllä, ahkeruudella, yrittäjyydellä ovat luoneet perustan yhteiskuntamme nykyiselle hyvinvoinnille.

Herra puhemies! Kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta on eduskunnan syytä kiirehtiä ja velvoittaa hallitus antamaan tätä tarkoittava esitys mitä pikimmin. Siksi ehdotankin, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamiseksi siten, että puolisoalenema poistetaan, eläkkeessä suoritetaan tasokorotus ja eläkkeet sidotaan tasokorotuksen jälkeen TEL-indeksiin."

Herra puhemies! Edelleen mietinnön II vastalauseeseen liittyen ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lainmuutosten kunnallistaloudelle aiheuttamien tuntuvien lisäkustannusten huomioon ottamiseksi kuntien ja valtion välisissä rahoitusjärjestelyissä."

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ensin ed. P. Leppäsen tekemiä ehdotuksia sekä ed. Väistön tekemää, sosiaalivaliokunnan mietintöön liitettyyn II vastalauseeseen sisältyvää lausumaehdotusta, siis hänen toista ehdotustaan.

Herra puhemies! Olen todennut, että tämä on niin tärkeä asia, että siitä on syytä puhua jokaisessa käsittelyn vaiheessa. Erityisesti ne

puheenvuorot, mitä on edellä kuultu, antavat aiheen kommentoita.

Kokoomuksen edustajien Tainan ja Louvon puheenvuorot ovat varsin huvittavia suorastaan. Mistä ihmeestä on nyt yhtäkkiä tullut se huoli yksinäisistä pelkän kansaneläkkeen saajista? Tällaista huolta en ole havainnut valiokunnassa heidän kertaakaan esittävän.

Kun on puhuttu, että edustajat eivät ymmärrä, mitä hallituksen neuvotteluissa on tapahtunut, niin ed. Tainan puheenvuoron johdosta voi todeta, että ed. Taina ei ymmärrä lainkaan sitä, mitä valiokunnassa on esitetty. Me olemme esittäneet, ed. Taina, että myöskin tasokorotus tehtäisiin lisäosaan. Tämä on ed. Tainalta jäänyt kokonaan huomaamatta. — Toivon, että ministeri Miettinen ei poistu, kun tästä asiasta keskustellaan. — Siitä huolimatta hän sen teki, koska hän jos kuka todennäköisesti ei osaa vastata niihin kysymyksiin eikä osaa perustella hallituksen esitystä, koska rohkenen epäillä, että vieläköän, vaikka hän on ministerinä jo jonkin aikaa ollut, hän ei ole kansaneläkelainsäädännönkään saloihin perusteellisesti tutustunut. Ainakin tämä poistuminen salista osoittaa sitä.

Ed. Louvo puhuu kauniisti, että kokoomus on huolissaan yksinäisistä eläkkeensaajista ja asumistuen korotuksella nyt korjataan yksinäisten eläkkeensaajien ongelmia. Ed. Louvo on kyllä oikeassa siinä, kun hän toteaa, että eräissä tapauksissa asumistuen korotus on jopa 1 000 markkaa kuukaudessa. Tämä on erittäin hyvä asia. Mutta on muistettava, että tällä hetkellä asumistuen saajia on noin 150 000 ja meillä on yli miljoona eläkeläistä, joista alle 3 000 markan kokonaiseläkettä kuukaudessa saa yli 600 000 eläkeläistä. Eli hyvin pienet ovat eläkkeet. Silloin, kun tämä hallituksen esitys tuo asumistukijärjestelmään uusia tuensaajia, ensimmäisenä vuonna noin 16 000 ja myöhemmin vuositasolla arvioiden noin 32 000, niin, ed. Louvo, tämä ei suinkaan ratkaise yksinäisten naisten pienten eläkkeiden ongelmaa. Tämä ei tuo heille tarvittavaa apua kuin hyvin minimaalisissa tapauksissa.

Sen vuoksi olemme esittäneet ensinnäkin, että kansaneläkkeisiin tulee tehdä tasokorotus, joka koskee kaikkia lisäosan saajia, niin yksinäisiä kuin eläkkeensaajapuolisoida. Sen lisäksi olemme esittäneet, että asumistukeen

tehtäisiin huomattavasti hallituksen esitystä paremmat korjaukset. Mutta näin ei ole tapahtunut.

Lisäksi olemme esittäneet, niin kuin täällä on toisessa käsittelyssä tullut ilmi ja nyt olemme esittäneet useita ponsia asian korjaamiseksi, että eläkeläispuolisoiden ns. puolisorangaistus poistettaisiin ja eläkeläispuolisille maksettaisiin myöskin 100 prosentin lisäosa. Minkä vuoksi olemme tätä mieltä? Se on tullut aikaisemmissa puheenvuoroissa esille. Ei ole mitään perustetta sille, että kaikkein pienituloisimpia eläkeläispuolisointa rangaistaan.

Ed. Taina, kyllä työeläkejärjestelmä kuuluu tähän asiaan. Suurin osa lisäosan saajista on sellaisia, joilla on työeläketuloa, mutta heillä on niin pienet työeläketulot, juuri naisilla on niin pienet työeläketulot, että he tarvitsevat lisätulona kansaneläkkeen lisäosaa. Ei ole mitään perustetta sille, että kaikkein pienituloisimpia eläkeläisiä rangaistaan siitä, että heillä on puoliso. Näin tapahtuu. Kun työeläke nousee eläkeläispuolisilla yli 3 000 markan kuukaudessa, puolisorangaistus poistuu, mutta sitä pienemmillä eläke pienenee. Tässä ei ole mitään perustetta.

Sen vuoksi emme voi hyväksyä tätä, vaan vaadimme edelleen, että asia korjataan. Me emme tältä hallitukselta anele mitään esityksiä, koska emme usko, että se tulee niitä tekemään. Toivomme, että vaalien jälkeen tulee sellainen hallitus, joka tämän asian korjaa.

Olisin halunnut, että ministeri Miettinen olisi ollut täällä keskustelemassa ja vastaamassa esimerkiksi siihen kysymykseen, milloin tasokorotus eläkkeisiin tulee, mistä ed. Taina tuntui puheenvuoronsa perusteella olevan huolissaan. Mutta tosiasia on se, että sen paremmin ed. Taina kuin ministeri Miettinen ei ole tästä asiasta lainkaan huolissaan eikä halua siihen korjausta.

Vielä on syytä korostaa sitä, että kaksinkertainen rangaistus eläkeläispuolisille tapahtuu eläketulovähennyksen eli verotuksen kautta. Näin vuodessa jopa 7 000 markkaa on se pienennys, mihin nämä säännökset johtavat. Näihin ei ole mitään perustetta, ja sen vuoksi toivomme, että edes ponnet hyväksyttäisiin.

Ed. Hautala: Herra puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen lausumaehdotusta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Salissa on tänään juossut ministereitäkin monia. Ministeri Halonen on uskollisesti istunut pitkän aikaa, seurannut istuntoa. Ja oli ministeri Miettinen tässä hetken. Minäkin pyysin puheenvuoron, koska viime viikolla olin maanassa ministeri Miettistä tänne vastaamaan siihen kysymykseen, johon vastausta ei ole tullut. Vaikka ministeri nyt, toivottavasti vain tilapäisesti, on poissa, puhun sen asian kuitenkin, josta oli tarkoitus ministeriä haastatella.

Nimittäin viime syyskuun 27 päivänä kansanedustaja Esko Seppänen jätti eduskunnalle puhemiehelle kirjallisen eduskuntakyselyn, jossa kansanedustaja Seppänen totesi mm. näin: ”Suunniteltuun osittaisuudistukseen liittyy periaate, jonka mukaan ensimmäisenä eläkkeelle jäävä puoliso ei tulevaisuudessa saa edes tilapäisesti täyttä lisäosaa, vaan vain 85 prosenttia lisäosan määrästä. Näin kansaneläkeläisten asemaa huononnetaan. Aikaisemmin ensimmäisenä eläkkeelle jäänyt puoliso sai lisäosan täysimääräisenä siihen saakka, kunnes puoliso pääsi kansaneläkkeelle.”

Tämän perusteella ed. Seppänen kysyi, kuinka paljon valtion varoja säästyy vuositasolla sen perusteella, että tulevien eläkeläisten asemaa huononnetaan, ja kun tämä epäkohta on näin tullut tietoon, aikooko hallitus saattaa tulevat eläkeläiset edes samaan asemaan, missä nykyiset täyttä lisäosaa saavat eläkeläiset jo ovat. Näin siis ed. Seppänen kysyi. Jokainen kai havaitsee, että ed. Seppänen puhui nimenomaan niistä avio- puolisoista, jotka ensi vuoden syyskuun 1 päivän jälkeen ensimmäisenä eläkkeelle siirtyvät.

Mitä ministeri vastasi? Muuten erittäin asiallisen vastauksen niillä perusteilla, jotka hallituksen nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen perusteluistakin nähdään. Mutta ministeri ei puhu ed. Seppäsen kysymyksestä mitään muuta kuin seuraavan: ”Kysymyksessä esitetty väite eläkeläisten aseman huonontamisesta on perusteeton.” Siis ei vastata ed. Seppäsen kysymykseen.

Minä olen eduskunnassa kaksi kertaa, joista toinen oli viime perjantaina, kiinnittänyt huomiota tähän, että ei vastata. Väitin jopa, ettei hallitus osaa laskea. Viime viikolla ed. Louvo nousi puhumaan ja sanoi, etteivät eläkeläiset mitään menetä. Hän ei lainkaan

käsittellyt asiaa, jota kysyin, mutta hän kuitenkin polemisoi minua. Pyysin silloin, että ministeri Miettinen tulisi tänne kertomaan, mikä on se määrä, jonka eläkeläiset tällä perusteella menettävät. Minä hetken jo luulin, että ministeri Miettinen on sitä varten täällä, mutta, herra puhemies, hän ei nyt kuitenkaan ole täällä, joten jälleen jään vastausta vaille.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Aluksi kannatan ed. Väistön tekemää ensimmäistä perustelulausumaehdotusta.

Lisäksi kertaan lyhyesti sen, mitä asian toisen käsittelyn yhteydessä puheenvuorossani totesin, eli että puolisoalenemalla on todella hyvin köykäiset perustelut. Hallituksen esityksessä ja valiokuntakäsittelyssä sitä on perusteltu sillä, että yhteistaloudessa säästyy tiettyjä kulutusmenoja. Olisi ollut mielenkiintoista kuulla vastaus myös siihen eräseen esimerkkiin, joka valiokuntakäsittelyssä tuli esille, eli että samassa taloudessa asuvat eläkeläissisarukset saavat myös samoja kulutusmenojen säästöjä niin kuin eläkeläispuolisotkin, mutta eläkeläissisarukset saavat täyden kansaneläkkeen lisäosan. Tämäkin eräs esimerkki elävästä elämästä osoittaa, että puolisoaleneman perustelut ovat erittäin risiitaitaisia.

Ed. Louvo: Arvoisa puhemies! Haluan ed. Laineelle vielä todeta, että oikeastaan vastasin hänen väitteeseensä siitä, että olisin todennut viime perjantaina, että kellään eläkkeellä jo olevalla eivät tulot alene. Vastasin tähän kysymykseen puheenvuorossani ed. Aittoniemelle. En halua sitä nyt toistaa, mutta haluan korostaa vain, että sanoin nimenomaan, että jo tällä hetkellä eläkkeellä olevilla ei markkaakaan eläketulo alene.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Odotin, että joku opposition edustajista esittäisi lakia hylättäväksi, koska heidän puheenvuoroistaan voi päätellä, että tällä lakiesityksellä pelkästään huononnetaan eläkeläisten asemaa. Ehkä he huomaavat, ettei tämä pelkkä huononnus ole, kun lakia kerran ollaan hyväksymässä.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Kun kokoomuksen suunnalta on tullut niin valtavasti kehua ja ed. Louvo sanoi, että on ilolla

pantava merkille, että eläkeläisille tulee parannusta, niin minä toivon, että näin itsenäisyyspäivän aaton kynnyksellä menette kertomaan eläkeläisille, että puolisoalenema toteutuu, ja kerrotte, että 100 prosenttia ei ole sama kuin 85 prosenttia. He tietävät varmaan yhtä hyvin kuin mekin, tästä on turha enää kiistellä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana tehnyt kolme perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuutta toteuttaa alkuperäiseen kansaneläkeuudistuksen neljanteen vaiheeseen kuuluvan puolisoiden erillisen eläkkeen toteuttamista ja antavan asiasta eduskunnalle esityksen."

2) "Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuutta muuttaa kansaneläkeindeksiä niin, että se ei ainoastaan ottaisi huomioon elinkustannusten muutoksen vaan myös ansiotason kehityksen, jolloin eläkeläinen tulisi osalliseksi myös maan vaurastumisesta, ja antavan asiasta eduskunnalle esityksen."

3) "Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuutta suorittaa kansaneläkkeeseen tasotarkistus, jossa otettaisiin huomioon sen jääminen jälkeen työeläkkeen kehityksestä, ja antavan asiasta eduskunnalle esityksen."

Ed. Mäkipää on ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi kansaneläkelain muuttamisesta siten, että eläkeläispuolisoille ryhdytään maksamaan kansaneläkkeen lisäosa täysimääräisenä eli yhtä suurena kuin yksinäiselle eläkkeensaajalle viimeistään 1.1.1992 alkaen."

Lisäksi on ed. Mäkipää ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut

2) että I vastalauseeseen sisältyvä perustelulausuma hyväksyttäisiin.

Ed. Kankaanniemi on ed. Hautalan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Avioliitossa elävät kansalaiset jäävät yhä kansaneläkkeen lisäosan määrätymisperusteiden suhteen muita eläkkeensaajia epäoikeudenmukaisempaan asemaan. Tästä

syystä eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä eduskunnalle esityksen, jolla kaikki avioliitossa elävät saatetaan tasa-arvoiseen asemaan muiden eläkkeensaajien kanssa. Tämän tulee tapahtua yhdessä kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen loppuun saattamisen kanssa."

Ed. Väistö on ed. Alarannan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamiseksi siten, että puolisoalenema poistetaan, eläkkeessä suoritetaan tasokorotus ja eläkkeet sidotaan tasokorotuksen jälkeen TEL-indeksiin."

Lisäksi on ed. Väistö ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut

2) että II vastalauseeseen sisältyvä toinen perustelulausuma hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen, toinen ja neljäs lakiehdotus sekä hallituksen esitykseen ja lakialoitteisiin n:ot 113 ja 116 pohjautuva kolmas lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin n:ot 58—60/1987 vp. sekä 107 sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista. Ed. P. Leppäsen 1) ehdotus, ed. Kankaanniemen ehdotus, ed. Väistön 1) ehdotus sekä ed. Mäkipään 1) ehdotus ovat vastakkaisia. Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Mäkipään 1) ehdotuksesta ed. Väistön 1) ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. Kankaanniemen ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta ed. P. Leppäsen 1) ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Väistön 1) ehdotuksen ja ed. Mäkipään 1) ehdotuksen välillä.

Ed. Väistön 1) ehdotus ”jaa”, ed. Mäkipään 1) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 22 ei-ääntä, 32 tyhjää; poissa 40. (Koneään. 49)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Väistön 1) ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksen ja ed. Väistön 1) ehdotuksen välillä.

Ed. Kankaanniemen ehdotus ”jaa”, ed. Väistön 1) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 65 jaa- ja 69 ei-ääntä, 25 tyhjää; poissa 40. (Koneään. 50)

Eduskunta on tässäkin äänestyksessä hyväksynyt ed. Väistön 1) ehdotuksen.

3) Äänestys ed. P. Leppäsen 1) ehdotuksen ja ed. Väistön 1) ehdotuksen välillä.

Ed. P. Leppäsen 1) ehdotus ”jaa”, ed. Väistön 1) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 64 ei-ääntä, 24 tyhjää; poissa 40. (Koneään. 51)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. P. Leppäsen 1) ehdotuksen.

4) Äänestys ed. P. Leppäsen 1) ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Leppäsen 1) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 66 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 42. (Koneään. 52)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Leppäsen 2) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 41. (Koneään. 53)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen 3) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Leppäsen 3) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 54)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkipään 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Mäkipään 2) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 55)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Väistön 2) ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 56)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

29) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 209

Lakialoite n:o 14/1987 vp.

Toivomusaloitteet n:ot 867, 896, 1032 ja 1056/1987 vp., 701 ja 811/1988 vp., 519 ja 615/1989 vp. sekä 664

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 45

Suuren valiokunnan mietintö n:o 228

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeessä on kaksi oleellista heikkoutta, joihin olen sosiaalivaliokunnan mietintöön liitettyssä I vastalauseessa kiinnittänyt huomiota. Ensimmäinen on se, että kannattava tila on hallituksen esityksen mukaan 12 hehtaaria. Me SMP:ssä olemme lähteneet siitä, että myös 6 hehtaarin kokoinen tila on mahdollinen sukupolvenvaihdoseläkkeeseen.

Toisena epäkohtana on se, että sukupolvenvaihdoksen tapahtuessa voi viljelijä olla lain mukaan 50-vuotias mutta eläkettä hän alkaa saada vasta täytettyään 55 vuotta. Tämäkin on ongelma, mutta vielä epäoikeudenmukaisempaa on se, ettei viljelijäpariskunnasta nuorempi puoliso voi saada eläkettä toisen ollessa siihen jo oikeutettu.

Tässä kolmannen käsittelyn yhteydessä ehdotan seuraavaa perustelulausumaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa, aiheuttaako laki kohtuuttomuutta sellaisissa luovutuksen suorittaneissa viljelijäperheissä, joissa toinen aviopuoliso ei ikänsä perusteella ole oikeutettu eläkkeeseen, ja jos kohtuuttomuutta ilmenee, ryhtyy tarvittaviin lainmuutostoihin."

Ed. Väistö: Herra puhemies! Maatalousyrittäjät ovat ryhmä, joka kuuluu pienituloisiin ja jonka eläketurva on myös varsin alhainen.

Käsittelyssä oleva sukupolvenvaihdoseläkelaki sisältää monia parannuksia, mutta siihen liittyy myös korjattavia epäkohtia, joihin lakiesityksen toisessa käsittelyssä mm. uinuvan eläkeoikeuden ja lesken aseman osalta jo kiinnitin huomiota. Samoin tuotannonvähentämissopimuksen tehneiden tilojen osalta tullee olemaan jatkossa ongelmia. Hyvin tärkeää on myös, että pienetkin tilat pääsisivät sukupolvenvaihdoseläkelain piiriin ja että näillä tiloilla, mikäli niillä on jatkaja, voitaisiin toteuttaa sukupolvenvaihdos.

Eräs ongelma liittyy sukupolvenvaihdoseläkkeiden tason osalta aiempaan uudistukseen, jolloin vuonna 1985 toteutettu uudistus ei ottanut aiemmin eläkkeelle jääneitä huomioon.

Herra puhemies! Tästä syystä ehdotan valiokunnan mietinnön III vastalauseeseen liittyen, että eduskunta hyväksyisi seuraavan perustelulausuman: "Eduskunta kiinnittää huomiota ennen vuotta 1985 sukupolvenvaihdoseläkkeelle jääneiden eläkkeiden tasoon ja edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin vuoden 1985 alusta voimaan tulleen sukupolvenvaihdoseläkkeen määräytymissäännön ulottamiseksi myös näihin eläkkeisiin."

Ed. Jokiniemi: Herra puhemies! Aluksi kannatan ed. Väistön ehdotusta.

Olemme äskettäin käsitelleet eduskunnassa maaseutuelinkeinolaista. Maaseutuelinkeinolaissa hyväksytään maatilan päätuotantosuunnaksi myös metsätalous. Nyt meillä on käsiteltävänä maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelaki. Kuitenkin havaitaan, että lain jatkoesitystä käsiteltäessä ei ole otettu tätä seikkaa huomioon eli ne maatilat, jotka pääasiallisesti harjoittavat metsätaloutta, ja tällaiset luopujat eivät kuulu sukupolvenvaihdoseläkelain piiriin.

Sen takia ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin myös päätoimisesti metsätaloutta harjoittavien maatalousyrittäjien saattamiseksi sukupolvenvaihdoseläkelain piiriin."

Herra puhemies! Tämä on tärkeitä myös sen vuoksi, jotta me edellyttämme ja hallitus edellyttää, jotta maataloustuotantoa on su-pistettava ja ennen kaikkea myös ohjataan metsätalouden puolelle, ja sen takia pitäisi eläkeasioiden olla silloin ajan tasalla.

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Kannatan ed. Mäkipään ehdotusta.

Ed. Röntynen: Herra puhemies! Nyt, kun maataloutta supistetaan ylituotannon vuoksi ja kehoitetaan viljelijöitä siirtymään muihin ammatteihin ja hakemaan sivutuloja maanviljelyn sijasta, siinä mielessä kannatan ed. Jokiniemen ehdotusta, että myös hänen esittämänsä metsätalous tulisi eläkelain piiriin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Väistö ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut III vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Ed. Mäkipää ed. Mäkelän kannattamana on ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa, aiheuttaako laki kohtuuttomuutta sellaisissa luovutuksen suorittaneissa viljelijäperheissä, joissa toinen aviopuoliso ei ikänsä perusteella ole oikeutettu eläkkeeseen, ja jos kohtuuttomuutta ilmenee, ryhtyy tarvittaviin lainmuutostoihin."

Ed. Jokiniemi ed. Röntynen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin myös päätoimisesti metsätaloutta harjoittavien maatalousyrittäjien saatamiseksi sukupolvenvaihdoseläkelain piiriin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Väistön ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 57)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkipään ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Mäkipään ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 48. (Koneään. 58)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokiniemen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Jokiniemen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 45. (Koneään. 59)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

30) Ehdotukset laeiksi metsähallintoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 229

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23

Suuren valiokunnan mietintö n:o 223

Puhemies: Toisessa käsittelyssä pääte-
tyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai
hylätä.

Keskustelu:

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Tämä
metsähallintolain muutos on metsänparan-
nushankkeiden käsittelyn osalta myönteinen
ja tekee sen joustavammaksi. Muun muassa
metsänparannushankkeen toteuttaminen il-
man ennalta laadittua ja hyväksyttyä suun-
nitelmaa tulee mahdolliseksi, metsäojitus ja
metsäojituksen kunnostus yhdistetään, ja
myös yksityismetsälain puolella tulee tiettyjä
parannuksia, mm. vakuuden asettamisvelvol-
lisuuden poistaminen jnp.

Mutta on kiinnitettävä huomiota siihen,
että koko yksityismetsälain perusidea ja
epäonnistuminen näkyy edelleen siinä, että
metsien käsittelytapoja ei eduskunnan lausu-
mista huolimatta ole saatu riittävän peh-
meiksi ja metsänomistajien asemaa korosta-
viksi ja luonnonmukaisia menetelmiä riittä-
västi käyttöön. Tämän vuoksi pitkän päälle
pitäisi miettiä ylipäänsä koko yksityismetsä-
lain tarpeellisuus. Sen olemassaolo ei ole
enää välttämätön.

Tässä metsälakien organisaatiossa on
myönteisiä tapahtumia, mutta täytyy ihme-
tellä, että tässä maassa edelleen tarvitaan
kahden keskusmetsälautakunnan jälkeen
myös kaksi metsäkeskusta eli Tapio ja
Skogskultur. Tämä on tarpeetonta päälle-
käisyyttä ja taloudellista tarpeettomuutta.
Hongat eivät todella humise suomeksi ja
ruotsiksi, että tältä osin on tarpeetonta or-
ganisaatiota.

Toisaalta myös tämä korporatiivinen jär-
jestelmä Tapion johtokunnassa kiinnittää
huomion, ja hallituksessahan sosialidemok-
raatit jäivät vähemmistöön kokoonpanosta
äänestettäessä 8 - 7 äänin. Nimittäin kaiken
tyyppisiä koneurakoitsijakiintiöitä tulee mu-
kaan ja sitä kautta maataloustyöntekijöiden
edustusta ja Maaseututyöväen Liiton edus-
tusta on pienennetty, ja erityisesti metsäno-
mistajien asemaa vahvistetaan niin, että lais-
sa pitää erityisesti vielä mainita, että heidän
keskuudestaan valitaan puheenjohtaja.
Nämä eivät ole onnistuneita esityksiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely juliste-
taan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

31) Ehdotukset laeiksi eräiden maaseutuelin- keinolakiin liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 145

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 19

Suuren valiokunnan mietintö n:o 210

Puhemies: Toisessa käsittelyssä pääte-
tyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai
hylätä.

Keskustelu:

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Olen
jättänyt valiokunnan mietintöön vastalau-
seen, johon viitaten ehdotan, että vastalau-
seeseen sisältyvä perustelulausuma hyväksyt-
täisiin. Perustelulausuma kuuluu seuraavasti:
"Eduskunta edellyttää hallituksen antavan
eduskunnalle viivyttämättä lakiehdotuksen
oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaa-
ta annetun lain muuttamisesta siten, että
maatalousmaan vapaa osto-oikeus laajenee
viiteen hehtaariin."

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Kannan
ed. Mäkelän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Mäke-
lä ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut
hyväksyttäväksi vastalauseen mukaisen pe-
rustelulausuman.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely juliste-
taan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Mäkelän ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 52. (Koneään. 60)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

32) Ehdotukset laiksi pellonraivauksen rajoittamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 112

Lakialoite n:o 117

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

Suuren valiokunnan mietintö n:o 208

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Käsittelyn pohjana on toisessa käsittelyssä päätetyn, hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisen osalta suuren valiokunnan mietinnössä siitä tehty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Röntynen: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva laki pellonraivauksen rajoittamisesta on tarkoitettu pysyväksi laiksi.

Kun kuitenkin maailma muuttuu ja olosuhteet nopeasti tänä päivänä, niin mielestäni ei tällaisia pysyviä lakeja tulisi säätää.

Peltoa on kyllä liikaa, sen minä myönnän, mutta tuo pelto on väärässä paikassa elikkä ei siellä, missä tarvittaisiin, ei Keski-, Itä- eikä Pohjois-Suomessa. Siellä ei olla läheskään omavaraisia rehun eikä viljan suhteen, kun vielä otetaan huomioon se, että täällä laki n:o 35 eli ehdotus luopumiseläkelain muuttamiseksi velvoittaa luopujan metsittämään peltonsa, olipa pelto vaikka kuinka keskellä toisten viljelyaukiota tahansa, elikkä tällä tavalla ei peltoa ei ole ostettavissa maanviljelijän käyttöön.

Tässä mielessä minä ehdotan lakiehdotuksen hylättäväksi.

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Todel-la maailma muuttuu, mutta sitä ei keskustassa tunnuta huomaavan. 12 tunnin kulussa EY:n on annettava maatalousasioissa Gattille ilmeisesti vielä parannettuja tarjouksia ja ehdotuksia. Tässä suhteessa nimenomaan koko viljaongelma, johon laki liittyy, vaatii meillä jo kansallisista syistä toimenpiteitä. Maatalous maksaa itse 750—790 miljoonan markan yli menevästä osasta jo kaikki, ja nythän se alkaa kohdistua nimenomaan jo näillä tuotantomäärillä myös maatalouteen.

Loppujen lopuksi systeemi on ollut tähän saakka se, että Vilja-Suomi on maksattanut Kotieläin-Suomella laskut, ja pitäisi nimenomaan ed. Röntynen oman alueensa takia kavahtaa tilannetta ja lähteä todella pellonraivauksen rajoittamiseen ja peltoalan pienentämiseen, jotta viljan ylituotannosta päästään eroon.

Jos rehuviljaa tarvitaan niin kuin tarvitaan omavaraisuusasian takia Itä- ja Pohjois-Suomessa, sitä pitäisi lähestyä muulla tavalla kuin raivaamalla metsää pelloksi tai estämällä metsittämistä. Meidän pitäisi käyttää sitä rehuviljaa, mitä meillä on yli, luomalla järjestelmä, että voidaan Oulun läänissä ja Kuopion läänissä ja muualla hyödyntää sitä ylimääräistä rehuviljaa, jota meillä riittää ilman, että omavaraisuudella ja raivaamisella pelataan niillä alueilla.

Ed. Röntynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En minä uskokaan, että kukaan tänä päivänä enää juuri peltoa rai-

vaa, mutta se mahdollisuus on kumminkin annettava, että jos semmoinen tilanne tulee, niin hänellä olisi mahdollisuus raivata peltoa, eikä sitä pitäisi lailla kieltää. Niin kuin ed. Rajamäki aivan oikein sanoi, tarkoitus kai tässä on se, että kehitysalueilla syötettäisiin etelän ylijäämävilja, markkinoitaisiin siellä, koska siellä ei saa tuottaa viljaa ollenkaan ja peltopinta-alat ovat liian pieniä, ei siellä voida viljaa tuottaakaan. Kai tulonsiirto täältä sinnepäin on ehkä ed. Rajamäen tarkoittama toimenpide.

Ed. Metsämäki: Arvoisa puhemies, värderade talman! Ed. Röntynen totesi, että peltoa on liikaa, mutta se on väärässä paikassa, mutta en usko, että maatalouspolitiikan ongelmia ratkaistaan sillä, että peltoa lähdetään uudelleen raivaamaan, niin kuin ed. Röntynen esitti.

Pellonraivauksen kieltävä laki, joka tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1987, lopetti käytännössä pellonraivauksen, ja se oli myös lain nimenomainen tarkoitus. Laki oli eräs osa niitä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on maataloustuotannon ylituotannon, erityisesti viljaylijäämän, supistaminen.

Jo vuonna 1987, kun lakia säädettiin, yritti keskustapuolue kaikin tavoin estää lain säätämisen. He onnistuivatkin niiltä osin, että laki säädettiin yksivuotisena, ja se on näin ollen eduskunnan käsittelyssä budjettilakina vuodesta toiseen. Tämä sinänsä ei ole niinkään vaarallista, mutta keskustan jarrutustaktiikalla on ollut myös muita, paljon ikävämpiä seurauksia.

Keskustapuolueen jarrutuksesta johtuen lain pitkäksi venyneen eduskuntakäsittelyn aikana aloitettiin maassamme lähes 40 000 hehtaarin uudisraivaukset. Kaikki mahdollinen, jopa mahdotonkin raivauskalusto oli käytössä lähes yötä päivää, jotta mahdollisimman paljon hehtaareja saataisiin lain edellyttämään aloituskuntoon, ettei raivausmaksua enää tarvitsisi maksaa. (Ed. Tähkämaa: Ihan väärä tieto!) — Se on aivan oikea tieto.

Tänään nämä 40 000 uutta hehtaaria ovat tuotannossa. Yksi hehtaari viljan tuotannossa aiheuttaa veronmaksajille noin 5 000 markan vientikustannukset vuodessa. Kepun jarrutustaktiikka vuonna 1987 aiheutti noin 200 miljoonan markan vuotuiset lisäkustannuk-

set veronmaksajille. Kun samalla tiedämme, että meillä on noin 500 000—700 000 peltohehtaaria liikaa, vähän miehestä ja arviosta riippuen, on kepun jarrutus ollut lähes edesvastuutonta.

Olen aina sanonut, että Homo sapiens — Viisas ihminen — myös keskustalainen, oppii erehdyksistään. Hämmästyksen sormi on kuitenkin mennyt ihmetyksen suuhun, kun tänä syksynä on seurannut keskustapuolueen edustajien toimia pellonraivauksen kieltävän lain käsittelyn yhteydessä. Valiokunnan mietintöön jättämässään vastalauseessa keskustan edustajat ovat ehdottaneet, että kaikki 15 hehtaarin kokoiset tilat raivausalue mukaan lukien vapautettaisiin raivausmaksusta. Tämän lisäksi vastalauseessa ehdotetaan raivauskieltoon poikkeuksia pientilojen rehuomavaraisuuden turvaamiseksi lähinnä Pohjois- ja Itä-Suomen maidontuotantoalueilla. Molemmat ehdotukset on tehty lähinnä poliittisten irtopisteiden keräystarkoituksessa. Järkevän maatalouspolitiikan kanssa ei niillä ole paljonkaan tekemistä. Maatalouden suurin ongelma on ylituotanto, ei peltoalan riittävyys eikä maitotilojen rehuomavaraisuus.

Kahden edellisen vuoden ennätysmäiset viljasadot ovat aiheuttaneet meille ennennäkemättömän viljavuoren. Tämän vuoden sato, noin 4 200 miljoonaa kiloa, ylittää 1 300 miljoonalla kilolla oman tarpeemme. Jos ylijäämä jouduttaisiin viemään, olisi vientituen tarve nykyisillä maailmanmarkkinahinnoilla noin 2 miljardia markkaa.

Maitorasvassa meillä on 132 prosentin omavaraisuus ja maitonesteessäkin 121 prosentin omavaraisuus. Sitä on aivan turha pyrkiä lisäämään uutta peltoa raivaamalla.

Ensi vuoden budjettiesityksessä on vientitukeen esitetty määräraha 3 090 miljoonaa markkaa. Jo nyt on selvää, ettei se tule missään tapauksessa riittämään. Oikeampi markkamäärä on 4 miljardin markan luokkaa. Käytännössä tämä merkitsee, että kaikki yritykset maatalouden ylituotannon vähentämiseksi ja tuotannon järkiperäistämiseksi ovat surkeasti epäonnistuneet. Mikäli tässä tilanteessa vielä lievitettäisiin pellonraivauskieltoa keskustapuolueen edellyttämällä tavalla, menisi maatalouspolitiikalta viimeinenkin uskottavuus. Toimenpide olisi myös täysin ristiriidassa kuluttajien ja veronmaksajien intressien kanssa.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Metsämäen puheenvuoroa kuunnellessa tuli todella mieleen se sanonta, että politiikassa ja rakkaudessa kaikki on mahdollista. Nimittäin se, että ed. Metsämäki pisti syyn 40 000 lisäpeltohehtaarin raivaamisesta keskustan niskaan, ei pidä alkuunkaan paikkaansa. Tämä tietysti selittyy osittain sillä, että ed. Metsämäki ei ole ollut mukana eduskunnassa viime vaalikaudella, jonka loppuvaiheessa nimenomaan silloisen hallituksen esityksen kokoomus esti tulemasta voimaan. Sen johdosta tähän maahan raivattiin käsittääkseni vielä vähän enemmän kuin 40 000 hehtaaria peltoa, jonka vientikustannusmaksuja me nyt lähivuosina joudumme kantamaan niin maatalouden kuin verovaroinakin.

Ed. Metsämäeltä todella olisin odottanut, että puheenvuorossa olisi ollut oikea osoite niille 40 000 hehtaarille, ja todella toivon, että ed. Metsämäki edes vaalikentillä puhuu oikeaa tietoa.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Metsämäelle on annettava anteeksi, sillä hän nyt ei kyllä aivan tarkkaan tiedä, mistä puhuu luodessaan mielikuvia siitä, kenen toiminnan seurauksena tapahtui se, mitä hän sanoi.

Syksyllä 1986 silloinen hallitus antoi eduskunnalle esityksen pellonraivauksen rajoittamisesta. Sen esityksen ydinsältö ja sanoma oli se, että 15 peltohehtaariin saakka raivaaminen on mahdollista ja sen yli menevältä osalta raivaus on ankarasti sanktioitu, käytännössä kielletty tuon rajan yli menevältä osalta.

Tämän esityksen silloinen kokoomus, sama kokoomus se on tänäkin päivänä, mutta silloin oppositiossa ollut kokoomus tunnetusti äänesti yli vaalien ja tätä kautta loi tilanteen, jonka seurauksena useiden kausien aikana raivaus oli täysin mahdollista, aivan vallattomasti täysin mahdollista. Käytännössä se mahdollisuus käytettiin hyväksi sillä tavalla, että suurimmat raiviot tehtiin teollisuusmaisesti suurissa tilayksiköissä eikä siellä, missä tarve olisi ollut suurin, eli tavanomaisten tilojen kohdalla. Kyllä osoite todella oli ed. Metsämäellä väärä, ja hehtaarimäärät olivat liian pienet. Paljon enemmän raivattiin kuin 40 000 peltohehtaaria, ed. Metsämäki.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Metsämäki oli myös toisessa asiassa vaatimaton. Hän puhui viljan vientituen tarpeesta ja sanoi sen 200 miljoonaa kiloa liian pieneksi. Se on 1 500 miljoonaa kiloa, mutta muuten asia piti paikkaansa.

Tämän takia meidän pitäisi vähän laajemmin nähdä tämä asia. Rajoitus- ja bonuslainsäädännöllä ei voida tätä ongelmaa ratkaista. Me teemme tilapäistä pikkupaikkausta. Tässä tilanteessa pitäisi nähdä maataloustulosopimuksen uusimisen välttämättömyys. Tuotantoon sidottu tuki ja ylituotanto on johtanut maatalousyrittäjien vapauden menetykseen ja mielettömään verorahojen käyttöön. Sen takia tarvitaan suoraa tukea ja nimenomaan viljantuottajilta tukea on siirrettävä kotieläintuottajille. On lähdettävä ihan erilaiseen järjestelmään.

Näillä rajoitus- ja bonussysteemeillä luullaan jotain tehtävän. Päinvastoin, tuottajat menettävät vapauden ja maksetaan entisenlaista laskua tästä tilanteesta. Paljon enemmän kuin tämän tyyppinen lainsäädäntö rakenteellisesti vaikuttaisi maatalouden ylituotantoon se, että poistaisimme rehuviljan tavoitehintaluettelosta. Se halventaisi tuottajien kustannuksia ja ennen kaikkea vaikuttaisi ilman muuta rehuviljatuotantoon.

Ylipäänsä maataloustulosopimus pitäisi juuri mm. näiltä osin tarkistaa. Siihen kyllä antaa ehdottoman lähtökohdan eduskunnan hyväksymä lausuma, jossa nimenomaan Gattiin viitaten edellytettiin hallituksen välittömästi ryhtyvän toimenpiteisiin kansainvälisistä paineista johtuvista syistä, ja ne ovat kyllä nyt olemassa ja tulevat olemaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Metsämäki sinänsä aivan oikein ja rehellisesti kuvasi akuuttia tilannetta, mikä Suomessa on ollut ylituotannon osalta maataloudessa.

Mutta asialla on toinenkin puolensa, ja se on maapallon ns. krooninen tilanne. Kautta koko 80-luvun peltoala on maapallolla kaventunut. Yksin vuonna 1989 menetettiin 16 miljoonaa peltohehtaaria aavikoitumiselle. Suomella on tällä hetkellä 2,2 miljoonaa peltohehtaaria, joista 500 000 hehtaaria on katsoitu ns. ylituotantoalueiksi. Kun otetaan huomioon Euroopassa, että esimerkiksi Ranskassa ns. kadmiumrasitus saattaa ai-

heuttaa sen, että tuotannosta poistuu satojatuhansia, ehkä miljoonia peltohehtaareita, kun yhdistyneessä Saksassa entisen Itä-Saksan alueella on katsottu, ettei enää voida käyttää peltoja normaaliin ruokaviljan tuotantoon, niin tässä tilanteessa Suomen 500 000 ylimääräistä peltohehtaaria tulevat olemaan arvossa arvaamattomassa lähitulevaisuudessa. Ne on säilytettävä aktiivisessa viljelytilassa ja nähtävä tulevaisuuteen eikä tuijotettava vain tähän päivään.

Ed. Röntynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Metsämäki puheenvuorossaan syytti keskustalaisia siitä, että he ovat raivanneet peltoa sanoisinko nyt hulvattomasti, kai sitä on raivanneet muutkin silloin, kun raivaus oli luvallista. Mutta en puheenvuorossani esittänyt pellonraivausta, esitin vain mahdollisuutta siihen, että se tulevaisuudessa olisi mahdollista, ettei säädettäisi mitään pysyviä lakeja, koska silloin, kun säädetään pysyvä laki, se on erittäin vaikea purkaa, sen tiedän kyllä jonkin verran kokemuksesta, mutta tämä mahdollisuus tulisi kuitenkin säilyttää.

Miksi aina puututaan yhteen maatalouden lohkoon? Maatalous pitää nähdä kokonaisuutena, yli Suomen etelästä pohjoiseen asti ja myös alueelliset erot. Ei täällä ainoastaan viljan ylituotantoa ole. Jos viljan ylituotannosta syytetään koko maataloutta, niin se osoite on väärä. Myös pitää katsoa, mitä maatalous työllistää niin elintarviketeollisuudessa, metallissa kuin muussakin. Se työllistäminen ja välillinen vaikutus on monta kertaa enemmän kuin maatalous itse aikaan-saa.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin puheenvuoroni ed. Metsämäen puheenvuoron johdosta. Edustajat Anttila ja Pekkarinen vastasivat jo eräiltä osilta hänen puheenvuoroonsa.

Toisaalta huomauttaisin myös, että vuosi 1987 oli juuri sellainen, jolloin meillä oli yksi vuosisadan kaikkein pahimpia katovuosia. Siitä ei ole puhuttu ensinkään, kuinka paljon me ostimme juuri sinä vuonna viljaa. Sitten meillä on ollut kaksi vuotta, jotka ovat olleet vuosikymmeniin parhaimpia. Nyt ollaan linjaamassa pitemmän tähtäimen ohjelmaa pelkästään sanoisinko kahden erittäin hyvän satovuoden johdosta. On katsottava todella

paljon pitemmällä tähtäimellä eikä niin lyhyellä kuin ed. Rajamäki puheenvuorossaan.

Kyllä näillä laeilla on ollut erittäin suuri merkitys. Sen jälkeen kun pellonraivausmaksulaki tuli, raivaaminen pysähtyi kerralla. Peltoa ei ole raivattu sen jälkeen ensinkään. Todella tuo 4 000—50 000 hehtaarin raivaus tuli selitetyksi jo. Keskusta olisi halunnut juuri siinä vaiheessa jo rajoittaa. Syykin tuli selville, minkä vuoksi näin ei kuitenkaan tapahtunut.

Ed. Rajamäki puheenvuorossaan mainitsi maataloustulosopimuksesta, mutta hän muisti vain valtion osuuden. On sovittu todella, että viljelijät maksavat myöskin oman osuutensa. Tämä on tärkeä asianlaita, jota ei tule unohtaa. Tuskin kenenkään kannattaa tappiolla hyvin pitkään tuottaa. Toisaalta hallituksen taholta ei ole vaihtoehtoja paljon esitetty.

Ed. Pulliainen toi niitä seikkoja, minkä takia meidän on varauduttava ja katsottava erilaisia tilanteita. Tshernobyl on hyvässä muistissa, se on satoja uhorsia hehtaareita vaurioittanut alueita, joilla ei voi viljellä ensinkään.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Saattaa olla, että kokoomuskin on tehnyt tyhmyyksiä maatalouspolitiikassaan, mutta onko se keskustalle riittävä syy siihen, että nyt on keskustan tehtävä tyhmyyksiä? Kun keskustan edustajat täällä myöntävät, että peltoalaa on liikaa, mutta he kuitenkin samalla haluavat sallia sitä raivat-tavan lisää, he tekevät vastuutonta politiikkaa. Eivätkö suomalaiset veronmaksajat maksa jo riittävästi maatalouden ylituotannosta?

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäki vastauspuheenvuorossaan kovasti peräänkuulutti maataloustulolain muuttamista. Ei tässä vaiheessa, kun kansainväliset kuviot ovat vielä täysin auki, ole mitään syytä kiirehtiä maataloustulolain muuttamista, vaan ensin pitää todella odottaa, mitä sieltä on tulossa ja pyrkiä kaikin keinoin puolustamaan suomalaisen maatalouden tuotantoedellytyksiä kansainvälisissä neuvotteluissa.

Ed. Pulliaisen kanssa olen tällä kertaa tismalleen samaa mieltä. Todella toivoisin, että eduskunnan piirissä tieto lisääntyisi niis-

tä ympäristöongelmista, jotka ovat tosiasia Euroopassa, koska niiden ongelmien tiedostaminen antaisi meille pohjaa sille, että arvostaisimme omaa puhdasta maaperäämme, joka on todella huomattavasti puhtaampaa, kun verrataan esimerkiksi niihin Itä-Saksan ja Ranskan alueisiin, joista ed. Pulliainen mainitsi.

Ed. Zyskowitzille toteaisin lopuksi sen, että keskusta haluaa, että rajoitusta jatketaan jatkossakin sillä maksuperiaatteella kuin tähänkin saakka yksivuotisella lailla. Nyt on, ed. Zyskowitz, kyse siitä, että tämä totaalisesti tulevaisuutta ajatellenkin kielletään. Tässä tilanteessa ei tämän tyyppiseen lainsäädäntöön tarvitse mennä. Hallitus varmasti tämän jälkeen tuo maksulain ja sen jälkeen taas asia hoituu vuodeksi.

Ed. Raja m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ylituotannolla on monia vaikutuksia, ja ed. Pulliaisen luulisi erityisesti kantavan huolta siitä, että nimenomaan länsimaiden ja rikkaiden maiden tuottama suuri ylituotanto estää vielä kehitysmaiden maatalouden kuntoon saattamisen. On vaikea kuvitella, että 25 pennin kilohinnalla maailmanmarkkinoilla vehnän osalta kovin hyvää kehitysmaiden maataloutta saadaan rakennettua.

Toinen asia on se, että kun tällaisessa työllisyystilanteessa höylätään palkansaajan ja eläkeläisen ja ylipäänsä koko yhteiskunnan palvelurakenteesta, niin kyllä siinä laskussa pitää olla maksamassa myöskin suurviljantuottajien. Mutta tässä ei olla näillä maataloustulosopimuksilla vielä sitä tekemässä.

Olen siinä ed. Pulliaisen kanssa samaa mieltä, että pitkällä tähtäimellä eikä välttämättä kovin pitkällä on todella huolehdittava siitä, että kun otetaan viljelystä peltoalaa pois, niin hyvä peltoala pidetään sellaisessa tilassa, että se suhteellisen helposti on otettavissa käyttöön. Tähän on syytä ehkä kymmenenkin vuoden jaksossa jo jossain määrin varautua. Mutta sinänsä se, että me nyt vain ylläpitäisimme koko ajan 7—8 miljardilla veronmaksajan, pelkansaajan ja eläkeläisen kustannuksella tätä hommaa, on järjetöntä hölmöläisen hommaa. Mutta tietysti jos ed. Pulliainen huolehtii, että Ranska rupeaa rahoittamaan ylituotantoamme, niin eihän meillä mitään ole sitä vastaan. Jos saamme

kannattavasti viljeltyä ja saamme rahat muualta, niin sehän on ihan toinen asia.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ajatuksenani oli jatkaa ed. Pulliaisen aloittamaa globaalia keskustelua, mutta olen päätnyt siihen, että selvitän välini hänen kanssaan salin ulkopuolella.

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Voin hyvin myöntää edustajille Pekkarinen ja Anttila heidän olevan oikeassa siinä, että unohtin puheenvuorossani kokoomuksen osuuden tähän. Mutta siihen pitäisi sitten myös ottaa vasemmalta SKDL:n osuus saman lain käsittelyn yhteydessä. Mutta se nyt oli kuitenkin pienehkö erehdys. Itse puheenvuorossa olin varmasti oikeassa siinä, mihin tämä asia on loppujen lopuksi johtanut.

Ed. Jokiniemi totesi puheenvuorossaan, että vuonna 1987 ostimme viljaa, mutta satotaso on koko ajan kohonnut viimeisten kymmenien vuosien aikana ja on yhä edelleen menossa eteenpäin. Tämä ongelma tulee vain pahenemaan niin rehuviljan kuin myös leipäviljan osalta ja rehuviljan osalta erittäin paljon.

Ed. Pulliaiselle haluaisin todeta sen, että en usko, että sosialidemokraateilla on mitään sitä vastaan, että pidämme viljelykunnossa, mutta emme viljelyksessä sitä peltoalaa, jota meillä tällä hetkellä on liikaa, että se on otettavissa käyttöön silloin, kun sitä tarvitaan, mutta tällä hetkellä sitä ei kannata veronmaksajien varoilla pitää viljelyksessä.

Ed. Heikkinen: Herra puhemies! Mikäli hallituksen esitys pellonraivauksen pysyväksi kieltolaiksi hyväksyttäisiin, murrettaisiin sillä lopullisesti syrjäseudun pienviljelijän elinkeinon harjoittamisen ja sen kehittämisen edellytykset. Tämän vuoksi en voi olla sitä hyväksymässä.

Sen vuoksi kannatan ed. Röntysen tekemää hylkäysehdotusta. Sen avulla torjutaan täydellinen ja pysyvä kieltolaki.

Lisäksi ehdotan, että lakia ei julisteta kiireellisenä käsiteltäväksi.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii nykyisen peltoalan säilymisestä

viljelykelpoisessa kunnossa tämänhetkisistä raivauskielto- ja tuotannonrajoitustoimenpiteistä huolimatta.”

Herra puhemies! Olen äsken ilolla kuunnellut edustajien Pulliaisen, Rajamäen ja Metsämäen kannatuspuheenvuoroja tälle esitykselle. He ovat korostaneet, että pellot on pidettävä viljelykelpoisessa kunnossa, vaikka tällä hetkellä onkin ylituotantoa. Sen varjolla emme saa hävittää peltoja ja saattaa niitä pois viljelykelpoisesta kunnosta. Tähän tuli hyviä perusteluita jo aiemminkin, mutta totean, että meitä hyvin lähellä on miljoonia nälkäisiä ihmisiä. Tuntuu aika ikävältä, että valitsemme kauheita viljavuoria, kun nälkä on näinkin lähellä.

Kotimaassa meillä pitäisi erityisesti panostaa siihen, että eteläisessä Suomessa viljanviljelyä entisestään lisättäisiin ja pohjoisempaan sallittaisiin nykyistä laajempi karjatalous ja siihen liittyvä tuotanto. Näin voitaisiin alueellisella työnjaolla hyvin hoitaa ylituotanto-ongelma, mikä tällä hetkellä on todella ongelma ja tulee kalliiksi.

Mutta pitkällä tähtäyksellä ympäristö- ja muista tekijöistä johtuen tämä ei ole mikään ongelma, vaan päinvastoin saatamme hyvinkin nopeasti joutua kansainvälisesti sellaiseen tilanteeseen, että tarvitsemme kaikki ne pellot, jotka meillä on.

Ja tämän lisäksi on aihetta siirtyä nykyistä luonnonmukaisempaan viljelyyn, jolloin peltoalaa tarvitaan lisää ja voidaan vähentää keinolannoitteiden käyttöä. Monia muitakin perusteluita löytyy, mutta lausuma on tämän johdosta tärkeä.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Heikkisen ehdotusta, ettei lain käsitelyä julisteta kiireelliseksi.

Ed. Almgren: Herra puhemies! Kun arvelen, että herra puhemies ei ota huomioon etukäteen tehtyjä kannatuksia, niin minä kannatan ed. Kankaanniemen tekemää ehdotusta.

Ed. Laitinen: Herra puhemies! Kun täällä useissa puheenvuoroissa on puhuttu siitä, että meidän pitäisi pitää peltoviljelyalaa kunnossa, lienee kuitenkin aihetta huomauttaa, että on pidettävä myös viljelijät ja varusteet kunnossa, jos tätä politiikkaa aiotaan noudattaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Heikkinen vastustanut toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi.

Lisäksi on ed. Röntynen ed. Heikkisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Kankaanniemi on ed. Almgrenin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii nykyisen peltoalan säilymisestä viljelykelpoisessa kunnossa tämänhetkisistä raivauskielto- ja tuotannonrajoitustoimenpiteistä huolimatta.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on äänestettävä toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi.

Joka hyväksyy ehdotuksen toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi, äänestää ”jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää ”ei”. Jos vähintään 5/6 annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Ala-Harja, Alho, Backman, von Bell, Björklund, Fred, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hetemäki-Olander, Hokkanen, Håkämies, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jouppila, Junnila, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalima, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Lindroos, Linnainmaa, Louvo, Malm, Melin, Metsämäki, Miettinen, Muttilainen, Myller, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyby, Paakkinen, Paasio, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rinne, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Skinnari, Suominen, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukai-

nen, Urpilainen, Valli, Valo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Anttila, Apukka, Astala, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kemppainen, Kettunen, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kääriäinen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, Majjala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Nieminen, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pokka, Pulliainen, Puska, Renko, Ryytänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Vihriälä, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

R. Aho, Ajo, Andersson, Antvuori, Björkstrand, Bärlund, Donner, Dromberg, Elo, Hietala, Hilpelä, Holvitie, Hurskainen, Ikkala, Jansson, Joenpalo, Joutsensaari, Järvisalo, Kanerva, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikatmaa, Laaksonen, M. Lahtinen, Laurila, Lax, U. Leppänen, Louekoski, Luttinen, Löyttyjärvi, Mäki-Hakola, Nyman, Ollila, Paavilainen, Pesälä, Puisto, Rehn, Renlund, Riihijärvi, J. Roos, Salolainen, Seppänen, Taxell, Wahlström, Varpasuo, Viljanen ja Virolainen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 46. (Koneään. 61)

Eduskunta on hylännyt ehdotuksen toises-
sa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi.

Puhemies: Nyt on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään yli vaalien tai sen hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, äänestää

”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Ala-Harja, Alho, Backman, von Bell, Björklund, Fred, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hetemäki-Olander, Hokkanen, Häkämies, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Jouppila, Junnila, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalima, Kalliomäki, Karinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Lax, Lindroos, Linnainmaa, Louvo, Malm, Melin, Metsämäki, Miettinen, Muttilainen, Myller, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyby, Paakkinen, Paasio, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rinne, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Skinnari, Suominen, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Anttila, Apukka, Astala, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kemppainen, Kettunen, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kääriäinen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, Majjala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Nieminen, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pokka, Pulliainen, Puska, Renko, Ryytänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Vihriälä, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

R. Aho, Ajo, Andersson, Antvuori, Björkstrand, Bärlund, Donner, Dromberg, Elo, Hietala, Hilpelä, Holvitie, Hurskainen, Ikkala, Joenpalo, Joutsensaari, Järvisalo, Kanerva, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikamaa, Laaksonen, M. Lahtinen, Laurila, U. Leppänen, Louekoski, Luttinen, Löyttyjärvi, Mäki-Hakola, Nyman, Ollila, Paavilainen, Pesälä, Puisto, Rehn, Renlund, Riihijärvi, J. Roos, Salolainen, Seppänen, Taxell, Wahlström, Varpasuo, Viljanen ja Virolainen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 62)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun nyt hyväksytty lakiehdotus jää lepäämään, perustelulausumaehdotus katsotaan rauenneeksi.

Asia on lakialoitteen osalta loppuun käsitelty.

33) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 6 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta ja voimassaoloajan jatkamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 149
Lakialoite n:o 118
Toivomusaloitteet n:ot 626, 635, 645 ja 652
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 207

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisäl-

tyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsitelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Louvo käsiteltäessä lasten kotihoidontukijärjestelmää totesi puheenvuoronsa aluksi, että hän pitää ihmeenä sitä, että niin tärkeästä asiasta ei ole täällä aikaisemmin käytetty puheenvuoroja.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyen todella täytyy todeta, että tämän hallituksen aikana lieneekö sitten uutta poliittista kulttuuria se, että ensi vuoden budjettiesitykseen liittyvät merkittävimmät budjettilait on viety tässä eduskunnassa läpi yön hiljaisina tunteina, ja niin on käymässä jälleen kerran. Eli ei varmaankaan ole tämän eduskunnan arvovallan mukaista se, että täällä työtä tehdään eräällä tavalla runnomalla, juuri ja juuri tämän talon henkilökunnankin toiminnan ja sietokyvyn rajamailla puhumattakaan siitä, että tämä myös käy edustajien voimille.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää jatkettavaksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annettuja lakeja. Tässä yhteydessä lainsäädäntöä kiristetään mm. sillä tavalla, että luovutaan kokonaan ns. rakenne- ja kohtuuslitrojen jakamisesta. Näillä on voitu antaa lisätuotantomahdollisuuksia erityisesti nuorille, juuri hiljattain sukupolvenvaihoksen tehneille viljelijöille. Pidämme erittäin valitettavana sitä, että tätä järjestelmää ei oteta tässä yhteydessä käyttöön.

Arvoisa rouva puhemies! Siinä tarkoituksessa ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta pitää tärkeänä, että tuotannon supistamistoimenpiteistä huolimatta huolehditaan hiljattain sukupolvenvaihoksen tehneiden nuorten maidontuottajien ammatinharjoittamisen edellytyksistä. Tästä syystä eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin parhaillaan haettavana olevien maidontuotannon bonussopimusten määrän lisäämiseksi niin, että sitä kautta saadaan lisää kiintiöiden jakomahdollisuus nuorille, hiljattain sukupolvenvaihoksen tehneille maidontuottajille heidän toimintaedellytystensä turvaamiseksi."

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys perustuu todella siihen, että parhaillaan on haettavana bonussopimukset, joiden kautta pyritään maidontuotantoa vähentämään tämän vuoden lopun ja ensi vuoden aikana yhteensä 300 miljoonaa litraa. Tässä yhteydessä olisi todella oiva mahdollisuus tehdä bonussopimuksia sen verran enemmän, että voitaisiin jakaa nuorille viljelijöille niitä kohtuuslitroja, jotka nimenomaan olisivat heille välttämättömiä.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa rouva puhemies! Maidon kaksihintalaki, joka on käsiteltävänä, ei tuo yhtään lisäkiintiötä annettavaksi ensi vuoden osalta, eli se on kaikkein tiukin vuosi, mitä koskaan on tähän saakka ollut, ja hallitus erinäisin sopimuksin pyrkii saamaan pois tuotannosta 300 miljoonaa litraa maitoa. Tilakohtaisesti ja alueellisesti kaikkein vaikeimmilla työllisyysalueilla maataloutta ei voida harjoittaa ilman karjaloutta. Sen takia pitäisi olla näitä harkinnanvaraisia litroja edes hiukan käytettävissä.

Olemme keskustan vastalauseessa esittäneet muutoksia, mutta ne eivät tulleet hyväksytyiksi. Sen tähden ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan tilannetta ja ryhtyvän kiireellisiin toimenpiteisiin maidontuotannon rajoitustoimien helpottamiseksi maan niillä alueilla, missä maaseudun elinvoimaisuus joutuu vakavasti uhatuksi eikä muita toimeentulon edellytyksiä ole riittävästi olemassa. Erityisesti tulee ottaa huomioon perheviljelmäkokoisilla tiloilla nuorten viljelijöiden jatkamisedellytykset."

Samalla pyydän kannattaa ed. Anttilan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Jokiniemen asiasta tekemää ehdotusta.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Ne ongelmat, jotka liittyvät tämän järjestelmän jäykkyyteen ja siihen, että se ei tunnu joustavan elämäntilanteen muutoksissa, kaikki olisivat vältettävissä, jos Suomessakin otettaisiin käyttöön se järjestelmä, joka on ainakin Itävallassa ja muistaakseni myös Kanadassa, että näitä kiintiöitä voi yksinkertaisesti ostaa ja myydä toiselle, jolloin ne, jotka haluavat tuotannosta luopua, voisivat

suoraan myydä sille, joka haluaa sitä laajentaa.

Tällaisia järjestelmiä muiden elinkeinojen piirissä harrastetaan. Minä en tiedä, minkä takia niitä ei voi harjoittaa myös maatalouden piirissä, jolloin me emme tarvitsisi myöskään hyvin raskasta valtion byrokratiaa. Maataloudelle se ei myöskään kokonaisuudessaan mitään maksaisi, koska rahat pysyvät maatalouden sisällä. Se antaisi myös mahdollisuuden valtiolle lähteä mukaan näille markkinoille ja ostaa pois kiintiöitä silloin, kun maidontuotantoa pitää supistaa, ja myydä niitä silloin, kun sitä jostakin syystä pitää lisätä.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaran puheenvuorosta totean, että hän ei ole kovin tarkoin perehtynyt tähän järjestelmään. Todella Keski-Euroopassa on näin, mutta koska meillä jaetaan niukkuutta, niin se johtaisi siihen, että ne tilat, joilla on kiintiöitä, saisivat todella ansiottoman arvonnousun ja niiden tilojen hinta olisi moninkertainen verrattuna sellaisiin tiloihin, millä näitä kiintiöitä ei ole. Olisi todella kohtuutonta lähteä valtion tällä tavalla tällaisia oikeuksia vapaaseen kauppaan sallimaan. Minä pidän sitä erittäin epäsosiaalisena järjestelmänä, jos siihen lähdetäisiin.

Kyllä näitä asioita on katsottava kokonaisuutena ja ennen kaikkea katsoen työllisyysnäkökohdat ja monet muut seikat, mitkä vaikuttavat tähän asiaan. Järjestelmä, mikä meille on luotu, on uskoakseni verrattain hyvä, oikeudenmukainen ja tasapuolinen.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaralle haluaisin vain todeta lyhyesti sen, että kokemukset siitä, kun kiintiöt ovat kaupan, ovat erittäin masentavat mm. Skotlannista, missä Euroopan neuvoston maatalouskomitea vieraili viime syksynä. Siellä selkeästi todettiin, että Englannin ja erityisesti eteläisen Englannin rikkaat isot maitotilat tulivat ostamaan heidän pieniä maitokiintiöitään ja niinpä Skotlannissa saatettiin voimaan lainsäädäntö, jonka mukaan maan rajojen ulkopuolelle ei kiintiöitä myydä. Sen jälkeen kiintiöt olisivat vain varakkaiden suurten tilojen omaisuutta eikä muuta. Minusta on paljon sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa, että ne on hallinnollisesti

määrätty niin kuin ne meillä ovat tänä päivänä.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Jos on kovasti epäoikeudenmukaista, että jotkut tässä järjestelmässä ovat saaneet näitä arvokkaita kiintiöitä, niin arvokkaita ne ovat tietysti näiden tilojen omassa käytössä. Se osoittaa tietysti, että kaikissa säännöstelyjärjestelmissä on kiintiöitä, jotka ovat ehkä vähän erikoisia.

Ed. Anttila sanoi, että kiintiöitä myytäisiin — ei meillä ehkä Etelä-Englantiin mutta Etelä-Suomeen. En usko sitä. Meillä Pohjois-Suomi on ikään kuin luontaisempaa maidontuotantoaluetta. Tämän myynnin voi estää myös kiintiöimällä kiintiöt alueellisesti sillä tavalla, että niitä ei voi esimerkiksi lääninrajojen ylitse myydä. Mutta joka tapauksessa se saisi aikaan joustavuuden tilakohtaisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta pitää tärkeänä, että tuotannon supistamistoimenpiteistä huolimatta huolehditaan hiljattain sukupolvenvaihdon tehneiden nuorten maidontuottajien ammatinharjoittamisen edellytyksistä. Tästä syystä eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin parhaillaan haettavana olevien maidontuotannon bonussopimusten määrän lisäämiseksi niin, että sitä kautta saadaan lisäkiintiöiden jakomahdollisuus nuorille, hiljattain sukupolvenvaihdon tehneille maidontuottajille heidän toimintaedellytystensä turvaamiseksi.”

Ed. Jokiniemi on ed. Röntysen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan tilannetta ja ryhtyvän kiireellisiin toimenpiteisiin maidontuotannon rajoitustoimien helpottamiseksi maan niillä alueilla, missä maa-seudun elinvoimaisuus joutuu vakavasti uhatuksi eikä muita toimeentulon edellytyksiä ole riittävästi olemassa. Erityisesti tulee ottaa huomioon perheviljelmäkokoisilla tiloilla nuorten viljelijöiden jatkamisedellytykset.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 60. (Koneään. 63)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokiniemen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokiniemen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 59. (Koneään. 64)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy maa- ja metsätalousvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

34) Ehdotus laiksi kotieläintuotannon ohjauksesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 201

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20

Suuren valiokunnan mietintö n:o 216

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

35) Ehdotukset laeiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain ja poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 230

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22

Suuren valiokunnan mietintö n:o 218

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Nyt esillä oleva lakiesitys tuo helpotuksen määryiltä osin satovahinkokorvausjärjestelmään, yhtenäistää sitä ja myös laajentaa osittain puutarhaviljelmille. Siinä ei ole otettu huomioon eräillä Suomen alueilla hyvin voimakkaasti harjoitettua mansikanviljelyä, ja eräillä alueilla mesimarjaviljelmät ovat lisääntyneet huomattavasti. Sen johdosta ehdotan, että lain perusteluissa lausuttaisiin:

”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viivyttämättä valmistelemaan esitystä, jolla myös marjakasvit saatetaan satovahinkokorvausjärjestelmän piiriin.”

Arvoisa puhemies! Näillä marjakasveilla tosiaan tarkoitan lähinnä mansikkaa ja mesimarjaa.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vistbackan tekemää erittäin hyvää ehdotusta.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Tällä asialla on noin viiden vuoden taakse menevä konkreettisempi historia. Kun maa- ja metsätalousvaliokunnan sosialidemokraatit esittivät mm. herukkasatojen tuolloin tuhouduttua niiden saattamista satovahinkolain piiriin, silloinen maa- ja metsätalousministeri ja silloinen maatalousministerin paikkaa pitävä keskustapuolue suhtautuivat asiaan nihkeästi. Nyt on satovahinkolaissa mukana jo mm. herukka satovahinkokorvauksen piirissä.

Valiokunnassa tuotiin esille myös mansikan ja omenan saattaminen satovahinkokorvausten piiriin. Tämä asia, mitä ed. Vistbacka täällä esittää, sisältyy pääosin maa- ja metsätalousvaliokunnan esitykseen. Valiokunta edellyttää, että mansikka ja omena saatetaan satovahinkokorvausten piiriin ja selvitetään tämä asia. Näin ollen ne tuotteet, jotka eivät aiheuta ylituotanto-ongelmia ja verorahoja vientitukeen, ovat saamassa myös siunauksen tämän hallituksen aikana.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoron johdosta haluan todeta, että tämä satovahinkolakihan on ollut voimassa toistakymmentä vuotta. Alun pitäen tämä edellyttää, jotta satovahinko on kohdannut viljelijästä riippumattomista syistä. Puutarhakasvit alun pitäen ovat jääneet ulkopuolelle, koska monien vahinkojen arvioiminen vaatii melkoista ammattitaitoa, että pystyy toteamaan, onko se johtunut viljelijästä vai luonnon tuhosta. On joitakin aivan selviä tapauksia, mutta käytännössä ne ovat joskus aika ongelmallisia ratkaista. Uskoisin, että kun tämä järjestelmä on edennyt, niin tämä mahdollistaa myös sen.

Toivon myös, että tähän tarkoitukseen hallitus ohjaa budjettiesityksessään varoja, jotka ovat todella olleet varsin pienet. Viljapuolella on korvattu suurin piirtein korkeintaan siemen ja lannoitteet, ei yhtään enempää. Tappioita tulee joka tapauksessa, joten se on väärä käsitys, että valtio joka tapauksessa korvaa sen tulotason laskun, mikä siitä muodostuu. Vahinkoon nähdenhän se on suhteellisen pieni osuus, minkä valtio tämän lain puitteissa korvaa.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. Rajamäelle lähinnä sen, että budjettiriihessä näitä asioita hyvin pitkälle puitiin, ja mikäli muistan oikein, niin

budjettiriihen yhteydessä saatiin nämä herukat sinne. Silloin esitin myös nimenomaan mansikkaa mukaan, mutta valitettavasti silloin en saanut siellä kannatusta.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Asia on etenemässä, aivan kuten sosialidemokraatit viisi vuotta sitten esittivät, oikeaan suuntaan, mutta haluaisin kyllä korostaa ed. Jokiniemelle sitä, että omavastuu on satovahinkolaissa minun muistaakseni noin 20 prosenttia. Kun samaan aikaan on paineita omavastuuosuuden nostamiseen mm. valtiovarainministeriön taholla jopa 30 prosenttiin, jatkossa pitäisi ehkä miettiä, että omavastuu olisi eri tasolla eri tuotantolajeissa. Voisi olla, että se nimenomaan tähän tilanteeseen sopisi, että viljan tuottajille omavastuu olisi vähintään 30 prosenttia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Kettusen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viivyttämättä valmistelevaan esitystä, jolla myös marjakaasvit saatetaan satovahinkokorvausjärjestelmän piiriin.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän jälkeen on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 63. (Koneään. 65)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

36) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 144

Toivomusaloite n:o 504/1989 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 209

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että perusteluissa lausutaan seuraavaa: ”Eduskunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa, mitä hättävää vaikutuksia luopumiseläkelain mukaisilla pellon metsityssitoumuksilla ja sitä kautta pellon poistumisella maataloustuotannosta on paikkakunnan maatilojen kehittämiseen. Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän kiireesti toimenpiteisiin, mikäli lain soveltamisessa todetaan metsityssopimusten johtavan kohtuuttomuuksiin ja olennaisesti haittaavan maatilojen kehittämistä.”

Arvoisa puhemies! Perustelen tätä lausumaa sillä, että hallituksen esitys verrattuna aikaisempaan voimassa olevaan lainsäädäntöön poikkeaa todella tältä osin erittäin radikaalisti ja nimenomaan sillä tavalla, että tätä kautta maatilojen kehittäminen saattaa vaarantua.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Anttilan tekemää ehdotusta.

Haluun korostaa tämän asian tärkeyttä myös sen vuoksi, että äsken äänestimme pellonraivauksen kieltolaista, ja tämä laki, joka on ollut voimassa vuodesta 1974 lähtien, on mahdollistanut sen, jotta luopumiseläkkeelle on voinut päästä kolmella tavalla: on myynyt peltonsa lisäalueeksi naapuriviljelijälle tai maatilahallitukselle tai, ellei sillä ole ollut peltokäyttöä, metsittänyt sen. Metsittä-

misen ehtona on ollut, että siitä ei ole olennaista haittaa ollut paikkakunnan tilarakenteen kehittämiseksi.

Nykyisessä laissa tämä vielä on, mutta jatkoesityksessä tämä poistuu kokonaan. Luopumiseläkkeelle tuleva voi metsittää peltonsa vaikka keskeltä toisten peltoja tai esimerkiksi siitä huolimatta, että kylällä, missä on vain kaksi taloa, toisesta saattaisi tulla elinkelpoinen vielä, jos se saisi naapuritilan pellot lisäksi, mutta ellei saa, niin sekin loppuu. Sen takia tämä tietyillä edellytyksillä on hyvin tärkeää. Kokonaisuuden kannalta tällä ei kovin suurta merkitystä kuitenkaan liikatuotannolle tule olemaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut, että hänen edellä esittämänsä perustelulausuma hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Anttilan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 79 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 64. (Koneään. 66)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy maa- ja metsätalousvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

37) Ehdotus laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 110

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

Suuren valiokunnan mietintö n:o 224

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! En missään tapauksessa vastusta tätä hallituksen esitystä metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta, mutta haluan todeta, että ensinnäkin sen vaikutus käytännössä on todennäköisesti vähäinen, toisekseen sen valvominen on erittäin vaikeata ottaen huomioon myöskin sen, että metsässä raivaustöiden yhteydessä kaadetaan usein sellaista puuta, joka on jo ainespuun asteella, mutta jota ei kannata sellaisenaan metsästä kerätä pois. Jos metsäänsä hoitavaa metsänomistajaa vaaditaan myöskin raivausjätteet sieltä korjaamaan, jotka varmasti aiheuttavat saman tyyppisiä ilmenemisiä, kuin tässä laissa tarkoitetaan, niin se ei ole tietysti perusteltua. Eikä sellaista tule varmasti tapahtumaan, että raivaustöitä suorittavat siivoaisivat jälkensä, silloin jäävät mieluummin raivaustyöt tekemättä.

Yksi mielenkiintoinen asia on erämaa-alueet, joita esimerkiksi ed. Pulliainen on aikanaan tarkoittanut ja joihin ei saa mennä muuta kuin virsut jalassa ja tuohikontti selässä. Ed. Pulliainen aikanaan väitti, että niissä on vain pystyyn kuolleita keloja. Minä olen kyllä Lapissa kulkenut ja erämaa-alueilla nähnyt enemmän keloja pitkällään kuin pystyssä. Ihmettelen, millä tavalla nämä erämaa-alueet, minne ei saa millään koneella mennä, hoidetaan tällaisen lain perusteella.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Tämä esitys, niin kuin ed. Aittoniemi totesi, on varmaan hyödyllinen, mutta siihen liittyy monia kielteisiä piirteitä minun ymmärtääkseni, lähinnä lakiesityksen 5 §:n aika velvoittava säännös siitä, että mm. lumen ja myrskytuhojen osalta tätä noudatetaan. Kun ote-

taan huomioon se, kuinka paljon pienmetsänomistajia on kaupungeissa, ja vertaa asianomaisen lain 2 §:ään, jossa määritellään päivä 1 päiväksi heinäkuuta, useimmiten kaupunkilaisilla loma on heinäkuussa, jolloin he aikaisintaan ehtisivät käydä siellä.

Toisaalta, lakiesityksen 12 §:ssä säädetään rangaistussanktio tällaisesta teosta. Huolimattomuuttahan se on, jos ei siellä ole käynyt tarkistamassa keväällä, onko lumi tuottanut vahinkoa.

Rouva puhemies! Tämän johdosta ehdotan, että lain perusteluissa lausuttaisiin: ”Hallituksen tulee seurata, vaikeuttaako lain voimaantulo pienmetsänomistajien hankintahakkuita ja pystyvätkö metsänomistajat säädetyssä ajassa poistamaan tuulenkaato- ja muut tuhopuut metsästään, ja jos ongelmia ilmenee, tulee hallituksen ryhtyä toimenpiteisiin lain lieventämiseksi.”

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ensinäkin ed. Vistbackalle lyhyt vastaus, että ei vaikeuta. Tämä ponsi on sillä hoidettu pois päiväjärjestyksestä.

Sitten ystävälleni ed. Aittoniemelle, joka yrittää saada taas minut kiihtymään niin, että päästään huomiseen lehteen. Mutta tällä kertaa, ed. Aittoniemi, se ei onnistu. Minä olen hyvin rauhallisella mielellä. Totean, että te vain ammutte huikeasti yli maalin ja ohi maalin eikä mitään muuta. Tässä ei ole kysymys raivausjätteistä ollenkaan. Toisekseen vielä totean, että niitä puita, jotka siellä erämaassa ovat kaatuneet, kutsutaan lieko-puiksi, ja niissä ei ole kuorta enää ollenkaan ja ötykät niissä ei elä ollenkaan. Ed. Aittoniemi ottaa nyt sen kirveen selkäänsä ja lähtee erämaahan kävelemään ja hauskaa on.

Ed. Laitinen: Arvoisa puhemies! Ilmeisesti ed. Vistbackalla on väärinkäsitys, jonka haluan oikaista. Nuo lain 5 §:ssä mainitut päivämäärät tarkoittavat pelkästään aikaisemmin talvella tai myöhemmin kesällä katkottua puutavaraa eikä tuulenkaatoja tai muita vastaavia vanhigossa kaatuneita puita.

Ed. Perho: Arvoisa puhemies! Haluan tässä, kun on näinkin paljon kuulijakuntaa, kiinnittää huomiota erääseen valiokunnan mietinnönsäkin mainittuun, minusta hyvin merkittävään asiaan.

Viime keväänä maahamme saapui sahatua puutavaraa, kaksi lastia, jotka molemmat todettiin mäntyankeroisen saastuttamaksi. Kyseessä oleva eliö on niin vaarallinen, että sen voidaan ennustaa valloillensa päästyään saavan aikaan jopa valtakunnallisesti mäntymetsien tuhoutumisen. Tämä eliön maahan saapuminen todettiin täällä suoritettua vastaanottotarkastuksessa. Ainakin toinen erä oli väitetty puhtaaksi lähetsmaassa.

Nyt kun keskustellaan integraatiosäännököistä, direktiiveistä, mielestäni tämä on esimerkki, joka todistaa sen, että meidän on säilytettävä myöskin maahantulotarkastus ja vastaanottotarkastus, jotta tämän kaltaisia erittäin vaarallisia tuholaisia maahamme ei pääsisi. Haluan tämän aivan painokkaasti tässä sanoa, jotta kaikki, jotka ovat näitten neuvottelujen kanssa tekemisissä, ymmärtäisivät, että meidän pitää suojata myöskin integraatiovaiheessa ja sen toteuduttua valtakuntaamme tämän kaltaisilta tuhoilta.

Ed. Kettunen: Rouva puhemies! Kannatan ed. Vistbackan tekemää perustelulausemaehdotusta.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle ja ed. Pulliaiselle vastaisin. Täällähän oli ympäristöseminaari eduskunnassa, ja siellä asiantuntijat olivat sitä mieltä, että sellainen luonnontilassa oleva metsä, jossa kaikki jätteet ovat lahoamassa, elättää sekä tuhohyönteisiä, homeita että erilaisia bakteereita. Ilman saastuminen ja lämpötilan kohoaminen aiheuttavat sen, että tällainen metsä kestää huonommin saasteita, joten ed. Aittoniemi oli aivan oikeilla jäljillä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ihan lyhyesti haluan todeta, että ed. Pulliaisen ei pidä epäillä ammattitaitoani metsäasioissa.

Toisekseen en ole koskaan tavannut sellaista puuta, jonka tuuli kaataa terveenä, mutta maahan tullessaan se on jo kuoreton. Siinä on aika tavalla nopea prosessi tapahtunut silloin, jos tuuli kaataa terveen puun ja kun se kopsahtaa kenttään, siinä ei ole kuoria missään, se on valmiina kelona silloin.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ed. Laitiselle toteaisin, että mikäli minä ymmär-

rän oikein lakiesityksen 5 §:ää, siinä todetaan, että jos puu on esimerkiksi lumen vahingoittama, niin se on kerättävä seuraavana kesänä ennen 2 §:ssä mainittua määraikaa. Ymmärtääkseni 2 §:n 1 kohdassa todetaan, että muissa kuin Oulun ja Lapin lääneissä viimeistään 1 päivänä heinäkuuta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi vei keskustelun hyvin mielenkiintoiselle alueelle. Hänen ehdottamansa metsänhoitotoimenpiteet johtavat juuri siihen, että viimeiset siemenpuuasentoon jätetyt puut kaatuvat todella, ja niissä on kuori päällä. Mutta minähän juuri erämaalain yhteydessä halusin estää tämän. Sen sijaan siinä luonnossa, jonkalaisena minä haluan pohjoisen erämaa-alueen, nämä liekopuut ovat niitä, jotka ovat ensin keloutuneet pystyyn ja sitten aikansaansä kuorettomina kaatuneet alas ja jääneet juurakkonsa varaan ja siinä säilyneet satoja vuosia. Ne ovat upeita näkyjä, ed. Aittoniemi, käykääpä katsomassa!

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Kettusen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hallituksen tulee seurata, vaikeuttaako lain voimaantulo pienmetsänomistajien hankintahakkuuta ja pystyvätkö metsänomistajat säädettyssä ajassa poistamaan tuulenkaato- ja muut tuhopuut metsästään, ja jos ongelmia ilmenee, tulee hallituksen ryhtyä toimenpiteisiin lain lieventämiseksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Vistbackan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 43 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 62. (Koneään. 67)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

38) Ehdotus puutavaranmittauslaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 111

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21

Suuren valiokunnan mietintö n:o 217

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

39) Ehdotus laiksi markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 107

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 10

Suuren valiokunnan mietintö n:o 201

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

40) Ehdotukset laiksi yrityskiinnityslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 139
Lakivaliokunnan mietintö n:o 12
Suuren valiokunnan mietintö n:o 196

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

41) Ehdotus laiksi sukunimilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 140
Lakivaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 226

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

42) Ehdotus laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 231
Talousvaliokunnan mietintö n:o 12
Suuren valiokunnan mietintö n:o 202

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

43) Ehdotus laiksi metsästyslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 198
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 31
Suuren valiokunnan mietintö n:o 203

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana on toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisen osalta suuren valiokunnan mietinnössä siitä tehty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Raja m ä k i: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys laiksi metsästyslain muuttamisesta sisältää riistanhoitomaksun korottamisen 110 markkaan nykyisen metsästysvuoden 100 markan riistanhoitomaksusta. Nykyisessä metsästyslaissa oleva yläraja 100 markkaa on määritelty eduskunnassa joulukuussa 1981. Nyt esitetty yläraja 300 markkaa yli-

tettäisiin siis ilmeisesti tällä vuosikymmenellä. Riistanhoitomaksun maksajalle metsästysvuoden 1991—92 osalta korotus ei jäisi 10 markkaan, sillä toimitusmaksun, osuus, Postipankissa nyt 4 markkaa, tulee myös hänen maksettavakseen.

Valtiolle riistanhoitomaksujen nimikkeellä kertyvien verovarojen käytöstä on metsästyslaissa säädetty erikseen. Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioehdotukseen on merkitty ensi vuonna riistanhoitomaksuna kertyvien varojen käyttösuunnitelma. Siitä ilmenee, että momentille merkityistä 31,3 miljoonasta markasta peräti 87,5 prosenttia eli 27,4 miljoonaa markkaa käytetään Metsästäjien Keskusjärjestö -nimisen organisaation keskus-, piiri- ja yhdistystasojen palkkaus- ja muihin kulutusmenoihin. Organisaatio on julkisoikeudellinen yhdistys, ja näin sen jäsenmaksut siis kerätään veroina metsästystä harrastavilta. Lisäksi pidetään erilaisia rekistereitä, sillä tulo- ja menoarviossa mainitaan riistanhoitorekisterin menot, ja laissa mainitaan mahdolliseksi tehtäväksi metsästäjärekisterin pito. Lisäksi tulisi olla mahdollista jakaa riistanhoidon edistämisen avustuksia mm. muille metsästysalan järjestöille, kuten Erämiesten liitolle tai Suomen Metsästäjiliitolle, kunnille tai riistamaita omistaville yhteisöille jne.

Kun tietää, miten tiukkaa ja vaikeaa on järjestöelämässä jäsenmaksujen käyttö ja korottelu, voi vain onnitella sitä järjestöä, jonka ns. jäsenmaksua meidät kansanedustajat eduskunnassa on pantu korottelemaan näin reippaasti. Metsästys on niin hyvä ja laajapohjainen harrastus, että sitä kuitenkin voitaisiin tukea ja avustaa yleisillä verovaroilla kohdentamatta niiden keruuta metsästäjäkuntaan. Hehän joutuvat maksamaan harrastuskulunsa ja metsästyslupansa kuten muutkin ulkoilijat ja liikunnan harrastajat.

Kuten todetaan vastalauseessa, joka valitettavasti jouduttiin mietintöön jättämään, koska valiokunnassa ei haluttu todeta mm. perustuslakivaliokunnankin esille tuomaa riistanhoitomaksuun liittyvää ongelmatilaa, erityisesti riistanhoitomaksussa on vielä se ongelma, että kaupunkilaismetsästäjä ja nimenomaan metsästysmaata vailla oleva joutuu tässä järjestelmässä muutenkin huonompaan asemaan. Nykyisessä järjestelmäsähän eivät muutenkaan maata omistamattomien metsästäjien edut oikein tule ajetuik-

si. Eräs maata omistamaton metsästäjä lähestyi kertomalla, että hänellä on noin 400 markkaa viikonvaihteen metsästyksen kustannukset. Kunnan tuntipalkkaiselta työntekijältä se on kohtuullisen paljon.

Riistanhoitomaksun avulla ylläpidetään Suomessa metsästyslain mukaista järjestöverkkoa: riistanhoitoyhdistykset, riistanhoitopiirit ja Metsästäjien Keskusjärjestö. Eräällä tavalla siis jäsenmaksut nyt kerätään valtion avulla. Tämä ei ole enää tarpeen 1990-luvulla. Menneisyyteen kuuluu se, että valtiovalan järjestöverkko metsästyslain suomin mahdollisuuksin hylkii juuri kaupunkilaismetsästäjiä. Kuntakohtainen riistanhoitoyhdistys lähettää jäsenmäärästään riippumatta aina yhden edustajan riistanhoitopiiriin päättävään kokoukseen. Näin ollen maaseudun riistanhoitoyhdistykset käyttävät valtaa myös kaupunkilaisten puolesta.

Pyrimme saamaan valiokunnassa sosiaalidemokraattien taholta mietintöön uutta metsästyslakiakin ajatellen kannanotot, joissa olisi todettu riistanhoitomaksun rooli ja merkitys juuri järjestöverkon ylläpitomielessä, ja se, että pohdittaisiin jatkossa, onko tulevaisuudessa tarvetta kerätä metsästäjiltä jäsenmaksut valtion kautta, ja edelleen se, että juuri uuden metsästyslain valmistelussa kiinnitettäisiin huomiota maata omistamattomien metsästäjien asemaan. Tämä kannanotto oli mielestämme tarpeen sen takia, että se metsästyslaki, jota on valmisteltu, on valmisteltu puhtaasti maata omistavien lähtökohdista olletikin, että siellä kuitenkin joitakin hyviäkin uudistuksia tietysti olisi.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Esitelmä oli mielenkiintoinen muuten, mutta siitä puuttui loppuhuipennus, onko puhuja esityksen hyväksymisen vai hylkäämisen kannalla. Olisi hyvä saada viisautta vähän nyt omaankin päähän, kun perustelut tuntuivat ihan oikeilta mutta kannanotto puuttui ja puhuja oli kuitenkin asiaa tunteva henkilö.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! On sinänsä ihan hyvä, että ed. Rajamäki on tuonut näkemyksensä myös vastalauseen muodossa niin, että ne ovat kaikkien luettavina ja ne on dokumentoitu. Siinä ei ole huomauttamista minkään vertaa.

Sen sijaan itse substanssista myös olen siinä mielessä samaa mieltä, että on aivan

oikein, että ed. Rajamäki kantaa huolta maattomien metsästäjien asemasta ja metsästysmahdollisuuksista. Samalla minä ymmärrän, että hän kantaa myös huolta siitä, että riistaa tulee hoidetuksi asiallisella tavalla, jotta yleensä päästään metsästämään.

Kuitenkin siitä rakenteesta, jolla tähän päästään, minä rohkeneen olla ed. Rajamäen kanssa eri mieltä. Minä itse olen tullut siihen tulokseen, että nimenomaan tällä tavalla mies ja ääni -periaatteella homma tulee parhaiten hoidetuksi. Siinä on ehkä tällä hetkellä muodostunut epäkohta sillä tavalla, että kaupunkilaismetsästäjien, jotka ovat riistanhoitomaksun ja metsästystutkinnon aikoinaan myös suorittaneet, tosiasiallinen vaikutusmahdollisuus ei ole riittävän hyvä, mutta se on hoidettavissa minun mielestäni demokraattista järjestelmää kohentamalla eikä niin kuin esimerkiksi Amerikassa, että kaikki on ostopohjaista ja liittymispohjaista. Siinä kustannukset ovat moninkertaisia verrattuna suomalaisen systeemiin.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Keskustelussa on osittain unohtunut se tosiasia, että järjestö riistanhoitoyhdistyksineen huolehtii myös aika suuressa määrin lakisääteistä tehtävistä metsästäjätkintoineen ja riistanhoitotehtävineen.

Kuitenkin keskustelussa on myös pyritty häivyttämään se tosiasia, että metsästysoikeus on yksi maan omistamisen osaoikeus aivan samalla tavalla kuin toisen maata ei voi mennä viljelemään eikä toisen metsästä voi mennä hakkaamaan puita. Aivan samalla tavalla maan omistaja on myös metsästysoikeuden haltija. Siinä suhteessa maattoman metsästäjän, joka ei ole mihinkään metsästyseurueeseen päässyt ja sitä kautta metsästysoikeuden haltijoitten joukkoon, ei pidä mennä maksamaan riistanhoitomaksua, ellei hän pääse metsästämään.

Ed. Rajamäki: Rouva puhemies! Menemättä metsästyslain kokonaisuusdistukseen, josta toivon mukaan joskus olemme ed. Saaren kanssa keskustelemassa, totean, että taustalla onkin juuri kritiikki siitä, että tässä maassa metsästyksen ja kalastuksen mahdollisuudet ja oikeudet ovat liian voimakkaasti sidoksissa maa- ja vesialueiden omistamiseen. Vielä 1990 puhutaan samoista ongelmista kuin 1903.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Vielä palautan ed. Rajamäen mieleen, että maan omistusoikeus koostuu erilaisista käyttöoikeuksista, ja sen jälkeen, jos nämä käyttöoikeudet omistajalta yksi kerrallaan otetaan pois, jaetaan yleiseen käyttöön, maan omistusoikeus jää tyhjäksi kirjaimeksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

44) Ehdotus laiksi kirkkolain 418 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 253

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 32

Suuren valiokunnan mietintö n:o 237

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Koska lakiehdotus koskee kirkkolakia, huomautan valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n säännöksestä, jonka mukaan muut kuin evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat eivät saa ottaa osaa asian käsitelyyn.

Keskustelu:

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Viitataan lain lähetekeskustelussa käyttämään puheenvuoroon, jossa totesin, että naispiispuuden salliminen on vastoin Raamatun selvää sanaa.

Ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Savela: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Alarannan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Alaranta ed. Savelan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Anttila, Gustafsson, Heikkinen, Hilpelä, Hokkanen, Hämäläinen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Junnila, Jurva, Järvenpää, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kalima, Kalliomäki, Kasurinen, Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kokko, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahiti, Lehtosaari, Lindroos, Linnainmaa, Loukoski, Louvo, Majjala, Malm, Mattila, Moilanen, Muttillainen, Mäkelä, Mäkipää, Mönkäre, Nieminen, Niinistö, Nordman, Ollila, Paakkinen, Perho, Pesola, Pesälä, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Pulliainen, Rajamäki, Rantanen, Rauramo, Renko, T. Roos, Rusanen, Ryynänen, Saari, Saastamoinen, Sarapää, Sasi, Savolainen, Sillanpää, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö ja Väänänen.

”Ei” äänestävät edustajat Alaranta, Fred, Hautala, Saapunki ja Savela.

”Tyhjää” äänestää ed. Rinne.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, R. Aho, Ahonen, Ajo, Alho, Almgren, Andersson, Antvuori, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Donner, Dromberg, Elo, Haavisto, Hacklin, Halonen, Helle, Hetemäki-Olander, Hietala, Holvitie, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Ikkala, Jaakonsaari, Joenpalo, Jokinen, Joutsensaari, Järvisalo, Kanerva, Kankaanniemi, Karkinen, Kauppinen, Kautto, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Laurila, Lax, P. Leppänen, U. Leppänen, Luttinen, Löyttyjärvi, Melin, Metsämäki, Miettinen, Myller, Mäki-Hakola, Männistö, Mörttinen, Nyby, Nyman, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pokka, Puhakka, Puisto, Puolanne, Puska, Pystynen, Ranta, Rehn, Renlund, Riihijärvi, J. Roos, Röntynen, Saarinen, Salolainen, Seppänen, Siuruainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suominen, Säilynoja, Taxell, Tennilä, Uitto, Wahlström, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virolainen, Vähäkangas, Väyrynen ja Zyskowicz.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 5 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 99. (Koneään. 68)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

45) Ehdotus laiksi Kouvolan kasarmialueen myymisestä Kouvolan kaupungille ja varuskuntasairaalan myymisestä Kouvolan — Valkealan kansanterveystyön kuntainliitolle

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 276

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

46) Ehdotus laiksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 182
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 33

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelu:

Ed. Sarapää: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:ää muutettavaksi siten, että kuntien verotulojen täydennyksen tasotusrajoja alennettaisiin 1,5 prosenttia. Tämä merkitsee sitä, että köyhien kuntien tuloja on tarkoitus leikata 85 miljoonaa markkaa.

Tämän lain valiokuntakäsittelyn yhteydessä voitiin todeta, että tämä laki on todella heikosti valmisteltu ja tämän lain taustalta puuttuvat kaikki asialliset asiatiedot. Esimerkiksi vuoden 1989 verotukseen liittyviä tietoja ei ole käytettävissä, ja edelleen tämän lain perusteluissa esitetään jopa virheellisiä väittämiä. Esimerkiksi väitetään, että yleensäkin tasotusrajojen muutos liittyisi verouudistukseen. Näin ei ole, vaan aikoinaan kunverotulojen täydennyksen tasotusrajat vahvistettiin, ne hyväksyttiin nimenomaan pienten valtionavustuksien uudistuksen yhteydessä.

Edelleen tämän lain yhteydessä on väitetty, että syntyisi kaksinkertaisia kompensaatioita, kun Valtava-asteikkojakin on muutettu. Näin ei tapahdu, vaan hyvin perusteellisten laskelmien perusteella sekä Suomen Kunnallislitto että useat maakuntaliitot ovat kyenneet osoittamaan, ettei kaksinkertaista kompensatiota synny.

Tämän lain liitteeksi ovat keskusta, vasemmistoliitto ja vihreät jättäneet vastalauseen ja siinä esitetään ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Pyydän korokkeelle!

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Lopuksi olin toteamassa, että tämän lain liitteeksi ovat vasemmistoliitto, keskusta ja vihreät jättäneet vastalauseen, joka päättyi siihen, että tulemme esittämään tämän lakiehdotuksen hylkäämistä lain kolmannen käsittelyn yhteydessä. Meidän mielestämme tämä hallituksen esitys ei sisällä riittäviä perusteita. Se ei myöskään sovi vireillä olevaan valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistukseen, jossa verotulojen täydennyksen tasotusrajoja aiotaan olennaisesti korottaa.

Toteutuessaan tämä hallituksen esitys vaikeuttaisi merkittävästi maamme köyhimpien kuntien jo ennestään korkeiden veroäyrin hintojen korotuspaineeseen. Mikäli lakiehdotuksen hylkääminen ei onnistu, tulemme esittämään tämän lain äänestämistä yli vaalien.

Kunnallistalouden tilanne yleensäkin on viime kuukausien aikana voimakkaasti heikentynyt ja valtiovallan toimenpiteet kuntia kohtaan ovat olleet kovia ja kuntien verotuloja alentavia. Sen seurauksena kunnat ovat joutuneet veroäyrin korotuskierteeseen. Yksistään tämän syksyn osalta on tiedossa, että 97 kuntaa tulee korottamaan kunnallista veroäyrin hintaa. Siihen vaikuttaa mm. se, että liiketulojen harkintaverotus on poistettu, edelleen uhka verotulojen täydennyksen tasotusrajojen muutoksista. Edelleen lapsivähennystä on korotettu, samoin perusvähennystä. Edelleen ensi vuodelle on tupo-vähennys, ja monia muitakin kielteisiä kunnallistalouteen liittyviä toimenpiteitä on hallituksen toimesta tehty.

Kaiken tämän lisäksi kunnallistalouden yllä leijuu uhka uudesta kuntia koskevasta valtionosuusjärjestelmästä, joka tulee kohtelemaan kaltoin ennen kaikkea korkean veroäyrin hinnan kuntia ja ennen kaikkea kehitysalueita.

Meidän mielestämme tämä laki on niin huono ja epäoikeudenmukainen, ettei sitä tule hyväksyä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kaikista yhteyksistä käy hyvin ilmi, että tällä hallituksen esityksellä pyritään estämään kaksinkertainen kompensatio. Tavoite on tietysti ihan hyväksyttävä ja kunnossa.

Nyt on olennaista se, miten se parhaiten toteutuu. Valiokuntakäsittelyn aikana kävi ilmi, että Kunnallisliiton edustajat näyttävät olevan hyvin paljon paremmin perillä nykytilanteesta kuin valtiovarainministeriön asianomaiset virkamiehet, mikä jälkimmäisten osalta tietysti johtuu siitä, että he ovat olleet budjetin takia yllä asetettuja eivätkä ole voineet keskittyä tämän asian hoitamiseen ja taustojen selvittämiseen kunnolla.

Kunnallisliiton tilastoista ja arvioista käy hyvin ilmi, että jos tasoitusrajan alentaminen olisi puolen prosentin luokkaa, mitä ilmeisimmin päästäisiin lähimmäksi tavoitetta, että kaksinkertainen kompensatio estyisi. Tässä katsannossa olen jo jättänyt sihteeristölle ehdotuksen 5 §:n muotoilemiseksi niin, että tasoitusrajaa alennetaan puolella prosenttiyksiköllä. Jos tämä ei sitten sattuisi kelpaamaan arvoisille hallituspuolueille, täytynee kai olla hylkäämisen kannalla. Mutta toivon hartaasti, että lähimmän vuorokauden aikana asia mietitään, ja erityisesti annan arvoa sille, että valtiovarainministerikin on täällä vielä läsnä, että hän voi miettiä asiaa yön yli.

Ed. Valli: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen oli oikeassa, kun hän myönsi sen mahdollisuuden, että kunnat voivat saada kaksinkertaisen kompensation. Ed. Sarapään näytettiin kieltävän kokonaan tällaisen mahdollisuuden.

Ed. Sarapää: Arvoisa puhemies! Meillä oli käytettävissä erilaisia malleja tuloksesta, jos tasoitusrajojen muutos on 1,5 prosenttia, 1 prosentin tai 0,5 prosenttia. Silloin kun muutos on miinus 0,5 prosenttia, on totta, että jotkut kunnat saattoivat saada muutamien kymmentuhannen markan ylimääräisen kompensation. Mutta voi sanoa, että on pelkästään kuntien kiusaamista, jos tasoitusrajojen muutos toteutetaan 0,5 prosentin tarkkuudella. Yleisesti voidaan sanoa, että jos tasoitusrajat pysytetään nykyisissä luvuissa, valtion ja kuntien suhde ei edes merkittävästi muutu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

47) Ehdotus laiksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 26

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 6.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 48) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Lukuun ottamatta elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettua lakia ei ammattimaista liikennettä ole tähän saakka varsinaisesti ohjattu lakitason säädöksillä, vaan ainoastaan sitä alemmilla. Nyt ensimmäisessä käsittelyssä olevissa laeissa: laissa luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä sekä luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä, tullaan asiasta säätämällä lailla.

Lain, nimenomaan nyt käsittelyssä olevan tavaraliikennelain, merkittävin muutos on se, että lakiesityksen mukaan luovutettaisiin käytössä olevasta tarveharkintaisesta liikennelupajärjestelmästä, siis järjestelmästä, jossa luvansaannin perusteeksi on ollut osoitettava liikennetarpeen olemassaolo, ja siirryttäisiin Euroopan yhteisön mallin mukaiseen alalle pääsyä säätelevään soveltuvuusharkintaan. Alalle pyrkivän luvanhakijan tulee tämän vuoksi osoittaa lain mukaan soveltuvuutensa alalle ja tämän todistaakseen osoittaa, että hän on maineeltaan, ammattitaidoltaan ja vakavaraisuudeltaan alalle sovelias.

Liikennevaliokunta on lakiesityksiä käsitellessään tehnyt varsin perusteellista työtä, ja voin todeta, että valiokunta on muuttanut suurin piirtein puolta näihin lakeihin kuuluvista pykälistä, siis kerta kaikkiaan pykäläsisältöjä. Muun muassa soveltuvuusharkintapykälän sisältöä valiokunta muutti sillä tavalla, että poisti sieltä merkitykseltään epämaineellisen sanan "maineeltaan" ja kirjoitti sen tilalle sanan "luotettavuudeltaan" eli valiokunnan esityksen mukaan tämä kuuluisi: "että henkilö, joka luotettavuudeltaan, ammattitaidoltaan ja vakavaraisuudeltaan ja

muilta ominaisuuksiltaan katsotaan sopivaksi harjoittamaan liikennettä”.

Arvoisa puhemies! Ehkä voin muutamia tärkeimpiä valiokunnan tekemiä muutosesityksiä tässä puheenvuorossani esitellä.

Ilman liikennelupaa sallittava liikenne on lain 4 §:ssä määritelty, ja siihen valiokunta teki sellaisen muutosesityksen, joka meidän käsityksemme mukaan järjeistää ja virtaviivaistaa toimintaa. Lakiesityksen mukaan ilman liikennelupaa sallitaan sellaisen Postin kuljettaminen, joka kulkee postin lajittelukeskuksen kautta. Jotta ei jouduttaisi tämän vuoksi epätarkoituksenmukaisiin järjestelyihin, valiokunta poisti pykälätekstistä velvoitteen kuljettaa liikenneluvottomilla ajoneuvoilla kuljetettava posti lajittelukeskuksen kautta.

Luvan peruuttamisen edellytyksiä valiokunta hieman lievensi. Kun 10 §:n 1 momentissa säädetään seikoista, joiden vuoksi liikennelupa on peruutettava, valiokunta hieman lievensi sanamuotoa ja muutti sen, että ”voidaan peruuttaa”. Katsottiin, että se on muuten hieman liian ankara.

Lakiehdotuksen 16 §:ään liittyy aikaisemmin säädettyyn tieliikenteen tietojärjestelmästä annettuun lakiin, sen 12 §:ään, nähden selvä ristiriita. Sen vuoksi valiokunta lain käsittelyn yhteydessä ehdotti, että myös tieliikenteen tietojärjestelmästä annettua lakia, sen 12 §:ää, tulisi muuttaa. Valiokunta esittää sitä muutettavaksi niin, että se ei olisi ristiriidassa nyt käsiteltävänä olevan lain kanssa. Se koskee viranomaisten tietojen saantioikeutta nimenomaan ajokorttirekistereistä.

Siirtymäsäännösten mukaan niillä luvan haltijoilla, joilla on lain voimaan tullessa voimassa oleva liikennelupa, katsotaan lain tarkoittaman ammattitaidon olevan. Lain tekstistä oli kuitenkin jäänyt pois tällä kohtaa liikennetraktorimaininta, ja siihen valiokunta lisäsi maininnan liikennetraktorista. Elikä valiokunnan käsityksen mukaan pykälän täytyy kuulua niin, että sillä, jolla on liikennelupa joko pakettiautolle, kuorma-autolle tai liikennetraktorille, katsotaan tuo ammattitaito olevan.

Arvoisa puhemies! Ehkä kaikkein suurimman muutoksen tämä laki tullessaan voimaan aiheuttaa traktoriyrittäjille, niille viljelijöille, jotka ovat maataloustraktorikalustolaan suorittaneet tavarankuljetuksia tiellä.

He eivät tähän mennessä ole toimintaansa tarvinneet liikennelupaa, mutta tämän lakiehdotuksen voimaan tullessa myös liikennetraktorilla suoritettu kuljetus tulee liikenneluvan varaiseksi.

Tällaisia yrittäjiä on erityisesti niillä seu-duilla, joilla turvetuotanto on merkittävä tuotantomuoto. Kesäiset turvetyömaat ovat niille alueille kasvattaneet aika runsaan raskan maataloustraktorikaluston, jota on erinomaisen tarkoituksenmukaista muina vuodenaikoina käyttää maantiekuljetuksiin.

Kun tämän lakiesityksen voimaantuloaika on varsin lyhyt, valiokunta katsoi, että nämä traktoriyrittäjät joutuvat kohtuuttomaan asemaan, ja niinpä valiokunta lisäsin lakiesityksen 19 §:ään uuden 5 momentin, jossa mainituille traktoriyrittäjille tarjotaan kahden vuoden siirtymäsäännös liikenneluvan hankkimiseksi. Säännös kirjoitettiin siihen muotoon, että sillä, joka vähintään kahden vuoden ajan ennen lain voimaantuloa on mainituista kuljetuksista saanut vähintään kolmannen osan toimeentulostaan, on oikeus suorittaa näitä kuljetuksia ilman liikennelupaa vuoden 1992 loppuun saakka.

Valiokunnan käsityksen mukaan tällainen siirtymäsäännös oli tarpeellinen ja jopa välttämätön, jotta nämä traktoriyrittäjät eivät joutuisi kohtuuttomaan asemaan. Nyt heillä on kahden vuoden aika käydä lain tarkoittama noin kuukauden kurssi ja suorittaa tutkinto pystyäkseen osoittamaan sillä ammattitaitonsa.

Lisäksi valiokunta kiinnitti mietintönsä perusteluosassa huomiota liikennetraktoriyrittäjien asemaan muutenkin. Kun lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen perusteluissa on todettu, että uuteen lupajärjestelmään siirtymisen hallitsemiseksi uudet luvat tullaan kiintiöimään vuoteen 1993 saakka, niin valiokunta mietinnössään katsoo, että uudet liikennetraktoriluvat tulisi myöntää lain tarkoittaman kiintiön ulkopuolelta.

Lisäksi valiokunta mietinnössään puuttui liikennetraktorin määritelmään. Liikennetraktorihan on määritelty jo toista vuotta voimassa olleella ajoneuvoasetuksella, jossa todetaan, että liikennetraktori on nestemäisellä runko-ohjauksella varustettu kuormaa kantava traktori eli siis kansankielellä dumpperi tai muu traktori, johon on kytketty kokonaispainoltaan yli 12 tonnia painava perävaunu.

Valiokunta katsoi, että jottei lailla koh- tuuttomasti vaikeutettaisi viljelijöitten tila- päisiä sivuansiomahdollisuuksia, traktorikul- jetuksissa liikennetraktorimääritelmän 12 tonnin perävaunupaino tulisi korottaa 14 tonniin. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä merkittävästi parantaisi näitten tilapäi- siä sivuansioissa kävijöitten tilannetta ja ase- maa. Nämä muutosesitykset, joita valiokun- ta varsin runsaasti tähän lakiesitykseen teki, on neuvotteluin ja hyvässä yhteisymmärryk- sessä esittelevän ministeriön kanssa valmis- teltu.

Arvoisa puhemies! Jos keskustelu sallitaan myöskin seuraavan asian eli luvanvaraisen henkilöliikennelain osalta, toteaisin siitä, että henkilöliikennepuolella muutos ei ollut sa- man sisältöinen eikä saman suuruinen kuin tavaraliikenteen puolella, eli niin linja-auto- jen, taksien kuin ambulanssienkin osalta tullaan henkilöliikennelakiesityksen mukaan säilyttämään liikennetarveharkintainen lii- kennelupajärjestelmä. Kovin suuria muutok- sia siltä osin ei siis ole nähtävissä.

Yhteen kohtaan valiokunta siinä puuttui, sieltä nimittäin puuttui asetuksessa oleva ns. metsäkämpäkohta 6 §:stä, jossa säädetään ilman liikennelupaa sallittava liikenne. Niin- pä valiokunta päätti tuota säädöstä esittää lisättäväksi 6 §:n 1 momentin 4) kohdaksi ja kirjoitti sinne asetuksen sisältöisen kohdan, joka kuuluu seuraavasti: ”suorittaa samalla uitto- tai metsätyömailla työskentelevien, kuljettajan lisäksi enintään neljän henkilön kuljetusta yhden työntekijän hallinnassa ole- valla henkilöautolla sille vahvistetun henki- löluvun rajoissa, jos työmaalle ei ole järjes- tetty eikä voida järjestää työaikoihin ja -matkoihin soveltuvaa linja-autoliikennettä ja sinne on hankalaa muunlaisin kulkuneu- voin ja kohtuullisin kustannuksin päästä”.

Arvoisa puhemies! Henkilöliikennelain kä- sittelyyn liittyi myös ed. Särkijärven lakiehd- otus, joka tarkoitti ns. kimppekyytien hy- väksymistä muullakin kuin vuorottelupe- riaatteella, joka lakiin sisältyi. Se tarkoitti sitä, että myös rahakorvausta vastaan yhtei- nen työmatkaliikenne voitaisiin suorittaa. Valiokunnan kuullessa asiantuntijoita kävi kuitenkin ilmi, että se mitä todennäköisim- min hankaloittaisi jo nykyäänkin hyvin vai- keassa asemassa olevan maaseudun peruspal- velumuotoisen joukkoliikenteen järjestämis- tä, ja niin valiokunta tuli siihen tulokseen,

että tätä lakialoitetta ei tulisi hyväksyä.

Vielä tässä henkilöliikennelaissa haluaisin puuttua yhteen kohtaan, joka valiokuntaa aika pitkään puhutti, nimittäin taksisyhtiöky- symykseen. Aikanaan Helsingissä on nouda- tettu taksilupien myöntämisessä muusta maasta poikkeavaa käytäntöä niin, että Hel- singissä on noin 320 taksisyhtiötä, jotka hallitsevat noin neljäsataa taksin liikennelu- paa. Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että tällaista yhtiömuotoista toimintaa voi- taisiin tulevaisuudessakin jatkaa, mutta lu- van myyntimahdollisuus yhtiön mukana tu- lisi päättymään. Lakiehdotuksen mukaisesti tuo säännös astuisi voimaan vuonna 1994.

Tämä kysymys on kaiken kaikkiaan aika hankala sen vuoksi, että jos näitten 320 yhtiön kohdalla päättyy yhtiön myyntioikeus sillä tavalla, että taksiluvat seuraavat yhtiötä, näiden omaisuuden arvo aivan ilmeisesti tämän lain säätämisen myötä tulee voimak- kaasti alenemaan. Kuitenkin toinen tie, jota kuljettiin tavaraliikennelain puolella, olisi ol- lut mahdollisesti se, että myös taksien osalta olisi luovuttu kokonaan tarveharkintaisesta liikennelupajärjestelmästä. Siinäkin tapauk- sessa taksisyhtiöitten liikenneluvasta syntynyt myyntiarvo olisi jyrkästi alentunut.

Koska näyttää olevan, että tällainen eriar- voisuus, eri tavalla ammattiin ja taksityöhön pääseminen, on koettu Helsingissä hyvin hankalaksi kysymykseksi, valiokunta loppu- jen lopuksi päätyi harkinnassaan siihen, että lakiesitys tältäkin osin tulisi hyväksyä, mutta sillä tavalla pehmentettynä, että valiokunta esittää siirtymäsäännöstä jatkettavaksi vuo- teen 1995 saakka, jolloin se ehkä pehmentäisi taksisyhtiöitten omistajien omaisuuden alene- misen vauhtia.

Arvoisa puhemies! Valiokunta käsitteli la- kiesityksiä hyvin perusteellisesti. Lakiesitys- ten voimaantulosäännös on suunniteltu niin, että ne tulisivat voimaan ensi vuoden alusta. Tavaraliikennelain kohdalla valiokunta olisi erinomaisen hyvin pystynyt asian siinä aika- taulussa käsittelemäänkin, mutta kun hallitus antoi henkilöliikennelain vasta kulvana syk- synä, oma mielipiteeni on se, että voimaant- uoloa tulisi siirtää esimerkiksi ensi maalis- kuun alkuun.

Vastalauseita mietintöihin ei sisältynyt.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! On tyydytyksellä todettava

se, että mielestäni asiallisia muutoksia saatiin tavaraliikennelakiin, vaikka itse olen ollut aikanaani sitä esittelemässä, mutta ne ajatukset, mitä valiokunnassa on saatu siihen liitettyä, ovat olleet nimenomaan onnistuneita.

Haluan toisaalta onnitella valiokunnan puheenjohtajaa siitä, että hän on pystynyt asian viemään sillä tavoin eteenpäin, että mietintö on ollut yksimielinen nimenomaan taksien tarveharkinnan osalta, koska erittäin suuria paineita oli jo viime keväänä siihen suuntaan, että taksien tarveharkinnasta pitäisi luopua. Mitään valmista esitystä siihen ei ollut nimenomaan, miten olisi voitu turvata se, että haja-asutusalueella taksipalvelut olisivat oikeudenmukaisesti saatavissa. Vaarana on se, että olisi tullut kermankuorijoita, mutta toivottavasti nyt, kun valiokunta yksimielisesti esittää, että tarveharkinta säilytetään, niin jos tulevaisuudessa tähän suuntaan mennään, vaikka esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa ovat olleet kielteisiä, asia valmisteltaisiin ja harkittaisiin perusteellisesti, ennen kuin muutosesityksiä tänne tuodaan.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta valiokunta on tehnyt virheen siinä, että se ei hyväksynyt ed. Särkijärven esitystä kimpapakuljetusten sallimisesta. Minusta se olisi pitänyt sallia siinä muodossa, että ne on hyväksyttävä, mikäli ne eivät tapahdu ansaintatarkoituksessa. Nythän meidän tarkoituksenamme ei ole ainoastaan säilyttää haja-asutusalueiden bussiliikenne, vaan hankkia mahdollisimman hyvät liikennepalvelut haja-asutusalueelle, ja tämä kyllä heikentää sitä. Se saa aikaan myös meidän autokantamme epätarkoituksenmukaista käyttöä.

Seikka, jota ihmettelen taksilupakysymyksessä ja joka oikein ei mahdu päähäni, on, että jos viranomaiset määräävät sekä taksilupien määrän että tariffin, niin miten se on Helsingissä onnistuttu määräämään sellaiseksi, että taksiluvalla tulee miljoonan markan siirtohinta? Eikö silloin tässä jokin ole väärin, ilmeisestikin tariffit on silloin asetettu liian korkeiksi, koska syntyy näin suuri arvo taksiluvalla? Meidän pitäisi, kun voidaan sekä määrätä että hinta päättää, määrätä ne sille tasolle, että taksiluvalla ei synny mitään siirtosummaa.

Ed. Saarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota tak-

siyhtiöitten asemaan. Nimittäin nythän on käymässä sillä tavalla, että niiden omaisuuden arvo suorastaan romahtaa. Ed. Soininvaaran mainitsema miljoonan markan siirtohinta on yläkanttiin sen rinnalla, mitä asian tuntijat ilmoittivat. Se saattaa olla 400 000—600 000 markkaa. Sekin on paljon rahaa, se on suuruusluokaltaan puolta pienempi.

Jos kyseessä olisi suuryhtiö, jonka osakeita myytäessä toimilupa ei siirtyisi, niin ilmeisesti tässäkin salissa olisi aivan toisenlainen kalabaliikki. Kun kyseessä ovat pienet yhtiöt, joissa on 1—2 autoa ja kaiken kaikkiaan tämä koskee noin 320:tä taksia, ne ovat eräällä tavalla väliinputoajia, kun vielä otetaan huomioon, että Taksiliitto joutui valitsemaan kahdesta pahasta: saada tarveharkinta pysymään tai yhtiöitten myynnin yhteydessä luvan siirtymisvaihtoehto. He valitsivat tarveharkinnan säilymisen. He joutuivat kahdesta huonosta valitsemaan sen vähemmän huonon. Sen kaltaisia taustoja tähän liittyy. Olkoonkin, että liikennevaliokunta on ollut yksimielinen, niin kyllä tähän jäi vielä vähän paha maku, eikä ole kaikin tavoin oikeustajuni mukaista, että jonkun omaisuudelle voidaan tällä tavalla tehdä.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ed. Soininvaaralle: Se käsitys taikka tieto, joka minulla on, on, että ei voida nykyisen lupamenettelyn yhteydessä myydä yksityisen luvan haltijan lupaa toiselle, vaan se on normaali lupamenettely. Tämä koskee ainoastaan muutamia tapauksia, joita on ollut. Viime aikoina lupakäytäntö on ollut nimenomaan siihen suuntaan, että yhtiöille ei ole enää myönnettyä lupia. Ne esimerkiksi, mitä on esitetty, kohdistuvat nimenomaan vanhoihin yhtiöihin. Siellä on todella ollut kohtuuttomia hintoja hyvinkin paljon. Haluan toistaa nimenomaan sen, että lupa sinällään, kun se on yksityishenkilöllä, ei ole ollut myytävissä, vaan normaalilupamenettely.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarisen puheenvuoro piti kyllä paikkansa. Valiokunnan mietintöön ei liitetty vastalauseita, mutta taksiyhtiöiden osalta valiokunta kyllä joutui äänestämään.

Täällä tänä iltana aikaisemmin oli käsiteltyssä maatalouden tuotantokiintiöihin liittyvä laki, jossa todettiin, että ei ole oikein, jos

tällaisia yhteiskunnan myöntämiä oikeuksia voidaan rahalla myydä. Niin varmasti on myös taksilupien osalta. Ongelma on vain siinä, että 320 yhtiössä ja niiden omistajissa saattaa olla muutamia tai muutamia kymmeniä, jotka ovat viimeisten vuosien aikana ostaneet lupineen kaupan olevan yhtiön ja tulleet maksaneeksi siitä kohtuuttoman hinnan. Kieltämättä heidän kohdallaan tilanne voi olla hyvinkin vaikea joissakin tapauksissa, mutta kokonaisuuden kannalta näen kylä oikeana kokonaislinjana, että kaikki taksiluvat muutetaan sillä tavalla henkilökohtaisiksi, ettei niitä voida myydä.

Ed. Rauramo: Arvoisa puhemies! Ed. Saari kertoi varsin seikkaperäisesti niistä muutoksista, joita valiokunta teki lakiin, ja niistä valtaosan yksimielisesti. Kyseessä on nyt hallituksen esitys n:o 26. Ainakaan tämän lain kohdalla ei voida sanoa, että valiokunta ei voi muuttaa hallituksen esityksiä lainkaan. Yleensäkin mielestäni liikennevaliokunnassa lakiesityksiin on tehty useita muutoksia ja ne hyvässä yhteisymmärryksessä liikenneministeriön kanssa. Näistä muutoksista ansaitsee myös valiokunnan puheenjohtaja kiitoksen. Hän on aika taitavasti näitä asioita hoidellut.

Tämän esityksen kohdalla — en illan tässä vaiheessa puutu kuin yhteen seikkaan — uusi 16 § henkilörekisteritiedoista antaa aiheen kysyä: Onko lupaviranomaisella riittävä mahdollisuus saada tietoja luvanhakijasta? Saattaa olla, ettei lupaviranomainen saa kaikkia jopa turvallisuuden kannalta tarvittavia tietoja luvanhakijasta. Tietosuojamme tuntuu usein ylittävän hyvinkin harkinnan rajat. Tämä hallituksen esityksestä n:o 26.

Sitten hallituksen esitykseen n:o 175 eli luvanvaraisesta henkilöliikenteestä. Myös tähän hallituksen esitykseen on liikennevaliokunta tehnyt joitakin muutoksia. Täällä jo puhuttaneen taksisyhtiöpykälän perusteluista olisi haluttu poistaa 9 §:n kohta, joka kuuluu seuraavasti: ”Ne taksisyhtiöt, jotka aiemmin ovat saaneet liikenneluvan, voisivat jatkossakin harjoittaa toimintaa yhtiölle myönnettävän luvan puitteissa. Koska yhtiöille myönnetty luvat ovat suhteellisen vähälukuisia, otettaisiin asetukseen tasapuolisuutta korostava säännös, joka estäisi luvan myynnin yhtiön myynnin yhteydessä. Säännös tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994, mikä

antaisi näille yhtiöille sopeutumisajaa.”

Valiokunta ehdottaa tämän säännöksen voimaantulon siirtoa yhdellä vuodella. Se kuitenkin ed. Saarenkin vakuutteluista huolimatta on lähinnä kosmetiikkaa. Huomioitava on myös se, että valiokunta poisti tämän kohdan jo kertaalleen, mutta palautti sen yön yli nukuttuaan uudestaan paikalleen. Syy palautukseen oli näkemykseni mukaan se, että taksisyhtiöitä on vain Helsingissä ja Helsingissäkin vain osaksi eli niin kuin täällä on jo todettu 320 kappaletta. Näiden taksisyhtiöiden lupia valiokunnassa kannattivat jotkut sosialidemokraatit; esimerkiksi ed. Saarinen on täällä jo tuonut oman mielipiteensä ilmi. (Ed. Knuuttila: Ketkäs muut on?) — Ed. Valo muun muassa. (Ed. Knuuttila: Puoluekanta?) — Kokoomus. Allekirjoittanutkin oli, niin kuin edeltä kävi ilmi, tätä mieltä. — Tämä, että taksisyhtiöihin puututtiin, oli sikäli ennakoitavissa oleva päätös, että Helsingin asiat jäivät monessa muussakin asiassa muun maan jalkoihin. Olisi ollut hyvin hauska nähdä tulos, jos nämä taksisyhtiöt olisivat olleet esimerkiksi Lapissa; todennäköisesti tällainen muutos olisi ollut huomattavasti helpompi viedä läpi. (Eduskunnasta: Ilman muuta!)

Sen lisäksi haluaisin vielä todeta ed. Saarelle sen, että — hän toi taksien tarveharkinnasta luopumisen esille — vaikka saattaa olla, että Taksiliiton takana oli tällainen taktiikka, niin ainakaan hallituksen esityksessä ei puhuttu taksien tarveharkintaisista luvista luopumisesta lainkaan.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Puuttuisin vielä kysymykseen taksilupien siirtosummista, jotka siis voidaan naamioida tällaisen yhtiön myymiseksi. Jos myydään yhtiö, jolla ei ole mitään muuta omaisuutta kuin tämä taksilupa, kai siitä näkee, mikä on sen luvan hinta silloin. Ongelma ei siinä minusta ole se, että niitä voidaan myydä, vaan se, että joku harkitsemattomuuttaan on asettanut taksien tariffit niin korkeiksi, että tämä lupa on niin arvokas. Ongelma ei poistu sillä, että myyminen nyt estetään. Sillä vain rikotaan tämä mittari.

Mutta se edelleen merkitsee sitä, että tämä lupa on hyvin arvokas. Sitä jonotetaan suurin piirtein kymmenen vuotta, mikä osoittaa, että ne henkilöt, jotka ovat vastuussa taksitariffin asettamisesta Helsingissä, eivät ole

tehtäviensä tasalla, vaan ovat asettaneet sen aivan liian korkeaksi, niin korkeaksi, että tälle luvulle tulee satojen tuhansien markkojen hinta. Tämä on se ongelma, joka pitäisi poistaa. Sen jälkeen ei ole mitään ideaa myydä näitä lupia, kun näillä ei ole mitään arvoakaan.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien liikennepoliittisena tavoitteena taksien osalta on vuosikymmenet ollut se, että taksiliikenne olisi hyvin edullista ja voisi useitten perheiden ja henkilöiden kohdalla olla vaihtoehto yksityisauton omistamiselle. Tähän voidaan päästä siten, että tuetaan taksien hankintaa verovapauksilla niin kuin on tapahtunut ja myös taksiasemista vastaisivat kunnat eikä taksiyhdistykset niin kuin useimmilla paikkakunnilla tapahtuu. — Tämän halusin huomauttaa ed. Soininvaaran puheenvuoron johdosta.

Ed. Rauramon puheenvuoron johdosta haluan todeta, että tietosuojaan olemme liikennevaliokunnassa halunneet säätää sen mukaiseksi kuin yleiset periaatteet ovat erityislainsäädännössä. Ei ole mitään perusteita, että liikenteen alueella noudatettaisiin jotain muita periaatteita.

Mitä tulee taksiyhtiöihin, meidän jatkoimme siirtymäaikaa juuri yhdellä vuodella sen vuoksi, että nämä siirtymäajan ongelmat, jotka kieltämättä joidenkin yhtiöitten kohdalla ovat todellisuutta, lievenisivät. On vielä todettava sekin, että eiväthän taksiyhtiöiden taksitkaan tuona ajankohtana lopeta toimintaansa, vaan ne voivat jatkaa ammattiaan, mutta eivät tietysti voi enää yhtiötä myydä sillä tavalla kuin tuohon päivämäärään saakka. Kun lähennyttään tuota päivämäärää, niin totta kai hinnat alenevat, mutta muuta tietähän tästä ongelmasta poispääsyy ei ole.

Ed. Saarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaran puheenvuoron johdosta haluan oikaista sen tiedon, missä hän viittasi siihen, että näitä yhtiöitä on naamioitu taksiyhtiöiksi. Se ei pidä alkuunkaan paikkaansa. Ne ovat laillisesti perustettuja osakeyhtiöitä, juridisia henkilöitä, ja ihmiset ovat ostaneet niitä hyvässä uskossa, vilpittömässä mielessä. Kun nyt näin menetellään, niin oikeustajuni ei ole millään voinut ymmärtää, että ihmisten omaisuus tehdään laillisesti arvottomaksi.

Tariffipolitiikkaan tässä ei ole mitään liittymiä, koska jos saa tavanomaisen 800 markkaa maksavan luvan, niin samalla tak-salla ajaa sellainen taksi kuin sellainen taksi, joka on yhtiömuotoinen.

Sitä voidaan arvostella, että on yhtiömuotoisia takseja joskus annettu perustaa. Näiden kyllä pitäisi saada lainsuojaa jatkossakin, koska tällainen poikkeuksellisen pieni väliinputoajaryhmä on kyseessä ja he jäävät näköjään jalkoihin. Korostan nyt vielä sitä, että kuvitelkaa, että olisi joku suuryhtiö, jonka osakkeita myytäessä toimitilupa jäisi kaniin johonkin ja ei siirtyisi ollenkaan. Jäisivät arvottomat koneet ja laitteet, joita ei saisi käyttää.

Ed. Saari: Rouva puhemies! Se, että tällainen ikään kuin virhe on päässyt tapahtumaan, että näitä taksilupia on aikoinaan yhtiöille myönnetty, johtunee siitä, että alalla ei ole ollut kattavaa lainsäädäntöä. Sen vuoksi tämä lainsäädäntö nyt onkin ollut tarpeen.

Ed. Soininvaaralle toteaisin, että sikäli hänen väitteensä pitää paikkansa, että taksien taksat jäävät edelleen niin kuin tähänkin saakka vahvistusmenettelyn piiriin. Lailla ei kuitenkaan missään tapauksessa voi taksan korkeuteen millään tavalla puuttua. Se on toimeenpanevien viranomaisten asia.

Kuitenkin tässä yhteydessä haluaisin huomauttaa, että taksien taksoista puhuttaessa ei meidän ole syytä pelkästään kiinnittää taksan kokoon huomiota, vaan on myös muistettava se, että kyllä meillä useimpiin maihin vertailtuna on varsin hyvä ammattitaitoinen ja hyvällä kalustolla toimiva taksirytysten joukko. Se on myös arvokas asia.

Ed. Rauramo: Arvoisa puhemies! Haluaisin aivan lopuksi todeta, että on miellyttävä huomata, että sekä ed. Knuuttila että ed. Saari myöntävät, että taksiyhtiöt tämän lainsäädännön mukaan tehdään lähes arvottomiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

48) Ehdotukset laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä ja laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 22 §:n kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 175
Lakialoite n:o 98
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 7

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

49) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 105
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Esillä on hallituksen esitys huoneenvuokralain muuttamisesta, ja esitys lähtee siitä, että vuokrasääntelyä puretaan ja irtisanomissuojaa osittain myös puretaan eli heikennetään.

Kuten toisen lakivaliokunnan mietintöön liitetystä vasemmistoliiton kansanedustajien vastalauseesta käy ilmi, tämä merkitsee paitsi vuokralaisten asumisturvan heikentämistä myös vuokratason nostamisen uhkaa ja mahdollisuutta. Valitan sitä, että valiokunnan muut jäsenet ovat hyväksyneet hallituksen esityksen. Toivon kuitenkin, että suuren valiokunnan käsittelyssä hallituksen esityksen vastustajia on enemmän, kuin vastalauseen perusteella olisi pääteltävissä. Kysymys on erittäin vakavasta asiasta. On lähdetty tielle, jota todennäköisesti aiotaan jatkaa, ja nyt pitäisi ajoissa saada sulku.

Toivon siis suuren valiokunnan hylkäävän hallituksen esityksen.

Ed. Vistbacka: Rouva puhemies! Lyhyesti haluan todeta lakiesityksen käsittelyn tässä vaiheessa sen, että perustuslakivaliokunnassa, jossa sääätämisyjärjestys oli esillä, lausuntoon liitettiin eriävä mielipide, johon itse olen yhtynyt. Tietenkin perustuslakivaliokunnan enemmistö sinällään on määritellyt tämän käsittelyjärjestyksen, mutta haluan korostaa sitä, että tuntuu hieman omituiselta, että eduskunnassa samanaikaisesti oli käsittelyssä lakiesitys, joka oli perusteltu kansalaisten yhdenvertaisuudella lain edessä. Tämä lakiesitys nimenomaan aiheuttaa eriarvoisuutta.

Jos otetaan esimerkiksi Rovaniemen kaupunki ja Rovaniemen maalaiskunta, niin erilaisia säännöksiä sovelletaan samalla alueella riippuen siitä, kummalla puolella henkilö asuu, joko kaupungin tai maalaiskunnan puolella. Silloin kun tämä asia oli perustuslakivaliokunnassa, samanaikaisesti oli lakiesitys yhdyskuntapalvelukokeilusta, jossa vaikeutettua sääätämisyjärjestystä perusteltiin sillä, että asian teki ongelmalliseksi kokeilun alueellinen rajoittaminen. Kun hallitusmuodon 5 §:n mukaan Suomen kansalaiset ovat yhdenvertaiset lain edessä, tämä tuntui hieman oudolta, mutta asiallehan ei mitään voi.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tämän huoneenvuokralain muutoksen yhteydessä on ehkä eräs ongelma. Jos vuokrataso nousee, on tietysti perusteltua, että asumistukijärjestelmä seuraa perässä ja näin ollen kohonneiden vuokrien suhteen asumistuki tulee tietyllä tavalla mukaan ja apuun. Olen joskus aikaisemmin, kun huoneenvuokralaista — silloin vielä oltiin hallituspuolueena — keskusteltiin, tuonut esille sen näkemyksen, että tässä hyvin helposti syntyy, jos käytetään vähän raflaavia sanoja, suora putki valtion taskusta porvarin taskuun eli omistavan luokan taskuun.

Kun vuokria nostetaan merkittävästi, yhteiskunta kompensoi vuokrien korotuksen asumistukijärjestelmää muuttamalla niin, että korotetut vuokrat maksetaan asumistukena. Tässä on silloin tietysti kysymys epäterveestä systeemistä. Jos tällä tavalla tulee tapahtumaan, niin tavallaan valtion kassasta kulkee eräänlainen suora putki omistavan

luokan ja tässä tapauksessa vuokranantajan taskuun. Tämä ei ole mikään ongelmaton asia. Tämä on tulevaisuuden arvailua, käykö tällä tavalla tai ei, mutta eräs huomionarvoinen seikka kuitenkin.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Minusta ed. Aittoniemi puuttui tässä erääseen erittäin merkittävään ja tärkeään asiaan. Minunkin mielessäni on hyvin monesti käynyt, pitäisiköhän asumistukijärjestelmää joskus tarkastella myös siitä näkökulmasta, kuinka paljon asumistukijärjestelmällä nimenomaan ruokitaan vuokrien korotusta ja sitä, että valtion eli veronmaksajien varoja ohjautuu tällä tavalla tosiaan väärin taskuihin.

Ehkä kun tämä asia on täällä jatkokäsittelyssä ja toivottavasti toinen ja kolmas käsittely ovat päiväsaikaan, niin voimme tästä asiasta siinä vaiheessa keskustella enemmän ja täällä on enemmän keskustelijoita ja asiantuntijoita.

Toivon todella, että näin tärkeät asiat voitaisiin keskustella päiväsaikaan ja enemmän olisi edustajia paikalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

50) Ed. Myllerin ym. lakialoite n:o 129 laiksi eräiden yhtymien ja yhteisöjen verovelvollisuudesta ortodoksisille seurakunnille

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Vaikka varsin hyvin tiedän, että yksittäisen kansanedustajan lakialoite harvoin johtaa myönteiseen lopputulokseen, rohkenen toivoa, että tässä tapauksessa se johtaisi.

Lakialoite, joka koskee ehdotusta laiksi eräiden yhtymien ja yhteisöjen verovelvolli-

suudesta ortodoksisille seurakunnille, olisi tuiki tarpeellinen. Kun vuoden 1987 yhteisöverotusta on tarkasteltu, on todettu, että ortodoksiset seurakunnat olisivat saaneet sen perusteella 30-kertaisen määrän verotuloja, ja tämä on pienelle kirkkokunnalle todella merkittävä summa.

Tässä mielessä kun olen lakialoitteen yhtenä allekirjoittajana toivon, että valtiovarainvaliokunta käsittelee tämän myönteisessä hengessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

51) Ed. Saapungin ym. lakialoite n:o 130 laiksi ampuma-aseista ja ampumatarpeista annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Saapunki: Rouva puhemies! Tällä lakiehdotuksellani ampuma-aseista ja ampumatarpeista annetun lain muuttamiseksi pyrin siihen, että rikollisuus vähenisi tässä maassa, sillä jatkuvasti päivittäin saamme lukea lehdistä, että johonkin liikkeeseen on murtauduttu ja sieltä on anastettu suuri määrä aseita. Usein samalla paikkakunnalla tapahtuu myös aseellisia murtoja, joten olen valmisteellut maakunnan nimismiesten ja poliisien kanssa lakiehdotuksen, jolla pyritään muuttamaan vuonna 1933 vahvistettua lakia ampuma-aseista ja ampumatarpeista. Lakiin tulisi pieni muutos ja perusteluissa pyritään siihen, että nykytekniikkaa otettaisiin mukaan mm. asetuksen puolelle, että velvoitettaisiin paremmin aseet säilyttämään ja tätä kautta ihmisten turvallisuutta parannettaisiin maassa.

Kun ilta on jo näin pitkällä, niin vetoan vain siihen, että täällä on jokaisen pöydällä lakiesitys, ja toivon, että tämä mielestäni

erittäin tärkeä lakialoite saisi jatkossa pikaisen käsittelyn.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

Poisto päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 52) asia.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

53) Talousvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE n:o 258)

54) Talousvaliokunnan mietintö n:o 14 (HE n:o 289)

55) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 49 (HE n:o 259)

56) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 50 (HE n:o 292)

57) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 51 (HE n:o 293)

58) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 52 (HE n:o 257)

59) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 53 (HE n:o 294)

60) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77 (HE n:o 120)

61) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80 (HE n:o 247)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 23.55.

Täysistunto lopetetaan kello 23.49.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola (s. 4881—4915)

Seppo Tiitinen (s. 4915—5000)